

غدیر دار سیره

ع

خدا

امام

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

غدیر در سیره حضرت رضا علیه السلام

نویسنده:

واحد تحقیقات مرکز غدیرستان کوثر نبی صلی الله علیه و آله
و سلم

ناشر چاپی:

مرکز غدیرستان کوثر نبی (صلی الله علیه و آله و سلم)

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵ فهرست
۱۸ غدیر درسیره حضرت رضا علیه السلام
۱۸ مشخصات کتاب
۱۸ تبلیغ غدیر خم
۱۸ برگزاری جشن
۱۹ اهتمام در نقل حدیث غدیر
۱۹ بیان شهرت روز غدیر
۲۱ هدیه ولوازم زندگی فرستادن برای مردم
۲۱ تبیین جایگاه صاحب غدیر
۲۱ درقرآن کریم
۲۱ وَصَىٰ بِهِ نُوحًا ...
۲۳ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَ لِوَالِدَيَّ وَ ...
۲۴ يَا حَشْرَتِي عَلَىٰ مَا فَرَّطْتُ فِي جَنبِ اللَّهِ
۲۴ وَ قَفُوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُؤُونَ
۲۴ كَبِرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ
۲۵ فَأَذَّنَ مُؤَذِّنٌ بَيْنَهُ
۲۵ لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ
۲۶ فَاسْتَمْسِكْ بِالَّذِي أُوحِيَ إِلَيْكَ
۲۷ عَلَّمَ الْقُرْآنَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ
۲۷ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ
۲۸ دراحادیث قدسی
۲۸ حصن حصین ولایت
۲۸ علی، برادر و وصی و وزیر پیامبر از جانب خداست

- ۳۱ علی علیه السلام حجت خدا
- ۳۱ دوازده وصی در لسان خداوند در شب معراج
- ۳۵ حدیث منزلت
- ۳۶ مکتوبات بر عرش
- ۳۷ در سیره معصومین علیهم السلام
- ۳۷ پیامبر اکرم صلی الله علیه واله
- ۳۷ حب و بغض
- ۳۷ خوشا به حال دوستان امیرالمومنین علیه السلام
- ۳۸ امام متقیان و پیشوای روسفیدان
- ۳۹ شناخت مومنان بواسطه علی علیه السلام
- ۳۹ بعد از من به کفر و بی دینی نگرانید
- ۴۰ علی بن ابیطالب علیه السلام کشتی نجات
- ۴۲ علی بهترین بشر است
- ۴۲ اخبار معراجی پیامبر
- ۴۷ علی علیه السلام برادر و وصی رسول خداست
- ۴۸ اقتدا کننده به علی علیه السلام نجات یافته است
- ۴۹ اولین سوال بعد از مرگ
- ۵۰ علی حزب الله و دشمن علی، حزب شیطان است
- ۵۱ فضائل علی علیه السلام از زبان پیامبر
- ۵۳ علی صراط مستقیم است
- ۵۴ نور پیامبر و امیرالمومنین علیهما السلام یکی است
- ۵۴ عاقبت دشمنی با علی علیه السلام
- ۵۶ امیرالمومنین علیه السلام
- ۵۶ خطبه ی امیرالمومنین علیه السلام در روز جمعه مصادف با عید غدیر

- ۵۶ اشاره
- ۶۸ توحید
- ۷۰ پذیرفته نشود دین مگر بقبول ولایت
- ۷۵ هشدار های امیرالمومنین علی علیه السلام درباره غدیر
- ۷۵ توصیه به تقوی درباره غدیر
- ۷۵ منکر غدیر مساویست با مکر کننده به خدا
- ۷۵ توصیه های دیگر درباره غدیر
- ۷۶ تطبیق آیات عذاب درباره منکران غدیر
- ۷۶ اوصاف امیر المومنین از زبان خود حضرت
- ۷۶ سبیل الله امیرالمومنین اند
- ۷۷ راه خداوند
- ۷۷ حجت خدا بر فاجران
- ۷۷ تقسیم کننده دوزخیان
- ۷۷ توجه به غدیر لازمه بیداری از خواب غفلت
- ۷۹ نور نورها
- ۷۹ علم امیرالمومنین علیه السلام
- ۷۹ در بین انبیاء الهی
- ۷۹ ولایت علی در تمام کتب پیغمبران نوشته شده است
- ۷۹ اگر صاحب غدیر نبود آدم خلق نمیشد
- ۸۱ دربین ملائکه
- ۸۲ دربین مومنین
- ۸۳ تبیین جایگاه عید غدیر
- ۸۳ درقرآن کریم
- ۸۳ الیوم أكملت لكم دینکم و اتممت علیکم نعمتی

۸۶	در بین انبیاء الهی
۸۶	روز نجات حضرت ابراهیم علیه السلام از آتش
۸۶	تعیین وصی توسط انبیاء در روز غدیر
۸۶	درسیره معصومین علیهم السلام
۸۶	پیامبر اکرم صلی الله علیه واله
۸۸	امیرالمومنین علیه السلام
۸۸	اسامی روز غدیر
۸۸	اشاره
۸۸	۱-روز بلند مرتبه
۸۸	۲-روز آشکارشدن
۸۸	۳-روز کامل شدن دین
۸۸	۴-روز عهد معهود
۸۹	۵-روز شاهد ومشهود
۸۹	۶-روز بیان عقد بیعت
۸۹	۷-روز بیان حقائق ایمان
۹۰	۸-روز دور کردن شیطان
۹۰	۹-روز اقامه برهان
۹۰	۱۰-روز فصل
۹۰	۱۱-روز ملا اعلی
۹۰	۱۲-روز ارشاد
۹۱	۱۳-روز سختی امتحان بندگان
۹۱	۱۴-روز راهنمایی
۹۱	۱۵-روز آشکار شدن
۹۱	۱۶-روز تصریح

- ۹۲ ۱۷-روز انبیاء
- ۹۲ ۱۸-روز امن
- ۹۲ ۱۹-روز اظهار آنچه پوشیده
- ۹۲ ۲۰-روز اشکار شدن اسرار
- ۹۳ توصیه به آداب روز غدیر
- ۹۳ ۱-شکر وتوسعه برای خانواده
- ۹۴ ۲-شما هم در این روز مانند خداوند بخشش کنید
- ۹۴ ۳-نیکی در روز غدیر
- ۹۴ ۴-اهتمام به غدیر بر طول عمر می افزاید
- ۹۴ ۵-به عشق امیرالمومنین مهربانی کنید
- ۹۵ ۶-مومنین و خانواده را هدیه بدهید
- ۹۵ ۷-اظهار خوشروئی
- ۹۶ ۸-شادی در هنگام ملاقات
- ۹۶ ۹-حمد بر نعمت خداوند
- ۹۶ ۱۰-انجام کار خیر در روز غدیر
- ۹۶ ۱۱-برخوردار کردن فقرا در نعمتهایتان
- ۹۷ ۱۲-انفاق در روز غدیر
- ۹۷ ۱۳-روزه گرفتن در روز غدیر
- ۹۸ ۱۴-بر آوردن حاجات مومنین
- ۹۸ ۱۵-افطاری دادن در روز غدیر
- ۹۹ ۱۶-کفالت کنند مومنین رادر غدیر
- ۹۹ ۱۷-اجر عمل کننده آداب غدیر
- ۹۹ ۱۸-ادای دین برادران مومن
- ۱۰۰ ۱۹-مصافحه کنید و تهنیت گوید

- ۲۰- در روز غدیر تبلیغ غدیر کنید ۱۰۰
- ۲۱- رسیدگی به زیر دستان ۱۰۰
- ۲۲- آداب غدیر از جانب خداست ۱۰۰
- ۲۳- توجه دادن به عمل مردم به آداب ۱۰۰
- نقل خطبه در جشن عید غدیر خم ۱۰۱
- جمعه و غدیر دو عید بزرگ و با عظمت ۱۰۲
- تاکید زیاد بر عظمت غدیر ۱۰۲
- دعای امیرالمومنین به اهل غدیر ۱۰۳
- اجتماع و اهتمام به غدیر ۱۰۳
- نیکی به اهل غدیر ۱۰۳
- امام مجتبی علیه السلام ۱۰۳
- حدیث امام صادق علیه السلام از قل امام رضا علیه السلام ۱۰۳
- متن کامل حدیث ۱۰۳
- موضوعات حدیث ۱۰۷
- ۱- شهرت غدیر در آسمان بیش از زمین ۱۰۷
- ۲- پاداش آسمانیان برای برگزاری جشن غدیر ۱۰۷
- ۳- زینت دادن بهشت و برگزاری جشن ۱۰۷
- ۴- روز غدیر خود را نزد امیر المومنین حاضر کنید ۱۰۹
- ۵- بخشش خداوند در غدیر بیش از رمضان و قدر و فطر ۱۰۹
- ۶- اجر عطا در غدیر ، هزار برابر ۱۰۹
- ۷- عیدی بدهید ۱۰۹
- ۸- مومنان را در غدیر شاد کنید ۱۱۱
- ۹- امتحان خداوند بواسطه غدیر ۱۱۱
- ۱۰- فرشتگان مشتاق عارفان به فضل غدیر ۱۱۱

- ۱۱- فضائل روز غدیر قابل شمارش نیست ۱۱۲
- دربین مومنین ۱۱۲
- دربین ملائکه ۱۱۳
- درمیزان الهی ۱۱۴
- باطل شدن اعمال مخالفین ۱۱۴
- پذیرفته شدن اعمال شیعیان ۱۱۵
- درقیامت ۱۱۵
- دربین مردم ۱۱۷
- دربین اعیاد ۱۱۷
- غدیردربین دیگر اعیادماندستاره میدرخشد ۱۱۷
- عیدغدیر بزرگترین عید ۱۱۷
- دربین موجودات ۱۱۸
- زمین ۱۱۸
- کوه ها ۱۱۹
- آبها ۱۱۹
- نباتات ۱۲۰
- پرنندگان ۱۲۱
- اهل آسمانها ۱۲۱
- تبیین جایگاه امامت و ائمه ی غدیر ۱۲۱
- اشاره ۱۲۱
- متن کامل روایت همراه با ترجمه ۱۲۲
- جایگاه امامت غدیر ۱۳۱
- امامت بفضل الهی اعطا می شود و اختیاری نیست ۱۳۱
- اتمام وکمال دین به امامت ۱۳۲

- ۱- تبیین امامت در زمان حیات رسول خدا صلی الله علیه وآله ۱۳۲
- ۲- شان امامت بالاتر از درک عقول مردم ۱۳۳
- ۳- امامت حضرت ابراهیم علیه اسلام افضل از نبوت او ۱۳۳
- ۴- امامت در ذریه و نژاد برگزیده و پاک ۱۳۴
- ۵- امامت غدیر ارث اوصیاء الهی ۱۳۵
- ۶- امامت غدیر خلافت از خدا و رسول صلی الله علیه وآله ۱۳۵
- ۷- امامت زمام دین و نظام مسلمین و صلاح دنیا و عزت مؤمنین ۱۳۵
- ۸- امامت ریشه و شاخه ی پربرکت اسلام ۱۳۵
- جایگاه ائمه ی غدیر ۱۳۶
- ۱- حافظ دین خدا ۱۳۶
- ۲- عالم به سیاست و واجب الطاعه ۱۳۶
- ۳- از نسل مطهر بتول ۱۳۶
- ۴- عالمی است که نادانی ندارد ۱۳۶
- ۵- غیر قابل توصیف ۱۳۷
- ۶- یگانه است ۱۳۷
- ۷- امین و حجت و خلیفه ی خدا ۱۳۸
- ۸- معصوم است ۱۳۸
- ۹- رأفت و عطوفت ۱۳۸
- ۱۰- رحمت واسعه ی الهی ۱۳۹
- ۱۱- راهنما در مهالک ۱۳۹
- ۱۲- رهاننده از گمراهی ۱۳۹
- ۱۳- نور هدایت در عالم ۱۳۹
- ۱۴- افقی است دست نیافتنی ۱۳۹
- ۱۵- بیان حلال و حرام واقمه ی حدود الهی ۱۳۹

- ۱۶-انتخاب امام بامردم نیست ۱۴۱
- ۱۷-امام از منظر قرآن ۱۴۱
- ۱۸-حجت بالغه بر بندگان و شاهد بر خلائق ۱۴۲
- ویژگیهای مخالفین امامت و ائمه غدیر ۱۴۲
- از روی بصیرت امام را ترک کردند ۱۴۲
- از هوی و هوس پیروی کردند ۱۴۴
- تبیین مفاهیم بلندغدیر ۱۴۴
- حدیث سلسله الذهب و امتداد ولایت غدیر ۱۴۴
- خصوصیت شیعیان غدیر ۱۴۵
- حکایت جابر از مراسم حجه الوداع ۱۴۶
- علی علیه السلام قسمت کننده بهشت و جهنم ۱۴۷
- حقد و کینه نسبت به امیرالمومنین علیه السلام ۱۵۰
- تنهایی امیرالمومنین علیه السلام ۱۵۱
- معنی گفته خدا (أنفسنا و أنفسکم) ۱۵۲
- بیان اعمال روز عید غدیر ۱۶۶
- ۱-اطعام دادن ۱۶۶
- ۲-تبسم نمودن ۱۶۶
- ۳-افطاری دادن ۱۶۶
- ۴-کندن جامه های سیاه ۱۶۷
- ۵-زدودن غم از دل شیعیان ۱۶۸
- ۶-پوشیدن لباس نو ۱۶۸
- ۷-بخشش ۱۶۸
- ۸-شکرگذاری نعمت ولایت ۱۶۸
- ۹-تهنیت گفتن ۱۷۰

- ۱۰-دعا ۱۷۰
- ۱۱-نشر علم ۱۷۰
- ۱۲-زدودن غم از دل شیعیان ۱۷۰
- ۱۳-زیاد صلوات فرستادن ۱۷۱
- ۱۴-زیارت امیرالمومنین علیه السلام در روز غدیر ۱۷۱
- ۱۵-صدقه به شیعیان اثنی عشری ۱۷۲
- ۱۶-وسعت دادن به خانواده ۱۷۲
- ۱۷-غسل ۱۷۳
- بیان چهل نام برای روز عید غدیر ۱۷۳
- اشاره ۱۷۳
- ۱-روزنجات حضرت ابراهیم علیه السلام ۱۷۵
- ۲-روز اکمال دین ۱۷۵
- ۳-روز کامل شدن ۱۷۵
- ۴-روز ناراحتی شیطان ۱۷۵
- ۵-روز قبولی اعمال شیعه ۱۷۵
- ۶-روز باطل و نابود شدن عمل مخالفین ۱۷۵
- ۷-روز ثناء وستایش پیامبر ۱۷۵
- ۸-روز رفع القلم ۱۷۷
- ۹-روز مخصوص پیامبر و آل او ۱۷۷
- ۱۰-روز وسعت دادن به خانواده و برادران ۱۷۷
- ۱۱-روز سعی مشکور ۱۷۷
- ۱۲-روز برطرف شدن غمها ۱۷۸
- ۱۳-روز ریزش گناهان ۱۷۸
- ۱۴-روز بخشش و عطا ۱۷۸

- ۱۷۸ ۱۵- روز نشر علم
- ۱۷۸ ۱۶- روز بشارت
- ۱۷۸ ۱۷- روز بزرگترین عید
- ۱۷۸ ۱۸- روز استجاب دعا
- ۱۷۹ ۱۹- روز موقف عظیم
- ۱۷۹ ۲۰- روز پوشیدن لباس نو و بیرون آوردن لباس سیاه
- ۱۷۹ ۲۱- روز شرط مشروط
- ۱۷۹ ۲۲- روز زایل شدن غمها
- ۱۷۹ ۲۳- روز بخشش گناهان
- ۱۷۹ ۲۴- روز مسابقه
- ۱۷۹ ۲۵- روز زیاد صلوات فرستادن
- ۱۸۱ ۲۶- روز خوشنودی
- ۱۸۱ ۲۷- روز عید اهل بیت
- ۱۸۱ ۲۸- روز قبول شدن اعمال
- ۱۸۱ ۲۹- روز زیاده طلبی
- ۱۸۱ ۳۰- روز استراحت مؤمنان
- ۱۸۱ ۳۱- روز تجارت
- ۱۸۱ ۳۲- روز دوستی کردن با مؤمنان
- ۱۸۲ ۳۳- روز رسیدن به رحمت خداوند
- ۱۸۲ ۳۴- روز پاک شدن مؤمنان از گناهان
- ۱۸۲ ۳۵- روز ترک گناهان کبیره و صغیره
- ۱۸۲ ۳۶- روز عبادت
- ۱۸۲ ۳۷- روز افطاری دادن به مؤمنان
- ۱۸۳ ۳۸- روز تهنیت و مبارک باد

- ۱۸۳ ۳۹-روز تبسم نمودن در چهره مؤمنین
- ۱۸۳ ۴۰-روز زینت
- ۱۸۴ بیان خطبه ی امیرالمومنین علی علیه السلام
- ۱۸۴ متن
- ۱۸۹ ترجمه
- ۱۹۶ برائت از دشمنان غدیر
- ۱۹۶ در سجده شکر همراه با دعا
- ۱۹۶ اشاره
- ۱۹۹ لعن در سجده شکر
- ۲۰۰ ثواب لعن
- ۲۰۰ دو نفری که دین را تغییر دادند
- ۲۰۰ دو نفری که نعمت تو را تغییر دادند
- ۲۰۱ دو نفری که به رسول تو تهمت زدند
- ۲۰۳ دو نفری که پسر نبی تو را کشتند
- ۲۰۴ دو نفری که مخالفت کردند با ملت تو
- ۲۰۴ دو نفری که راه تو را مسدود کردند
- ۲۰۴ دو نفری که انکار نمودند نشانه های تو را
- ۲۰۴ دو نفری که سخن خدا را رد کردند
- ۲۰۵ دو نفری که مسخره نمودند رسول تو را
- ۲۰۵ دو نفری که تکبر ورزیدند نسبت به عبادت تو
- ۲۰۶ دو نفری که مسخره نمودند نشانه های تو را
- ۲۰۶ دو نفری که اولیاء تو را کشتند
- ۲۰۶ دو نفری که خلافت را غصب نمودند
- ۲۰۶ آن دو نفر و تابعان آنها را لعنت کن

- برائت وسیله تقرب به خدا ۲۰۶
- لعن بر قتله امیرالمومنین وحسین بن علی علیهما السلام ۲۰۸
- خدایا زیاد گردان عذاب آن دو نفر را ۲۰۸
- خدایا بینداز آن دو را در آتش جهنم ۲۰۸
- جمع نمودن عمر و ابابکر و اتباعشان در جهنم ۲۰۸
- لعن فرشتگان و رسولان و مومنین بر آن دو ۲۰۸
- عذابی استثنائی ۲۱۰
- لعن دختران دو خلیفه ۲۱۰
- لعن ابوجهل و ولید ۲۱۰
- سرکرده های آنها را بکش ۲۱۰
- عاقبت دشمنی با علی علیه السلام ۲۱۱
- حب و بغض ۲۱۳
- اقامه نماز عید به پیروی از صاحب غدیر ۲۱۳
- اثبات امامت ۲۱۵
- ذکر فضائل غدیر ۲۱۷
- توصیه به زیارت درروز غدیر ۲۱۷
- درباره مرکز ۲۱۹

غدیر درسیره حضرت رضا علیه السلام

مشخصات کتاب

سرشناسه: مرکز تخصصی غدیرستان کوثر نبی (ص)

عنوان و نام پدیدآور: غدیر درسیره حضرت رضا علیه السلام/مرکز تخصصی غدیرستان کوثر نبی (ص)/محمدرضا شریفی

مشخصات ظاهری: نرم افزار تلفن همراه و رایانه

موضوع: غدیر - حضرت امام رضاع

ص: ۱

تبلیغ غدیر خم

برگزاری جشن

قال الفیاض بن محمد بن عمر الطوسی سنه تسع و خمسين و مائتين و قد بلغ التسعين: إِنَّه شهد أبا الحسن علي بن موسى الرضا عليه السلام في يوم الغدير و بحضرته جماعه من خاصيته قد احتبسهم للإفطار، و قد قَدَّم إلى منازلهم الطعام و البرّ و الصَّلَات و الكسوه حتى الخواتيم و النعال، و قد غيّر من أحوالهم و أحوال حاشيته، و جُدِّدت لهم آله غير الآله التي جرى الرسم بابتدائها قبل يومه، و هو يذكر فضل اليوم و قدمه.

فیاض بن محمد بن عمر طوسی در سال ۲۵۹ در سن نود سالگی گفت که: حضرت ابی الحسن علی بن موسی الرضا علیه السلام را در روز غدیر ملاقات نمود در حالیکه گروهی از خواص در محضر مبارکش بودند و آنها را برای افطار نزد خود نگاهداشته بود و در عین حال- غذا و هدایا و لباس و حتی انگشتری و کفش برای خانه های آنها فرستاده بود و وضع زندگی آنها را (از حیث معیشت) تغییر داده بود و همچنین وابستگان و نزدیکان خود را از هر جهت بوضع و صورت نوینی در آورده بود بطوریکه در کلیه شئون زندگی و آلات و ادوات معمولی وضع جدید و نوینی بخود گرفته بودند که با روزهای قبل فرق داشت و آنحضرت فضیلت و سبقت این روز را برای آنها بیان می فرمود.

الغدیر فی الكتاب و السنه و الادب، ج ۱، ص: ۵۳۳

اهتمام در نقل حدیث غدیر

علی بن موسی الرضا، أنبأنا أبي، عن أبيه جعفر الصادق، حدثني أبي، عن أبيه علي بن الحسين، عن أبيه عن جدّه علي بن أبي طالب عليهم السلام قال قال رسول الله صَلَّى الله عليه و سلّم: من كنت مولاه فعلى مولاه، أَللهم وال من والاه و عاد من عاداه و انصر من نصره و اخذل من خذله.

از علی بن موسی الرضا علیه السلام از پدرش موسی بن جعفر علیه السلام از پدرش جعفر بن محمد علیه السلام از پدرش علی بن الحسین علیه السلام از حسین بن علی علیه السلام از امیر المؤمنین علیه السلام روایت نموده که رسول خدا صَلَّى الله علیه و آله فرمود: هر کس من مولای اویم پس علی علیه السلام مولای او است بار خدایا دوست دار آنکه را که او را دوست دارد و دشمن دار آنکه را که او را دشمن دارد و خوار گردان آنکه را که او را خوار گرداند و یاری کن آنکه را که او را یاری کند

الغدیر فی الكتاب و السنه و الادب، ج ۱، ص: ۷۳

بیان شهرت روز غدیر

عَنْ زُرَّارَةَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ أَبِي نَضْرٍ قَالَ

كُنَّا عِنْدَ الرَّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ الْمَجْلِسُ غَاصٌّ بِأَهْلِهِ فَتَبَدَّأُوا يَوْمَ الْغَدِيرِ فَأَنْكَرَهُ بَعْضُ النَّاسِ فَقَالَ الرَّضَا حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ أَبِيهِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ قَالَ إِنَّ يَوْمَ الْغَدِيرِ فِي السَّمَاءِ أَشْهَرُ مِنْهُ فِي الْأَرْضِ ...

منقولست از بزنی که جمعی در خدمت حضرت ابی الحسن علی بن موسی الرضا صلوات الله علیهما بودیم و آن خانه پر بودند از محدثین پس حکایت روز غدیر را در میان آوردند بعضی از عامه گفتند: که معلوم نیست این واقعه، یا فضیلت آن روز ظاهر نیست پس حضرت فرمودند که شهرت روز غدیر در آسمانها بیشتر از شهرت آن در زمین است...

فرحه الغری فی تعیین قبر امیر المؤمنین علی بن اَبیطالب علیه السلام فی النجف ص: ۱۰۶

هدیه ولوازم زندگی فرستادن برای مردم

قال الفیاض بن محمد بن عمر الطوسی سنه تسع و خمسين و مائتين و قد بلغ التسعين: إِنَّه شهد أبا الحسن علی بن موسی الرضا علیه السلام فی یوم الغدیر و بحضرتہ جماعه من خاصیتہ قد احتبسهم للإفطار، و قد قَدَّم إلى منازلهم الطعام و البرّ و الصَّلوات و الکسوه حتی الخواتیم و النعال، و قد غَیَّر من أحوالهم و أحوال حاشیتہ، و جُدِّدت لهم آله غیر الآله التي جرى الرسم بابتدائها قبل یومه، و هو یذکر فضل الیوم و قدمه.

فیاض بن محمد بن عمر طوسی در سال ۲۵۹ در سن نود سالگی گفت که: حضرت ابی الحسن علی بن موسی الرضا علیه السلام را در روز غدیر ملاقات نمود در حالیکه گروهی از خواص در محضر مبارکش بودند و آنها را برای افطار نزد خود نگاهداشته بود و در عین حال - غذا و هدایا و لباس و حتی انگشتری و کفش برای خانه های آنها فرستاده بود و وضع زندگی آنها را (از حیث معیشت) تغییر داده بود و همچنین وابستگان و نزدیکان خود را از هر جهت بوضع و صورت نوینی در آورده بود بطوریکه در کلیه شئون زندگی و آلات و ادوات معمولی وضع جدید و نوینی بخود گرفته بودند که با روزهای قبل فرق داشت و آنحضرت فضیلت و سبقت این روز را برای آنها بیان می فرمود.

الغدیر فی الکتاب و السنه و الادب، ج ۱، ص: ۵۳۳

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

تبیین جایگاه صاحب غدیر

در قرآن کریم

وَصَّى بِهِ نُوحًا....

ص: ۳

عَبْدُ اللَّهِ بْنِ جُنْدَبٍ أَنَّهُ كَتَبَ إِلَيْهِ الرَّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ أَمَّا بَعْدُ فَإِنَّ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ كَانَ أَمِينِ اللَّهِ فِي خَلْقِهِ فَلَمَّا قُبِضَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ كُنَّا أَهْلَ الْبَيْتِ وَرَثَتَهُ فَنَحْنُ أُمَّاءُ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ عِنْدَنَا عِلْمُ الْبَلَايَا وَالْمَنَائِيَا وَأَنْسَابُ الْعَرَبِ وَمَوْلِدُ الْإِسْلَامِ وَإِنَّا لَنَعْرِفُ الرَّجُلَ إِذَا رَأَيْنَاهُ بِحَقِيقَةِ الْإِيمَانِ وَحَقِيقَةِ النَّفَاقِ وَإِنْ شِيعَتَنَا لَمَكْتُوبُونَ بِأَسْمَائِهِمْ وَأَسْمَاءِ آبَائِهِمْ أَخَذَ اللَّهُ عَلَيْنَا وَعَلَيْهِمُ الْمِيثَاقَ يَرُدُّونَ مَوْرِدَنَا وَيَدْخُلُونَ مِدْخَلَنَا لَيْسَ عَلَيْنَا مِنْهُ إِسْلَامٌ غَيْرُنَا وَغَيْرُهُمْ نَحْنُ النُّجَبَاءُ النَّجْوَاءُ وَنَحْنُ أَفْرَاطُ الْأَنْبِيَاءِ وَنَحْنُ أَنْبِيَاءُ الْأَوْصِيَاءِ وَنَحْنُ الْمَخْصُوصُونَ فِي كِتَابِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَنَحْنُ أَوْلَى النَّاسِ بِكِتَابِ اللَّهِ وَنَحْنُ أَوْلَى النَّاسِ بِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَنَحْنُ الَّذِينَ شَرَعَ اللَّهُ لَنَا دِينَهُ فَقَالَ فِي كِتَابِهِ شَرَعَ لَكُمْ (۱) يَا آلَ مُحَمَّدٍ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا قَدْ وَصَّانَا بِمَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ يَا مُحَمَّدُ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى فَقَدْ عَلَّمْنَا وَبَلَّغْنَا عِلْمَ مَا عَلَّمْنَا وَاسْتَتَدَعْنَا عِلْمَهُمْ نَحْنُ وَرَثَةُ أَوْلَى الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ يَا آلَ مُحَمَّدٍ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ وَكُونُوا عَلَيَّ جَمَاعَةً كَبُرَ عَلَيَّ الْمُشْرِكِينَ مَنْ أَشْرَكَ بَوْلَايَةَ عَلِيٍّ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ مِنْ وَلَايَةِ عَلِيٍّ إِنَّ اللَّهَ يَا مُحَمَّدُ يَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ مَنْ يُجِيبُكَ إِلَى وَلَايَةِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ.

از عبد الله جندب روایت شده که حضرت رضا علیه السلام به او نوشت: اما بعد همانا محمد صلی الله علیه و آله امین خدا بود در میان خلقتش و چون آن حضرت صلی الله علیه و آله در گذشت، ما خانواده وارث او شدیم، پس ما هستیم امین خدا در زمین، علم بلاها و مردنها و نژاد عرب و تولد اسلام نزد ماست (یعنی نژاد صحیح و فاسد عرب را میشناسیم و از محل تولد اسلام که دل انسانست آگاهیم) و چون هر مردی را به بینیم میشناسیم که او حقیقه مؤمن است یا منافق و نام شیعیان ما و نام پدرانشان، نزد ما ثبت است.

خدا از ما و آنها پیمان گرفته (که ما رهبر آنها باشیم و آنها پیرو ما) بر سر هر آبی که ما وارد شویم آنها هم وارد شوند و در هر جا در آئیم، در آیند (اشاره بحوض کوثر و بهشت و مقام علین دارد و یا متابعت در مقام عمل را می‌رساند) جز ما و ایشان کسی در کیش اسلام نیست، مائیم نجیب و رستگار و مائیم بازماندگان پیغمبران و مائیم فرزندان اوصیاء و ما در کتاب خدای عز و جل خصوصیت داریم و ما بقرآن سزاوارتریم تا مردم دیگر و ما به پیغمبر نزدیک‌تریم تا مردم دیگر، و خدا دینش را برای ما مقرر داشته و در قرآنش مقرر فرمود برای شما (ای آل محمد) از دین آنچه را که به نوح سفارش نمود (بما سفارش کرد آنچه را که به نوح سفارش کرد) و آنچه را بتو وحی کردیم (ای محمد) و آنچه را به ابراهیم و موسی و عیسی سفارش کردیم (به ما آموخت و رسانید آنچه را باید بدانیم و علوم این پیغمبران را بما سپرد، ما وارث پیغمبران اولوالعزم هستیم) و آن سفارش این بود که دین را بپا دارید (ای آل محمد) در آن تفرقه نیندازید (و با هم متحد باشید) گران و ناگوار است بر مشرکین (آنها که بولایت علی مشرک شدند) آنچه را بدان دعوتشان کنید (که ولایت علی است) همانا خدا (ای محمد) هدایت کند کسی را که باو رجوع کند یعنی کسی که ولایت علی علیه السلام را از تو بپذیرد.

۱- سرره شوری ۱۳

الکافی (ط - الإسلامیه)، ج ۱، ص: ۲۲۳

رَبِّ اغْفِرْ لِي وَ لِوَالِدَيَّ وَ...

ص: ۵

عن سلمان بن جعفر، قال: سألت الرضا عليه السلام في قوله تعالى: رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَ لِمَنْ دَخَلَ بَيْتِي مُؤْمِنًا (۱) قال: إنما عنى الله تعالى بالبيت ولاية علي بن أبي طالب عليه السلام، من دخل فيها دخل بيوت الأنبياء عليهم السلام.

سلمان بن جعفر می گوید از حضرت رضا علیه السلام در مورد آیه ۲۸ سوره نوح سوال کردم حضرت فرمود: منظور خداوند از بیت، ولایت علی بن ابی طالب علیه السلام است و هر که داخل در ولایت علی بن ابی طالب علیه السلام شود در بیت انبیاء علیهم السلام داخل شده است.

۱-سوره نوح آیه ۲۸

غرر الأخبار، دیلمی، حسن بن محمد ص: ۱۷۱

يَا حَسْرَتِي عَلَى مَا فَرَّطْتُ فِي جَنْبِ اللَّهِ

عن الرضا عليه السلام في قوله تعالى: أَنْ تَقُولَ نَفْسٌ يَا حَسْرَتِي عَلَى مَا فَرَّطْتُ فِي جَنْبِ اللَّهِ (۱) قال: في ولاية علي عليه السلام.

امام رضا در مورد قول خداوند فرمودند: جنب الله يعنى ولایت علی بن ابی طالب علیه السلام.

۱-سوره زمر آیه ۵۶

البرهان في تفسير القرآن، ج ۴، ص: ۷۲۰

وَقِفْوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ

يَا شَيْتَانِ التَّمِيمِيُّ عَنِ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ آبَائِهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَقِفْوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ قَالَ عَنْ وَلَايَةِ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ.

امام علی بن موسی الرضا علیه السلام از پدرانش از پیامبر علیهم السلام روایت کرده که در مورد آیه: در موقف حساب نگاهداریدشان که در کار خود سخت مسئولند،

فرمود: مراد ولایت علی بن ابی طالب است که پرسیده شوند.

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۳۶، ص: ۷۷

كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ

عَنِ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ (۱)

ص: ۶

بِوَلَايَةِ عَلِيٍّ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ يَا مُحَمَّدُ مِنْ وِلَايَةِ عَلِيٍّ هَكَذَا فِي الْكِتَابِ مَخْطُوطَةً.

امام رضا علیه السلام در باره این قول خدای عز و جل فرمود: گران آمد بر مشرکین (نسبت بولایت علی) آنچه ایشان را بسویش خوانی ای محمد! که آن ولایت علی است (حاصل اینکه تو مشرکین را بولایت علی میخوانی و تحمل این مطلب برایشان گرانست) در کتاب این گونه نوشته شده.

۱-سوره شوری آیه ۱۳

الکافی (ط - الإسلامیه)، ج ۱، ص: ۴۱۸

فَأَذِّنْ مُؤَذِّنٌ بَيْنَهُ

عَنِ الرَّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى وَ نَادَى أَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابَ النَّارِ (۱) الْأَيَّةَ قَالَ الْمُؤَذِّنُ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ.

از امام رضا علیه السلام در مورد تفسیر قول خدا تعالی؛ پس جار کشد جارچی میان آنها که لعنت خدا بر ستمکاران فرمود: این جارچی امیر المؤمنین علیه السلام است.

۱-سوره اعراف آیه ۴۴

مناقب آل ابی طالب علیهم السلام (لابن شهر آشوب)، ج ۳، ص: ۲۳۶

لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ

قال: حدثنا الإمام أبو الحسن علي بن موسى الرضا عليه السلام، قال: حدثني أبي، عن آبائه، عن علي بن أبي طالب عليهم السلام، قال: «إن رسول الله صلى الله عليه وآله تلا هذه الآية: لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ، فقال صلى الله عليه وآله: أصحاب الجنة من أطاعني، و سلم لعلي بن أبي طالب بعدى، و أقر بولايته. و أصحاب النار؟ من سخط الولايه، و نقض العهد، و قاتله بعدى.

حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام بتوسط آباء امجاد خود از امیر المؤمنین علیه السلام روایت کرده است که آن جناب فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله تلاوت کرد این آیه شریفه را لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ (۱) اصحاب جهنم و اصحاب بهشت مساوی نباشند اصحاب بهشتند که بهشت فائز شوند پس از آن آن جناب فرمود: اصحاب بهشت کسانی باشند که مرا اطاعت کنند و بعد از من علی بن ابی طالب را اطاعت کنند و بدوستی او اقرار کنند و اصحاب جهنم کسانی باشند که انکار دوستی او کنند و نقض کنند عهد او را و با او مقاتله کنند بعد از من.

ص: ۷

۱-سوره حشر آیه ۲۰

البرهان فی تفسیر القرآن، ج ۵، ص: ۳۴۵

فَاسْتَمْسِكْ بِالَّذِي أُوحِيَ إِلَيْكَ

أخبرنا الحسن بن أحمد بن موسى الغندجاني، حدّثنا هلال بن محمد الحفار، حدّثنا إسماعيل بن علي [الخزاعي أخى دعبل] حدّثنا أبي [علي، قال: حدّثنا علي بن موسى الرضا قال: حدّثنا أبي موسى بن جعفر قال: حدّثنا أبي جعفر بن محمد قال: حدّثنا أبي محمد] بن علي الباقر، عن جابر بن عبد الله الأنصاري قال: إنّي لأدناهم برسول الله في حجّه الوداع ب «منى» [حين] قال: لا ألفتينكم ترجعون بعدى كفّاراً يضرب بعضكم رقاب بعض، و أيم الله إن فعلتموها لتعرفنني في الكتيبه التي تضاربكم. ثم التفت إلى خلفه فقال: أو علي - ثلاثاً - فرأينا أنّ جبرئيل غمزه، و أنزل الله على أثر ذلك (فَإِمَّا نَذْهَبَنَّ بِكَ فَإِنَّا مِنْهُمْ مُنْتَقِمُونَ) بعلي بن أبي طالب (أَوْ نُرِيَنَّكَ الَّذِي وَعَدْنَاهُمْ فَإِنَّا عَلَيْهِمْ مُّقْتَدِرُونَ) ثم نزلت

(قُلْ رَبِّ إِنَّمَا تُرِيئِي مَا يُوعَدُونَ، رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) ثُمَّ نَزَلَتْ (فَاسْتَمْسِكْ بِالَّذِي أُوحِيَ إِلَيْكَ إِنَّكَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ، وَإِنَّهُ لَدِكُّرٌ لَّكَ وَلِقَوْمِكَ، وَسَوْفَ تُسْأَلُونَ) عَنْ وَلَّايِهِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ.

او از پدرش ابی محمد بن علی الباقر علیه السّلام نقل کرده است که جابر بن عبد الله انصاری حکایت کرد. در آخرین مراسم حج یعنی حجّه الوداع در نزدیک پیامبر صلی الله علیه و آله ایستاده بودم که آن حضرت فرمود: لا ألفتینکم ترجعون بعدی کفّاراً يضرب بعضکم رقاب بعض، و أيم الله لئن فعلتموها لتعرفنني في الكتيبه التي تضاربكم.

ای یاران! شما را توصیه می کنم؛ بعد از من به کفر و بی دینی نگرایید که با شمشیر به جان یک دیگر بیفتید و گردن همدیگر را بزنید. به خدا سوگند اگر چنین کنید؛ مرا از کسانی خواهید یافت که شما را با شمشیر برانم.

ص: ۸

سپس به پشت سرش نگاه کرد و فرمود: عَلِيٌّ يَا عَلِيُّ يَا عَلِيُّ! چون سه بار نام علی علیه السّلام را به زبان آورد، دیدیم جبرئیل بر آن حضرت فرود آمد و گفت:

فَإِمَّا نَذْهَبَنَّ بِكَ فَإِنَّا مِنْهُمْ مُنْتَقِمُونَ بَعْلَى بن ابی طالب علیه السّلام فَاسْتَيْمَسِكَ بِالَّذِي أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنْ أَمْرِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِنَّكَ عَلِيٌّ صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ.

خدای سبحان می فرماید: به وسیله علی بن ابی طالب علیه السّلام از آنان انتقام می گیرم. ای رسول من! آنچه از امر علی بن ابی طالب علیه السّلام بر تو وحی می کنم تمسک کن. إِنَّكَ عَلِيٌّ صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ؛ که تو بر صراط مستقیم و طریق حقیقت هستی.

شواهد التنزیل لقواعد التفضیل، ج ۲، ص: ۲۱۷

عَلَّمَ الْقُرْآنَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ

عن الحسين بن خالد، عن أبي الحسن الرضا عليه السلام، قال: سألته عن قول الله تعالى: عَلَّمَ الْقُرْآنَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ قال: عنى بذلك أمير المؤمنين عليه السلام

از امام رضا علیه السلام روایت شده که عَلَّمَ الْقُرْآنَ خَلَقَ الْإِنْسَانَ (۱) منظور از این انسان، امیر المؤمنین علیه السلام است.

۱-سوره الرحمن آیه ۲-۳

أصول الكافي / ترجمه كمره ای، ج ۲، ص: ۷۴۶

أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ

دَعْبِلِ بْنِ عَلِيٍّ الْخُزَاعِيِّ عَنْ أَبِيهِ قَالَ حَدَّثَنَا الْإِمَامُ أَبُو الْحَسَنِ عَلِيُّ بْنُ مُوسَى الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ أَبِيهِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ تَلَا هَذِهِ الْآيَةَ لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ (۱) فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ مَنْ أَطَاعَنِي وَسَلَّمَ لِعَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ بَعْدِي وَأَقَرَّ بِوَلَايَتِهِ وَأَصْحَابُ النَّارِ مَنْ سَخِطَ الْوَلَايَةَ وَنَقَضَ الْعَهْدَ وَقَاتَلَهُ بَعْدِي.

ص: ۹

برادر دعبل خزاعی از امام رضا علیه السلام و آن حضرت از پدران بزرگوارشان از حضرت علی علیه السلام نقل فرموده اند: رسول اکرم صلی الله علیه و آله این آیه را تلاوت فرمودند: لَا يَشْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ.

اهل جهنم و اهل بهشت یکسان نیستند، اهل بهشت، رستگارانند و سپس چنین گفتند: اهل بهشت کسی است که مرا اطاعت کند و پس از من در مقابل علی بن ابی طالب علیه السلام سر تسلیم فرود آورد و به ولایتش اقرار نماید، و اهل جهنم کسی است که نسبت به ولایت، بغض و کینه ورزد و پیمان شکنی کند و پس از من با او بجنگد.

۱-سوره حشر آیه ۲۰

عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۱، ص: ۲۸۰

در احادیث قدسی

حصن حصین ولایت

عَلِيُّ بْنُ بِلَالٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ آبَائِهِ عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عَنْ جَبْرِئِيلَ عَنْ مِيكَائِيلَ عَنْ إِسْرَافِيلَ عَنِ اللُّوحِ عَنِ الْقَلَمِ قَالَ يَقُولُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَلِأَيِّهِ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ حِصْنِي فَمَنْ دَخَلَ حِصْنِي أَمِنَ مِنْ عَذَابِي.

علی بن بلال از امام هشتم علیه السلام و امام از پدران خود و آنها از پیغمبر صلوات الله علیهم و از جبرئیل از میکائیل از اسرافیل از لوح از قلم، فرمودند: که خدای تبارک و تعالی میفرماید: ولایت علی بن ابی طالب علیه السلام حصن من است و هر که در حصن من در آید از عذاب من در امانست.

عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص: ۱۳۷

علی، برادر و وصی و وزیر پیامبر از جانب خداست

ص: ۱۰

عَلِيٌّ بْنِ مُوسَى الرُّضَا عَنْ أَبِيهِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ عَنِ أَبِيهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ أَبِيهِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عَنْ جَبْرِئِيلَ عَنْ مِيكَائِيلَ عَنْ إِسْرَافِيلَ عَنِ اللَّهِ جَلَّ جَلَالُهُ أَنَّهُ قَالَ: أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا خَلَقْتُ الْخَلْقَ بِقُدْرَتِي فَاخْتَرْتُ مِنْهُمْ مَنْ شِئْتُ مِنْ أَنْبِيَائِي وَاخْتَرْتُ مِنْ جَمِيعِهِمْ مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ حَبِيبًا وَخَلِيلًا وَصَفِيًّا فَجَعَلْتُهُ رَسُولًا إِلَى خَلْقِي وَاصِيفِي لِي فَجَعَلْتُهُ لَهُ أَخًا وَصَفِيًّا وَزَيْرًا وَمُؤَدِّيًا عَنْهُ مِنْ بَعْدِهِ إِلَى خَلْقِي وَخَلِيفَتِي عَلَى عِبَادِي لِيُبَيِّنَ لَهُمْ كِتَابِي وَيَسِّرَ فِيهِمْ بِحُكْمِي وَجَعَلْتُهُ الْعَلَمَ الْهَادِيَ مِنَ الضَّلَالَةِ وَبَابِي الَّذِي أُوتِيَ مِنْهُ وَبَيْتِي الَّذِي مَرِنُ دَخَلَهُ كَانَ آمِنًا مِنْ نَارِي وَحَضِيَّتِي الَّذِي مَرِنُ لِحَا إِلَى إِلَيْهِ حَصَنَةٌ مِنْ مَكْرُوهِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَوَجْهِي الَّذِي مَرِنُ تَوَجَّهَ إِلَيْهِ لَمْ أَضِرْفُ وَجْهِي عَنْهُ وَحُجَّتِي فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِينَ عَلَى جَمِيعِ مَنْ فِيهِنَّ مِنْ خَلْقِي لَمَّا أَقْبَلُ عَمَلٍ مِنْهُمْ إِلَّا بِالْإِقْرَارِ بِوَلَايَتِهِ مَعَ نُبُوهِ أَحْمَدَ رَسُولِي وَهُوَ يَدِي الْمُبْسُوطَةُ عَلَى عِبَادِي وَهُوَ النُّعْمَةُ الَّتِي أَنْعَمْتُ بِهَا عَلَى مَنْ أَحْبَبْتُهُ مِنْ عِبَادِي فَمَنْ أَحْبَبْتُهُ مِنْ عِبَادِي وَتَوَلَّيْتُهُ عَرَفْتُهُ وَوَلَّيْتُهُ وَوَلَّيْتُهُ وَوَلَّيْتُهُ مِنْ عِبَادِي أَبْغَضْتُهُ لِأَنْصِرَافِهِ عَنْ مَعْرِفَتِهِ وَوَلَّيْتُهُ فَبِعِزَّتِي حَلَفْتُ وَبِجَلَالِي أَقْسَمْتُ أَنَّهُ لَا يَتَوَلَّى عَلِيًّا عَبْدٌ مِنْ عِبَادِي إِلَّا زَحْرَحْتُهُ عَنِ النَّارِ وَأَدْخَلْتُهُ الْجَنَّةَ وَلَا يُبْغِضُهُ عَبْدٌ مِنْ عِبَادِي وَوَلَّيْتُهُ إِلَّا أَبْغَضْتُهُ وَأَدْخَلْتُهُ النَّارَ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ

خدای جل جلاله فرمود: منم خدا معبود حقی جز من نیست بتوان خود خلق را آفریدم و هر که از پیغمبران را خواستم از آنها برگزیدم و از میان آنها محمد حبیب و خلیل و صفی خود را برگزیدم و او را بخلق خود مبعوث کردم و علی را برای او برگزیدم و برادر و وصی و وزیر و ادا کن بعد از او بخلقم ساختم و خلیفه خود بر بندگانم نمودم تا قرآن مرا برای آنها بیان کند و در میان آنها بحکم من سیر کند، او را علم رهبر از گمراهی و باب خود که از او در آیند و خانه خود که هر که وارد شود از دوزخم در امانست نمودم و او است دژ من که هر که بدان پناهد از بد دنیا و آخرت محفوظ است و وجه من است که هر که بدو رو کند از او رو نگردانم و حجت منست در آسمانها و زمین بر هر که در آنها است از خلقم نپذیرم کردار هیچ عاملی را جز با اقرار به ولایت او و نبوت احمد رسولم، او است دو دست گشاده ام بر بندگانم او است نعمتی که بهر که دوست داشتم دادم و او را ولی و شناسای او نمودم و هر که از بندگانم را دشمن دارم برای آنست که از شناسائی و ولایتش رو گردانست و بعزت خود سوگند خوردم و بجلالم قسم خوردم که هیچ کدام بندگانم علی را دوست ندارند جز آنکه آنها را از دوزخ برکنار دارم و ببهشت وارد کنم و دشمن ندارد او را کسی و از ولایتش رو نگرداند جز آنکه او را دشمن دارم و در دوزخ در آرام که چه بد سرانجامی است.

الأمالی (للسدوق)، النص، ص: ۲۲۳-۲۲۲

علی علیه السلام حجت خدا

عَنْ أَبِي الْحَسَنِ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ أَبِيهِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ أَبِيهِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَخْبَرَنِي جَبْرِئِيلُ عَنِ اللَّهِ جَلَّ جَلَالُهُ أَنَّهُ قَالَ: عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ حُجَّتِي عَلَى خَلْقِي وَدِيَانُ دِينِي أَخْرَجَ مِنْ صُلْبِهِ أُمَّةً يَقُومُونَ بِأَمْرِي وَيَدْعُونَ إِلَيَّ سَبِيلِي بِهِمْ أَذْفَعُ الْعَذَابَ عَنْ عِبَادِي وَإِمَائِي وَبِهِمْ أَنْزَلُ رَحْمَتِي.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: جبرئیل از خدای عز و جل بمن خبر داد که فرمود: علی بن ابی طالب علیه السلام حجت منست بر خلقم و جزاء بخش در دینم است و از پشتش امامانی بر آرم که بامر من قیام کنند و به راه من دعوت نمایند و بدانها عذاب را از بنده ها و کنیزهایم رفع کنم و بدانها رحمتم نازل کنم.

الأمالی (للسدوق)، النص، ص: ۵۴۴

دوازده وصی در لسان خداوند در شب معراج

عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ أَبِيهِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ أَبِيهِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ مَا خَلَقَ اللَّهُ خَلْقًا أَفْضَلَ مِنِّي وَلَا أَكْرَمَ عَلَيْهِ مِنِّي قَالَ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَأَنْتَ أَفْضَلُ أَمْ جَبْرِئِيلُ فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَا عَلِيُّ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى فَضَّلَ أَنْبِيَاءَهُ الْمُؤَسَّلِينَ عَلَى مَلَائِكَتِهِ الْمُقَرَّبِينَ وَفَضَّلَنِي عَلَى جَمِيعِ النَّبِيِّينَ وَالْمُرْسَلِينَ وَالْفُضَّلُ بَعْدِي لَكَ يَا عَلِيُّ وَ لِلْأُمَّةِ مِنْ بَعْدِكَ فَإِنَّ الْمَلَائِكَةَ لَخَدَامُنَا وَ خَدَامَ مُحِبِّينَا يَا عَلِيُّ الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَ مَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَ يَسْتَعْفِفُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا بِوَلَاتِنَا يَا عَلِيُّ لَوْ لَا نَحْنُ مَا خَلَقَ اللَّهُ آدَمَ وَ لَا حَوَاءَ وَ لَا الْجَنَّةَ وَ لَا النَّارَ وَ لَا السَّمَاءَ وَ لَا الْأَرْضَ وَ كَيْفَ لَا يَكُونُ أَفْضَلَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَ قَدْ سَبَقْنَاهُمْ إِلَى التَّوْحِيدِ وَ مَعْرِفَةِ رَبِّنَا عَزَّ وَ جَلَّ وَ تَسْبِيحِهِ وَ تَقْدِيسِهِ وَ تَهْلِيلِهِ لِأَنَّ أَوَّلَ مَا خَلَقَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ أَرْوَاحَنَا فَأَنْطَقْنَا بِتَوْحِيدِهِ وَ تَمَجِيدِهِ ثُمَّ خَلَقَ الْمَلَائِكَةَ فَلَمَّا شَاهَدُوا أَرْوَاحَنَا نُورًا وَاحِدًا اسْتَعْظَمُوا أُمُورَنَا فَسَبَّحْنَا لِتَعْلَمَ الْمَلَائِكَةُ أَنَّا خَلَقَ مَخْلُوقُونَ وَ أَنَّهُ مُنَزَّهٌ عَنْ صِفَاتِنَا فَسَبَّحَتِ الْمَلَائِكَةُ لِتَسْبِيحِنَا وَ نَزَّهَتْهُ عَنْ صِفَاتِنَا فَلَمَّا شَاهَدُوا عِظَمَ شَأْنِنَا هَلَّلْنَا لِتَعْلَمَ الْمَلَائِكَةُ أَنَّ إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ أَنَا عَبِيدُ وَ لَسْنَا بِاللَّهِ يَجِبُ أَنْ نَعْبُدَ مَعَهُ أَوْ دُونَهُ فَقَالُوا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ فَلَمَّا شَاهَدُوا كِبَرَ مَحَلَّنَا كَبَّرْنَا اللَّهُ لِتَعْلَمَ الْمَلَائِكَةُ أَنَّ اللَّهَ أَكْبَرُ مِنْ أَنْ يُنَالَ وَ أَنَّهُ عَظِيمُ الْمَحَلِّ فَلَمَّا شَاهَدُوا مَا جَعَلَ اللَّهُ لَنَا مِنَ الْعِزَّةِ وَ الْقُوَّةِ قُلْنَا لَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ الْعَلِيِّ الْعَظِيمِ لِتَعْلَمَ الْمَلَائِكَةُ أَنَّ لَنَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ فَصَالَتِ الْمَلَائِكَةُ لِمَا حَوْلَ وَ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ فَلَمَّا شَاهَدُوا مَا أَنْعَمَ اللَّهُ بِهِ عَلَيْنَا وَ أَوْجَبَهُ لَنَا مِنْ فَرْضِ الطَّاعَةِ قُلْنَا الْحَمْدُ لِلَّهِ لِتَعْلَمَ الْمَلَائِكَةُ مَا يَحِقُّ اللَّهُ تَعَالَى ذِكْرُهُ عَلَيْنَا مِنَ الْحَمْدِ عَلَى نِعْمِهِ فَقَالَتِ الْمَلَائِكَةُ الْحَمْدُ لِلَّهِ فَبِنَا اهْتَدَوْا إِلَى مَعْرِفَةِ تَوْحِيدِ اللَّهِ تَعَالَى وَ تَسْبِيحِهِ وَ تَهْلِيلِهِ وَ تَمَجِيدِهِ ثُمَّ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى خَلَقَ آدَمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ أَوْدَعَنَا صُلْبَهُ وَ أَمَرَ الْمَلَائِكَةَ بِالسُّجُودِ لَهُ تَعْظِيمًا لَنَا وَ إِكْرَامًا وَ كَرَامًا سَيُجُودُهُمْ لِلَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ عُبُودِيَّةً وَ إِكْرَامًا وَ طَاعَةً لِكُونِنَا فِي صُلْبِهِ فَكَيْفَ لَا نَكُونُ أَفْضَلَ مِنَ الْمَلَائِكَةِ وَ قَدْ سَبَّحُوا لِآدَمَ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ وَ أَنَّهُ لَمَّا عَرَّجَ بِي إِلَى السَّمَاءِ أَذَّنَ جَبْرِئِيلُ مَثْنَى مَثْنَى وَ أَقَامَ مَثْنَى مَثْنَى ثُمَّ قَالَ تَقَدَّمْ يَا مُحَمَّدُ فَقُلْتُ يَا جَبْرِئِيلُ أَتَقَدَّمُ عَلَيْكَ فَقَالَ نَعَمْ لِأَنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى اسْمُهُ فَضَّلَ أَنْبِيَاءَهُ عَلَى مَلَائِكَتِهِ أَجْمَعِينَ وَ فَضَّلَكَ خَاصَّةً فَتَقَدَّمْتُ وَ صَلَّيْتُ بِهِمْ وَ لَا فَخْرَ فَلَمَّا انْتَهَيْنَا إِلَى حُجْبِ الثُّورِ قَالَ لِي جَبْرِئِيلُ تَقَدَّمْ يَا مُحَمَّدُ وَ تَخَلَّفْ عَنِّي فَقُلْتُ يَا جَبْرِئِيلُ فِي مِثْلِ هَذَا الْمَوْضِعِ تَفَارَقْنِي فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّ

هَذَا انْتِهَاءُ يَدِي الَّذِي وَضَعَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لِي فِي هَذَا الْمَكَانِ فَإِنْ تَجَاوَزْتَهُ احْتَرَفْتُ أُجْنِحَتِي لِتَعِدِّي حُدُودِ رَبِّي جَلَّ جَلَالُهُ فَرُخَ بِي
زَحَّةً فِي النُّورِ حَيْثُ انْتَهَيْتُ إِلَى حَيْثُ مَا شَاءَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مِنْ مَلَكُوتِهِ فَنُودِيْتُ يَا مُحَمَّدُ فَقُلْتُ لَبَّيْكَ رَبِّي وَسَعْدَيْكَ تَبَارَكْتَ وَ
تَعَالَيْتَ فَنُودِيْتُ يَا مُحَمَّدُ أَنْتَ عَبْدِي وَ

أَنَا رَبُّكَ فَإِيَّايَ فَاعْبُدْ وَعَلَىٰ فَتَوَكَّلْ فَإِنَّكَ نُورِي فِي عِبَادِي وَرَسُولِي إِلَىٰ خَلْقِي وَحُجَّتِي فِي بَرِيَّتِي لِمَنْ تَبِعَكَ خَلَقْتُ جَنَّتِي وَلِمَنْ خَالَفَكَ خَلَقْتُ نَارِي وَلِأَوْصِيَاءِكَ أَوْجَبْتُ كَرَامَتِي وَلِشَيْعَتِكَ أَوْجَبْتُ تَوَابِي فَقُلْتُ يَا رَبِّ وَمَنْ أَوْصِيَاءِي فَنُودِيَتْ يَا مُحَمَّدُ إِنَّ أَوْصِيَاءَكَ الْمَكْتُوبُونَ عَلَىٰ سِاقِ الْعَرْشِ فَنظَرْتُ وَأَنَا بَيْنَ يَدَيْ رَبِّي إِلَىٰ سِاقِ الْعَرْشِ فَرَأَيْتُ اثْنَيْ عَشَرَ نُورًا فِي كُلِّ نُورٍ سِطْرٌ أَخْضَرُ مَكْتُوبٌ عَلَيْهِ اسْمٌ كُلُّ وَصِيٍّ مِنْ أَوْصِيَاءِي أَوْلَهُمْ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ وَآخِرُهُمْ مَهْدِيُّ أُمَّتِي فَقُلْتُ يَا رَبُّ أَهُؤُلَاءِ أَوْصِيَاءِي مِنْ بَعْدِي فَنُودِيَتْ يَا مُحَمَّدُ هَؤُلَاءِ أَوْلِيَائِي وَأَحِبَّائِي وَأَصْفِيَائِي وَحُجَجِي بَعْدَكَ عَلَىٰ بَرِيَّتِي وَهُمْ أَوْصِيَاءُكَ وَخُلَفَاؤُكَ وَخَيْرُ خَلْقِي بَعْدَكَ وَعَزَّتِي وَجَلَالِي لَمَّاظَهَرَنَّ بِهِمْ دِينِي وَلَمَّاغْلَبَنَّ بِهِمْ كَلِمَتِي وَلَمَّاظَهَرَنَّ الْأَرْضَ بِآخِرِهِمْ مِنْ أَعْيَادِي وَلَمَّاوَلَّكَ مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَمَغَارِبَهَا وَلَمَّاوَجَّهَنَّ لَهُ الرِّيَّاحَ وَلَمَّاوَلَّكَ لَهَ الرِّقَابَ الصَّعَابَ وَوَلَّيْتَهُ فِي الْأَشْيَابِ وَوَلَّيْتَهُ بِجُنْدِي وَلَمَّاوَدَّه بِمَلَائِكَتِي حَتَّىٰ يُعْلِنَ دَعْوَتِي وَيَجْمَعَ الْخَلْقَ عَلَىٰ تَوْحِيدِي ثُمَّ لَأُدِيمَنَّ مُلْكُهُ وَلَأُدَاوِلَنَّ الْأَيَّامَ بَيْنَ أَوْلِيَائِي إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ وَالصَّلَاةُ عَلَىٰ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ وَآلِهِ الطَّيِّبِينَ الطَّاهِرِينَ وَسَلَامٌ تَسْلِيمًا.

امام رضا از پدران بزرگوارشان از امیر المؤمنین از رسول اکرم صلوات الله عليهم اجمعین روایت نموده که فرمودند: خداوند خلقی که بهتر از من باشد و نزد او

گرامی تر از من باشد نیافریده است، علی علیه السلام گوید به پیامبر اکرم گفتیم: ای رسول خدا تو بهتری یا جبرئیل؟ فرمود: ای علی! خدای تعالی انبیاء مرسلین را بر ملائکه مقربین برتری داد و مرا بر جمیع انبیاء و رسولان فضیلت بخشید و پس از من ای علی! برتری از آن تو و امامان پس از توست و فرشتگان خادمین ما و دوستان ما هستند. ای علی! کسانی که عرش را حمل می کنند و کسانی که اطراف آنند به واسطه ولایت ما حمد پروردگارش را به جا می آورند و برای مؤمنان استغفار می کنند. ای علی اگر ما نبودیم خداوند آدم و حوا و جنت و نار و آسمان و زمین را نمی آفرید و چگونه افضل از ملائکه نباشیم در حالی که در توحید و معرفت پروردگاران و تسبیح و تقدیس و تهلیل او بر آنها سبقت گرفته ایم، زیرا ارواح ما نخستین مخلوقات خدای تعالی است و او ما را به توحید و تمجید خود گویا ساخت، سپس ملائکه را آفرید و چون ارواح ما را در حالی که نور واحدی بود مشاهده نمودند، امور ما را بزرگ شمردند، ما تسبیح او را گفتیم تا ملائکه بدانند که ما خلقی هستیم آفریده شده و او از صفات ما منزّه است، بعد از آن ملائکه نیز تسبیح او را گفتند و او را از صفات ما تنزیه کردند، و چون بزرگی شأن ما را مشاهده کردند تهلیل گفتیم تا ملائکه بدانند که هیچ معبودی جز الله نیست و بدانند که ما بندگانی هستیم و نه خدایانی که با او و یا در کنار او پرستیده شویم و گفتند: لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ و چون بزرگی منزلت ما را مشاهده کردند خدا را تکبیر گفتیم تا ملائکه بدانند که خدا بزرگتر از آن است که بدو رسند و منزلت او عظیم است و چون عزت و قوتی را که خداوند برای ما قرار داده است مشاهده کردند، گفتیم:

لا حول و لا قوه إلا بالله العلیّ العظیم تا ملائکه بدانند که هیچ قدرت و قوتی جز به واسطه خدا نیست و ملائکه گفتند: لا حول و لا قوه إلا بالله، و چون مشاهده کردند آن نعمتی را که خدا بر ما ارزانی داشته و طاعت ما را واجب شمرده است گفتیم: الحمد لله تا ملائکه بدانند خداوند به واسطه نعماتی که بر ما ارزانی داشته است حقوقی دارد و ملائکه گفتند: الحمد لله پس به واسطه ما به معرفت خدای تعالی و تسبیح و تهلیل و تحمید او رهنمون شدند.

سپس خدای تعالی آدم علیه السلام را آفرید و ما را در صلب او نهاد و به ملائکه فرمان داد که به خاطر تعظیم و اکرام ما به دو سجده کنند سجده آنها برای خدای تعالی عبودیت و بندگی و برای آدم اکرام و طاعت بود، زیرا ما در صلب او بودیم، پس چگونه ما افضل از ملائکه نباشیم در حالی که همه آنها به آدم سجده کردند. و چون مرا به آسمانها به معراج بردند، جبرئیل دو تا دو تا اذان و اقامه گفت، سپس گفت: ای محمد! پیش بایست، گفتم: ای جبرئیل! آیا بر تو پیش بایستم؟ گفت: آری، زیرا خدای تعالی پیامبرانش را و علی الخصوص تو را بر همه ملائکه برتری داده است، من پیش ایستادم و با ایشان نماز خواندم و هیچ فخری هم نیست و چون به حجابهای نور رسیدیم، جبرئیل علیه السلام گفت: ای محمد! پیش برو و از من باز ایستاد، گفتم: ای جبرئیل! آیا در مثل این موضع از من مفارقت می کنی؟ گفت: ای محمد! این نهایت حد من است که خدای تعالی برای من مقرر فرموده است و اگر از آن در گذرم به واسطه تجاوز از حدودی که پروردگارم مقرر فرموده است بالهایم خواهد سوخت و در نوری افکنده شدم افکنده شدنی تا بدان جا که خدای تعالی از ملکوتش اراده فرموده بود رسیدم و ندا رسید: ای محمد! گفتم: لبیک و سعدیک ای پروردگار من! تبارکت و تعالیت، ندا رسید تو بنده من و من پروردگار توأم، مرا پرستش کن و بر من توکل نما، تو نور من در میان بندگان من و فرستاده من به سوی خلقم و حجت من در بین مردمانی، بهشت من برای کسی است که از تو پیروی کند و آتش من برای کسی است که با تو مخالفت کند، و

کرامتم را برای اوصیای تو لازم گردانیدم و ثوابم را برای شیعیان تو مقزّر داشتم، گفتم: پروردگارا! اوصیای من چه کسانی هستند؟ ندا رسید ای محمّد! اوصیای تو بر ساق عرش نوشته شده است و من در حالی که در مقابل پروردگام بودم به ساق عرش نگریستم و دوازده نور دیدم و در هر نوری سطری سبز بود که نام هر یک از اوصیای من بر آن نوشته شده بود، اول ایشان علی بن ابی طالب علیه السلام و آخر آنها مهدی علیه السلام امّتم بود، گفتم: پروردگارا! آیا آنها اوصیای پس از من هستند؟ ندا آمد که ای محمّد! آنها اولیا و دوستان و برگزیدگان و حجّتهای من بر خلائق پس از تو هستند و آنها اوصیا و خلفای تو و بهترین خلق من پس از تو می باشند، به عزّت و جلالم سوگند که به واسطه ایشان دینم را چیره و کلمه ام را بلند می نمایم و توسط آخرین آنها زمین را از دشمنانم پاک می گردانم و مشرق و مغرب زمین را به تملیک او در می آورم و باد را مسخّر او می کنم و گردنکشان سخت را رام او می سازم و او را بر نردبان ترقّی بالا می برم و با لشکریان خود یاریش می کنم و با فرشتگانم به او مدد می رسانم تا آنکه دعوتم را آشکار کند و مردمان را بر توحیدم گرد آورد، سپس ملکش را تداوم بخشم و روزگار را در اختیار اولیای خود قرار دهم تا روز قیامت فرارسد.

کمال الدین و تمام النعمه، ج ۱، ص: ۲۵۴

حدیث منزلت

در ریاض النضره گفته ذکر اخبار جبرئیل عن الله تعالی بان علیاً من النبی صلی الله علیه و سلّم بمنزله هارون من موسی عن اسماء بنت عمیس قالت هبط جبرئیل علیه السّلام علی النّبی صلی الله علیه و سلّم فقال یا محمّد ان ربّک یقرأ لک السّلام و یقول لک علی منک بمنزله هارون من موسی لکن لا نبی بعدک خرّجه الامام علی بن موسی الرضا و در ذخائر العقبی گفته و عنها ای عن اسماء بنت عمیس قال هبط جبرئیل علیه السّلام علی النّبی صلی الله علیه و سلّم و قال یا محمّد ان ربّک یقرئک السّلام و یقول لک علی منک بمنزله لهارون من موسی لکن لا نبی بعدک خرّجه الامام علی بن موسی الرضا و شهاب الدین احمد در توضیح الدلائل علی توضیح الفضائل گفته عنها ای عن اسماء بنت عمیس رضی الله تعالی عنها قالت هبط جبرئیل علی النّبی علیهما الصلوٰه و السّلام و قال یا محمد ان ربّک یقرئک السّلام و یقول لک علی منک بمنزله هارون من موسی لکن لا نبی بعدک رواه الطبری و قال خرّجه الامام علی بن موسی الرضا و ابراهیم بن عبد الله عن اسماء بنت عمیس رضی الله عنها قال هبط جبرئیل علیه السّلام فقال یا محمد ان ربّک یقرئک السّلام و یقول لک علی منک بمنزله هارون من موسی لکن لا نبی بعدک خرّجه الامام علی بن موسی الرضا فی مسنده

ص: ۱۶

از این روایت ظاهر می شود که حضرت جبرئیل علیه السلام بر جناب رسالت مآب صلی الله علیه و آله و سلم فرود آمد و تبلیغ تحیه سلام از جانب ملک علام نمود و بیان کرد که حق تعالی می فرماید که علی از تو بمنزله هارون از موسی است لکن بعد از تو نبی نیست.

عبارات الانوار فی امامه الائمه الاطهار، ج ۱۱، ص: ۷۴۵

یمنی شافعی در کتاب الاکتفاء فی فضل الاربعه الخلفاء گفته

مکتوبات بر عرش

عَنْ أَبِي الصَّلْتِ الْهَرَوِيِّ عَنِ الرَّضَا صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ قَالَ: إِنَّ آدَمَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ لَمَّا أكرمَهُ اللَّهُ تَعَالَى بِإِسْرَاجِهِ مَلَأَتْهُ لَهُ وَيَادُخَالِهِ الْجَنَّةَ نَادَاهُ اللَّهُ ارْفَعْ رَأْسِيكَ يَا آدَمُ فَانظُرْ إِلَى سَاقِ عَرْشِي فَانظُرْ فَوَجِدَ عَلَيْهِ مَكْتُوبًا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَزَوْجَتُهُ فَاطِمَةُ سَيِّدَةُ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ وَالْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَقَالَ آدَمُ يَا رَبِّ مَنْ هَؤُلَاءِ قَالَ عَزَّ وَجَلَّ هَؤُلَاءِ ذُرِّيَّتِكَ لَوْلَاهُمْ مَا خَلَقْتُكَ.

از ابا صلت هروی از امام رضا علیه السلام روایت شده که: هنگامی که خداوند آدم را به وسیله سجده ملائکه و دخول در بهشت گرامی داشت، خدا ندا داد که ای آدم سرت را بالا ببر و به ساق عرش من نگاه کن. پس آدم نگاه کرد و دید که نوشته شده هیچ معبودی جز خدای یگانه نیست، محمد رسول خداست، علی بن ابی طالب امیرالمومنین و همسر او فاطمه، سیده زنان عالم، و حسن و حسین علیهم السلام دو آقای جوانان اهل بهشت هستند. آدم سوال نمود که ای پروردگار من، اینان کیانند؟ خداوند فرمودند: اینها ذریه تواند که اگر اینها نبودند تو را خلق نمی کردم.

ص: ۱۷

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۲۷، ص: ۶

درسیره معصومین علیهم السلام

پیامبر اکرم صلی الله علیه واله

حب و بغض

عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرَّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ آبَائِهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَا عَلِيُّ أَنْتَ أَخِي وَوَزِيرِي وَصَاحِبُ لَوَائِي فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَنْتَ صَاحِبُ حَوْضِي مَنْ أَحَبَّكَ أَحْبَبَنِي وَمَنْ أَبْغَضَكَ أَبْغَضَنِي.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: ای علی تو برادر، وزیر و پرچمدار منی در دنیا و آخرت و تو صاحب حوضی، هر که تو را دوست دارد من را دوست داشته و هر که تو را دشمن دارد من را دشمن داشته است.

الأمالی (للصدوق)، النص، ص: ۶۱

خوشا به حال دوستان امیرالمومنین علیه السلام

حدثنا علي بن موسى الرضا قال حدثني أبي موسى بن جعفر عن أبيه جعفر بن محمد عن أبيه محمد بن علي عن أبيه الحسين بن علي عن أبيه علي بن أبي طالب عليهم السلام قال قال رسول الله صلى الله عليه واله يا علي طوبى لمن أحبك وصدق بك وويل لمن أبغضك و كذب بك محبوبك معروفون في السماء السابعة والأرض السابعة السفلى و ما بين ذلك هم أهل الدين والورع والسمت الحسن والتواضع لله عز وجل خاشع أبصارهم وجله قلوبهم لذكر الله عز وجل وقد عرفوا حق ولايتك وألستهم ناطقه بفضلك وأعينهم ساكبه تحننا عليك و على الأئمة من ولدك يدينون لله بما أمرهم به في كتابه و جاءهم به البرهان من سنه نبيه عاملون بما يأمرهم به أولو الأمر منهم متواصلون غير متقاطعين متحابون غير متباغضين إن الملائكة لتصلى عليهم و تؤمن على دعائهم و تستغفر للمذنب منهم و تشهد حضرته و تستوحش لفقده إلى يوم القيامة.

ص: ۱۸

حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام بتوسط آباء و امجاد خود از علی بن ابی طالب علیه السلام روایت کرده است که آن جناب فرمود: که رسول الله صلی الله علیه و اله فرمود: یا علی خوشا بحال کسی که ترا دوست دارد و تصدیق کند ترا و وای از برای کسی که ترا دشمن دارد و تکذیب کند ترا دوستان تو در آسمان هفتم و طبقه هفتم زمین و میان آسمان هفتم و زمین هفتم معروف و مشهورند باینکه ایشان از اهل دین و ورع و طریقه نیکو و اهل تواضع و فروتنی در درگاه خداوندی هستند چشمهای آنها بزیر افتاده باطراف خود نظر نکنند و قلوب ایشان ترسناک است بجهت ذکر خداوند و حق ولایت و دوستی ترا شناخته اند و زبان ایشان بفضل تو گویا است و چشم ایشان بجهت محبت و عطوفت بتو و فرزندان تو ائمه هدی اشک ریزان است متدین می باشند بآنچه حقتعالی در کتاب خود بآن امر فرموده و از سنت پیغمبر آنچه دلیل و برهان رهبر ایشان شده عمل کنند بآنچه صاحبان امر ایشان آنها را بآن امر نمایند و با یک دیگر صله کنند و قطع نکنند و با یک دیگر دوستی کنند و غضبناک نشوند و ملائکه از برای آنها طلب رحمت کنند و در دعای آنها آمین گویند و از برای گناهکاران آنها استغفار کنند و در حضور آنها حاضر می شوند و بجهت فقدان آنها وحشت می کنند و متألم می شوند تا روز قیامت.

عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۱، ص: ۲۶۱

امام متقیان و پیشوای روسفیدان

حدثنا علی بن موسی الرضا قال: حدثني أبي موسى بن جعفر قال: حدثني أبي جعفر بن محمد قال: حدثنا أبي محمد بن علي بن الحسين، حدثني أبي علي بن الحسين حدثني أبي الحسين بن علي حدثني أبي علي بن طالب عليه السلام قال: قال رسول الله صلى الله عليه و اله: يا علي انك سيد المسلمين و امام المتقين و قائد الغر المحجلين و يعسوب الدين.

ص: ۱۹

امام رضا علیه السلام از آباءشان از پیامبر صلی الله علیه واله نقل می فرماید: که ای علی تو آقای مسلمانان و امام متقیان و پیشوای روسفیدان و بزرگ پرهیزگاران هستی.

احقاق الحق و ازهاق الباطل، ج ۴، ص: ۱۶

شناخت مومنان بواسطه علی علیه السلام

أخبرنا إبراهيم بن غسان البصرى إجازة ان أبا علي الحسين بن أحمد حدثهم نا عبد الله بن أحمد بن أبي عامر الطائى، نا أبي أحمد بن عامر، نا علي بن موسى الرضا، قال حدثني أبي موسى بن جعفر، قال حدثني أبي جعفر بن محمد، قال حدثني أبي محمد بن علي، قال حدثني أبي علي بن الحسين، قال حدثني أبي الحسين بن علي، قال حدثني أبي علي بن أبي طالب عليهم السلام قال: قال رسول الله صلی الله علیه واله: لولاك ما عرف المؤمنون من بعدى.

یاعلی اگر تو نبودى پس از من مومنان شناخته نمى شدند.

احقاق الحق و ازهاق الباطل، ج ۱۷، ص: ۱۶۸

بعد از من به کفر و بی دینی نگرایید

أخبرنا الحسن بن أحمد بن موسى الغندجاني، حَدَّثَنَا هلال بن محمد الحفار، حَدَّثَنَا إسماعيل بن علي [الخزاعي أخى دعبل] حَدَّثَنَا أَبِي [علي، قال: حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُوسَى الرضا قال: حَدَّثَنَا أَبِي موسى بن جعفر قال: حَدَّثَنَا أَبِي جعفر بن محمد قال: حَدَّثَنَا أَبِي محمد] بن علي الباقر، عن جابر بن عبد الله الأنصاري قال: إِنِّي لأدناهم برسول الله فى حَجِّهِ الوداع ب «منى» [حين] قال: لا أَلْفِينَكُم ترجعون بعدى كَفَّاراً يَضْرِبُ بَعْضُكُمْ رِقَابَ بَعْضٍ، و ايم الله إن فعلتموها لتعرفننى فى الكتيبه التى تضار بكم. ثم التفت إلى خلفه فقال: أو علي - ثلاثاً - فرأينا أن جبرئيل غمزه، و أنزل الله على أثر ذلك (فَإِذَا نَذَهَبَنَّ بِكَ فَإِنَّا مِنْهُمْ مُنْتَقِمُونَ) بعلى بن أبي طالب (أَوْ تُرِيَّتَكَ الَّذِي وَعَدْنَاهُمْ فَإِنَّا عَلَيْهِمْ مُقْتَدِرُونَ) ثم نزلت (قُلْ رَبِّ إِمَّا تُرِيئِي مَا يُوعَدُونَ، رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) ثُمَّ نَزَلَتْ (فَاسْتَمْسِكْ بِالَّذِي أُوحِيَ إِلَيْكَ إِنَّكَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ، وَإِنَّهُ لَذِكْرٌ لَكَ وَلِقَوْمِكَ، وَسَوْفَ تُسْئَلُونَ) عَنْ وَلَايَةِ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ.

ص: ۲۰

او از پدرش ابی محمد بن علیّ الباقر علیه السّلام نقل کرده است که جابر بن عبد الله انصاری حکایت کرد. در آخرین مراسم حج یعنی حجّه الوداع در نزدیک پیامبر صلی الله علیه و آله ایستاده بودم که آن حضرت فرمود: لا أَلْفِیْکُمْ تَرْجِعُونَ بَعْدِی کَفَّاراً یضْرِبُ بَعْضُکُمْ رِقَابَ بَعْضٍ، و أَمِیَ اللّٰهُ لئنَ فَعَلْتُمُوهَا لَتَعْرِفَنی فِی الْکِتَابِ الّتی تَضَارِبُکُمْ.

ای یاران! شما را توصیه می کنم؛ بعد از من به کفر و بی دینی نگرایید که با شمشیر به جان یک دیگر بیفتید و گردن همدیگر را بزنید. به خدا سوگند اگر چنین کنید؛ مرا از کسانی خواهید یافت که شما را با شمشیر برانم.

سپس به پشت سرش نگاه کرد و فرمود: عَلِیُّ یَا عَلِیُّ یَا عَلِیُّ! چون سه بار نام علی علیه السّلام را به زبان آورد، دیدیم جبرئیل بر آن حضرت فرود آمد و گفت:

فَإِمَّا نَذْهَبَنَّ بِكَ فَإِنَّا مِنْهُمْ مُنْتَقِمُونَ بَعْلَى بَنِیْ أَبِی طَالِبٍ عَلَیْهِ السَّلَامُ فَاسِیَ تَمْسِکَ بِالَّذِی أُوحِیَ إِلَیْکَ مِنْ أَمْرِ عَلِیٍّ عَلَیهِ السَّلَامُ إِنَّکَ عَلِیٌّ صِرَاطٌ مُسْتَقِیْمٌ.

خدای سبحان می فرماید: به وسیله علی بن ابی طالب علیه السّلام از آنان انتقام می گیرم. ای رسول من! آنچه از امر علی بن ابی طالب علیه السّلام بر تو وحی می کنم تمسک کن. إِنَّکَ عَلِیٌّ صِرَاطٌ مُسْتَقِیْمٌ؛ که تو بر صراط مستقیم و طریق حقیقت هستی.

شواهد التنزیل لقواعد التفضیل، ج ۲، ص: ۲۱۷

علی بن ابیطالب علیه السلام کشتی نجات

عن علی بن موسی الرضا عن أبیه عن آبائه علیهم السلام قال قال رسول الله صلی الله علیه واله من أحب أن یتمسک بدینی و یرکب سفینه النجاه بعدی فلیقتد بعلی بن ابی طالب و لیعاد عدوه و لیوال ولیه فإنه وصیی و خلیفتی علی امتی فی حیاتی و بعد وفاتی و هو إمام کل مسلم و أمیر کل مؤمن بعدی قوله قولی و أمره أمری و نهیه نهیی و تابعه تابعی و ناصره ناصر و خاذله خاذلی ثم قال علیه السلام من فارق علیا بعدی لم یرنی و لم أره یوم القیامه و من خالف علیا حرم الله علیه الجنه و جعل مأواه النار و بئس المصیر و من خذل علیا خذله الله یوم یرض علیه و من نصر علیا نصره الله یوم یلقاه و لقنه حجته عند المساء له ثم قال علیه السلام الحسن و الحسین إماما امتی بعد أبیهم و سیدا شباب أهل الجنه و أمهما سیده نساء العالمین و أبوهما سید الوصیین و من ولد الحسن تسعه أئمه تأسعهم القائم من ولدی طاعتهم طاعتی و معصیتهم معصیتی إلی الله أشکو المنکرین لفضلهم و المضیعین لحرمتهم بعدی و کفی بالله ولیا و ناصرا لعترتی و أئمه امتی و منتقما من الجاحدین لحقهم و سیعلم الذین ظلموا أی منقلب ینقلبون(۱).

ص: ۲۱

امام رضا از پدران بزرگوارشان از رسول خدا صلوات الله علیهم اجمعین روایت کند که فرمودند: هر که دوست دارد که به دین من متمسک شود و پس از من در کشتی نجات سوار شود باید که به علی بن ابی طالب علیه السلام اقتدا کند و دشمنش را دشمن بدارد و دوستش را دوست بدارد که او وصی من و جانشین من بر امتم در حیات و ممات من است، و او امام هر مسلمان و امیر هر مؤمن پس از من است قول او قول من و امر او امر من و نهی او نهی من است، و پیرو او پیرو من و یاور او یاور من و فروگذار او فروگذار من است. سپس فرمود: هر که پس از من با علی مفارقت کند مرا نخواهد دید و من نیز روز قیامت او را نخواهم دید، و هر که با علی مخالفت کند خداوند بهشت را بر او حرام کرده و جایگاه او را آتش قرار داده است و آن بد جایگاهی است، و کسی که علی را فروگذارد خداوند او را در روزی که بر وی در آید فرو خواهد گذاشت، و هر که علی را نصرت کند خداوند او را در روز قیامت نصرت نماید و حاجتش را هنگام بازخواست تلقین وی فرماید، سپس فرمود: حسن و حسین دو امام امت من پس از پدرشان و سید جوانان اهل بهشت هستند و مادرشان سرور زنان عالم و پدرشان سرور اوصیاء هستند، و از فرزندان حسین نه تن امامند که نهمین آنها قائم از فرزندان من است طاعت آنان طاعت من و معصیت ایشان معصیت من است، از منکرین فضل و ضایع کنندگان حرمت او به خدا شکایت می کنم و خداوند بهترین ولی و ناصر برای عترتم و ائمه امتم می باشد و بهترین منتقم از منکرین ایشان است و سیعلم الذین ظلموا ای منقلب ینقلبون.

خَاصَّهُ قَالَ فَتَقَدَّمْتُ فَصَلَّيْتُ بِهِمْ وَ لَا فَحز [فَحَز] فَلَمَّا انْتَهَيْتُ إِلَى حُجْبِ النُّورِ قَالَ لِي جِبْرِئِيلُ تَقَدَّمْ يَا مُحَمَّدُ وَ تَخَلَّفَ عَنِّي فَقُلْتُ لَهُ يَا جِبْرِئِيلُ فِي مِثْلِ هَذَا الْمَوْضِعِ تُفَارِقُنِي فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ إِنَّ انْتِهَاءَ حَيْدِي الَّذِي وَضَعَنِي اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ فِيهِ إِلَى هَذَا الْمَكَانِ فَإِنْ تَجَاوَزْتَهُ اخْتَرْتُ أَجْنَحَتِي بِتَعْدِي حُدُودِ رَبِّي جَلَّ جَلَالُهُ فَزَحَّ بِي النُّورَ زَحًّا حَتَّى انْتَهَيْتُ إِلَى مَا شَاءَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ مِنْ عُلُوِّ مَكَانِهِ فَنُودِيْتُ فَقُلْتُ لَيْتَكَ رَبِّي وَ سَعْدَيْكَ تَبَارَكْتَ وَ تَعَالَيْتَ فَنُودِيْتُ يَا مُحَمَّدُ أَنْتَ عَبْدِي وَ أَنَا رَبُّكَ فَإِيَّايَ فَاعْبُدْ وَ عَلَيَّ فَتَوَكَّلْ فَإِنَّكَ نُورِي فِي عِبَادِي وَ رَسُولِي إِلَى خَلْقِي وَ حُجَّتِي عَلَى بَرِيَّتِي لِمَكَ وَ لِمَنْ تَبِعَكَ خَلَقْتُ جَنَّتِي وَ لِمَنْ خَالَفَكَ خَلَقْتُ نَارِي وَ لِأَوْصِيَاءِي أَوْجَبْتُ كَرَامَتِي وَ لِشَرِيعَتِهِمْ أَوْجَبْتُ ثَوَابِي فَقُلْتُ يَا رَبِّ وَ مَنْ أَوْصِيَاءِي فَنُودِيْتُ يَا مُحَمَّدُ أَوْصِيَاءُكَ الْمَكْتُوبُونَ عَلَى سَاقِ عَرْشَتِي فَظَنَرْتُ وَ أَنَا بَيْنَ يَدَيِ رَبِّي جَلَّ جَلَالُهُ إِلَى سَاقِ الْعَرْشِ فَرَأَيْتُ اثْنَيْ عَشَرَ نُورًا فِي كُلِّ نُورٍ سَطْرٌ أَخْضَرُ عَلَيْهِ اسْمٌ وَصِيٌّ مِنْ أَوْصِيَاءِي أَوْلَهُمْ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ آخِرُهُمْ مَهْدِيُّ أُمَّتِي فَقُلْتُ يَا رَبِّ هَؤُلَاءِ أَوْصِيَاءِي بَعْدِي فَنُودِيْتُ يَا مُحَمَّدُ هَؤُلَاءِ أَوْصِيَاءِي وَ أَجْبَائِي وَ أَصْدِقَائِي وَ حُجَجِي بَعْدَكَ عَلَى بَرِيَّتِي وَ هُمْ أَوْصِيَاءُكَ وَ خُلَفَاؤُكَ وَ خَيْرُ خَلْقِي بَعْدَكَ وَ عِزَّتِي وَ جَلَالِي لِأُظْهِرَنَّ بِهِمْ دِينِي وَ لأُعْلِنَنَّ بِهِمْ كَلِمَتِي وَ لِأُطَهِّرَنَّ الْأَرْضَ بِآخِرِهِمْ مِنْ أَعْدَائِي وَ لِأَمْلِكَنَّ مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَ مَغَارِبَهَا وَ لِأَسْحِرَنَّ لَهُ الرِّيَّاحَ وَ لِأُذَلِّلَنَّ لَهُ السَّحَابَ الصَّعَابَ وَ لِأَرْقِيَنَّهُ فِي الْأَسْبَابِ وَ لِأَنْصُرَنَّهُ بِجُنْدِي وَ لِأَمِدَّنَّهُ بِمَلَائِكَتِي حَتَّى يُعْلَنَ دَعْوَتِي وَ يَجْمَعَ الْخَلْقَ عَلَيَّ تَوْحِيدِي ثُمَّ لِأَدِيمَنَّ مُلْكُهُ وَ لِأُدَاوِلَنَّ الْأَيَّامَ بَيْنَ أَوْلِيَائِي إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام بتوسط آباء گرامی خود از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام روایت کرده است که آن جناب فرمود:

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: حقتعالی نیافریده است خلقی را افضل و گرامی تر از من، مولای متقیان میفرماید: که من عرض کردم یا رسول الله صلی الله علیه و آله تو افضل خواهی بود یا جبرئیل فرمود: یا علی حقتعالی پیغمبران مرسل خود را بملائکه مقررین فضیلت و موضعت سریت داده است و مرا از جمیع پیغمبران از مرسل و غیر مرسل فضیلت داده و فضیلت، بعد از من یا علی از برای تو و ائمه بعد از تو است و ملائکه خدام ما و خدام دوست دارندگان ما باشند یا علی حمله عرش و کسانی که در گرداگرد عرش هستند تسیح کنند بحمد پروردگار و استغفار کنند از برای کسانی که تصدیق کنند و اعتقاد دارند ولایت و محبت ما را، یا علی اگر ما نمی بودیم حقتعالی نمی آفرید آدم را و نه بهشت را و نه جهنم را و نه آسمان را و نه زمین را.

پس چگونه ما افضل از ملائکه نباشیم و حال اینکه ما سبقت کردیم بر ملائکه در معرفت پروردگار و تسیح و تهلیل و تقدیس او زیرا که اول چیزی که حقتعالی آفرید ارواح ما بود.

پس از آن ارواح ما را بتوحید و تمجید خود گویا فرمود و بنطق در آورد پس از آن ملائکه را آفرید چون ملائکه مشاهده کردند که ارواح ما یک نور است امر ما را بزرگ شمردند ما سبحان الله گفتیم تا ملائکه بدانند که ما آفریده شده گانیم و حقتعالی منزّه و مبرا است از صفات ما پس ملائکه بسبب تسیح ما سبحان الله گفتند و خدا را از صفات منزّه و مبرا نمودند. پس چون ملائکه عظمت شأن ما را مشاهده کردند ما لا اله الا الله

گفتیم تا ملائکه بدانند که خدائی بغیر از آن ذات یگانه نیست و ما بند گانیم و خدایان نیستیم تا اینکه واجب باشد ما را با خدا یا با غیر او عبادت و پرستش نمود. پس ملائکه گفتند: لا اله الا الله پس چون مشاهده کردند بزرگی محل ما را گفتیم الله اکبر، تا اینکه ملائکه بدانند که خدا بزرگتر از آنست که کسی در بزرگی محل باو برسد و کسی به بزرگی محل باو نرسد مگر بمشیت او، پس چون مشاهده کردند بقرارداد خدا عزت و قوت را از برای ما گفتیم لا حول و لا قوه الا بالله، تا اینکه ملائکه بدانند که حول و قوه از برای ما نیست مگر بمشیت خدا، پس چون مشاهده کردند نعمتهای خدا را بر ما که واجب کرده است اطاعت کردن ما را گفتیم الحمد لله تا اینکه ملائکه بدانند که حق تعالی بسبب اعطا و نعمتهای خود مستحق حمد است و واجب است حمد او بر ما پس ملائکه گفتند: الحمد لله پس ملائکه بسبب وجود ما هدایت یافتند بمعرفت وحدانیت و توحید خدا و تسیح و تهلیل و تحمید و تمجید خداوند بعد از آن حق تعالی آدم را آفرید و ما را در صلب او قرار داد و ملائکه را فرمود او را سجده کنند بجهت تعظیم ما و اکرام ما و سجده ملائکه از برای خداوند از راه عبودیت و بندگی است و از برای آدم اکرام و طاعت است چون ما در صلب او بودیم پس چگونه ما افضل از ملائکه نباشیم و حال اینکه جمیع ملائکه از مقرب و غیر مقرب بر آدم سجده کردند و چون من بآسمان عروج کردم جبرئیل اذان و اقامه گفت و لیکن هر فصلی از اذان و اقامه را دو بار گفت پس از آن بمن گفت که ای محمد؛ مقدم شو من باو گفتم ای جبرئیل من بر تو مقدم

شوم گفت: بلی بجهت اینکه خدای تعالی پیغمبران را بر جمیع ملائکه فضیلت داده است و ترا بخصوص فضیلت و مزیت داده پس مقدم شدم و با ملائکه نماز خواندم و این فخری نیست و چون به حجابهای نور رسیدم جبرئیل بمن گفت یا محمد از من مقدم شو و از من تخلف نمود من گفتم ای جبرئیل در مثل چنین موضعی از من مفارقت میکنی گفت: یا محمد اینجا مکانی است که حد من است حقتعالی قرار فرموده و از اینجا قدرت ندارم تجاوز کنم و اگر از اینجا تجاوز کنم بالهائم میسوزد بجهت تعدی کردن از حدودی که حضرت رب العزت از برای من قرار داده پس من در نور انداخته شدم و بالا رفتم بمقداری از بلندی محل که مشیت الهی قرار گرفته بود پس صدائی بر آمد یا محمد عرض کردم: لیبیک ربی و سعیدیک تبارکت و تعالیت پس ندائی بر آمد یا محمد تو بنده منی و منم پروردگار تو، پس مرا بندگی کن و بر من توکل کن تو نور من میباشی در میان بندگان من و رسول من میباشی در میان آفریدگان من و حجت من میباشی در میان خلق من از برای تو و تابعان تو بهشت را خلق کردم و از برای کسی که ترا مخالفت کند آفریدم جهنم را و از برای اوصیاء تو واجب گردانیدم کرامت خود را و از برای شیعیان اوصیاء تو واجب گردانیدم ثواب خود را من عرض کردم پروردگارا اوصیاء من کیستند ندائی بر آمد که ای محمد اسماء اوصیاء تو بر ساق عرش من نوشته است پس چون نظر کردم بساق عرش در حالی که من در پیشگاه حضرت الهی ایستاده بودم دیدم دوازده نور را در هر نوری سطری بخط سبز اسم یکی از اوصیاء من نوشته شده اول ایشان علی ابن ابی طالب علیه السلام و آخر ایشان راهنمای امت حضرت مهدی علیه السلام نوشته شده است پس عرض کردم:

پروردگارا اینها اوصیاء من هستند بعد از من صدائی برآمد ای محمد اینها اولیاء من و دوستان من و اصفیاء من و حجج من بعد از تو بر خلق من هستند و ایشانند اوصیاء تو و خلفاء تو و بهترین خلق من بعد از تو بعزت و جلال خودم قسم که بسبب اینها ظاهر میکنم دین خود را و بواسطه اینها بلند میکنم کلمه خود را یعنی شرائع اسلام را و بواسطه آخرین اینها پاک میگردانم زمین را از دشمنان خود و او را مالک مشارق و مغارب زمین میگردانم و بادها را از برای او مسخر میگردانم و ابرهای حامله به باران از برای او ذلیل و منقاد میگردانم و او را بلند میگردانم در میان اسباب موجودات خود و او را به لشکر خود یاری میکنم و بملائکه خود مدد میکنم تا اینکه دعوت مرا آشکار کند و خلق را جمع نماید بر توحید من پس از آن به کمک او را دائمی میکنم و روزگار را بدست اولیاء خود میدهم تا روز قیامت.

عیون أخبار الرضا ج ۱ ص: ۲۶۳ و ۲۶۴

علی علیه السلام برادر و وصی رسول خداست

عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرَّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ آبَائِهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَا عَلِيُّ أَنْتَ أَخِي وَوَزِيرِي وَصَاحِبُ لُؤَائِي فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَنْتَ صَاحِبُ حَوْضِي مَنْ أَحَبَّكَ أَحَبَّنِي وَمَنْ أَبْغَضَكَ أَبْغَضَنِي.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: ای علی تو برادر، وزیر و پرچمدار منی در دنیا و آخرت و تو صاحب حوضی، هر که تو را دوست دارد من را دوست داشته و هر که تو را دشمن دارد من را دشمن داشته است.

ص: ۲۷

الأمالی (للسدوق)، النص، ص: ۶۱

اقتدا کننده به علی علیه السلام نجات یافته است

عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرَّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ آبَائِهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَتَمَسَّكَ بِدِينِي وَيَرْكَبَ سَفِينَةَ النَّجَاهِ بَعْدِي فَلْيَقْتَدِ بِعَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَلْيُعَادِ عَدُوَّهُ وَلْيُؤَالَ وَلِيَّهُ فَإِنَّهُ وَصِيِّي وَخَلِيفَتِي عَلَى أُمَّتِي فِي حَيَاتِي وَبَعْدَ وَفَاتِي وَهُوَ إِمَامٌ كُلِّ مُسْلِمٍ وَآمِيرُ كُلِّ مُؤْمِنٍ بَعْدِي قَوْلُهُ قَوْلِي وَآمْرُهُ أَمْرِي وَنَهْيُهُ نَهْيِي وَتَابِعُهُ تَابِعِي وَنَاصِرُهُ نَاصِرِي وَخَاذِلُهُ خَاذِلِي ثُمَّ قَالَ مَنْ فَارَقَ عَلِيًّا بَعْدِي لَمْ يَزِنِي وَلَمْ أَرَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمَنْ خَالَفَ عَلِيًّا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَجَعَلَ مَأْوَاهُ النَّارَ وَبُسَسَ الْمَصِيرُ وَمَنْ خَذَلَ عَلِيًّا خَذَلَهُ اللَّهُ يَوْمَ يُعْرَضُ عَلَيْهِ وَمَنْ نَصَرَ عَلِيًّا نَصَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ يَلْقَاهُ وَلَقَنَهُ حُجَّتَهُ عِنْدَ الْمُسَاءِ لَهُ ثُمَّ قَالَ الْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ إِمَامَا أُمَّتِي بَعْدَ أَبِيهِمَا وَسَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَأُمَّهُمَا سَيِّدَةُ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ وَأَبُوهُمَا سَيِّدُ الْوَصِيَّةِ يَوْمَ يَلْقَاهُ مِنَ الْوَلَدِ الْحُسَيْنِ تِسْعَةَ أَثْمَةِ تَاسِعَهُمُ الْفَائِمُ مِنْ وُلْدِي طَاعَتُهُمْ طَاعَتِي وَمَعْصِيَّتُهُمْ مَعْصِيَّتِي إِلَى اللَّهِ أَشْكُو الْمُنْكَرِينَ لِفَضْلِهِمْ وَالْمُضْتَعِنِينَ لِحُرْمَتِهِمْ بَعْدِي وَكَفَى بِاللَّهِ وَلِيًّا وَنَاصِرًا لِعِزَّتِي وَأَنْمَهُ أُمَّتِي وَمُنْتَقِمًا مِنَ الْجَا حِدِينَ لِحَقِّهِمْ وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ (۱)

امام رضا علیه السلام از پدران بزرگوارشان از رسول خدا صلوات الله عليهم اجمعین روایت کند که فرمودند: هر که دوست دارد که به دین من متمسک شود و پس از من در کشتی نجات سوار شود باید که به علی بن ابی طالب علیه السلام اقتدا کند و دشمنش را دشمن بدارد و دوستش را دوست بدارد که او وصی من و جانشین من بر امتم در حیات و ممات من است، و او امام هر مسلمان و امیر هر مؤمن پس از من است

ص: ۲۸

قول او قول من و امر او امر من و نهی او نهی من است، و پیرو او پیرو من و یاور او یاور من و فروگزار او فروگزار من است. سپس فرمود: هر که پس از من با علی علیه السلام مفارقت کند مرا نخواهد دید و من نیز روز قیامت او را نخواهم دید، و هر که با علی علیه السلام مخالفت کند خداوند بهشت را بر او حرام کرده و جایگاه او را آتش قرار داده است و آن بد جایگاهی است، و کسی که علی علیه السلام را فروگزارد خداوند او را در روزی که بر وی در آید فرو خواهد گذاشت، و هر که علی علیه السلام را نصرت کند خداوند او را در روز قیامت نصرت نماید و حجّتش را هنگام بازخواست تلقین وی فرماید، سپس فرمود: حسن و حسین علیهما السلام دو امام امت من پس از پدرشان و سید جوانان اهل بهشت هستند و مادرشان سرور زنان عالم و پدرشان سرور اوصیاء هستند، و از فرزندان حسین نه تن امامند که نهمین آنها قائم از فرزندان من است طاعت آنان طاعت من و معصیت ایشان معصیت من است، از منکرین فضل و ضایع کنندگان حرمت او به خدا شکایت می کنم و خداوند بهترین ولی و ناصر برای عترتم و ائمه امتم می باشد و بهترین منتقم از منکرین ایشان است و سَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ.

۱-سوره شعرا آیه ۲۲۷

احقاق الحق و ازهاق الباطل، ج ۴، ص: ۸۲

اولین سوال بعد از مرگ

اخرج الحاكم بن أحمد البيهقي قال: حدثنا محمد بن يحيى الصوفى قال: حدثنا أبو ذكوان القاسم بن اسماعيل قال: حدثني ابراهيم بن العباس الصولى الكاتب بالأهواز سنة سبع و عشرين و مأتين قال كنا يوما بين يدي على بن موسى الرضا قال له بعض الفقهاء:

ص: ۲۹

فَبِإِنَّ الْعَاقِبَةَ لِلْمُتَّقِينَ أَنْتُمْ حِزْبُ اللَّهِ وَأَعِدَاؤُكُمْ حِزْبُ الشَّيْطَانِ طُوبَى لِمَنْ أَطَاعَكُمْ وَوَيْلٌ لِمَنْ عَصَاكُمْ أَنْتُمْ حُجَّةُ اللَّهِ عَلَى خَلْقِهِ وَالْعُرْوَةُ الْوُثْقَى مَنْ تَمَسَّكَ بِهَا اهْتَدَى وَمَنْ تَرَكَهَا ضَلَّ أَسْأَلَ اللَّهُ لَكُمْ الْجَنَّةَ لَا يَسْبِقُكُمْ أَحَدٌ إِلَى طَاعَةِ اللَّهِ فَأَنْتُمْ أَوْلَى بِهَا.

از حضرت رضا از پدران بزرگوارش از امیر المؤمنین علیهم السلام روایت شده که فرمود: رسول خدا صلی الله علیه وآله به من فرمود:

یا علی این دین با شما شروع شده و بدست شما پایان پذیرد، صبر را پیشه سازید که سرانجام امور از آن پرهیزکاران است، شما حزب خدائید و دشمنان حزب شیطان، خوشا به حال آن کس که از شما فرمان برد، و وای بر آن کس که شما را نافرمانی کند، شما حجت و دلیل خدا بر آفریدگانش و دستاویز محکم خدائید، هر کس به آن دستاویز چنگ زند هدایت یافته، و آن کس که آن را رها سازد گمراه گردد. من از خداوند بهشت را برایتان درخواست میکنم، هیچ کس به طاعت خدا از شما پیشی نگیرد که شما از همه به طاعت خداوند سزاوارترید.

الأمالی (للمفید)، النص، ص: ۱۱۰

فضائل علی علیه السلام از زبان پیامبر

عَنِ الرَّضَا عَلِيِّ بْنِ مُوسَى عَنْ أَبِيهِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنِ أَبِيهِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لِكُلِّ أُمَّةٍ صِدِّيقٌ وَفَارُوقٌ وَصِدِّيقُ هَذِهِ الْأُمَّةِ وَفَارُوقُهَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَإِنَّهُ سَيَفِينَهُ نَجَاتِهَا وَبَابُ حِطِّهَا وَإِنَّهُ يُوَسِّعُهَا وَشَمَعُونُهَا وَذُو قَرْنَيْهَا مَعَاشِرَ النَّاسِ إِنَّ عَلِيًّا خَلِيفَةُ اللَّهِ وَخَلِيفَتِي عَلَيْكُمْ بَعْدِي وَإِنَّهُ لَأَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَخَيْرُ الْوَصِيِّينَ مَنْ نَازَعَهُ فَقَدْ نَازَعَنِي وَمَنْ ظَلَمَهُ فَقَدْ ظَلَمَنِي وَمَنْ غَالَبَهُ فَقَدْ غَالَبَنِي وَمَنْ بَرَّهَ فَقَدْ بَرَّنِي وَمَنْ جَفَاهُ فَقَدْ جَفَانِي وَمَنْ عَادَاهُ فَقَدْ عَادَانِي وَمَنْ وَالَاهُ فَقَدْ وَالَانِي وَذَلِكَ أَنَّهُ أَخِي وَوَزِيرِي وَمَخْلُوقٌ مِنْ طِبَّتِي وَكُنْتُ أَنَا وَهُوَ نُورًا وَاحِدًا.

ص: ۳۱

حضرت رضا علیه السلام بتوسط آباء گرامی خود از حضرت امیر المؤمنین علیه السلام روایت کرده است که آن جناب فرمود رسول خدا صلی الله علیه واله فرمود: که بر هر امتی صدیقی و فاروقی است و صدیق و فاروق این امت علی بن ابی طالب علیه السلام است همانا علی علیه السلام کشتی نجات این امت است و باب بردن گناهان این امت است. یعنی اگر کسی خواهد گناهان او ریخته شود باید از باب محبت علی علیه السلام وارد شود و یوشع و شمعون بن حمون وصی عیسی بود علی علیه السلام وصی من است و ذو القرنین این امت است. آن جناب فرمود: ای گروه مردم علی علیه السلام خلیفه خداست و جانشین و خلیفه من است بعد از من بر شما و او است امیر المؤمنین و بهترین وصیان کسی که با او منازعه کند با من منازعه کرده است و کسی که بر او ستم کند بر من ستم کرده است و کسی که با او ستیزگی کند با من ستیزگی کرده است و کسی که با او نیکوئی کند با من نیکوئی کرده است و کسی که بر او جفا کند با من جفا کرده است و کسی که با او دشمن کند با من دشمنی کرده است و کسی که او را دوست دارد مرا دوست داشته است و این از آن جهت است که علی علیه السلام برادر من و وزیر من است و از گل من سرشته شده و آفریده شده است و من و او از یک نور باشیم.

عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص: ۱۳

ص: ۳۲

علی صراط مستقیم است

عَنْ يَاسِرِ الْخَادِمِ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرَّضَا عَنْ أَبِيهِ عَنْ آبَائِهِ عَنِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لِعَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَا عَلِيُّ أَنْتَ حُجْبَةُ اللَّهِ وَأَنْتَ بَابُ اللَّهِ وَأَنْتَ الطَّرِيقُ إِلَى اللَّهِ وَأَنْتَ النَّبَأُ الْعَظِيمُ وَأَنْتَ الصِّرَاطُ الْمُسْتَقِيمُ وَأَنْتَ الْمَثَلُ الْأَعْلَى يَا عَلِيُّ أَنْتَ إِمَامُ الْمُسْلِمِينَ وَآمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَخَيْرُ الْوَصِيِّينَ وَسَيِّدُ الصَّدِيقِينَ يَا عَلِيُّ أَنْتَ الْفَارُوقُ الْأَعْظَمُ وَأَنْتَ الصَّدِيقُ الْأَكْبَرُ يَا عَلِيُّ أَنْتَ خَلِيفَتِي عَلَى أُمَّتِي وَأَنْتَ قَاضِي دِينِي وَأَنْتَ مُنْجِرُ عِدَاتِي يَا عَلِيُّ أَنْتَ الْمَظْلُومُ بَعْدِي يَا عَلِيُّ أَنْتَ الْمَفَارِقُ بَعْدِي يَا عَلِيُّ أَنْتَ الْمَحْجُورُ بَعْدِي أَشْهَدُ اللَّهُ تَعَالَى وَمَنْ حَضَرَ مِنْ أُمَّتِي أَنَّ حِزْبَكَ حِزْبِي وَحِزْبِي حِزْبُ اللَّهِ وَأَنَّ حِزْبَ أَعْدَائِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ.

یاسر خادم از حضرت رضاعلیه السلام از پدر بزرگوارش از پدران خود از حسین بن علی علیهم السلام روایت کرده است که آن جناب فرمود: رسول خدا صلی الله علیه واله بعلی فرمود: یا علی توئی باب الله و توئی راه بسوی خدا و توئی نباء عظیم و توئی صراط مستقیم و توئی مثل الاعلی و توئی امام المسلمین و امیر المؤمنین و توئی بهترین اوصیاء و آقای صدیقان یا علی توئی فاروق اعظم و توئی صدیق اکبر یا علی توئی خلیفه من بر امت من و توئی اداکننده قرض من و توئی راست آورنده و ثابت کننده وعده های من یا علی توئی که بعد از من به توستم کنند یا علی توئی که بعد از من از تو کناره می گیرند یا علی توئی که بعد از من ترا تنها گذارند یا علی گواه میگیرم خدا و کسانی را از امت من که حاضرند همانا حزب تو حزب من باشد و حزب من حزب خدا باشد و حزب دشمنان تو حزب شیطان باشد.

عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص: ۶

نور پیامبر و امیرالمومنین علیهما السلام یکی است

حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عُمَرَ الْحَافِظُ الْبُغْدَادِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبُو مُحَمَّدٍ الْحَسَنُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيِّ بْنِ الْعَبَّاسِ التَّمِيمِيُّ الرَّازِيُّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي سَيِّدِي عَلِيُّ بْنُ مُوسَى الرُّضَا قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ قَالَ حَدَّثَنِي أَبِي عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ خُلِقْتُ أَنَا وَ عَلِيٌّ مِنْ نُورٍ وَاحِدٍ.

امام هشتم علیه السلام از آباء گرامی خود نقل فرمودند که: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: من و علی از یک نور آفریده شدیم.

الأمالی (للصدوق)، النص، ص: ۲۳۶

عاقبت دشمنی با علی علیه السلام

عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرُّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ آبَائِهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَتَمَسَّكَ بِعِدْنِي وَ يَرْكَبَ سَفِينَةَ النَّجَاهِ بَعْدِي فَلْيَقْتَدِ بِعَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ لِيُعَادِ عِدْوَهُ وَ لِيُؤَالَ وَلِيَّهُ فَإِنَّهُ وَصِيٌّ وَ خَلِيفَتِي عَلِيُّ أُمَّتِي فِي حَيَاتِي وَ بَعْدَ وَفَاتِي وَ هُوَ إِمَامٌ كُلِّ مُسْلِمٍ وَ أَمِيرٌ كُلِّ مُؤْمِنٍ بَعْدِي قَوْلُهُ قَوْلِي وَ أَمْرُهُ أَمْرِي وَ نَهْيُهُ نَهْيِي وَ تَابِعُهُ تَابِعِي وَ نَاصِرُهُ نَاصِرِي وَ خَازِلُهُ خَازِلِي ثُمَّ قَالَ مَنْ فَارَقَ عَلِيًّا بَعْدِي لَمْ يَرِنِي وَ لَمْ أَرَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ مَنْ خَالَفَ عَلِيًّا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَ جَعَلَ مَأْوَاهُ النَّارَ وَ بَسَسَ الْمَصِيرُ وَ مَنْ خَذَلَ عَلِيًّا خَذَلَهُ اللَّهُ يَوْمَ يُعْرَضُ عَلَيْهِ وَ مَنْ نَصَرَ عَلِيًّا نَصَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ يَلْقَاهُ وَ لَقْنَهُ حُجَّتَهُ عِنْدَ الْمُسَاءِ لَهُ ثُمَّ قَالَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ إِمَامَا أُمَّتِي بَعْدَ أَبِيهِمَا وَ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَ أُمَّهُمَا سَيِّدَةُ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ وَ أَبُوهُمَا سَيِّدُ الْوَصِيِّينَ وَ مِنْ وُلْدِ الْحُسَيْنِ تِسْعَةٌ أَيْمَةٌ تَأْسِطُهُمُ الْقَائِمُ مِنْ وُلْدِي طَاعَتُهُمْ طَاعَتِي وَ مَعْصَتُهُمْ مَعْصَتِي إِلَى اللَّهِ أَشْكُو الْمُنْكَرِينَ لِفَضْلِهِمْ وَ الْمُضْتَعِينَ لِحُرْمَتِهِمْ بَعْدِي وَ كَفَى بِاللَّهِ وَلِيًّا وَ نَاصِرًا لِعِزَّتِي وَ أَيْمَةً أُمَّتِي وَ مُنْتَقِمًا مِنَ الْجَاحِدِينَ لِحَقِّهِمْ وَ سَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَىُّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ (۱)

ص: ۳۴

امام رضا علیه السلام از پدران بزرگوارشان از رسول خدا صلوات الله علیهم اجمعین روایت کند که فرمودند: هر که دوست دارد که به دین من متمسک شود و پس از من در کشتی نجات سوار شود باید که به علی بن ابی طالب علیه السلام اقتدا کند و دشمنش را دشمن بدارد و دوستش را دوست بدارد که او وصی من و جانشین من بر امتم در حیات و ممات من است، و او امام هر مسلمان و امیر هر مؤمن پس از من است

قول او قول من و امر او امر من و نهی او نهی من است، و پیرو او پیرو من و یاور او یاور من و فرو گزار او فرو گزار من است. سپس فرمود: هر که پس از من با علی علیه السلام مفارقت کند مرا نخواهد دید و من نیز روز قیامت او را نخواهم دید، و هر که با علی علیه السلام مخالفت کند خداوند بهشت را بر او حرام کرده و جایگاه او را آتش قرار داده است و آن بد جایگاهی است، و کسی که علی علیه السلام را فرو گزارد خداوند او را در روزی که بر وی در آید فرو خواهد گذاشت، و هر که علی علیه السلام را نصرت کند خداوند او را در روز قیامت نصرت نماید و حجّتش را هنگام بازخواست تلقین وی فرماید، سپس فرمود: حسن و حسین علیهما السلام دو امام امت من پس از پدرشان و سید جوانان اهل بهشت هستند و مادرشان سرور زنان عالم و پدرشان سرور اوصیاء هستند، و از فرزندان حسین نه تن امامند که نهمین آنها قائم از فرزندان من است طاعت آنان طاعت من و معصیت ایشان معصیت من است، از منکرین فضل و ضایع کنندگان حرمت او به خدا شکایت می کنم و خداوند بهترین ولی و ناصر برای عترتم و ائمه امتم می باشد و بهترین منتقم از منکرین ایشان است وَ سَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ.

۱-سوره شعرا آیه ۲۲۷

احقاق الحق و ازهاق الباطل، ج ۴، ص: ۸۲

امیرالمومنین علیه السلام

خطبه ی امیرالمومنین علیه السلام در روز جمعه مصادف با عیدغدیر

اشاره

ابتدادر این قسمت خطبه ی امیرالمومنین علیه السلام که در روز جمعه ی مصادف با عیدغدیر ایراد شده، بطور کامل آورده شده و سپس در قسمتهای بعد به جزئیات اشاره خواهد شد.

لَفَيَاضَ بْنِ مُحَمَّدٍ الطُّوسِيِّ حَدَّثَ بِطُوسٍ سِنَةَ تِسْعٍ وَخَمْسِينَ وَمِائَتَيْنِ وَقَدْ بَلَغَ التَّسْعِينَ أَنَّهُ شَهِدَ أَبَا الْحَسَنِ عَلِيَّ بْنَ مُوسَى الرُّضَا عَلَيْهِ السَّلَامَ فِي يَوْمِ الْغَدِيرِ وَبَحْضَرَتِهِ جَمَاعَهُ مِنْ خَاصَّتِهِ قَدِ اخْتَبَسَهُمْ لِلإِفْطَارِ وَقَدْ قَدَّمَ إِلَى مَنَازِلِهِمُ الطَّعَامَ وَالتَّبَرَ وَالصَّلَاتَ وَالكِسْوَةَ حَتَّى الخَوَاتِيمَ وَالتَّعَالَ وَقَدْ غَيَّرَ مِنْ أحوَالِهِمْ وَأحوَالِ حَاشِيَتِهِ وَجِدَّدَتْ لَهُ آلَهُ غَيْرَ آلِهِ الَّتِي جَرَى الرَّسْمُ بِإِتِّدَالِهَا قَبْلَ يَوْمِهِ وَهُوَ يَذْكُرُ فَضْلَ اليَوْمِ وَقَدِيمَهُ فَكَانَ مِنْ قَوْلِهِ عَلَيْهِ السَّلَامَ حَدَّثَنِي الْهَادِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي جَدِّي الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامَ قَالَ حَدَّثَنِي الْبَاقِرُ قَالَ حَدَّثَنِي سَيِّدُ الْعَابِدِينَ عَلَيْهِ السَّلَامَ قَالَ إِنَّ الْحُسَيْنَ قَالَ اتَّفَقَ فِي بَعْضِ سِنِينَ أميرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامَ الْجُمُعَةَ وَالغَدِيرُ فَصَعِدَ الْمِثْبَرُ عَلَى خَمْسِ سَاعَاتٍ مِنْ نَهَارِ ذَلِكَ اليَوْمِ فَحَمِدَ اللَّهَ وَأَثْنَى عَلَيْهِ حَمِيداً لَمْ يَسْمَعْ بِمِثْلِهِ وَأَثْنَى عَلَيْهِ مَا لَمْ يَتَوَجَّهْ إِلَيْهِ غَيْرُهُ فَكَانَ مِمَّا حُفِظَ مِنْ ذَلِكَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ الْحَمْدَ عَلَى عِبَادِهِ مِنْ غَيْرِ حَاجَةٍ مِنْهُ إِلَى حَامِدِيهِ وَطَرِيقاً مِنْ طُرُقِ الإِعْتِرَافِ بِلَاهُوتِهِ وَصِدْقِ مَدَائِيَّتِهِ وَرَبَّانِيَّتِهِ وَفَرْدَانِيَّتِهِ وَسَبَباً إِلَى الزَّمِيدِ مِنْ رَحْمَتِهِ وَمَحَجَّةً لِلطَّالِبِ مِنْ فَضْلِهِ وَكَمَنَ فِي إِبْطَانِ اللَّفْظِ حَقِيقَةَ الإِعْتِرَافِ لَهُ بِأَنَّهُ الْمُنْعَمُ عَلَى كُلِّ حَمِيدٍ بِاللَّفْظِ وَإِنْ عَظُمَ وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ شَهَادَةً نَزَعَتْ عَنْ إِخْلَاصِ الْمُطَوِّىِّ وَنُطْقِ اللِّسَانِ بِهَا عِبَارَةً عَنْ صِدْقِ حَقِيقَةِ أَنَّهُ الخَالِقُ الْبَدِيءُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الأَسْمَاءُ الْحُسْنَى - لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ إِذَا كَانَ الشَّيْءُ مِنْ مَشِيئَتِهِ وَكَانَ لَا يُشْبَهُهُ مَكُونُهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ اسْتِخْلَصَهُ فِي القَدَمِ عَلَى سَائِرِ الأُمَّمِ عَلَى عِلْمٍ مِنْهُ بِهِ أَنْفَرَدَ عَنِ التَّشَاكُلِ وَالتَّمَاثُلِ مِنْ أُنْبَاءِ الجِنْسِ وَأَتَمَّنَهُ أَمِراً وَنَاهِياً عَنْهُ أَهَامَهُ فِي سَائِرِ عَالَمِهِ فِي البَادِءِ [و] مَقَامَهُ إِذْ كَانَ لَا تُدْرِكُهُ الأَبْصَارُ وَلا تُحْوِيهِ خَوَاطِرُ الأَفْكَارِ وَلا تَمَثِّلُهُ عَوَاضِ الظَّنِّ فِي الأَشْرَارِ - لَمَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلَكُ الْجَبَّارُ قَرَنَ الإِعْتِرَافَ بِبُتُوئِهِ بِالإِعْتِرَافِ بِلَاهُوتِهِ وَاخْتَصَّهُ مِنْ تَكْرِمَتِهِ بِمَا لَمْ يَلْحَقْهُ فِيهِ أَحَدٌ مِنْ بَرِيَّتِهِ فَهَلْهَلَّ ذَلِكَ بِخَاصَّتِهِ وَخَلَّتِهِ إِذْ لَا يَخْتَصُّ مَنْ يَشُوبُهُ التَّغْيِيرُ وَلا يُخَالِلُ مَنْ يَلْحَقُهُ التَّنْظِينُ وَأَمَرَ بِالصَّلَاةِ عَلَيْهِ مَزِيداً فِي تَكْرِمَتِهِ وَطَرِيقاً لِلدَّاعِي إِلَى إِجَابَتِهِ فَصَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَكَرَّمَ وَشَرَّفَ وَعَظَّمَ مَزِيداً لَأَلْحَقَهُ التَّنْفِيدُ وَلا يَنْقَطِعُ عَلَى التَّأْيِيدِ وَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى اخْتَصَّ لِنَفْسِهِ بَعْدَ نَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ مِنْ بَرِيَّتِهِ خَاصَّةً عَلَاهُمْ بِتَعْلِيَّتِهِ وَسَمَّا بِهِمْ إِلَى رُتْبَتِهِ وَجَعَلَهُمُ الدُّعَاةَ بِالحَقِّ إِلَيْهِ وَالأَدْلَاءَ بِالإِرْشَادِ عَلَيْهِ لِقَرْنِ قَرْنٍ وَزَمَنِ زَمَنِ أَنْشَأَهُمْ فِي القَدَمِ قَبْلَ كُلِّ مِذْرُوءٍ وَمَبْرُوءٍ أَنْوَاراً أَنْطَفَقَهَا بِتَحْمِيدِهِ وَالأَلْهَمَهَا بِشُكْرِهِ وَتَمَجِيدِهِ وَجَعَلَهَا الحُجَجَ لَهُ عَلَى كُلِّ مُعْتَرِفٍ لَهُ بِمَلَكَةِ الرُّبُوبِيَّةِ وَسُلْطَانِ العُبُودِيَّةِ وَاسْتَنْطَقَ بِهَا الخُرْسَانَ بِأَنْوَاعِ اللُّغَاتِ بِخُوعاً لَهُ بِأَنَّهُ فَاطِرُ الأَرْضِينَ وَالسَّمَاوَاتِ وَ أَشْهَدُهُمْ خَلْقَهُ وَوَلَاهُمْ مَا شَاءَ مِنْ أَمْرِهِ جَعَلَهُمْ تَرَاجِمَهُ مَشِيئَتِهِ وَاللَّسْنَ إِرَادَتَهُ عَبِيداً لَا يَسْبِقُونَهُ بِالقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ - يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَما خَلْفَهُمْ وَلا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنْ ارْتَضَى وَهُمْ مِنْ خَشِيَّتِهِ مُشْفِقُونَ يَحْكُمُونَ بِأَحْكَامِهِ وَيَسْتُونُونَ سُنَّتَهُ وَيَعْتَمِدُونَ حُدُودَهُ وَ يُؤَدُّونَ فُرُوضَهُ وَ لَمْ يَدْعِ الخَلْقَ فِي بَهُمْ صِدْمَاءَ وَلا فِي عَمَى بَكْمَاءَ بَلْ جَعَلَ لَهُمْ عَقولاً مَارَجَتْ شَوَاهِدَهُمْ وَتَفَرَّقَتْ فِي هَيَاكِلِهِمْ حَقَّقَهَا فِي نَفُوسِهِمْ وَاسْتَعْبَدَ لَهَا حَوَاسَهُمْ فَفَرَّتْ بِهَا عَلَى أَسْمَاعٍ وَنَوَاطِرٍ وَأَفْكَارٍ وَخَوَاطِرِ الزَّمَمِ بِهَا حُجَّتَهُ وَأَرَاهُمْ بِهَا مَحَجَّتَهُ وَأَنْطَفَقَهُمْ عَمَّا

تَشْهَدُ بِهِ بِالْبَيْتِ ذَرِيَّتِهِ - بِمَا قَامَ فِيهَا مِنْ قُدْرَتِهِ وَحِكْمَتِهِ وَبَيَّنَّ بِهَا عِنْدَهُمْ بِهَا لِيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَنْ بَيْتِهِ وَيُحْيَى مَنْ حَيَّ عَنْ بَيْتِهِ وَإِنَّ
اللَّهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ بَصِيرٌ شَاهِدٌ خَبِيرٌ وَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى جَمَعَ لَكُمْ مَعْشَرَ الْمُؤْمِنِينَ فِي هَذَا الْيَوْمِ عِيدَيْنِ عَظِيمَيْنِ كَبِيرَيْنِ - لَا يَقُومُ أَحَدُهُمَا إِلَّا
بِصَاحِبِهِ لِيُكْمَلَ أَحَدُكُمْ صُنْعُهُ وَيَقْفُكُمُ عَلَى طَرِيقِ رُشْدِهِ وَيَقْفُو بِكُمْ آثَارَ الْمُسْتَضَى بِيَيْنَ بُنُورِ هِدَايَتِهِ وَيُشْمَلِكُمْ صَوْلَةً - وَيَسْأَلُكُمْ بِكُمْ
مِنْهَا جَاقِضِيدهِ وَيُوفِّرُ عَلَيْكُمْ هَنِيءَ رَفِيدِهِ فَجَعَلَ الْجُمُعَةَ مَجْمَعًا نَدَبَ إِلَيْهِ لِتَطْهِيرِ مَا كَانَ قَبْلَهُ وَغَسَلَ مَا أَوْقَعَتْهُ مَكَاسِبُ السُّوءِ مِنْ مِثْلِهِ
إِلَى مِثْلِهِ - وَذَكَرَى لِلْمُؤْمِنِينَ وَتَبَيَّنَ خَشْيَةَ الْمُتَّقِينَ وَوَهَبَ لِأَهْلِ طَاعَتِهِ فِي الْأَيَّامِ قَبْلَهُ

وَ جَعَلَهُ لَا يَتِيمٌ إِلَّا بِالْإِيْتِمَارِ لِمَا أَمَرَ بِهِ وَ الْإِنْتِهَاءِ عَمَّا نَهَى عَنْهُ وَ الْبُخُوعِ بِطَاعَتِهِ فِيمَا حَثَّ عَلَيْهِ وَ نَدَبَ إِلَيْهِ وَ لَا يَقْبَلُ تَوْحِيدَهُ إِلَّا بِالْإِعْتِرَافِ لِنَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ بِبُؤْتِهِ وَ لَا يَقْبَلُ دِينًا إِلَّا بِوَلَايَتِهِ مَنْ أَمَرَ بِوَلَايَتِهِ وَ لَا يَنْتَظِمُ إِلَّا بِالتَّمَسُّكِ بِعِصْمِهِ وَ عِصْمِ أَهْلِ وَ لَايَتِهِ فَانزَلَ اللَّهُ عَلَى نَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ فِي يَوْمِ الدَّوْحِ - مَا بَيَّنَّ بِهِ عَنْ إِرَادَاتِهِ فِي خُلُصَائِهِ وَ ذَوَى اجْتِبَائِهِ وَ أَمْرَهُ بِالْبَلَاغِ وَ تَرْكِ الْحَفْلِ بِأَهْلِ الزِّنْعِ وَ النِّفَاقِ وَ ضَمَّنَ لَهُ عِصْمَتَهُ مِنْهُمْ وَ كَشَفَ مِنْ خَبَايَا أَهْلِ الرَّيْبِ وَ ضَمَائِرِ أَهْلِ الْإِرْتِدَادِ مَا رَمَرَ فِيهِ فَعَقَلَهُ الْمُؤْمِنُ وَ الْمُنَافِقُ فَأَعَنَّ مُعَنَّ وَ ثَبَّتَ عَلَى الْحَقِّ ثَابِتٌ وَ أزدَادَتْ جَهَالَهُ الْمُنَافِقِ وَ حَمِيَهُ الْمَارِقِ وَ وَقَعَ الْعِضُّ عَلَى النَّوَاجِدِ وَ الْعَمْرُ عَلَى السَّوَاعِدِ وَ نَطَقَ نَاطِقٌ وَ نَعَقَ نَاعِقٌ وَ نَشَقَ نَاشِقٌ وَ اسْتَمَرَّ عَلَى مَارِقِيَّتِهِ مَارِقٌ وَ وَقَعَ الْإِدْعَانُ مِنْ طَائِفِهِ بِاللِّسَانِ دُونَ حَقَائِقِ الْإِيمَانِ وَ مِنْ طَائِفِهِ بِاللِّسَانِ وَ صِدْقِ الْإِيمَانِ فَكَمَّلَ اللَّهُ دِينَهُ وَ أَقَرَّ عَيْنَ نَبِيِّهِ وَ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُتَابِعِينَ وَ كَانَ مَا قَدْ شَهِدَهُ بَعْضُكُمْ وَ بَلَغَ بَعْضُكُمْ وَ تَمَّتْ كَلِمَةُ اللَّهِ الْحُسْنَى عَلَى الصَّابِرِينَ وَ دَمَّرَ اللَّهُ مَا صَيَّرَ فِرْعَوْنُ وَ هَامَانَ وَ قَارُونَ وَ جُنُودَهُ وَ مَا كَانُوا يَعْرِشُونَ وَ بَقِيَتْ خُنَالَةٌ مِنَ الضُّلَّالِ لَمَّا يَأْلُونَ النَّاسَ خَبَالًا - يَتَّصِرُ لَهُمُ اللَّهُ فِي دِيَارِهِمْ وَ يَمْحُو آثَارَهُمْ وَ يَبِيدُ مَعَالِمَهُمْ وَ يُعَقِّبُهُمْ عَنْ قُرْبِ الْحَسِرَاتِ وَ يُلْحِقُهُمْ بِمَنْ بَسَطَ أَكْفُهُمْ وَ مَدَّ أَعْنَاقَهُمْ وَ مَكَّنَهُمْ مِنْ دِينِ اللَّهِ حَتَّى يَدُلُّوهُ وَ مِنْ حُكْمِهِ حَتَّى غَيَّرُوهُ وَ سَيَّأْتِي نَصِيرُ اللَّهِ عَلَى عِدْوِهِ لِحِينِهِ وَ اللَّهُ لَطِيفٌ خَبِيرٌ وَ فِي دُونِ مَا سَمِعْتُمْ كَفَايَةً وَ بَلَاغٌ فَتَأَمَّلُوا رَحِمَكُمُ اللَّهُ مَا نَدَبَكُمُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَ حَثَّكُمْ عَلَيْهِ وَ أَقْصِدُوا شَرْعَهُ وَ اسْلُكُوا نَهْجَهُ - وَ لَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ إِنَّ هَذَا يَوْمٌ عَظِيمٌ الشَّأْنُ فِيهِ وَقَعَ الْفَرْجُ وَ رُفِعَتِ وَ وَضَحَتِ الْحَجَّاجُ وَ هُوَ يَوْمُ الْإِيصَاحِ وَ الْإِفْصَاحِ مِنْ [عَنِ] الْمَقَامِ الصَّرَاحِ وَ يَوْمٌ كَمَالِ الدِّينِ

وَيَوْمَ الْعَهْدِ الْمَعْهُودِ وَيَوْمَ الشَّاهِدِ وَالْمَشْهُودِ وَيَوْمَ تَبْيَانِ الْعُقُودِ عَنِ النَّفَاقِ وَالْجُحُودِ وَيَوْمَ الْبَيَانِ عَنِ حَقَائِقِ الْإِيمَانِ وَيَوْمَ دَخِرِ الشَّيْطَانِ وَيَوْمَ الْبُرْهَانِ - هَذَا يَوْمُ الْفَضْلِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ هَذَا يَوْمُ الْمَلَأِ الْأَعْلَى الَّذِي أَنْتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ هَذَا يَوْمُ الْإِرْشَادِ وَيَوْمُ مَحَنَةِ الْعِبَادِ وَيَوْمُ الدَّلِيلِ عَلَى الرُّوَادِ هَذَا يَوْمُ إِبْدَاءِ حَفَايَا الصُّدُورِ وَمُضَمَّرَاتِ الْأُمُورِ هَذَا يَوْمُ النُّصُوصِ عَلَى أَهْلِ الْخُصُوصِ هَذَا يَوْمُ شَيْثِ هَذَا يَوْمُ إِدْرِيسَ هَذَا يَوْمُ يُوْشَعَ هَذَا يَوْمُ شَمْعُونَ هَذَا يَوْمُ الْأَمْنِ وَالْمَأْمُونِ هَذَا يَوْمُ إِظْهَارِ الْمَصُونِ مِنَ الْمَكْنُونِ هَذَا يَوْمُ بَلَوَى السَّرَائِرِ فَلَمْ يَزَلْ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ هَذَا يَوْمُ هَذَا يَوْمُ فَرَّقَبُوا اللَّهَ وَاتَّقَوْهُ وَاسْمَعُوا لَهُ وَأَطِيعُواهُ وَاحْذَرُوا الْمَكْرَ وَلَمَّا تَخَادَعُوهُ وَفَتَّشُوا ضَمَائِرَكُمْ وَ لَا تُؤَارِبُوهُ - وَتَقَرَّبُوا إِلَى اللَّهِ بِتَوْحِيدِهِ وَطَاعِهِ مَنْ أَمَرَكُمْ أَنْ تُطِيعُوهُ - لَا تُمَسِّكُوا بِعَصَمِ الْكُوفِرِ وَلَا يَجْنَحُ بِكُمْ الْغِيءُ فَتَضَلُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِاتِّبَاعِ أَوْلِيَاكُمْ الَّذِينَ ضَلُّوا وَأَضَلُّوا قَالِ اللَّهُ عَزَّ مِنْ قَائِلٍ فِي طَائِفِهِ ذَكَرَهُمْ بِالذَّمِّ فِي كِتَابِهِ - إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبْرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلًا - رَبَّنَا آتِنَهُمْ صَعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنْهُمْ لَعْنًا كَبِيرًا وَقَالَ تَعَالَى وَإِذْ يَتَحَايَجُونَ فِي النَّارِ يَقُولُ الضُّعْفَاءُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا - فَهَلْ أَنْتُمْ مُعْتَدُونَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ قَالُوا لَوْ هَدَانَا اللَّهُ لَهَدَيْنَاكُمْ أَتَذَرُونَ الْاسْتِكْبَارَ مَا هُوَ تَرْكُ الطَّاعَةِ لِمَنْ أَمَرُوا بِطَاعَتِهِ وَالتَّرَفُّعَ عَلَى مَنْ نُدِبُوا إِلَى مُتَابَعَتِهِ وَالْقُرْآنُ يَنْطِقُ مِنْ هَذَا عَنْ كَثِيرٍ إِنْ تَدَبَّرَهُ مُتَدَبِّرٌ زَجْرَهُ وَوَعظَهُ وَاعْلَمُوا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَالَ - إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًا كَانَتْهُمْ بُنْيَانًا مَرَّضُوصًا أَتَذَرُونَ مَا سَبِيلُ اللَّهِ وَمَنْ سَبِيلُهُ وَ مَنْ صِرَاطُ اللَّهِ وَمَنْ طَرِيقُهُ أَنَا صِرَاطُ اللَّهِ الَّذِي مَنْ لَمْ يَسْلُكْهُ بِطَاعَةِ اللَّهِ فِيهِ هُوَى بِهِ إِلَى النَّارِ وَأَنَا سَبِيلُهُ الَّذِي نَصَبْتَنِي لِلاتِّبَاعِ بَعْدَ نَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَنَا قَسِيمُ النَّارِ أَنَا حُجَّتُهُ عَلَى الْفَجَارِ أَنَا نُورُ الْأَنْوَارِ فَانْتَبَهُوا مِنْ رَفْدِهِ الْعَفْلِهِ وَبَادِرُوا بِالْعَمَلِ قَبْلَ حُلُولِ الْأَجْلِ وَ سَابِقُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ قَبْلَ أَنْ يُضْرَبَ بِالسُّورِ بِبَاطِنِ الرَّحْمَةِ وَظَاهِرِ الْعَذَابِ فَتَنَادُونَ فَلَا يُسْمَعُ نِدَاؤُكُمْ وَتَضْجُونَ فَلَا يُحْفَلُ بِصُجُجِكُمْ وَ قَبْلَ أَنْ تَسْتَعِينُوا فَلَا تُعَاثُوا

سَارِعُوا إِلَى الطَّاعَاتِ قَبِيلَ قُوتِ الْأَوْقَاتِ فَكَأَنَّ قَدْرَ حَيَاءِ كُمْ هَادِمُ اللَّذَاتِ فَلَا مَنَاصَ نَجَاجٍ وَلَا مَحِيصَ تَخْلِيصٍ عُوذُوا رَحِمَكُمُ اللَّهُ بَعْدَ انْقِضَاءِ مَجْمَعِكُمْ بِالتَّوَسُّعِ عَلَى عِيَالِكُمْ وَ الْبِرِّ بِإِخْوَانِكُمْ وَ الشُّكْرِ لِلَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ عَلَى مَا مَنَحَكُمْ وَ اجْتَمِعُوا يَجْمَعُ اللَّهُ شَمْلَكُمْ وَ تَبَارَوْا يَصِلُ اللَّهُ أَلْفَتَكُمْ وَ تَهَانَتُوا نِعْمَهُ اللَّهُ كَمَا هَنَأَكُمْ اللَّهُ بِالتَّوَابِ فِيهِ عَلَى أضعافِ الأعيادِ قَبْلَهُ وَ بَعْدَهُ إِلَّا فِي مِثْلِهِ وَ الْبِرِّ فِيهِ يُثْمِرُ الْمَالُ وَ يَزِيدُ فِي الْعُمْرِ وَ التَّعَاطُفِ فِيهِ يَفْتَضِي رَحْمَةَ اللَّهِ وَ عَطْفَهُ وَ هَبُوا لِإِخْوَانِكُمْ وَ عِيَالِكُمْ مِنْ فَضْلِهِ بِالْجَهْدِ مِنْ جُودِكُمْ وَ بِمَا تَنَالَهُ الْقُدْرَةُ مِنْ اسْتِطَاعَتِكُمْ وَ أَظْهَرُوا الْبِشْرَ فِيمَا بَيْنَكُمْ وَ الشُّرُورَ فِي مَلَاقَاتِكُمْ وَ الْحَمِيدَ لِلَّهِ عَلَى مَا مَنَحَكُمْ وَ عُوذُوا بِالْمَزِيدِ مِنَ الْخَيْرِ عَلَى أَهْلِ التَّامِيلِ لَكُمْ وَ سَاوُوا بِكُمْ ضِعْفَاءَكُمْ فِي مَيَاكِلِكُمْ وَ مَا تَنَالَهُ الْقُدْرَةُ مِنْ اسْتِطَاعَتِكُمْ عَلَى حَسَبِ إِمكَانِكُمْ فَالِدَرْهَمُ فِيهِ بِمِائَتِي أَلْفِ دِرْهَمٍ وَ الْمَزِيدُ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ صَوْمُ هَذَا الْيَوْمِ مِمَّا نَدَبَ اللَّهُ إِلَيْهِ وَ جَعَلَ الْجَزَاءَ الْعَظِيمَ كَفَالَهُ عَنْهُ حَتَّى لَوْ تَعَبَّدَ لَهُ عَبْدٌ مِنَ الْعَبِيدِ فِي الشَّيْبَةِ مِنْ ابْتِدَاءِ الدُّنْيَا إِلَى انْقِضَائِهَا صَائِمًا نَهَارُهَا قَائِمًا لَيْلُهَا إِذَا أَحْلَصَ الْمُخْلِصُ فِي صَوْمِهِ لَفَصِّرَتْ إِلَيْهِ أَيَّامُ الدُّنْيَا عَنْ كِفَايَتِهِ وَ مَنْ أَسْعَفَ أَحَاهُ مُجْتَبِدًا وَ بَرَّهُ رَاغِبًا فَلَهُ كَأَجْرِ مَنْ صَامَ هَذَا الْيَوْمَ وَ قَامَ لَيْلَتَهُ وَ مَنْ فَطَرَ مُؤْمِنًا فِي لَيْلَتِهِ فَكَأَنَّمَا فَطَرَ فَنَامًا وَ فَنَامًا بَعْدَهَا [يَعُدُّهَا] عَشْرَةَ فَنَهَضَ نَاهِضٌ فَقَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَا الْفَنَامُ قَالَ مِائَةُ أَلْفِ نَبِيٍّ وَ صِدِّيقٍ وَ شَهِيدٍ فَكَيْفَ بِمَنْ تَكْفَلَ عِدَدًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ فَأَنَا ضَمِينُهُ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى الْأَمَانُ مِنَ الْكُفْرِ وَ الْفَقْرِ وَ مَنْ مَاتَ فِي يَوْمِهِ أَوْ لَيْلَتِهِ أَوْ بَعْدَهُ إِلَى مِثْلِهِ مِنْ غَيْرِ ارْتِكَابِ كَبِيرَةٍ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَ مَنْ اسْتَدَانَ لِإِخْوَانِهِ وَ أَعْيَانِهِمْ فَأَنَا الضَّامِنُ عَلَى اللَّهِ إِنْ بَقِيَ قَضَاءُهُ وَ إِنْ قَبِضَهُ حَمَلَهُ عَنْهُ وَ إِذَا تَلَقَّيْتُمْ فَتَصَيَّافِحُوا بِالتَّسْلِيمِ وَ تَهَانَتُوا النَّعْمَةَ فِي هَذَا الْيَوْمِ وَ لِيُبَلِّغِ الْحَاضِرُ الْعَائِبَ وَ الشَّاهِدُ الْبَائِنَ وَ لِيُعِيدَ الْغَنِيَّ عَلَى الْفَقِيرِ وَ الْقَوِيُّ عَلَى الضَّعِيفِ أَمْرِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ بِذَلِكَ ثُمَّ أَخَذَ صِلَمَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ فِي خُطْبِهِ الْجُمُعَةِ وَ جَعَلَ صِلَمَاتَهُ جُمُعَةً صِلَمَاءَ عِيدِهِ وَ انْصَرَفَ بِوَلَدِهِ وَ شَبَابِهِ إِلَى مَنْزِلِ أَبِي مُحَمَّدٍ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِمَا أَعَدَّ لَهُ مِنْ طَعَامِهِ وَ انْصَرَفَ غَنِيَّهُمْ وَ فَقِيرُهُمْ بِرَفْدِهِ إِلَى عِيَالِهِ.

از فیاض طوسی نقل شده که گفت: به خدمت حضرت امام ابی الحسن علی بن موسی الرضا صلوات الله علیهما بودم در روز عید غدیر خم و جمعی از خواص شیعه در خدمت آن حضرت بودند که ایشان را نگاه داشته بودند که شب با آن حضرت افطار کنند و حضرت به خانهای آن جماعت طعام و پوشش حتی انگشتری و کفش فرستاده بودند و آن جماعت را نیز خلعتها داده بودند با خدمتکاران و تغییر فروش و ظروف مجلس نیز داده بودند و شروع فرمودند در فضیلت روز عید غدیر.

و از آن جمله فرمودند که خبر داد مرا پدر بزرگوارم از آبای بزرگوار خود از حضرت امام حسین صلوات الله علیه که فرمودند یکی از سالهای (حکومت) حضرت امیر المؤمنین علیه السلام عید غدیر با روز جمعه مصادف گردید آن جناب در حالیکه پنج ساعت از روز گذشته، بر منبر رفتند و حمد و ثنای الهی به نحوی کردند که گوش کسی نشنیده بود و این خطبه را انشاء فرمودند؛ حمد و سپاس برای خداوندیست که حمد را قرار داد و بدون آنکه احتیاج بسپاسگزاری داشته باشد و قرار داد حمد و سپاس را راهی از راههای اقرار بخداوندی و رفعت و پروردگاری و یکتائی خود و سبب از برای زیادی رحمت خود و وسیله ای از برای طلب کننده گان از فضل خود و پنهان نمود در باطن لفظ واقعیت اقرار و اعتراف باینکه خداوند است انعام کننده و بخشاینده بر آفریده شده گان (یعنی لفظ حمد خود اشاره است باینکه حمد کننده بخشاینده و منعم را شناخته و در مقام شکرگزاری منعم بر آمده) و گواهی دهم باینکه خدائی بجز او نیست یکتا است و شریکی ندارد آنچنان گواهی که آشکار کند اخلاص باطنی را و سخن راندن باین گواهی عبارت باشد از راستی که در ضمیر پنهانست باینکه اوست آفریننده و ایجاد کننده و صورت بخشنده و برای اوست نامهای نیکو و چیزی مانند او نیست زیرا هر چیز بمشیت و خواست او خلق می شود و آفریده شده شبیه آفریده گارش نیست و گواهی دهم باینکه محمد بنده و فرستاده اوست بعلم و دانش خود پسندیده و جدا ساخته است او را از سایر امتها و او را همشکل و مانند سایر انسانها قرار نداد (با اینکه صوره صورت بشر است اما در کمالات و صفات ملکوتی برای او مثل و مانندی نیست) او را اختیار کرد برای آنکه امر کند. و نهی نماید و برپا داشته است او را برای ادا نمودن حق بجای خود زیرا دیده ها او را درک نمیکند فکرها او را فرا نگیرد و نظرهای دقیق و تصورات عمیق نتوانند مثل و مانندی برای وی بیابند خدائی نیست مگر او که پادشاهی مقهور کننده است (چون پیغمبر اکرم را معین کرد برای رساندن تکالیف خلق بخلق بنا بر این) اقرار بنبوت او را اقرار بخداوندی خود قرار داد او را مخصوص بکرامت و خلت خود فرمود زیرا کسی که در معرض تعبیر و سرزنش باشد و مورد اتهام و گمان بد باشد مخصوص بکرامت و خلت قرار نداده است و امر فرمود بدرود فرستادن بآن پیغمبر برای این که کرامت و بزرگی که برای احدی از خلق خود قرار نداده برای او باشد و او سزاوار چنین کرامتی خواهد بود اضافه بر این صلوات و درود بر پیغمبر را راه پذیرش و اجابت دعای بنده گان قرار داد و خود درود فرستاد بر آن حضرت و کرامت و شرافت و عظمت را بر آنچنان زیاد فرمود که نابودی نه بیند و تا ابد قطع نشود و سپس خداوند مخصوص بخود گردانید بعد از پیغمبر خود از خلق خود خاصانی که بلند کرد ایشان را از حیث رتبه و مقام و آنها را دعوت کننده بسوی حق و دلالت کننده بسوی ارشاد و هدایت قرار داد قرنی بعد از قرن و زمانی بعد از زمان آنان را انواری آفرید قبل از آفرینش مخلوقات و موجودات و آن نور را بسخن در آورد که سپاس او گفتند و شکر و تمجید خود را بآن انوار الهام فرمود و آنها را حجت قرار داد بر کسی که اقرار بسلطنت و ربوبیت او داشته باشد و سر به بنده گی او فرود آورده باشد و بسخن در آورد آنهائی که سخن گو نبودند بسبب این انوار بانواع لغت ها تا اینکه اقرار کنند بآن که او است خالق زمینها و آسمانها و این انوار را گواه بر خلق خود گرفت و متصدی گردانید ایشان را بر آنچه خود خواسته از امر خود و قرار داد آنها را بیان کننده خواسته های خود و زبان اراده خود آنان بنده گانی هستند که بخداوند در گفتار پیشی نمیگیرند و بامر او عمل میکنند و خداوند میدانند آنچه را پیش روی ایشان یا پشت سر ایشان است و شفاعت نمیکنند مگر کسی را که خدا بخواهد و ایشان از رعب پروردگار خود ترسانند بحکم خدا حکم میکنند و بطریقه حق میروند و حدود الهی را جاری مینمایند و واجبات خداوند را ادا

میکنند

ص: ۴۰

و پروردگار عالم خلق خود را مانند حیوانات در کری و کوری و لالی و ضلالت و نادانی نمیگذارد بلکه برای آنها عقل قرار داد و مزوج نمود آن عقل را بآنچه مشاهده میکنند

و متفرق نمود در هیكل های آنها و ثابت کرد در نفسهایشان و حواس ظاهر و باطن را فرمان بردار آن عقل قرار داد و عقل را بر گوشها و دیدنها و فکرها و خاطره ها گماشت

و او را برای انسان حجت قرار داد و حجت خود را بعقل بر انسان تمام کرد

و راه را بسبب عقل بانسان نشان داد و بسخن در آورد از آنچه عقل باو گواه است بزبان فصیح و بلیغ بآنچه برپا داشته در آن عقول از قدرت و حکمت خود و آشکار فرمود بر انسانها بسبب عقل عظمت و بزرگی خود را تا آنکه هلاک شود هر که هلاک خواهد از روی حجت و بینائی و زندگی یابد هر که زندگی خواهد از روی بینش و دانائی و خداوند عالم شنوا بینا و گواه است و آگاه بکردار بندگان بدانید که خداوند جمع نموده است برای شما مؤمنین در این روز دو عید با عظمت و بزرگی را که استقامت و پایداری هر کدام از این دو عید بدیگری است و هر یک از آن دو دیگری را بر پا دارد

و این برای آنست که کردار نیک خود را بر شما کامل کند و شما را براه رشد واقف و آگاه نماید و بدنبال شما در آورد مستضعفین را بنور هدایت خود و آسان کند برای شما راه وصول بحق را و فراوان نماید بر شما گوارائی عطای خود را پس جمعه را روز جمع شما قرار داد و شما را در آن خواند برای آنکه پاک کند و بشوید آنچه را از کردار زشت پیش از جمعه داشته اید و یاد آوری برای مؤمنین باشد و ترسی برای پرهیزگاران و به بخشند به بندگان مزد کردارشان را بیشتر از آنچه بخشیده است باهل طاعت در روزهای قبل از جمعه و مقرر فرمود وصول بعطا و ثواب را باینکه قبول کنند امارت امیری را بآنچه امر کند آن امیر و باز ایستند از آنچه نهی کند آن امیر و اقرار نمایند بفرمان برداری آن امیر در آنچه وادار کند و بخواند بسوی او و قبول نشود یگانه پرستی و توحید مگر باقرار به نبوت پیغمبر صلی الله علیه و آله و پذیرفته نشود دین مگر بقبول ولایت کسی که خدا امر بولایت او فرموده و به نظم در نیاید اسباب فرمان برداری خدا مگر بچنگ زدن به نگهداری او و نگهداری آن کس که امر بولایت او فرموده پس نازل فرمود خدای عز و جل بر پیغمبر خود در روز سختی آنچه را که بیان کند خواسته او را در باره خاصان و محبین و دوست داران او و پیغمبر خود را امر فرمود باینکه تبلیغ کند و برساند بمردم و نازل کرد جنون و فساد عقل را بر اهل شک و نفاق و نگهداری از شر اهل شک و نفاق را خود ضامن گردید و آشکار نمود و پرده برداشت از باطن اهل شک و ارتداد بآنچه را بزبان آوردند و امر تبلیغ پیغمبر را مؤمن و منافق دانست پس کناره گرفت آنکه میخواست اعراض کند و کناره گیرد و استقامت بر حق جست و ثابت ماند آنکه طالب حق بود نادانی منافقین زیادتی گرفت و حمیت و عصیت بی دینان بالا گرفت دندانها بر یک دیگر فشردند و بازوان یک دیگر را مالش دادند حرف ها زدند نعره ها کشیدند و بینی خود را بالا بردند بیدینان به بی دینی خود ادامه دادند و جمعی بزبان اعتراف و اقرار کردند اما بحقیقت ایمان نیاوردند و جمعی بزبان و راستی از روی حقیقت ایمان آوردند و خداوند دین خود را کامل نمود و چشم پیغمبر و مؤمنین و پیروان پیغمبر را روشن فرمود چنانچه بعضی از شما حاضر بوده و دیدید و به بعضی از شما هم رسیده و شنیدید و تمام گردید حجت نیکوی خدا بر صبرکنندگان و هلاک نمود و نابود ساخت آنچه را که فرعون و هامان قارون صفتان و لشکرشان برپا داشتند و باقی مانده نخاله از گمراهان که از فساد در میان مردم کوتاهی ندارند و خداوند ایشان را در خانه ها و دیارشان نابود خواهد کرد و آثارشان را محو خواهد نمود و نشانه های ایشان را برطرف خواهد کرد و هر چه زودتر آنها را بحسرت گرفتار مینماید و ملحق میکند آنها را بکسانی که دست درازی کردند و گردن کشی نمودند و بر دین خدا دست یافتند و

تبدیل و تغییر در دین خدا دادند و بزودی یاری خدا خواهد آمد و حیب خود را بر دشمن غلبه خواهد داد و خدا مهربان و دانا است و بکتر چیزی که بشما رساندم و شما شنیدید از جهت اتمام حجت شما را کافی بود خدا شما را رحمت کند تأمل و تفکر نمائید در آنچه خداوند شما را بسوی آن خوانده و بر آن وادار نموده بشریعت او روی آورید و راهی را که او خواسته بروید و از راههایی که شما را از راه خدا باز دارد مروید و پیروی نکنید امروز روز بزرگ و عظیم الشانی است فرج در این روز رسید و بلندی رتبه در این روز معلوم شد و حجت خدا در این روز آشکار گردید امروز روز آشکار شدن و ظاهر گردیدن حق است و روز پرده برداری از مقام بلند است روز کامل شدن دین است روز پیمان گرفتن و عهد نمودن است (یعنی پیغمبر اکرم از همه مردم در این روز پیمان و عهد و اقرار بخلافت و ولایت آن حضرت گرفت) و روز شاهد و مشهود است (یعنی از همه مردم بر این امر گواهی گرفته شد) و روز بیان عقد بیعت است بر عدم نفاق و انکار حق و روز بیان حقیقت ایمان است (یعنی حقیقت ایمان بولایت آن حضرت است)

و روز دور کردن شیطان و روز اقامه برهان است (پیغمبر اکرم فرمود است اولی بکم من انفسکم گفتند بلی من اولاً نیستم بخودتان از خودتان گفتند بلی فرمود من کنت مولاة فعلی مولاة هر که من مولای اویم علی مولای اوست) روزی است که تفصیل داده شود آنچه را تکذیب میکردید امروز روز ملاء اعلی است که ملائکه نظر کنند و شما با یک دیگر مخاصمه کنید امروز روز خبر بزرگی است که شما بآن پشت کردید امروز روز ارشاد کردن است و روز سختی بندگان است (شاید کنایه از بزرگی امتحان باشد) امروز روز راهنمایی مراوده و مراجعه کنندگان امروز روز آشکار شدن آنچه در سینه‌ها مخفی بوده و از امور پنهان بوده است و روزیست که تصریح شد بر خاصان خدا امروز روز شیث و ادریس و هود و یوشع و شمعون است. (شاید حضرت در مقام بیان وجوه شباهتی بودند که بین ایشان و اوصیاء انبیاء گذشته بوده است از حالات و تحولات مختلف) امروز است روز امن کسی که در امان است این است روز اظهار داشتن آنچه پوشیده و مکنون است و روز آشکار شدن پنهانیا است پیوسته این روز این روز فرمود سپس گفت ای مردم خدا را در نظر داشته باشید و از او بترسید بشنوید و فرمان برید و از حيله گری دوری کنید و با خدا مکر نکنید و از باطن خود تفتیش کنید و فساد نکنید و به قبول توحید پروردگار بخدا نزدیک شوید و فرمان برید از کسی که خداوند امر فرموده از او فرمان برید و بکافران پناهنده نشوید و شما را گمراهی از راه نگرداند که راه رشد و صلاح را گم کرده باشید باینکه پیروی کرده باشید از آن گروه که خود راه را گم کرده و مردم را هم گمراه نمودند و خدای عز و جل در باره جمعی از آنان در کتاب کریم خود بمذمت پرداخت و فرمود از زبان پیروان آنها که میگویند ما پیروی کردیم از آقایان و بزرگان خود آنان ما را گمراه کردند پروردگارا ایشان را بدو برابر عذاب گرفتار فرما و بر ایشان لعنت بزرگ بفرست و دیگر از گفته آنها هنگامی که در آتش با یک دیگر بمخاصمه پردازند میفرماید میگویند مردمان ضعیف که پیروی مستکبرین کردند بدرستی که ما ضعفا پیروی از شما کردیم آیا اکنون می توانید ما را از عذاب خدا نگهداری کنید مستکبرین جواب دهند اگر خدا ما را هدایت میکرد ما هم شما را هدایت مینمودیم سپس فرمود آیا میدانید استکبار چیست و معنی آن کدام است استکبار یعنی ترک نمودن و پیروی نکردن از کسی که خدا امر به پیروی او نموده و سر پیچی کردن از فرمان کسی که خدا امر بمتابعت او کرده و قرآن کریم در بسیاری از موارد گویای این مطلب است اگر تدبیرکننده در قرآن تدبیر کند و دقت نماید قرآن او را آگاه نموده و نصیحت فرماید بدانید ای مؤمنین که خداوند متعال میفرماید بدرستی که خدا دوست میدارد کسانی را که در راه او مقاتله میکنند و بجنگ می پردازند در راه او مانند بنای محکم و دیوار مستحکم در یک صف می ایستند آیا میدانید راه خدا چیست و براه خدا چه کسی است آیا میدانید راه خدا کدام است و بآن راه که می رود منم راه خدا آن راهی که هر کس از آن نرود در آتش دوزخ بسر رود و منم آن راهیکه خداوند مقرر فرموده برای پیروی نمودن از آن بعد از پیغمبر منم قسمت کننده بهشت و دوزخ منم حجت خدا بر نیکان و بدان پس از خواب غفلت بیدار شوید و پیش از رسیدن مرگ بگردار نیک سبقت جوئید و پیشی گیرید بآمرزش پروردگار خود قبل از آنکه دیواری بین شما زده شود که باطنش رحمت خدا و ظاهرش عذاب خدا باشد پس هر چه فریاد زدید کسی گوش بفریاد شما ندهد و هر چه ضجه و ناله کنید بر ناله و ضجه شما کسی جمع نشود و توجه نکند و بخود آئید قبل از آنکه التماس کنید و دادرسی نباشد قبل از آنکه وقت را از دست بدهید بسوی طاعت خدا بشتابید پس گویا نابودکننده لذتها که مرگ است بسوی شما آمده و پناهگاهی برای نجات نیست و چاره ای برای خلاصی از مرگ نباشد خدا شما را رحمت کند پس از تمامی این مجلس بسوی عیالات خود بر گردید و در امور آنها توسعه دهید و برادران خود نیکی کنید و بآنچه خدا بشما بخشیده شکر بجای آرید اجتماع کنید خدا جمع شما را جمع کند و با یک دیگر نیکی کنید خداوند مهربانی شما را پیوند کند و نعمتهای خدا را بخشش کنید چنان که خداوند ثواب را در این عید بشما بخشید بیشتر از آنچه در اعیاد گذشته و بعد از آن بخشیده و نیکی در این عید موجب زیادتی مال و زیادتی عمر می شود و مهربانی کردن در این روز باعث رحمت خدا و مهربانی او میگردد پس در این عید شادی کنید و شاد نمائید برادران خود را به لباس نیکو و بوی خوش و طعام دادن و برای برادران خود و عیالات خود فراهم کنید از هر چه در دسترس شما

است و آنچه قدرت و استطاعت دارید از خوردنی و آشامیدنی و پوشیدنی و اظهار خوشروئی کنید و هنگام ملاقات و دیدار یک دیگر شاد باشید و سپاسگزار خداوند باشید در آنچه بشما عطا فرموده و زیاد نمائید خیر را بر کسانی که بشما امیدوارند و با ضعفای خود بقدر توانائی و استطاعت خود در خوردنیها و غیره مساوات و برابری کنید و به حسب امکان خود انفاق کنید که یک درهم انفاق در این روز برابر صد هزار درهم است و زیادت از آن از جانب خدای عز و جل آنقدری که بحساب در نیاید و روزه در این روز از چیزهاییست که بسوی آن خوانده شده اید و خداوند مزد بزرگ برای روزه دار در این روز مقرر فرمود تا آن اندازه که اگر بنده ای از بندگان بر فرض از اول دنیا تا آخر دنیا روزها روزه بدارد و شبها بپای ایستد از روی اخلاص ثوابش برابری با روزه این روز نکند.

ص: ۴۲

و کسی که حاجت برادر مؤمن برآورد یا با کمال میل نیکی برادر مؤمن کند یا بقرض او بدهد برای او ثواب و مزد روزه این روز و قیام شب این روز باشد و کسی که مؤمنی را افطار دهد از روزه این روز مانند کسی است که فثامی را افطار داده فثامی و فثامی و با دست خود شمرد تا ده فثام یک نفر از جای برخاست و گفت فثام چیست یا امیر المؤمنین حضرت فرمود صد هزار پیغمبر و صد هزار صدیق و شهید پس چگونه خواهد بود کسی که کفالت کند عده ای از مؤمنین و مؤمنات را من ضمانت او کنم نزد خدا تا از کفر و فقر و نیازمندی در امان باشد اگر بمیرد در روز این عید یا شب آن یا بعد از این عید تا عید دیگر و گناه کبیره ای مرتکب نشده باشد اجر و مزدش بر خدا است و کسی که در این روز برای برادر مؤمن خود قرض نماید و ایشان را یاری دهد من ضمانتم بر خدای عز و جل که اگر زنده ماند ادای دین کند و اگر قبل از ادای دین بمیرد خدای قرضش را ادا نماید و چون ملاقات و دیدار کردید با یک دیگر سلام کنید و مصافحه نمائید و تبریک گوئید نعمت خدا را بیکدیگر و بایستی حاضرین بغائبین برسانند و کسانی که در اینجا هستند بکسانی که دور هستند فضائل این روز را خبر دهند و بایستی ثروتمند از فقیر و نیازمند و توانا از ناتوان خبرگیری و دیدن نماید رسول خدا مرا باین گونه اوامراز جانب خدا امر فرموده چون سخن حضرت بدینجا رسید شروع فرمود بخطبه جمعه و نماز جمعه را نماز عید قرار داد پس از فراغ باتفاق فرزندان و شیعیان خود بمنزل فرزندش امام حسن علیه السلام آمد و آن جناب غذائی برای ایشان فراهم نموده بود و مردم هم برگشتند بمنازل خود و اغنیا و فقراء هر کدام باندازه خود بمراسم عید قیام کردند.

نهج الخطابه-سخنان پیامبر صلی الله علیه و آله و امیرالمؤمنین علیه السلام، فارسی ج ۲، ص: ۲۶۲

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

توحيد

فَكَانَ مِمَّا حُفِظَ مِنْ ذَلِكَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ الْحَمْدَ عَلَى عِبَادِهِ مِنْ غَيْرِ حَاجَةٍ مِنْهُ إِلَى حَامِدِيهِ وَطَرِيقًا مِنْ طُرُقِ الْإِعْتِرَافِ بِلَاهُوتِيَّتِهِ وَصَمَدَانِيَّتِهِ وَرَبَّانِيَّتِهِ وَفَرْدَانِيَّتِهِ وَسَبِيًّا إِلَى الْمَزِيدِ مِنْ رَحْمَتِهِ وَمَحَجَّةً لِلطَّالِبِ مِنْ فَضْلِهِ وَكَمَّنَ فِي إِطْنَانِ اللَّفْظِ حَقِيقَةَ الْإِعْتِرَافِ لَهُ بِأَنَّهُ الْمُنْعَمُ عَلَى كُلِّ حَمْدٍ بِاللَّفْظِ وَإِنْ عَظُمَ وَأَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ شَهَادَةً نَزَعَتْ عَنْ إِخْلَاصِ الْمَطْوِيِّ وَنُطْقِ اللِّسَانِ بِهَا عِبَارَةً عَنْ صِدْقِ حَفِيٍّ أَنَّهُ الْخَالِقُ الْبَدِيءُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى - لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ إِذَا كَانَ الشَّيْءُ مِنْ مَشِيئَتِهِ وَكَانَ لَا يُشْبِهُهُ مُكُونُهُ وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ اسْتِخْلَصَهُ فِي الْقَدَمِ عَلَى سَائِرِ الْأُمَمِ عَلَى عِلْمٍ مِنْهُ بِهِ انْفِرَدَ عَنِ التَّشَاكُلِ وَالتَّمَاثُلِ مِنْ أَبْنَاءِ الْجَنْسِ وَاتَّمَنَّهُ آمِرًا وَنَاهِيًّا عَنْهُ أَقَامَهُ فِي سَائِرِ عَالَمِهِ فِي الْأَدَاءِ [و] مَقَامَهُ إِذْ كَانَ لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَ لَا تَحْوِيهِ حَوَاطِرُ الْأَفْكَارِ وَ لَا تُمَثِّلُهُ غَوَامِضُ الظُّنَنِ فِي الْأَسْرَارِ - لَمَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْجَبَّارُ قَرَنَ الْإِعْتِرَافَ بِبُتُوْتِهِ بِالْإِعْتِرَافِ بِلَاهُوتِيَّتِهِ وَ اخْتَصَّهُ مِنْ تَكْرِمَتِهِ بِمَا لَمْ يَلْحَقْهُ فِيهِ أَحَدٌ مِنْ بَرِيَّتِهِ فَهَلْهَلْ ذَلِكَ بِخَاصَّتِهِ وَ خَلَّتِهِ إِذْ لَمَّا يَخْتَصُّ مَنْ يَشُوبُهُ التَّغْيِيرُ وَ لَا يُخَالِلُ مَنْ يَلْحَقُهُ التَّظْنِينُ وَ أَمَرَ بِالصَّلَاةِ عَلَيْهِ مَزِيدًا فِي تَكْرِمَتِهِ وَ تَطْرِيقًا لِلدَّاعِي إِلَى إِجَابَتِهِ فَصَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ كَرَّمَ وَ شَرَّفَ وَ عَظَّمَ مَزِيدًا لَأَنَّ يَلْحَقَهُ التَّنْفِيدُ وَ لَا يَنْقُطِعُ عَلَى التَّأْيِيدِ وَ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى اخْتَصَّ لِنَفْسِهِ بِعَيْدِ نَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ مِنْ بَرِيَّتِهِ خَاصَّةً عَلَاهُمْ بِتَغْلِيَّتِهِ وَ سَمَّا بِهِمْ إِلَى رُتْبَتِهِ وَ جَعَلَهُمُ الدُّعَاةَ بِالْحَقِّ إِلَيْهِ وَ الْبَادِلَاءَ بِالْإِرْشَادِ عَلَيْهِ لِقَرْنِ قَرْنٍ وَ زَمَنِ زَمَنِ أَنْشَأَهُمْ فِي الْقَدَمِ قَبْلَ كُلِّ مَيْذُورٍ وَ مَبْرُوءٍ أَنْوَارًا أَنْطَفَعَتْ بِتَحْمِيدِهِ وَ أَلْهَمَهَا بِشُكْرِهِ وَ تَمْجِيدِهِ وَ جَعَلَهَا الْحُجَجَ لَهُ عَلَى كُلِّ مُعْتَرِفٍ لَهُ بِمَلَكَةِ الرُّبُوبِيَّةِ وَ سُلْطَانِ الْعُبُودِيَّةِ وَ اسْتَنْطَقَ بِهَا الْخُرْسَانَ بِأَنْوَاعِ اللُّغَاتِ بِخُوعًا لَهُ بِأَنَّهُ فَاطِرُ الْأَرْضِينَ وَ السَّمَاوَاتِ وَ أَشْهَدَهُمْ خَلْقَهُ وَ وُلَّاهُمْ مَا شَاءَ مِنْ أَمْرِهِ جَعَلَهُمْ تَرَاجِمَهُ مَشِيئَتِهِ وَ أَلْسُنَ إِرَادَتِهِ عِبِيدًا لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَ هُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ - يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَ مَا خَلْفَهُمْ وَ لَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَى وَ هُمْ مِنْ خَشْيَتِهِ مُشْفِقُونَ يَحْكُمُونَ بِأَحْكَامِهِ وَ يَسُنُّونَ سُنَّتَهُ وَ يَعْتَمِدُونَ حُدُودَهُ وَ يُؤَدُّونَ فُرُوضَهُ وَ لَمْ يَدْعِ الْخَلْقَ فِي بَهْمِ صِيَمَاءَ وَ لَا فِي عَمَى بَكْمَاءَ بَلْ جَعَلَ لَهُمْ عَقُولًا مَا زَجَّتْ شَوَاهِدُهُمْ وَ تَفَرَّقَتْ فِي هَيَاكِلِهِمْ حَقَّقَهَا فِي نَفُوسِهِمْ وَ اسْتَعْبَدَ لَهَا حَوَاسَهُمْ فَفَرَّتْ بِهَا عَلَى أَسْمَاعِ وَ نَوَاطِرِ وَ أَفْكَارِ وَ حَوَاطِرِ أَلْزَمَهُمْ بِهَا حُجَّتَهُ وَ أَرَاهُمْ بِهَا مَحَجَّتَهُ وَ أَنْطَقَهُمْ عَمَّا تَشْهَدُ بِهِ بِأَلْسِنَتِهِ ذَرْبَهُ - بِمَا قَامَ فِيهَا مِنْ قُدْرَتِهِ وَ حِكْمَتِهِ وَ بَيَّنَّ بِهَا عِنْدَهُمْ بِهَا لِيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَنْ بَيْنَتِهِ وَ يَحْيَى مَنْ حَيَّ عَنْ بَيْنَتِهِ وَ إِنَّ اللَّهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ بَصِيرٌ شَاهِدٌ حَبِيرٌ

ص: ۴۴

حمد و سپاس برای خداوندیست که حمد را قرار داد و بدون آنکه احتیاج بسپاسگزاری داشته باشد و قرار داد حمد و سپاس را راهی از راههای اقرار بخداوندی و رفعت و پروردگاری و یکتائی خود و سبب از برای زیادی رحمت خود و وسیله ای از برای طلب کننده گان از فضل خود و پنهان نمود در باطن لفظ واقعیت اقرار و اعتراف باینکه خداوند است انعام کننده و بخشاینده بر آفریده شده گان (یعنی لفظ حمد خود اشاره است باینکه حمدکننده بخشاینده و منعم را شناخته و در مقام شکرگزاری منعم بر آمده) و گواهی دهم باینکه خدائی بجز او نیست یکتا است و شریکی ندارد آنچنان گواهی که آشکار کند اخلاص باطنی را و سخن راندن باین گواهی عبارت باشد از راستی که در ضمیر پنهانست باینکه اوست آفریننده و ایجادکننده و صورت بخشنده و برای اوست نامهای نیکو و چیزی مانند او نیست زیرا هر چیز بمشیت و خواست او خلق می شود و آفریده شده شئیبه آفریده گارش نیست و گواهی دهم باینکه محمد بنده و فرستاده اوست بعلم و دانش خود پسندیده و جدا ساخته است او را از سایر امتها و او را همشکل و مانند سایر انسانها قرار نداد (با اینکه صوره صورت بشر است اما در کمالات و صفات ملکوتی برای او مثل و مانندی نیست) او را اختیار کرد برای آنکه امر کند. و نهی نماید و برپا داشته است او را برای ادا نمودن حق بجای خود زیرا دیده ها او را درک نمیکند فکرها او را فرا نگیرد و نظرهای دقیق و تصورات عمیق نتوانند مثل و مانندی برای وی بیابند خدائی نیست مگر او که پادشاهی مقهورکننده است (چون پیغمبر اکرم را معین کرد برای رساندن تکالیف خلق بخلق بنا بر این) اقرار بنبوت او را اقرار بخداوندی خود قرار داد و او را مخصوص بکرامت و خلت خود فرمود زیرا کسی که در معرض تعبیر و سرزنش باشد و مورد اتهام و گمان بد باشد مخصوص بکرامت و خلت قرار نداده است و امر فرمود بدرود فرستادن بآن پیغمبر برای برای اینکه کرامت و بزرگی که برای احدی از خلق خود قرار نداده برای او باشد و او سزاوار چنین کرامتی خواهد بود اضافه بر این صلوات و درود بر پیغمبر را راه پذیرش و اجابت دعای بنده گان قرار داد و خود درود فرستاد بر آن حضرت و کرامت و شرافت و عظمت را بر آنچنان زیاد فرمود که نابودی نه بیند و تا ابد قطع نشود و سپس خداوند مخصوص بخود گردانید بعد از پیغمبر خود از خلق خود خاصانی که بلند کرد ایشان را از حیث رتبه و مقام و آنها را دعوت کننده بسوی حق و دلالت کننده بسوی ارشاد و هدایت قرار داد قرنی بعد از قرن و زمانی بعد از زمان آنان را انواری آفرید قبل از آفرینش مخلوقات و موجودات و آن نور را بسخن در آورد که سپاس او گفتند و شکر و تمجید خود را بآن انوار الهام فرمود و آنها را حجت قرار داد بر کسی که اقرار بسلطنت و ربوبیت او داشته باشد و سر به بنده گی او فرود آورده باشد و بسخن در آورد آنهائی که سخن گو نبودند بسبب این انوار بانواع لغت ها تا اینکه اقرار کنند بآن که او است خالق زمینها و آسمانها و این انوار را گواه بر خلق خود گرفت و متصدی گردانید ایشان را بر آنچه خود خواسته از امر خود و قرار داد آنها را بیان کننده خواسته های خود و زبان اراده خود آنان بنده گانی هستند که بخداوند در گفتار پیشی نمیگیرند و بامر او عمل میکنند و خداوند میداند آنچه را پیش روی ایشان یا پشت سر ایشان است و شفاعت نمیکنند مگر کسی را که خدا بخواهد و ایشان از رعب پروردگار خود ترسانند بحکم خدا حکم میکنند و بطریقه حق میروند و حدود الهی را جاری مینمایند و واجبات خداوند را ادا میکنند

و پروردگار عالم خلق خود را مانند حیوانات در کری و کوری و لالی و ضلالت و نادانی نمیگذارد بلکه برای آنها عقل قرار داد و ممزوج نمود آن عقل را بآنچه مشاهده میکنند

و متفرق نمود در هیكل های آنها و ثابت کرد در نفسهایشان و حواس ظاهر و باطن را فرمان بردار آن عقل قرار داد و عقل را بر گوشها و دیدنها و فکرها و خاطره ها گماشت

و او را برای انسان حجت قرار داد و حجت خود را بعقل بر انسان تمام کرد

و راه را بسبب عقل بانسان نشان داد و بسخن در آورد از آنچه عقل باو گواه است بزبان فصیح و بلیغ بآنچه برپا داشته در آن عقول از قدرت و حکمت خود و آشکار فرمود بر انسانها بسبب عقل عظمت و بزرگی خود را تا آنکه هلاک شود هر که هلاک خواهد از روی حجت و بینائی و زندگی یابد هر که زندگی خواهد از روی بینش و دانائی و خداوند عالم شنوا بینا و گواه است و آگاه بکردار بندگان

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

پذیرفته نشود دین مگر بقبول ولایت

لَا يَقُومُ أَحَدُهُمَا إِلَّا بِصَاحِبِهِ

لِيُكْمِلَ أَحَدُكُمْ صُنْعَهُ

وَيَقْفَكُمْ عَلَى طَرِيقِ رُشْدِهِ

وَيَقْفُو بِكُمْ آثَارَ الْمُسْتَضِيِّينَ بِنُورِ هِدَايَتِهِ

وَيُشْمَلِكُمْ صَوْلَهُ-

وَيَسْلُكُ بِكُمْ مِنْهَاجَ قَصْدِهِ

وَيُوفِّرُ عَلَيْكُمْ هِنِيءَ رِفْدِهِ

فَجَعَلَ الْجُمُعَةَ مَجْمَعًا نَدَبَ إِلَيْهِ لِتَطْهِيرِ مَا كَانَ قَبْلَهُ

وَعَسَلِ مَا أَوْقَعَتْهُ مَكَاسِبُ السُّوءِ مِنْ مِثْلِهِ إِلَى مِثْلِهِ-

وَذِكْرِي لِلْمُؤْمِنِينَ

وَتَبَيَّانَ خَشِيَةِ الْمُتَّقِينَ

وَ وَهَبَ لِأَهْلِ طَاعَتِهِ فِي الْأَيَّامِ قَبْلَهُ

وَ جَعَلَهُ لَا يَتِيمٌ إِلَّا بِالْإِيْتِمَارِ لِمَا أَمَرَ بِهِ

وَ الْإِيْتِهَاءِ عَمَّا نَهَى عَنْهُ

وَ الْبُخُوعِ بِطَاعَتِهِ فِيَمَا حَثَّ عَلَيْهِ

وَ نَدَبَ إِلَيْهِ

وَ لَا يَقْبَلُ تَوْحِيدَهُ إِلَّا بِالْاعْتِرَافِ لِنَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ بِبُتُوَّتِهِ

وَ لَا يَقْبَلُ دِينًا إِلَّا بِوَلَايَةِ مَنْ أَمَرَ بِوَلَايَتِهِ

وَ لَا يَنْتَظِمُ أَسْبَابُ طَاعَتِهِ إِلَّا بِالْتَّمَسُّكِ بِعِصْمِهِ

وَ عِصْمِ أَهْلِ وَ لَاتِيَتِهِ

فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَى نَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ فِي يَوْمِ الدُّوحِ - مَا بَيَّنَّ بِهِ عَنْ إِرَادَاتِهِ فِي خُلَصَائِهِ

وَ ذَوَى اجْتِبَائِهِ وَ أَمْرَهُ بِالْبَلَاغِ

وَ تَرَكَ الْحَفْلَ بِأَهْلِ الزَّيْغِ وَ النِّفَاقِ

وَ ضَمِنَ لَهُ عِصْمَتَهُ مِنْهُمْ

وَ كَشَفَ مِنْ خَبَايَا أَهْلِ الزَّيْبِ وَ ضَمَائِرِ أَهْلِ الْإِرْتِدَادِ مَا رَمَزَ فِيهِ فَعَقَلُهُ الْمُؤْمِنُ وَ الْمُنَافِقُ

فَأَعَنَ مُعِينٌ وَ تَبَّتْ عَلَى الْحَقِّ نَابِتٌ وَ أزدَادَتْ جَهَالَةُ الْمُنَافِقِ وَ حَمِيَّتُهُ الْمَارِقِ

وَ وَقَعَ الْعِضُّ عَلَى النَّوْاجِدِ

وَ الْعَمْرُ عَلَى السَّوَاعِدِ

وَ نَطَقَ نَاطِقٌ

وَ نَعَقَ نَاعِقٌ وَ

نَشَقَ نَاشِقٌ وَ اسْتَمَرَّ عَلَى مَارِقِيَّتِهِ مَارِقٌ وَ وَقَعَ الْإِدْعَانُ مِنْ طَائِفِهِ بِاللِّسَانِ دُونَ حَقَائِقِ الْإِيْمَانِ

وَ مِنْ طَائِفِهِ بِاللِّسَانِ وَ صِدْقِ الْإِيْمَانِ فَكَمَلَ اللَّهُ دِينَهُ وَ أَقْرَعَ عَيْنَ نَبِيِّهِ وَ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُتَابِعِينَ وَ كَانَ مَا قَدْ شَهِدَهُ بَعْضُكُمْ وَ بَلَغَ بَعْضُكُمْ وَ

تَمَّتْ كَلِمَةُ اللَّهِ الْحُسَيْنِي عَلَى الصَّابِرِينَ وَدَمَّرَ اللَّهُ مَيَا صَبَعَ فِرْعَوْنُ وَهَامِيَانُ وَقَارُونُ وَجُنُودُهُ وَمَيَا كَانُوا يَعْرِشُونَ وَبَقِيَتْ حُثَالَةٌ مِنَ الضُّلَّالِ لَمَّا يَأْلُونَ النَّاسَ حَبَالًا - يَقْصِدُهُمُ اللَّهُ فِي دِيَارِهِمْ وَيَمْحُو آثَارَهُمْ وَيُبِيدُ مَعَالِمَهُمْ وَيُعْتَبُهُمْ عَنْ قُرْبِ الْحَسِيرَاتِ وَيُلْحِقُهُمْ بِمَنْ بَسَطَ أَكْفُهُمْ وَمَدَّ أَعْنَاقَهُمْ وَمَكَّنَهُمْ مِنْ دِينِ اللَّهِ حَتَّى بَدَّلُوهُ وَمِنْ حُكْمِهِ حَتَّى عَيَّرُوهُ وَسَيَّأَتَى نَصِيرُ اللَّهِ عَلَى عَدُوِّهِ لِجَنِينِهِ وَاللَّهُ لَطِيفٌ حَبِيرٌ وَفِي دُونِ مَا سَمِعْتُمْ كِفَايَةً وَبَلَاغٌ فَتَأَمَّلُوا رَحِمَكُمُ اللَّهُ مَا نَدَبَكُمُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَحَثَّكُمْ عَلَيْهِ وَافْصِدُوا شَرْعَهُ وَاسْلُكُوا نَهْجَهُ - وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ

که استقامت و پایداری هر کدام از این دو عید (جمعه و غدیر) بدیگری است

و هر یک از آن دو دیگری را بر پا دارد

و این برای آنست که کردار نیک خود را بر شما کامل کند و شما را براه رشد واقف و آگاه نماید و بدنبال شما در آورد مستضعفین را بنور هدایت خود و آسان کند برای شما راه وصول بحق را و فراوان نماید بر شما گوارائی عطای خود را پس جمعه را روز جمع شما قرار داد و شما را در آن خواند برای آنکه پاک کند و بشوید آنچه را از کردار زشت پیش از جمعه داشته اید

و یاد آوری برای مؤمنین باشد و ترسی برای پرهیزگاران و به بخشد به بندگان مزد کردارشان را بیشتر از آنچه بخشیده است باهل طاعت در روزهای قبل از جمعه و مقرر فرمود وصول به عطا و ثواب را باینکه قبول کنند امارت امیری را بآنچه امر کند آن امیر و باز ایستند از آنچه نهی کند آن امیر و اقرار نمایند به فرمان برداری آن امیر در آنچه وادار کند و بخواند بسوی او و قبول نشود یگانه پرستی و توحید مگر باقرار به نبوت پیغمبر صلی الله علیه و آله و پذیرفته نشود دین مگر بقبول ولایت کسی که خدا امر بولایت او فرموده و به نظم در نیاید اسباب فرمان برداری خدا مگر بچنگ زدن به نگهداری او و نگهداری آن کس که امر بولایت او فرموده پس نازل فرمود خدای عز و جل بر پیغمبر خود در روز سختی آنچه را که بیان کند خواسته او را در باره خاصان و محبین و دوست داران او و پیغمبر خود را امر فرمود باینکه تبلیغ کند و برساند بمردم و نازل کرد جنون و فساد عقل را بر اهل شک و نفاق و نگهداری از شر اهل شک و نفاق را خود ضامن گردید و آشکار نمود و پرده برداشت از باطن اهل شک و ارتداد بآنچه را بزبان آوردند و امر تبلیغ پیغمبر را مؤمن و منافق دانست پس کناره گرفت آنکه میخواست اعراض کند و کناره گیرد و استقامت بر حق جست و ثابت ماند آنکه طالب حق بود نادانی منافقین زیادتی گرفت و حمیت و عصیت بی دینان بالا گرفت دندانه‌ها بر یک دیگر فشردند و بازوان یک دیگر را مالش دادند حرف‌ها زدند نعره‌ها کشیدند و بینی خود را بالا بردند بیدینان به بی دینی خود ادامه دادند و جمعی بزبان اعتراف و اقرار کردند اما بحقیقت ایمان نیاوردند و جمعی بزبان و راستی از روی حقیقت ایمان آوردند و خداوند دین خود را کامل نمود و چشم پیغمبر و مؤمنین و پیروان پیغمبر را روشن فرمود چنانچه بعضی از شما حاضر بوده و دیدید و به بعضی از شما هم رسیده و شنیدید و تمام گردید حجت نیکوی خدا بر صبرکنندگان و هلاک نمود و نابود ساخت آنچه را که فرعون و هامان قارون صفتان و لشکرشان برپا داشتند و باقی مانده نخاله از گمراهان که از فساد در میان مردم کوتاهی ندارند و خداوند ایشان را در خانه‌ها و دیارشان نابود خواهد کرد و آثارشان را محو خواهد نمود و نشانه‌های ایشان را برطرف خواهد کرد و هر چه زودتر آنها را بحسرت گرفتار مینماید و ملحق میکند آنها را بکسانی که دست درازی کردند و گردن کشی نمودند و بر دین خدا دست یافتند و تبدیل و تغییر در دین خدا دادند و بزودی یاری خدا خواهد آمد و حبیب خود را بر دشمن غلبه خواهد داد و خدا مهربان و دانا است

و بکمر چیزی که بشما رساندم و شما شنیدید از جهت اتمام حجت شما را کافی بود خدا شما را رحمت کند تأمل و تفکر نمائید در آنچه خداوند شما را بسوی آن خوانده و بر آن وادار نموده بشریعت او روی آورید و راهی را که او خواسته برآید و از راههائی که شما را از راه خدا باز دارد مروید و پیروی نکنید...

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

هشدار های امیرالمومنین علی علیه السلام درباره غدیر

توصیه به تقوی درباره غدیر

فَرَاقِبُوا اللَّهَ وَ اتَّقُوهُ وَ اسْمَعُوا لَهُ وَ اطِيعُوهُ وَ اخذَرُوا الْمَكْرَ

سپس گفت ای مردم خدا را در نظر داشته باشید و از او بترسید بشنوید و فرمان برید و از حيله گری دوری کنید

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

منکر غدیر مساویست با مکر کننده به خدا

وَ لَا تُخَادِعُوهُ وَ فَتَشُوا ضَمَائِرَكُمْ

و با خدا مکر نکنید و از باطن خود تفتیش کنید

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

توصیه های دیگر درباره غدیر

وَ لَا تُؤَارِبُوهُ- وَ تَقَرَّبُوا إِلَى اللَّهِ بِتَوْحِيدِهِ وَ طَاعِهِ مَنْ أَمَرَكَ أَنْ تُطِيعُوهُ- لَا تُمَسِّكُوا بِعَصَمِ الْكُوفَرِ

وَ لَا يَجْنَحُ بِكُمْ الْعَنَى فَتَضَلُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِاتِّبَاعِ أَوْلِيَّكَ الَّذِينَ ضَلُّوا وَ أَضَلُّوا قَالَ اللَّهُ عَزَّ مِنْ قَائِلٍ فِي طَائِفِهِ ذَكَرَهُمْ بِالذَّمِّ فِي كِتَابِهِ- إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَ كِبْرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلَا- رَبَّنَا آتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ وَ الْعَنَهُمْ لَعْنَا كَبِيرًا

و فساد نکنید و به قبول توحید پروردگار بخدا نزدیک شوید و فرمان برید از کسی که خداوند امر فرموده از او فرمان برید و بکافران پناهنده نشوید و شما را گمراهی از راه نگرداند که راه رشد و صلاح را گم کرده باشید باینکه پیروی کرده باشید از آن گروه که خود راه را گم کرده و مردم را هم گمراه نمودند و خدای عز و جل در باره جمعی از آنان در کتاب کریم خود بمذمت پرداخت و فرمود از زبان پیروان آنها که میگویند ما پیروی کردیم از آقایان و بزرگان خود آنان ما را گمراه کردند پروردگارا ایشان را بدو برابر عذاب گرفتار فرما و بر ایشان لعنت بزرگ بفرست.

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

تطبیق آیات عذاب درباره منکران غدیر

وَقَالَ تَعَالَى وَ إِذْ يَتَحَاوُونَ فِي النَّارِ فَيَقُولُ الضُّعَفَاءُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا - فَهَلْ أَنْتُمْ مُعْتَدُونَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ قَالُوا لَوْ هَدَانَا اللَّهُ لَهَدَيْنَاكُمْ أَفَتَدْرُونَ إِلَّا السَّيِّئَاتِ مَا هُوَ تَزَكُّ الطَّاعَةِ لِمَنْ أَمَرُوا بِطَاعَتِهِ وَ التَّرَفُّعِ عَلَيَّ مَنْ نَدَبُوا إِلَيَّ مُتَابِعَتِهِ وَ الْقُرْآنُ يَنْطِقُ مِنْ هَذَا عَنْ كَثِيرٍ إِنْ تَدَبَّرَهُ مُتَدَبِّرٌ زَجْرَهُ وَ وَعَظَهُ

و دیگر از گفته آنها هنگامی که در آتش با یک دیگر بمخاصمه پردازند میفرماید میگویند مردمان ضعیف که پیروی مستکبرین کردند بدرستی که ما ضعفاً پیروی از شما کردیم آیا اکنون می توانید ما را از عذاب خدا نگهداری کنید مستکبرین جواب دهند اگر خدا ما را هدایت میکرد ما هم شما را هدایت مینمودیم سپس فرمود آیا میدانید استکبار چیست و معنی آن کدام است استکبار یعنی ترک نمودن و پیروی نکردن از کسی که خدا امر به پیروی او نموده و سر پیچی کردن از فرمان کسی که خدا امر بمتابعت او کرده و قرآن کریم در بسیاری از موارد گویای این مطلب است اگر تدبیرکننده در قرآن تدبیر کند و دقت نماید قرآن او را آگاه نموده و نصیحت فرماید

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

اوصاف امیر المومنین از زبان خود حضرت

سبیل الله امیر المومنین اند

وَ اعْلَمُوا أَنَّهَا الْمُؤْمِنُونَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ قَالَ - إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَانَتْهُمْ بُنْيَانٌ مَرْصُوصٌ
أَتَدْرُونَ مَا سَبِيلُ اللَّهِ وَ مَنْ سَبِيلُهُ وَ مَنْ صِرَاطُ اللَّهِ وَ مَنْ طَرِيقُهُ

ص: ۵۰

أَنَا صِرَاطُ اللَّهِ الَّذِي مَنْ لَمْ يَسْلُكْهُ بَطَّاعَهُ اللَّهُ فِيهِ هُوِيَ بِهٖ إِلَى النَّارِ

بدانید ای مؤمنین که خداوند متعال میفرماید بدرستی که خدا دوست میدارد کسانی را که در راه او مقاتله میکنند و بجنگ می پردازند در راه او مانند بنای محکم و دیوار مستحکم در یک صف می ایستند آیا میدانید راه خدا چیست و راه خدا چه کسی است؟ آیا میدانید راه خدا کدام است و بآن راه که می رود منم راه خدا آن راهی که هر کس از آن نرود در آتش دوزخ بسر رود

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

راه خداوند

وَ أَنَا سَبِيلُهُ الَّذِي نَصَبْنِي لِلتَّبَاعِ بَعْدَ نَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ

و منم آن راهیکه خداوند مقرر فرموده برای پیروی نمودن از آن بعد از پیغمبر

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

حجت خدا بر فاجران

أَنَا حُجَّتُهُ عَلَى الْفَجَّارِ

منم حجت خدا بر فاجران

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

تقسیم کننده دوزخیان

أَنَا قَسِيمُ النَّارِ

منم قسمت کننده دوزخ

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

توجه به غدیر لازمه بیداری از خواب غفلت

فَانْتَبَهُوا مِنْ رَقَدَةِ الْغَفْلَةِ

وَ بَادِرُوا بِالْعَمَلِ قَبْلَ حُلُولِ الْأَجْلِ

وَ سَابِقُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِنْ رَبِّكُمْ قَبْلَ أَنْ يُضْرَبَ بِالسُّورِ بِبَاطِنِ الرَّحْمَةِ وَ ظَاهِرِ الْعَذَابِ فَتَنَادُونَ فَلَا يُسْمَعُ نِدَاؤُكُمْ وَ تَضَعُ جُجُونَ فَلَا يُحْفَلُ بِضَجِّجِكُمْ وَ قَبْلَ أَنْ تَسْتَغِيثُوا فَلَا تُغَاثُوا

پس از خواب غفلت بیدار شوید و پیش از رسیدن مرگ بکردار نیک سبقت جوئید و پیشی گیرید بآمرزش پروردگار خود قبل از آنکه دیواری بین شما زده شود که باطنش رحمت خدا و ظاهرش عذاب خدا باشد پس هر چه فریاد زنید کسی گوش بفریاد شما ندهد و هر چه ضجه و ناله کنید بر ناله و ضجه شما کسی جمع نشود و توجه نکند و بخود آئید قبل از آنکه التماس کنید و دادرسی نباشد قبل از آنکه وقت را از دست بدهید

ص: ۵۱

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

نور نورها

أَنَا نُورُ الْأَنْوَارِ

منم نور نورها

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

علم امیرالمومنین علیه السلام

روی ابن المغازلی بسنده عن محمد بن عبد الله، قال: حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ مُوسَى الرِّضَا، عَنْ أَبِيهِ، عَنْ آبَائِهِ، عَنْ إِمَامِ الْمُتَّقِينَ عَلِيِّ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ، قَالَ: عَلَّمَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ أَلْفَ بَابٍ مِنَ الْعِلْمِ، فَانْفَتَحَ مِنْ كُلِّ وَاحِدٍ مِنْهَا أَلْفُ بَابٍ.

امام هشتم علیه السلام از آباء معصومین علیهم السلام خود از امیرالمومنین علیه السلام

از پیامبر نقل می کند که: پیامبر به من هزار باب از علم را یاد داد که از هر بابی هزار باب دیگر باز می شود.

احقاق الحق و ازهاق الباطل، ج ۷، ص: ۶۰۰

در بین انبیاء الهی

ولایت علی در تمام کتب پیغمبران نوشته شده است

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ الْفَضْلِ عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: وَلَايَةُ عَلِيٍّ مَكْتُوبَةٌ فِي جَمِيعِ صُحُفِ الْأَنْبِيَاءِ وَلَمْ يَبْعَثِ اللَّهُ نَبِيًّا إِلَّا بِبُؤْهِ مُحَمَّدٍ وَوَصِيَّهِ عَلِيٍّ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ.

حضرت رضا علیه السلام فرمود: ولایت علی علیه السلام در تمام کتب پیغمبران نوشته شده است و خدا هیچ پیغمبری را مبعوث نسازد، جز به نبوت محمد صلی الله علیه و آله و وصیت علی علیه السلام (یعنی اقرار باین دو مطلب از طرف خدا بر او واجب است).

تأویل الآیات الظاهره فی فضائل العتره الطاهره، ص: ۸۴

اگر صاحب غدیر نبود آدم خلق نمیشد

عَنْ أَبِي الصَّلْتِ الْهَرَوِيِّ عَنِ الرِّضَا صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ قَالَ: إِنَّ آدَمَ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ لَمَّا أَكْرَمَهُ اللَّهُ تَعَالَى بِإِسْحَاقِهِ مَلَأَتْهُ لَهُ وَبِإِدْخَالِهِ الْجَنَّةَ نَادَاهُ اللَّهُ ارْفَعْ رَأْسَكَ يَا آدَمُ فَانظُرْ إِلَى سَاقِ عَرْشِي فَنَظَرَ فَوَجَدَ عَلَيْهِ مَكْتُوبًا لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَرَوْجَتَهُ فَاطِمَةُ سَيِّدَةُ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ وَالْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَقَالَ آدَمُ يَا رَبِّ مَنْ هَؤُلَاءِ قَالَ عَزَّ وَجَلَّ هَؤُلَاءِ ذُرِّيَّتُكَ لَوْلَاهُمْ مَا خَلَقْتُكَ.

از ابا صلت هروی از امام رضا علیه السلام روایت شده که: هنگامی که خداوند آدم را به وسیله سجده ملائکه و دخول در بهشت گرامی داشت، خدا ندا داد که ای آدم سرت را بالا ببر و به ساق عرش من نگاه کن. پس آدم نگاه کرد و دید که نوشته شده هیچ معبودی جز خدای یگانه نیست، محمد رسول خداست، علی بن ابی طالب امیرالمومنین و همسر او فاطمه، سیده زنان عالم، و حسن و حسین علیهم السلام دو آقای جوانان اهل بهشت هستند. آدم سوال نمود که ای پروردگار من، اینان کیانند؟ خداوند فرمودند: اینها ذریه تو اند که اگر اینها نبودند تو را خلق نمی کردم.

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۲۷، ص: ۶

دربین ملائکه

ملائکه در صورتیکه ولایت را قبول نکنند از درگاه الهی رانده میشوند. ابلیس گرچه ملک مقربی بود اما بخاطر مخالفت با امر الهی، رجیم شده و مورد لعنت واقع شد.

قال ابوالحسن الرضا علیه السلام

وَمَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي قَبُولِهِمْ وَلَاءَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ فِي يَوْمِ غَدِيرِ خُمٍّ كَمَثَلِ الْمَلَائِكَةِ فِي سُجُودِهِمْ لِآدَمَ وَ مَثَلُ مَنْ أَبِي وَ لَائِيهِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ فِي يَوْمِ الْغَدِيرِ مَثَلُ إِبْلِيسَ وَ فِي هَذَا الْيَوْمِ أَنْزَلْتُ هَذِهِ آيَةَ الْيَوْمِ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ (۱)

مؤمنین که ایمان و ولایت امیرالمؤمنین علیه السلام را پذیرفتند، مانند فرشتگانی هستند که برای آدم سجده کردند. و کسانی که ولایت امیرالمؤمنین علیه السلام را در روز غدیر قبول نکردند مانند شیطان هستند. این آیه: امروز دینتان را بخوبی کامل نمودم در این روز نازل شد.

پیامها:

۱- پذیرش ولایت حضرت علی علیه السلام در روز غدیر مصداق اطاعت از خداوند است.

۲- مسئله ولایت یک مساله شخصی از سوی رسول خدا و ائمه علیهم السلام نیست.

ص: ۵۳

۳- نپذیرفتن ولایت در حقیقت تمرد از دستورات خداوند متعال است و کسی که ولایت آن حضرت را نپذیرد مسیر شیطان را در پیش گرفته است.

۴- عظمت روز غدیر این است که پذیرش و بیعت با حضرت علی علیه السلام مثل سجده کردن ملائکه بر حضرت آدم علیه السلام است

۵- چه بسا که در روز عید غدیر ملائکه به انسان سجده می کنند و آن انسان کاملی که مورد این اکرام قرا می گیرد کسی نیست مگر امیر المومنین علی علیه السلام و سایر ائمه معصومین علیهم السلام.

۶- انکار کنندگان ولایت علی علیه السلام متکبرینی هستند که هر چقدر هم عبادت داشته باشند با این انکار اعمالشان باطل است و نه تنها اجر چندانی ندارند بلکه مغضوب خدا هم هستند.

۷- روز غدیر روز آزمایش انسانها است ، همچنان که روز سجده بر حضرت آدم علیه السلام روز آزمایش ملائکه بود.

۸- روز عید غدیر بهترین فرصت برای تجدید پیمان با امام زمان عجل الله تعالی فرجه است.

۱-سوره مائده آیه ۳

إِقْبَالَ الْأَعْمَالِ (ط - القديمه)، ج ۱، ص: ۴۶۵

در بین مومنین

در بین مردم کسانی که ولایت را قبول کنند مومن بوده و دارای ایمان هستند یعنی اطاعت امر الهی را کرده اند.

قال ابوالحسن الرضا عليه السلام

وَمَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي قَبُولِهِمْ وَلَاءَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ فِي يَوْمِ غَدِيرِ خُمٍّ كَمَثَلِ الْمَلَائِكَةِ فِي سُجُودِهِمْ لِآدَمَ وَمَثَلُ مَنْ أَبِي وَوَلَايَةَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ فِي يَوْمِ الْغَدِيرِ مَثَلُ إِبْلِيسَ وَفِي هَذَا الْيَوْمِ أَنْزَلْتُ هَذِهِ الْآيَةَ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ (۱)

مؤمنین که ایمان و ولایت امیر المؤمنین علیه السلام را پذیرفتند، مانند فرشتگانی هستند که برای آدم سجده کردند. و کسانی که ولایت امیر المؤمنین علیه السلام را در روز غدیر قبول نکردند مانند شیطان هستند. این آیه: امروز دینتان را بخوبی کامل نمودم در این روز نازل شد.

ص: ۵۴

پیامها:

- ۱- پذیرش ولایت حضرت علی علیه السلام در روز غدیر مصداق اطاعت از خداوند است.
- ۲- مسئله ولایت یک مساله شخصی از سوی رسول خدا و ائمه علیهم السلام نیست.
- ۳- نپذیرفتن ولایت در حقیقت تمرد از دستورات خداوند متعال است و کسی که ولایت آن حضرت را نپذیرد مسیر شیطان را در پیش گرفته است.
- ۴- عظمت روز غدیر این است که پذیرش و بیعت با حضرت علی علیه السلام مثل سجده کردن ملائکه بر حضرت آدم علیه السلام است
- ۵- چه بسا که در روز عید غدیر ملائکه به انسان سجده می کنند و آن انسان کاملی که مورد این اکرام قرا می گیرد کسی نیست مگر امیر المومنین علی علیه السلام و سایر ائمه معصومین علیهم السلام.
- ۶- انکار کنندگان ولایت علی علیه السلام متکبرینی هستند که هر چقدر هم عبادت داشته باشند با این انکار اعمالشان باطل است و نه تنها اجر چندانی ندارند بلکه مغضوب خدا هم هستند.
- ۷- روز غدیر روز آزمایش انسانها است ، همچنان که روز سجده بر حضرت آدم علیه السلام روز آزمایش ملائکه بود.
- ۸- روز عید غدیر بهترین فرصت برای تجدید پیمان با امام زمان عجل الله تعالی فرجه است.

۱-سوره مائده آیه ۳

إقبال الأعمال (ط - القدیمه)، ج ۱، ص: ۴۶۵

تبیین جایگاه عید غدیر

در قرآن کریم

اليوم أكملت لكم دينكم و أتممت عليكم نعمتي

أبو محمد القاسم بن العلاء رحمه الله رفعه عن عبد العزيز بن مسلم قال: كنا مع الرضا عليه السلام بمرور فاجتمعنا في الجامع يوم الجمعة في بدء مقدمنا فأداروا أمر الإمامه و ذكروا كثره اختلاف الناس فيها فدخلت على سیدی فأعلمته خوض الناس فيه فتبسم عليه السلام ثم قال: يا عبد العزيز جهل القوم و خدعوا عن آرائهم إن الله عز و جل لم يقبض نبيه صلى الله عليه واله حتى أكمل له الدين و أنزل عليه القرآن فيه تبيان كل شىء بين فيه الحلال و الحرام و الحدود و الأحكام و جميع ما يحتاج إليه الناس كملا فقال عز و جل ما فرطنا في الكتاب من شىء «۱» و أنزل في حجه الوداع و هى آخر عمره صلى الله عليه واله اليوم أكملت لكم دينكم و أتممت عليكم نعمتي و رضيت لكم الإسلام دينا «۲» و أمر الإمامه من تمام الدين و لم يمض ص حتى بين لأئمه معالم دينهم و أوضح لهم سبيلهم و تركهم على قصد سبيل الحق و أقام لهم عليا عليه السلام علما و إماما و ما ترك لهم شيئا يحتاج إليه الأمة إلا بينه فمن زعم

أن الله عز و جل لم يكمل دينه فقد رد كتاب الله و من رد كتاب الله فهو كافر به هل يعرفون قدر الإمامه و محلها من الأمة فيجوز فيها اختيارهم إن الإمامه أجل قدرا و أعظم شأننا و أعلى مكانا و أمتع جانبا و أبعد غورا من أن يبلغها الناس بعقولهم أو ينالوها بآرائهم أو يقيموا إماما باختيارهم ...

ص: ۵۵

عبد العزیز بن مسلم گوید: ما در ایام علی بن موسی الرضا علیه السلام در مرو بودیم، در آغاز ورود خود، روز جمعه در مسجد جامع گرد آمدیم و در موضوع امر امامت که مورد اختلاف فراوان مردم بود گفتگو کردیم و من شرفیاب حضور سید خود امام رضا علیه السلام شدم و بررسیهای مردم را در امر امامت به عرض او رسانیدم، تبسمی کرد و فرمود: ای عبد العزیز، این مردم نادانند و از رأی و دین خود فریب خورده اند، به راستی خدا عز و جل جان پیغمبر خود را نگرفت تا دین را برای او کامل کرد و قرآنی به او فرستاد که شرح هر چیز در آن است، حلال و حرام و حدود و احکام و آنچه مردم بدان نیاز دارند همه را در آن بیان کرده و فرموده: ما در این کتاب چیزی را فروگذار نکردیم در سفر حجه الوداع که آخر عمر پیغمبر بود نازل فرمود: امروز دین را برای شما کامل کردم و نعمت خود را بر شما تمام کردم و اسلام را برای شما پسندیدم، تا دین شما باشد امر امامت از کمال دین و تمام نعمت است. پیغمبر از دنیا نرفت تا برای مردم همه معالم دین آنها را بیان کرد و راه آنان را بر ایشان روشن ساخت و آنها را بر جاده حق واداشت و علی علیه السلام را برای آنها رهبر و پیشوا ساخت و از چیزی که مورد نیاز امت باشد صرف نظر نکرد تا آن را بیان نمود، هر که گمان برد که خدا دینش را کامل نکرده کتاب خدا را رد کرده است و هر که کتاب خدا را رد کند کافر است بدان، آیا می دانند قدر و موقعیت امامت را در میان امت تا اختیار و انتخاب آنان در آن روا باشد، به راستی امامت اندازه ای فراتر و مقامی بالاتر و موقعی بالاتر و آستانی منیع تر و عمقی فروتر از آن دارد که مردم با عقل خود بدان رسند یا با رأی و نظر خود آن را درک کنند یا به انتخاب خود امامی بگمارند.

۱- سوره انعام آیه ۳۸

۲- سوره مائده آیه ۳

أصول الكافي / ترجمه كمره ای، ج ۲، ص: ۱۱۹

در بین انبیاء الهی

روز نجات حضرت ابراهیم علیه السلام از آتش

قال ابوالحسن الرضا علیه السلام

وَ هُوَ الْيَوْمَ الَّذِي نَجَا فِيهِ إِبْرَاهِيمُ الْخَلِيلُ مِنَ النَّارِ فَصَامَهُ شُكْرًا لِلَّهِ .

و آن روزی است که ابراهیم علیه السلام از آتش نجات پیدا کرد و برای شکر گذاری، آن روز را روزه گرفت .

إقبال الأعمال (ط - القديمه)، ج ۱، ص: ۴۶۵

تعیین وصی توسط انبیاء در روز غدیر

قال ابوالحسن الرضا علیه السلام

مَا بَعَثَ اللَّهُ نَبِيًّا إِلَّا وَ كَانَ يَوْمٌ بَعَثَهُ مِثْلَ يَوْمِ الْغَدِيرِ عِنْدَهُ وَ عَرَفَ حُرْمَتَهُ إِذْ نَصَبَ لِأُمَّتِهِ وَصِيًّا وَ خَلِيفَةً مِنْ بَعْدِهِ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ .

تمام پیامبرانی که خداوند فرستاده است روز بعثت خود را باندازه روز غدیر ارج می نهادند. و هنگامی که برای امت خود جانشین و خلیفه ای برای بعد از خود، در این روز معین می کردند، ارزش این روز را درک می نمودند.

پیامها:

۱- پیامبران سلف هم جانشینان خود را در این روز انتخاب می کردند.

۲- این روز در امم گذشته عید بوده است.

إقبال الأعمال (ط - القديمه)، ج ۱، ص: ۴۶۵

در سیره معصومین علیهم السلام

پیامبر اکرم صلی الله علیه و اله

علی بن موسی الرضا، أنبأنا أبي، عن أبيه جعفر الصادق، حدثني أبي، عن أبيه علي بن الحسين، عن أبيه عن جدّه علي بن أبي طالب عليهم السلام قال قال رسول الله صلی الله علیه و سلم: من كنت مولاه فعلى مولاه، اللهم وال من والاه و عاد من عاداه و انصر من

نصره و اخذل من خذله.

از علی بن موسی الرضا علیه السّلام از پدرش موسی بن جعفر علیه السّلام از پدرش جعفر بن محمّد علیه السّلام از پدرش علی بن الحسین علیه السّلام از حسین بن علی علیه السّلام از امیر المؤمنین علیه السّلام روایت نموده که رسول خدا صلّی الله علیه و آله فرمود. هر کس من مولای اویم پس علی علیه السّلام مولای او است بار خدایا دوست دار آنکه را که او را دوست دارد و دشمن دار آنکه را که او را دشمن دارد و خوار گردان آنکه را که او را خوار گرداند و یاری کن آنکه را که او را یاری کند

ص: ۵۷

الغدیر فی الكتاب و السنه و الادب، ج ۱، ص: ۷۳

امیرالمومنین علیه السلام

اسامی روز غدیر

اشاره

۱- روز بلند مرتبه

إِنَّ هَذَا يَوْمٌ عَظِيمٌ الشَّأْنِ فِيهِ وَقَعَ الْفَرَجُ وَرُفِعَتِ الدَّرَجُ وَوَضَحَتِ الْحُجُجُ

امروز روز بزرگ و عظیم الشانی است فرج در این روز رسید و بلندی رتبه در این روز معلوم شد روز واضح شدن حجت‌های الهی

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۲- روز آشکار شدن

وَهُوَ يَوْمٌ الْإِيضَاحِ وَالْإِفْصَاحِ مِنْ [عَنِ] الْمَقَامِ الصَّرَاحِ

امروز روز آشکار شدن و ظاهر گردیدن حق است و

روز پرده برداری از مقام بلند است

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۳- روز کامل شدن دین

وَيَوْمُ كَمَالِ الدِّينِ

روز کامل شدن دین است

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۴- روز عهد معهود

وَيَوْمُ الْعَهْدِ الْمَعْهُودِ

روز پیمان گرفتن و عهد نمودن است (یعنی پیغمبر اکرم از همه مردم در این روز پیمان و عهد و اقرار بخلافت و ولایت آن حضرت گرفت)

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۵- روز شاهد و مشهود

وَيَوْمُ الشَّاهِدِ وَالْمَشْهُودِ

روز شاهد و مشهود است (یعنی از همه مردم بر این امر گواهی گرفته شد)

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۶- روز بیان عقد بیعت

وَيَوْمُ تَبْيَانِ الْعُقُودِ عَنِ النِّفَاقِ وَالْجُحُودِ

روز بیان عقد بیعت است بر عدم نفاق و انکار حق

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۷- روز بیان حقائق ایمان

وَيَوْمُ الْبَيَانِ عَنِ حَقَائِقِ الْإِيمَانِ

روز بیان حقیقت ایمان است (یعنی حقیقت ایمان بولایت آن حضرت است)

ص: ۵۸

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۸-روز دور کردن شیطان

وَيَوْمَ دَخَرِ الشَّيْطَانَ

روز دور کردن شیطان

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۹-روز اقامه برهان

وَيَوْمَ الْبُرْهَانَ-

روز اقامه برهان است (پیغمبر اکرم فرمود الست اولی بکم من انفسکم گفتند بلی من اولای- نیستم بخودتان از خودتان گفتند بلی فرمود من کنت مولاه فعلی مولاه هر که من مولای اویم علی مولای اوست)

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۱۰-روز فصل

هَذَا يَوْمُ الْفَضْلِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ

روزی است که تفصیل داده شود آنچه را تکذیب میکردید

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۱۱-روز ملا اعلی

هَذَا يَوْمُ الْمَلَأِ الْأَعْلَى الَّذِي أَنْتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ

امروز روز ملاء اعلی (روز ساکنان قدس) است که شما بآن پشت کردید

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۱۲-روز ارشاد

هَذَا يَوْمُ الْإِرْشَادِ

امروز روز ارشاد کردن است

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۱۳- روز سختی امتحان بندگان

و يَوْمُ مِخْنَةِ الْعِبَادِ

روز سختی امتحان بندگان می باشد

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۱۴- روز راهنمایی

و يَوْمُ الدَّلِيلِ عَلَى الرُّوَادِ

امروز روز راهنمایی طالبان هدایت و مراجعه کنندگان می باشد

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۱۵- روز آشکار شدن

هَذَا يَوْمُ إِبْدَاءِ خَفَايَا الصُّدُورِ وَ مُضْمَرَاتِ الْأُمُورِ

امروز روز آشکار شدن آنچه در سینه ها مخفی بوده و از امور پنهان بوده است

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۱۶- روز تصریح

هَذَا يَوْمُ النُّصُوصِ عَلَى أَهْلِ الْخُصُوصِ

ص: ۵۹

روزیست که تصریح شد بر خاصان خدا

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۱۷-روز انبیاء

هَذَا يَوْمٌ شَيْثٌ هَذَا يَوْمٌ إِدْرِيسَ هَذَا يَوْمٌ يُوشَعَ هَذَا يَوْمٌ شَمْعُونَ

امروز روز شیث و ادریس و هود و یوشع و شمعون است. (شاید حضرت در مقام بیان وجوه شباهتی بودند که بین ایشان و اوصیاء انبیاء گذشته بوده است از حالات و تحولات مختلف)

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۱۸-روز امن

هَذَا يَوْمٌ الْأَمْنِ وَالْمَأْمُونِ

امروز است روز امن و کسی که در امان است

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۱۹-روز اظهار آنچه پوشیده

هَذَا يَوْمٌ إِظْهَارِ الْمَصُونِ مِنَ الْمَكْنُونِ

این است روز اظهار داشتن آنچه پوشیده و مکنون است

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۲۰-روز آشکار شدن اسرار

هَذَا يَوْمٌ بَلَوَى السَّرَائِرِ

این روز، روز آشکار شدن اسرار است

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

توصیه به آداب روز غدیر

۱- شکر و توسعه برای خانواده

سَارِعُوا إِلَى الطَّاعَاتِ قَبْلَ الْاَوْقَاتِ فَكَأَنَّ قَدْ جَاءَكُمْ هَادِمُ اللَّذَاتِ فَلَا مَنَاصَ نَجَاءٍ وَلَا مَحِيصَ تَخْلِيصٍ

عُودُوا رَحِمَكُمُ اللَّهُ بَعْدَ انْقِضَاءِ مَجْمَعِكُمْ بِالتَّوَسُّعِ عَلَي عِيَالِكُمْ

وَالْبِرِّ يَا خَوَانِكُمْ

وَالشُّكْرِ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى مَا مَنَحَكُمْ

بسوی طاعت خدا بشتابید پس گویا نابودکننده لذتها که مرگ است بسوی شما آمده و پناهگاهی برای نجات نیست و چاره ای برای خلاصی از مرگ نباشد

خدا شما را رحمت کند پس از تمامی این مجلس بسوی عیالات خود برگردید و در امور آنها توسعه دهید و برادران خود نیکی کنید و بآنچه خدا بشما بخشیده شکر بجای آرید اجتماع کنید

ص: ۶۰

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۲- شما هم در این روز مانند خداوند بخشش کنید

و تَهَاتُوا نِعْمَةَ اللَّهِ كَمَا هَنَّاكُمْ اللَّهُ بِالثَّوَابِ فِيهِ عَلَى أضعافِ الأعيادِ قَبْلَهُ وَ بَعْدَهُ إِلَّا فِي مِثْلِهِ

و نعمتهای خدا را بخشش کنید چنان که خداوند ثواب را در این عید بشما بخشید بیشتر از آنچه در اعیاد گذشته و بعد از آن بخشیده

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۳- نیکی در روز غدیر

و الْبِرُّ فِيهِ يُثْمِرُ الْمَالَ

و نیکی در این عید موجب زیادتی مال

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۴- اهتمام به غدیر بر طول عمر می افزاید

و يَزِيدُ فِي الْعُمُرِ

و زیادتی عمر می شود

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۵- به عشق امیرالمومنین مهربانی کنید

و التَّعَاطُفُ فِيهِ يَقْتَضِي رَحْمَةَ اللَّهِ وَ عَطْفَهُ

و مهربانی کردن در این روز باعث رحمت خدا و مهربانی او میگردد

نکته: مهربانی در راه دوستی مولا- امیرالمومنین مهر و عطوفت خداوند را بدنبال دارد و انسان را استحقاق عطوفت خداوند می بخشد.

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۶-مومنین و خانواده را هدیه بدهید

وَهَبُوا لِلْإِخْوَانِكُمْ وَعِيَالِكُمْ مِنْ فَضْلِهِ بِالْجَهْدِ مِنْ جُودِكُمْ وَبِمَا تَنَالَهُ الْقُدْرَةُ مِنْ اسْتِطَاعَتِكُمْ

برادران و خانواده خود را هدیه بدهید

برای برادران خود و عیالات خود فراهم کنید از هر چه در دسترس شما است و آنچه قدرت و استطاعت دارید از خوردنی و آشامیدنی و پوشیدنی

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۷-اظهار خوشروئی

وَ أَظْهَرُوا الْبِشْرَ فِيمَا بَيْنَكُمْ

ص: ۶۱

و اظهار خوشروئی کنید

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۸-شادی در هنگام ملاقات

وَ السُّرُورَ فِي مُلَاقَاتِكُمْ

و هنگام ملاقات و دیدار یک دیگر شاد باشید

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۹-حمد بر نعمت خداوند

وَ الْحَمْدَ لِلَّهِ عَلَى مَا مَنَحَكُمْ

و سپاسگزار خداوند باشید در آنچه بشما عطا فرموده

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۱۰-انجام کار خیر در روز غدیر

وَ عُودُوا بِالْمَزِيدِ مِنَ الْخَيْرِ عَلَى أَهْلِ التَّأْمِيلِ لَكُمْ

و زیاد نمائید خیر را بر کسانی که بشما امیدوارند

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۱۱-برخوردار کردن فقرادر نعمتهایتان

وَ سَاوُوا بِكُمْ ضِعْفَاءَكُمْ فِي مَا كَلَبَكُمْ وَ مَا تَنَالَهُ الْقُدْرَةُ مِنْ اسْتَطَاعَتِكُمْ عَلَى حَسَبِ إِمْكَانِكُمْ

و با ضعفای خود بقدر توانائی و استطاعت خود در خوردنیها و غیره مساوات و برابری کنید و به حسب امکان خود انفاق کنید

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۱۲- انفاق در روز غدیر

فَالذَّرْهَمُ فِيهِ بِمِائَتَيْ أَلْفٍ دِرْهَمٍ وَالْمَزِيدُ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

پس یک درهم انفاق در این روز برابر صد هزار درهم است و زیادت از آن از جانب خدای عز و جل آنقدری که بحساب در نیاید

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۱۳- روزه گرفتن در روز غدیر

وَ صَوْمٌ هَذَا الْيَوْمَ مِمَّا نَدَبَ اللَّهُ إِلَيْهِ وَ جَعَلَ الْجَزَاءَ الْعَظِيمَ كِفَالَهُ عَنْهُ حَتَّى لَوْ تَعَبَدَ لَهُ عَبِيدٌ مِنَ الْعَبِيدِ فِي الشَّيْءِ مِنْ ابْتِدَاءِ الدُّنْيَا إِلَى
انْقِضَائِهَا صَائِمًا نَهَارُهَا قَائِمًا لَيْلُهَا إِذَا أَخْلَصَ الْمُخْلِصُ فِي صَوْمِهِ لَقَصُرَتْ إِلَيْهِ أَيَّامُ الدُّنْيَا عَنْ كِفَايَتِهِ

ص: ۶۲

و روزه در این روز از چیزهاییست که بسوی آن خوانده شده اید و خداوند مزد بزرگ برای روزه دار در این روز مقرر فرمود تا آن اندازه که اگر بنده ای از بندگان بر فرض از اول دنیا تا آخر دنیا روزها روزه بدارد و شبها بپا ایستد از روی اخلاص ثوابش برابری با روزه این روز نکند.

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۱۴- بر آوردن حاجات مومنین

وَمَنْ أَسْعَفَ أَخَاهُ مُتَبَدِّئًا وَبَرَّهُ رَاغِبًا فَلَهُ كَأَجْرِ مَنْ صَامَ هَذَا الْيَوْمَ وَقَامَ لَيْلَتَهُ

و کسی که حاجت برادر مؤمن برآورد یا با کمال میل نیکی برادر مؤمن کند یا بقرض او بدهد برای او ثواب و مزد روزه این روز و قیام شب این روز باشد

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۱۵- افطاری دادن در روز غدیر

وَمَنْ فَطَّرَ مُؤْمِنًا فِي لَيْلَتِهِ فَكَأَنَّمَا فَطَّرَ فَنَامًا وَفَنَامًا بَعْدَهَا [يَعُدُّهَا] عَشْرَةً

فَنَهَضَ نَاهِضٌ فَقَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَا الْفِئَامُ قَالَ مِائَةٌ أَلْفِ نَبِيِّ وَصِدِّيقٍ وَشَهِيدٍ فَكَيْفَ بِمَنْ تَكْفُلَ عَيْدًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ فَأَنَا ضَمِينُهُ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى الْأَمَانَ مِنَ الْكُفْرِ وَالْفَقْرِ

پس چگونه خواهد بود کسی که کفالت کند عده ای از مؤمنین و مؤمنات را من ضمانت او کنم نزد خدا تا از کفر و فقر و نیازمندی در امان باشد اگر بمیرد در روز این عید یا شب آن یا بعد از این عید تا عید دیگر و گناه کبیره ای مرتکب نشده باشد اجر و مزدش بر خدا است و کسی که در این روز برای برادر مؤمن خود قرض نماید و ایشان را یاری دهد من ضامنم بر خدای عز و جل که اگر زنده ماند ادای دین کند

ص: ۶۳

و کسی که مؤمنی را افطار دهد از روزه این روز مانند کسی است که فثامی را افطار داده فثامی و با دست خود شمرد تا ده فثام

یک نفر از جای برخاست و گفت فثام چیست یا امیر المؤمنین حضرت فرمود صد هزار پیغمبر و صد هزار صدیق و شهید

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۱۶- کفالت کنند مومنین رادر غدیر

فَكَيْفَ بِمَنْ تَكْفَلُ عَدَدًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ فَأَنَا ضَمِيئُهُ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى الْأَمَانَ مِنَ الْكُفْرِ وَالْفَقْرِ

پس چگونه خواهد بود کسی که کفالت کند عده ای از مؤمنین و مؤمنات را من ضمانت او کنم نزد خدا تا از کفر و فقر و نیازمندی در امان باشد

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۱۷- اجر عمل کننده آداب غدیر

وَمَنْ مَاتَ فِي يَوْمِهِ أَوْ لَيْلَتِهِ أَوْ بَعْدَهُ إِلَى مِثْلِهِ مِنْ غَيْرِ ارْتِكَابِ كَبِيرَةٍ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ

اگر بمیرد در روز این عید یا شب آن یا بعد از این عید تا عید دیگر و گناه کبیره ای مرتکب نشده باشد اجر و مزدش بر خدا است

۱۸- ادای دین برادران مومن

وَمَنْ اسْتَدَانَ لِإِخْوَانِهِ وَأَعَانَهُمْ فَأَنَا الضَّامِنُ عَلَى اللَّهِ إِنْ بَقَا قَضَاءُ

وَإِنْ قَبِضَهُ حَمَلَهُ عَنْهُ

و کسی که در این روز برای برادر مؤمن خود قرض نماید و ایشان را یاری دهد من ضامنم بر خدای عز و جل که اگر زنده ماند ادای دین کند

و اگر قبل از ادای دین بمیرد خدای قرضش را ادا نماید

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

ص: ۶۴

۱۹- مصافحه کنید و تهنیت گوید

وَ إِذَا تَلَّاقْتُمْ فَتَصَافَحُوا بِالتَّسْلِيمِ وَ تَهَانَتْوَا النُّعْمَةَ فِي هَذَا الْيَوْمِ

و چون ملاقات و دیدار کردید با یک دیگر سلام کنید و مصافحه نمائید و نعمت غدیر را به یکدیگر تهنیت گوید

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۲۰- در روز غدیر تبلیغ غدیر کنید

وَ يُبَلِّغِ الْحَاضِرِ الْغَائِبِ

وَ الشَّاهِدِ الْبَائِنِ

بایستی حاضرین بغائبین برسانند و کسانی که در اینجا هستند بکسانی که دور هستند فضائل این روز را خبر دهند

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۲۱- رسیدگی به زیر دستان

وَ لِيُعَدِّ الْعَنِيَّ عَلَى الْفَقِيرِ وَ الْقَوِيَّ عَلَى الضَّعِيفِ

و بایستی ثروتمند از فقیر و نیازمند و توانا از ناتوان خبرگیری و دیدن نماید

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۲۲- آداب غدیر از جانب خداست

أَمَرَنِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ بِذَلِكَ

رسول خدا مرا باین گونه اوامراز جانب خدا امر فرموده.

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

۲۳- توجه دادن به عمل مردم به آداب

وَأَنْصَرَفَ عَثِيَّهُمْ وَفَقِيرُهُمْ بِرَفْدِهِ إِلَى عِيَالِهِ .

و مردم هم برگشتند بمنزل خود و اغنیا و فقراء هر کدام باندازه خود بمراسم عيد قيام کردند.

بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

نقل خطبه در جشن عيد غدیر خم

الْفَيَاضُ بْنُ مُحَمَّدِ الطُّوسِيِّ حَدَّثَ بِطُوسَ سَيِّئَهُ تِسْعَ وَخَمْسِينَ وَمِائَتَيْنِ وَقَدْ بَلَغَ التَّسْعِينَ أَنَّهُ شَهِدَ أَبَا الْحَسَنِ عَلِيَّ بْنَ مُوسَى الرَّضَا عَلَيْهِ السَّلَامَ فِي يَوْمِ الْغَدِيرِ وَبِحَضْرَتِهِ جَمَاعَةٌ مِنْ خَاصَّتِهِ قَدِ احْتَبَسَهُمْ لِلْإِفْطَارِ وَقَدْ قَدَّمَ إِلَى مَنَازِلِهِمُ الطَّعَامَ وَالثَبْرَ وَالصَّلَاتِ وَالْكِسْوَةَ حَتَّى الْخَوَاتِيمَ وَالنَّعَالَ وَقَدْ عَزِيَ مِنْ أَحْوَالِهِمْ وَأَحْوَالِ حَاشِيَتِهِ وَجِدَدَتْ لَهُ آلَةٌ غَيْرُ الْمَالِهِ الَّتِي جَرَى الرَّسْمُ بِإِيْتِدَالِهَا قَبْلَ يَوْمِهِ وَهُوَ يَذْكُرُ فَضْلَ الْيَوْمِ وَقَدِيمَهُ فَكَانَ مِنْ قَوْلِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ حَدَّثَنِي الْهَادِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي جَدِّي الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ حَدَّثَنِي الْبَاقِرُ قَالَ حَدَّثَنِي سَيِّدُ الْعَابِدِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ إِنَّ الْحُسَيْنَ قَالَ اتَّفَقَ فِي بَعْضِ سِنِينَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ الْجُمُعَةُ وَالْغَدِيرُ

ص: ۶۵

فَصَعِدَ الْمُنْبَرِ عَلَى خَمْسِ سَاعَاتٍ مِنْ نَهَارِ ذَلِكَ الْيَوْمِ فَحَمِدَ اللَّهَ وَ أَثْنَى عَلَيْهِ حَمْدًا لَمْ يُسْمَعْ بِمِثْلِهِ وَ أَثْنَى عَلَيْهِ مَا لَمْ يَتَوَجَّهْ إِلَيْهِ غَيْرُهُ

از فیاض طوسی نقل شده که گفت: به خدمت حضرت امام ابی الحسن علی بن موسی الرضا صلوات الله علیهما بودم در روز عید غدیر خم و جمعی از خواص شیعه در خدمت آن حضرت بودند که ایشان را نگاه داشته بودند که شب با آن حضرت افطار کنند و حضرت به خانه های آن جماعت طعام و پوشش حتی انگشتری و کفش فرستاده بودند و آن جماعت را نیز خلعتها داده بودند با خدمتکاران و تغییر فروش و ظروف مجلس نیز داده بودند و شروع فرمودند در فضیلت روز عید غدیر.

و از آن جمله فرمودند که خبر داد مرا پدر بزرگوارم از آبای بزرگوار خود از حضرت امام حسین صلوات الله علیه که فرمودند یکی از سالهای (حکومت) حضرت امیر المؤمنین علیه السلام عید غدیر با روز جمعه مصادف گردید آن جناب در حالیکه پنج ساعت از روز گذشته، بر منبر رفتند و حمد و ثنای الهی به نحوی کردند که گوش کسی نشنیده بود و این خطبه را انشاء فرمودند

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

جمعه و غدیر دو عید بزرگ و با عظمت

وَإِنَّ اللَّهَ تَعَالَى جَمَعَ لَكُمْ مَعَشَرَ الْمُؤْمِنِينَ فِي هَذَا الْيَوْمِ عِيدَيْنِ عَظِيمَيْنِ كَبِيرَيْنِ -

بدانید که خداوند جمع نموده است برای شما مؤمنین در این روز دو عید با عظمت و بزرگی را

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

تاکید زیاد بر عظمت غدیر

فَلَمْ يَزَلْ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ هَذَا يَوْمٌ هَذَا يَوْمٌ

ص: ۶۶

پیوسته این روز این روز فرمود

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

دعای امیرالمومنین به اهل غدیر

اجتماع و اهتمام به غدیر

وَاجْتَمِعُوا يَجْمَعُ اللَّهُ شَمْلَكُمْ

خدا جمع شما را جمع کند

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

نیکی به اهل غدیر

وَتَبَارَكُوا يَصِلُ اللَّهُ أَلْفَتَكُمْ

و با یک دیگر نیکی کنید خداوند مهربانی شما را پیوند کند

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

امام مجتبی علیه السلام

... وَانصَرَفَ بُوْلُدِهِ وَشَيْعَتِهِ إِلَى مَنْزِلِ أَبِي مُحَمَّدٍ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِمَا أَعَدَّ لَهُ مِنْ طَعَامِهِ

(امیرالمومنین علیه السلام) پس از فراغ خطبه (درروزجمعه مصادف باروزغدیر) باتفاق فرزندان و شیعیان خود بمنزل فرزندش امام حسن علیه السلام آمد و آن جناب غذائی برای ایشان فراهم نموده بود.

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

حدیث امام صادق علیه السلام از قل امام رضا علیه السلام

متن کامل حدیث

عَنْ زُرَّارَةَ عَنْ أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ أَبِي نَصِيرٍ قَالَ كُنَّا عِنْدَ الرَّضَاعِ وَالْمَجْلِسِ غَاصٌّ بِأَهْلِهِ فَتَدَاكَّرُوا يَوْمَ الْغَدِيرِ فَأَنْكَرَهُ بَعْضُ النَّاسِ فَقَالَ الرَّضَا حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ أَبِيهِ قَالَ إِنَّ يَوْمَ الْغَدِيرِ فِي السَّمَاءِ أَشْهَرُ مِنْهُ فِي الْأَرْضِ إِنَّ لِلَّهِ فِي الْفِرْدَوْسِ الْأَعْلَى قَصِيرًا لَبَنَهُ مِنْ فِضِّهِ وَ لَبَنَهُ مِنْ ذَهَبٍ فِيهِ مِائَةٌ أَلْفِ قَبْهٍ مِنْ يَأْقُوتِهِ حَمْرَاءَ وَمِائَةٌ أَلْفِ خَيْمِهِ مِنْ يَأْقُوتِ أَحْضَرَ تُرَابُهُ الْمِسْكُ وَالْعَبْتَرُ فِيهِ أَرْبَعَةُ أَنْهَارٍ نَهْرٌ مِنْ خَمْرِ وَ نَهْرٌ

مِنْ لَبَنٍ وَ نَهْرٍ مِنْ عَسَلٍ حَوَالِيهِ أَشْجَارٌ جَمِيعُ الْفَوَاكِهِ عَلَيْهَا طُيُورٌ أَبْدَانُهَا مِنْ لَوْلُؤٍ وَ أَجْنِحَتُهَا مِنْ يَاقُوتِهِ تَصَوَّتْ بِالْوَانَ الْأَصْوَاتِ إِذَا كَانَ يَوْمَ الْغَدِيرِ وَرَدَّ إِلَى ذَلِكِ الْقَصْرِ أَهْلُ السَّمَاوَاتِ يُسَبِّحُونَ اللَّهَ وَ يُقَدِّسُونَهُ وَ يَهَلِّلُونَهُ فَتَطَّيَّرُ تِلْكَ الطُّيُورُ فَتَقَعُ فِي ذَلِكَ الْمَاءِ وَ تَمَرُّغُ عَلَى ذَلِكَ الْمَسِيكِ وَ الْعُتْبَرِ فَإِذَا اجْتَمَعَتِ الْمَلَائِكَةُ طَارَتْ فَتَنْفُضُ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ وَ إِنَّهُمْ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ لَيَتَهَادُونَ نَثَارَ فَاطِمَةَ عَ فَإِذَا كَانَ آخِرُ الْيَوْمِ نُودُوا أَنْصِرِفُوا إِلَى مَرَاتِبِكُمْ فَتَقْدَمُ أُمَّتُكُمْ الْخَطَأَ وَ الزَّلَّلَ إِلَى قَابِلٍ مِثْلِ هَذَا الْيَوْمِ تَكْرِمَةً لِمُحَمَّدٍ ص وَ عَلِيٍّ ع ثُمَّ قَالَ يَا ابْنَ أَبِي نَضِيرٍ أَيَّمَا كُنْتَ فَاحْضُرْ يَوْمَ الْغَدِيرِ عِنْدَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ فَإِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ لِكُلِّ مُؤْمِنٍ وَ مُؤْمِنَةٍ وَ مُسْلِمٍ وَ مُسْلِمَةٍ ذُنُوبَ سِتِّينَ سَنَةً وَ يُعْتِقُ مِنَ النَّارِ ضِعْفَ مَا أُعْتِقَ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ وَ لَيْلَةِ الْقَدْرِ وَ لَيْلَةِ الْفِطْرِ وَ الدَّرْهَمُ فِيهِ بِأَلْفِ دِرْهَمٍ لِإِخْوَانِكَ الْعَارِفِينَ وَ أَفْضَلَ عَلَى إِخْوَانِكَ فِي هَذَا الْيَوْمِ وَ سَيَّرَ فِيهِ كُلَّ مُؤْمِنٍ وَ مُؤْمِنَةٍ ثُمَّ قَالَ يَا أَهْلَ الْكُوفَةِ أَوْتَيْتُمْ خَيْرًا كَثِيرًا وَ أَنْتُمْ مِمَّنْ ائْتَحَنَ اللَّهُ قَلْبَهُ بِالْإِيمَانِ مُسِدِّ تَذَلُّونَ مَقْهُورُونَ مُمْتَحِنُونَ لِيَصَبَّ عَلَيْكُمْ الْبَلَاءُ صَبًّا ثُمَّ يَكْشِفُهُ كَاشِفُ الْكُرُوبِ الْعَظِيمِ وَ اللَّهُ لَوْ عَرَفَ النَّاسُ فَضْلَ هَذَا الْيَوْمِ بِحَقِيقَتِهِ لَصَافَحَتْهُمْ الْمَلَائِكَةُ فِي كُلِّ يَوْمٍ عَشْرَ مَرَّاتٍ وَ لَوْ لَا أَنِّي أَكْرَهُ التَّطْوِيلَ لَمَذَكَّرْتُ مِنْ فَضْلِ هَذَا الْيَوْمِ وَ مَا أَعْطَاهُ اللَّهُ مَنْ عَرَفَهُ مَا لَا يُحْصِي بِعَدَدٍ قَالَ عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ فَضَّالٍ قَالَ لِي مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ لَقَدْ تَرَدَّدْتُ إِلَى أَحْمَدَ بْنِ مُحَمَّدٍ بْنِ مُحَمَّدٍ أَنَا وَ أَبُوكَ وَ الْحَسَنُ بْنُ جَهْمٍ أَكْثَرَ مِنْ خَمْسِينَ مَرَّةً وَ سَمِعْنَا مِنْهُ الْحَدِيثَ.

قال المصنف أدام الله أيامه و مجده و إنما ذكر أهل الكوفه تأكيدا للحجه عليهم و ترغيبا لهم في الزياره و لو لم يكن ظاهرا مشهورا لما أمرهم ع بالزياره و لم يظهر و لم يعرف إلا في هذا الموضع و كلهم أحال على ما دل عليه من تقدمه من الأئمه عليهم السلام

و یکی از شیر، و یکی از عسل و در اطراف آن درختان هست از جمیع میوه‌ها و بر آن درختان مرغان هستند که بدن‌هایشان از مروارید است و بال‌هایشان از یاقوت و بانواع صوت‌ها خوش خوانی می‌کنند، و چون روز غدیر می‌شود فرشتگان همه آسمانها باین قصر می‌آیند و تسبیح و تقدیس و تهلیل الهی می‌کنند، پس آن مرغان به پرواز می‌آیند و در آن آب فرو می‌روند و بر آن خاک مشک و عنبر می‌غلطند پس چون فرشتگان جمع می‌شوند آن مرغان پرواز می‌کنند و بال‌های خود را بر ایشان می‌افشانند و در این روز نثار فاطمه زهرا صلوات الله علیها را به هدیه به یک دیگر می‌دهند و می‌فرستند از جبهه هم، و خواهد آمد که در شب زفاف حضرت امیر المؤمنین و فاطمه زهرا درخت طوبی یا سدره مامور شد که بار و برک عظیم بر دارد و اهل بهشت از حور و غلمان همه در زیر آن درخت حاضر شدند و راحیل خطبه خواند در غایت فصاحت و بلاغت و حضرت جبرئیل از جانب حضرت امیر المؤمنین صلوات الله علیه خطبه کرد و حق سبحانه و تعالی از جانب حضرت فاطمه ایجاب فرمود، و جبرئیل از جانب حضرت امیر المؤمنین قبول کرد، پس درخت طوبی یا سدره المنتهی یا هر دو نثار کردند مروارید و جواهر و برکهای خود را بر ایشان و هر یک از حوران و غلمان بهره خود را از آن برداشتند و در روز غدیر به هدیه از جبهه دیگری می‌فرستند چون هر یک از اینها را بویی و زینتی هست که دیگری ندارد و در عرض سال از آن بو معطرند تا عید دیگر و چون آخر روز می‌شود ندا می‌رسد که برگردید به جاهای خود که شما را ایمن ساختند از خطا و لغزش تا سال دیگر این روز از جبهه اعزاز و اکرام حضرت محمد و علی صلوات الله علیهما.

پس حضرت فرمودند که ای پسر ابو نصر در هر جا که باشی سعی کن که در روز غدیر نزد حضرت امیر المؤمنین صلوات الله علیه حاضر شوی زیرا که حق سبحانه و تعالی می آموزد جمیع مؤمنین و مؤمنات و مسلمین و مسلمات را و در می گذرد از گناهان شصت ساله ایشان، و از آتش دوزخ آزاد می کند دو برابر آن چه آزاد کرده است در ماه رمضان و در شب قدر و شب فطر، و درهمی که در این روز تصدیق کنند برابر است با هزار درهم که به شیعیان اثنی عشری دهند پس هر چه مقدورت باشد احسان کن به برادران مؤمنت و مسرور ساز در این روز مؤمن و مؤمنه را.

پس فرمودند که ای اهل کوفه حق سبحانه و تعالی شما را خیر بسیار کرامت فرموده است و به درستی که شما از آن مؤمنانید که حق سبحانه و تعالی دل‌های شما را از جهه ایمان امتحان فرموده است و عنقریبست که خفتها به شما خواهند رسانید دشمنان شما و بر شما ظلمهای بسیار خواهند کرد و امتحانها و آزمایشها با شما خواهد شد و بلاهای پی در پی بر شما ریخته خواهد شد، و عاقبت حق سبحانه و تعالی که کشف غم و الم کار اوست از شما بر طرف خواهد فرمود بلاهای عظیمه را، و الله که اگر مردمان فضیلت این روز را بدانند چنانکه باید و به شرایط و آداب آن عمل نمایند هر روز ده مرتبه فرشتگان آسمانها مصافحه کنند ایشان را، و اگر نه خوف تطویل بود هر آینه ذکر می کردم از فضیلت این روز و رتبه هایی که حق سبحانه و تعالی عطا فرموده است عارفان این روز را آن مقدار که کسی حساب آن نتواند کرد.

راوی می گوید که زیاده از پنجاه مرتبه به نزد بزنی رفتیم و او این حدیث را در هر مرتبه نقل کرد و ما جمعی از او شنیدیم.

لوامع صاحبقرانی مشهور به شرح فقیه، ج ۸، ص: ۵۲۹

فرحه الغری فی تعیین قبر امیر المؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام فی النجف ص: ۱۰۶

موضوعات حدیث

۱- شهرت غدیر در آسمان بیش از زمین

إِنَّ يَوْمَ الْغَدِيرِ فِي السَّمَاءِ أَشْهَرُ مِنْهُ فِي الْأَرْضِ

حضرت فرمودند که شهرت روز غدیر در آسمانها بیشتر از شهرت آن در زمین است

فرحه الغری فی تعیین قبر امیر المؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام فی النجف ص: ۱۰۶

۲- پاداش آسمانیان برای برگزاری جشن غدیر

فَإِذَا كَانَ آخِرُ الْيَوْمِ نُودُوا انصِرِفُوا إِلَى مَرَاتِبِكُمْ فَقَدْ أَمِنْتُمْ الْخَطَأَ وَالزَّلَلَ إِلَى قَابِلٍ مِثْلِ هَذَا الْيَوْمِ تَكْرِمَةً لِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ

چون آخر روز می شود ندا می رسد (خطاب به اهل جشن غدیر در آسمان) که برگردید به جاهای خود که شما را ایمن ساختند از خطا و لغزش تا سال دیگر این روز از جهت اعزاز و اکرام حضرت محمد و علی صلوات الله علیهما.

فرحه الغری فی تعیین قبر امیر المؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام فی النجف ص: ۱۰۶

۳- زینت دادن بهشت و برگزاری جشن

إِنَّ لِلَّهِ فِي الْفِرْدَوْسِ الْأَعْلَى قَصِيرًا لَبَنَةً مِنْ فَضِّهِ وَ لَبَنَةً مِنْ ذَهَبٍ فِيهِ مِائَةٌ أَلْفِ قَبِيهِ مِنْ يَأْقُوتِهِ حَمْرَاءُ وَ مِائَةٌ أَلْفِ حَيْمَةٍ مِنْ يَأْقُوتِ أَخْضَرَ تَرَابُةُ الْمِسْكِ وَ الْعَنْبَرُ فِيهِ أَرْبَعَةُ أَنْهَارٍ نَهْرٌ مِنْ خَمْرِ وَ نَهْرٌ مِنْ لَبَنٍ وَ نَهْرٌ مِنْ عَسَلٍ حَوْلَيْهِ أَشْجَارٌ جَمِيعِ الْفَوَاكِهِ عَلَيْهَا طُيُورٌ أَبْيَدَانُهَا مِنْ لَوْلُؤٍ وَ أَجْنِحَتُهَا مِنْ يَأْقُوتِهِ تَصَوَّتْ بِالْأَلْوَانِ الْأَصْوَاتِ إِذَا كَانَ يَوْمَ الْغَدِيرِ وَرَدَ إِلَى ذَلِكَ الْقَصِيرِ أَهْلُ السَّمَاوَاتِ يُسَبِّحُونَ اللَّهَ وَ يُقَدِّسُونَهُ وَ يُهَلِّلُونَهُ فَتَنْطَابِرُ تِلْكَ الطُّيُورُ فَتَقَعُ فِي ذَلِكَ الْمَاءِ وَ تَمَرُّغُ عَلَى ذَلِكَ الْمِسْكِ وَ الْعَنْبَرِ فَإِذَا اجْتَمَعَتِ الْمَلَائِكَةُ طَارَتْ فَتَنْفُضُ ذَلِكَ عَلَيْهِمْ وَ إِنَّهُمْ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ لَيَتَهَادُونَ نَثَارَ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ

به درستی که حق سبحانه و تعالی را در فردوس اعلی قصری هست که یک خشت آن از نقره است، و یکی از طلا، و در آن قصر صد هزار خیمه است، یا خانه از یاقوت سرخ و صد هزار خیمه است از یاقوت سبز و خاک آن از مشک و عنبر است، و در آن چهار نهر است یکی از شراب، و یکی از آب، و یکی از شیر، و یکی از عسل و در اطراف آن درختان هست از جمیع میوه ها و بر آن درختان مرغان هستند که بدنهایشان از مروارید است و بالهایشان از یاقوت و بانواع صوتها خوش خوانی می کنند، و چون روز غدیر می شود فرشتگان همه آسمانها باین قصر می آیند و تسبیح و تقدیس و تهلیل الهی می کنند، پس آن مرغان به پرواز می آیند و در آن آب فرو می روند و بر آن خاک مشک و عنبر می غلطند پس چون فرشتگان جمع می شوند آن مرغها پرواز می کنند و بالهای خود را بر ایشان می افشانند و در این روز نثار فاطمه زهرا صلوات الله علیها را به هدیه به یک دیگر می دهند و می فرستند از جهه هم، و خواهد آمد که در شب زفاف حضرت امیر المؤمنین و فاطمه زهرا درخت طوبی یا سدره مامور شد که بار و برک عظیم بر دارد و اهل بهشت از حور و غلمان همه در زیر آن درخت حاضر شدند و راحیل خطبه خواند در غایت فصاحت و بلاغت و حضرت جبرئیل از جانب حضرت امیر المؤمنین صلوات الله علیه خطبه کرد و حق سبحانه و تعالی از جانب حضرت فاطمه ایجاب فرمود، و جبرئیل از جانب حضرت امیر المؤمنین قبول کرد، پس درخت طوبی یا سدره المنتهی یا هر دو نثار کردند مروارید و جواهر و برکهای خود را بر ایشان و هر یک از حوران و غلمان بهره خود را از آن برداشتند و در روز غدیر به هدیه از جهه دیگری می فرستند چون هر یک از اینها را بویی و زینتی هست که دیگری ندارد و در عرض سال از آن بو معطرند تا عید دیگر

فرحه الغری فی تعیین قبر امیر المؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام فی النجف ص: ۱۰۶

۴-روز غدیر خود را نزد امیر المومنین حاضر کنید

ثُمَّ قَالَ يَا ابْنَ أَبِي نَضْرٍ أَيُّنَمَا كُنْتَ فَأَحْضُرْ يَوْمَ الْغَدِيرِ عِنْدَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ

پس حضرت فرمودند که ای پسر ابو نصر در هر جا که باشی سعی کن که در روز غدیر نزد حضرت امیر المؤمنین صلوات الله علیه حاضر شوی

فرحه الغری فی تعیین قبر امیر المؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام فی النجف ص: ۱۰۶

۵-بخشش خداوند در غدیر بیش از رمضان و قدر و فطر

فَإِنَّ اللَّهَ يُعْفِرُ لِكُلِّ مُؤْمِنٍ وَ مُؤْمِنَةٍ وَ مُسْلِمٍ وَ مُسْلِمَةٍ ذُنُوبَ سِتِّينَ سَنَةً وَ يُعْتِقُ مِنَ النَّارِ ضِعْفَ مَا أَعْتَقَ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ وَ لَيْلَةَ الْقَدْرِ وَ لَيْلَةَ الْفِطْرِ

بدرستی که حق سبحانه و تعالی می آمرزد جمیع مؤمنین و مؤمنات و مسلمین و مسلمات را و در می گذرد از گناهان شصت ساله ایشان، و از آتش دوزخ آزاد می کند دو برابر آن چه آزاد کرده است در ماه رمضان و در شب قدر و شب فطر

فرحه الغری فی تعیین قبر امیر المؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام فی النجف ص: ۱۰۶

۶-اجر عطا در غدیر ، هزار برابر

وَ الدَّرَاهِمُ فِيهِ بِأَلْفِ دِرْهَمٍ لِإِخْوَانِكَ الْعَارِفِينَ

درهمی که در این روز تصدق کنند برابر است با هزار درهم که به شیعیان اثنی عشری دهند

فرحه الغری فی تعیین قبر امیر المؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام فی النجف ص: ۱۰۶

۷-عیدی بدهید

وَ أَفْضَلُ عَلَى إِخْوَانِكَ فِي هَذَا الْيَوْمِ

در روز غدیر به مومنین بخشش کن و عیدی بده

فرحه الغری فی تعیین قبر امیر المؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام فی النجف ص: ۱۰۶

۸- مومنان را در غدیر شاد کنید

وَسُرِّ فِيهِ كُلُّ مُؤْمِنٍ وَ مُؤْمِنَةٍ

پس هر چه مقدورت باشد احسان کن به برادران مؤمنت و مسرور ساز در این روز مؤمن و مؤمنه را.

فرحه الغری فی تعیین قبر امیر المؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام فی النجف ص: ۱۰۶

۹- امتحان خداوند بواسطه غدیر

ثُمَّ قَالَ يَا أَهْلَ الْكُوفَةِ أَوْ تَيْتُمْ خَيْرًا كَثِيرًا وَأَنْتُمْ مِمَّنِ امْتَحَنَ اللَّهُ قَلْبَهُ بِالْإِيمَانِ مُسْتَدْلُونَ مَقْهُورُونَ مُمْتَحِنُونَ لِيَصَّبَ عَلَيْكُمْ الْبَلَاءُ صَبًا تَمَّ يَكْشِفُهُ كَاشِفُ الْكُرُوبِ الْعَظِيمِ

پس فرمودند که ای اهل کوفه حق سبحانه و تعالی شما را خیر بسیار کرامت فرموده است و به درستی که شما از آن مؤمنانید که حق سبحانه و تعالی دل‌های شما را از جهت ایمان امتحان فرموده است و عنقریبست که خفتها به شما خواهند رسانید دشمنان شما و بر شما ظلم‌های بسیار خواهند کرد و امتحانها و آزمایشها با شما خواهد شد و بلاهای پی در پی بر شما ریخته خواهد شد، و عاقبت حق سبحانه و تعالی که کشف غم و الم کار اوست از شما بلاهای عظیمه را بر طرف خواهد فرمود .

فرحه الغری فی تعیین قبر امیر المؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام فی النجف ص: ۱۰۶

۱۰- فرشتگان مشتاق عارفان به فضل غدیر

وَاللَّهِ لَوْ عَرَفَ النَّاسُ فَضْلَ هَذَا الْيَوْمِ بِحَقِيقَتِهِ لَصَافَحَتْهُمْ الْمَلَائِكَةُ فِي كُلِّ يَوْمٍ عَشْرَ مَرَّاتٍ

و الله که اگر مردمان فضلیت این روز را بدانند چنانکه باید و به شرایط و آداب آن عمل نمایند هر روز ده مرتبه فرشتگان آسمانها مصافحه کنند ایشان را.

فرحه الغری فی تعیین قبر امیر المؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام فی النجف ص: ۱۰۶

۱۱- فضائل روز غدیر قابل شمارش نیست

وَلَوْ لَا أَنِّي أَكْرَهُ التَّطْوِيلَ لَذَكَرْتُ مِنْ فَضْلِ هَذَا الْيَوْمِ وَمَا أَعْطَاهُ اللَّهُ مَنْ عَرَفَهُ مَا لَا يُحْصَى بِعَدَدٍ

اگر خوف تطویل نبود هر آینه ذکر می کردم از فضیلت این روز و رتبه هایی که حق سبحانه و تعالی عطا فرموده است عارفان این روز را آن مقدار که کسی حساب آن نتواند کرد.

فرحه الغری فی تعیین قبر امیر المؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام فی النجف ص: ۱۰۶

در بین مومنین

در بین مردم کسانی که ولایت را قبول کنند مومن بوده و دارای ایمان هستند یعنی اطاعت امر الهی را کرده اند.

قال ابوالحسن الرضا عليه السلام

وَمَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي قَبُولِهِمْ وَلَاءَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ فِي يَوْمِ غَدِيرِ حُجْمٍ كَمَثَلِ الْمَلَائِكَةِ فِي سُجُودِهِمْ لِآدَمَ وَمَثَلُ مَنْ أَبِي وَلَايَةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ فِي يَوْمِ الْغَدِيرِ مَثَلُ إِبْلِيسَ وَفِي هَذَا الْيَوْمِ أَنْزَلْتُ هَذِهِ الْآيَةَ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ (۱)

مؤمنین که ایمان و ولایت امیر المؤمنین علیه السلام را پذیرفتند، مانند فرشتگانی هستند که برای آدم سجده کردند. و کسانی که ولایت امیر المؤمنین علیه السلام را در روز غدیر قبول نکردند مانند شیطان هستند. این آیه: امروز دینتان را بخوبی کامل نمودم در این روز نازل شد.

پیامها:

۱- پذیرش ولایت حضرت علی علیه السلام در روز غدیر مصداق اطاعت از خداوند است.

۲- مسئله ولایت یک مساله شخصی از سوی رسول خدا و ائمه علیهم السلام نیست.

۳- نپذیرفتن ولایت در حقیقت تمرد از دستورات خداوند متعال است و کسی که ولایت آن حضرت را نپذیرد مسیر شیطان را در پیش گرفته است.

ص: ۷۴

۴- عظمت روز غدیر این است که پذیرش و بیعت با حضرت علی علیه السلام مثل سجده کردن ملائکه بر حضرت آدم علیه السلام است

۵- چه بسا که در روز عید غدیر ملائکه به انسان سجده می کنند و آن انسان کاملی که مورد این اکرام قرا می گیرد کسی نیست مگر امیر المومنین علی علیه السلام و سایر ائمه معصومین علیهم السلام.

۶- انکار کنندگان ولایت علی علیه السلام متکبرینی هستند که هر چقدر هم عبادت داشته باشند با این انکار اعمالشان باطل است و نه تنها اجر چندانی ندارند بلکه مغضوب خدا هم هستند.

۷- روز غدیر روز آزمایش انسانها است ، همچنان که روز سجده بر حضرت آدم علیه السلام روز آزمایش ملائکه بود.

۸- روز عید غدیر بهترین فرصت برای تجدید پیمان با امام زمان عجل الله تعالی فرجه است.

۱-سوره مائده آیه ۳

إقبال الأعمال (ط - القديمه)، ج ۱، ص: ۴۶۵

دربین ملائکه

ملائکه در صورتیکه ولایت را قبول نکنند از درگاه الهی رانده میشوند. ابلیس گرچه ملک مقرب بود اما بخاطر مخالفت با امر الهی، رجیم شده و مورد لعنت واقع شد.

قال ابوالحسن الرضا علیه السلام

وَمَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِي قَبُولِهِمْ وَلَاءَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ فِي يَوْمِ غَدِيرِ حُمٍّ كَمَثَلِ الْمَلَائِكَةِ فِي سُجُودِهِمْ لِآدَمَ وَمَثَلُ مَنْ أَبِي وَلَايَةَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ فِي يَوْمِ الْغَدِيرِ مَثَلُ إِئِيلِسَ وَفِي هَذَا الْيَوْمِ أَنْزَلْتُ هَذِهِ الْآيَةَ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ (۱)

مؤمنین که ایمان و ولایت امیر المؤمنین علیه السلام را پذیرفتند، مانند فرشتگانی هستند که برای آدم سجده کردند. و کسانی که ولایت امیر المؤمنین علیه السلام را در روز غدیر قبول نکردند مانند شیطان هستند. این آیه: امروز دینتان را بخوبی کامل نمودم در این روز نازل شد.

ص: ۷۵

پیامها:

۱- پذیرش ولایت حضرت علی علیه السلام در روز غدیر مصداق اطاعت از خداوند است.

۲- مسئله ولایت یک مساله شخصی از سوی رسول خدا و ائمه علیهم السلام نیست.

۳- نپذیرفتن ولایت در حقیقت تمرد از دستورات خداوند متعال است و کسی که ولایت آن حضرت را نپذیرد مسیر شیطان را در پیش گرفته است.

۴- عظمت روز غدیر این است که پذیرش و بیعت با حضرت علی علیه السلام مثل سجده کردن ملائکه بر حضرت آدم علیه السلام است

۵- چه بسا که در روز عید غدیر ملائکه به انسان سجده می کنند و آن انسان کاملی که مورد این اکرام قرا می گیرد کسی نیست مگر امیر المومنین علی علیه السلام و سایر ائمه معصومین علیهم السلام.

۶- انکار کنندگان ولایت علی علیه السلام متکبرینی هستند که هر چقدر هم عبادت داشته باشند با این انکار اعمالشان باطل است و نه تنها اجر چندانی ندارند بلکه مغضوب خدا هم هستند.

۷- روز غدیر روز آزمایش انسانها است ، همچنان که روز سجده بر حضرت آدم علیه السلام روز آزمایش ملائکه بود.

۸- روز عید غدیر بهترین فرصت برای تجدید پیمان با امام زمان عجل الله تعالی فرجه است.

۱-سوره مائده آیه ۳

إقبال الأعمال (ط - القدیمه)، ج ۱، ص: ۴۶۵

درمیزان الهی

باطل شدن اعمال مخالفین

قال ابوالحسن الرضا علیه السلام

وَ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِي أَكْمَلَ اللَّهُ الدِّينَ يَعْمَدُ اللَّهُ فِيهِ إِلَى مَا عَمِلَهُ الْمُخَالِفُونَ فَيَجْعَلُهُ هَبَاءً مَنْثُوراً (۱)

و روزی است که کامل شد دین خداوند و عمل مخالفین آنان را باطل و نابود می گرداند و این همان است که خداوند در آن آیه می فرماید: آن اعمال را باطل و نابود نمودیم.

ص: ۷۶

۱-سوره فرقان آیه ۲۳

إِقْبَالَ الْأَعْمَالِ (ط - القديمه)، ج ۱، ص: ۴۶۵

پذیرفته شدن اعمال شیعیان

قال ابوالحسن الرضا عليه السلام

وَيَوْمَ تُقْبَلُ أَعْمَالُ الشَّيْعَةِ وَ مُجِبَى آلِ مُحَمَّدٍ

و روزی است که اعمال شیعه و دوستان آل محمد پذیرفته شده است.

إِقْبَالَ الْأَعْمَالِ (ط - القديمه)، ج ۱، ص: ۴۶۵

در قیامت

قال ابوالحسن الرضا عليه السلام

إِذَا كَانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ زُفَّتْ أَرْبَعَةُ أَيَّامٍ إِلَى اللَّهِ كَمَا تُزْفُ الْعُرُوسُ إِلَى خَدْرِهَا قِيلَ مَا هَذِهِ الْأَيَّامُ قَالَ يَوْمُ الْأَضْحَى وَ يَوْمُ الْفِطْرِ وَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ وَ يَوْمُ الْغَدِيرِ وَ إِنَّ يَوْمَ الْغَدِيرِ بَيْنَ الْأَضْحَى وَ الْفِطْرِ وَ الْجُمُعَةِ كَالْقَمَرِ بَيْنَ الْكَوَاكِبِ

امام رضا علیه السلام فرمودند: روز قیامت چهار روز را زینت می کنند برای خداوند متعال همانند عروسی که برای حجله زینت می کنند. پرسیده میشود این روزها، چه روزهایی هستند حضرت فرمودند: روز عید قربان، عید فطر، عید جمعه و عید غدیر و همانا روز عید غدیر بین روز عید قربان و فطر و جمعه مثل ماه است در بین ستارگان .

پیامها:

۱- برخی از زمانها بر برخی دیگر برتری دارند.

۲- ایام و روزها مثل مکانها و انسانها قابل تزئین و زیباسازی هستند.

۳- روز عید غدیر برترین روزهای سال است.

۴- اهمیت روز عید غدیر بر دیگر اعیاد اسلامی در این روایت به خوبی روشن است، ارزش غدیر پیش از حد تصور است بگونه ای که تا قیامت همه جلوه های آن آشکار نخواهد شد.

۵- فلسفه برتری روز عید غدیر بر دیگر روزها این است که اگر روز عید غدیر درست درک شود باقی اعیاد و روزهای اسلامی رسالت و جایگاه خود را پیدا می کنند. یعنی عید غدیر علت عظمت باقی ایام اعیاد اسلامی است.

إقبال الأعمال (ط - القدیمه)، ج ۱، ص: ۴۶۵

دربین مردم

قال ابوالحسن الرضا علیه السلام

وَاللَّهِ لَوْ عَرَفَ النَّاسُ فَضْلَ هَذَا الْيَوْمِ بِحَقِيقَتِهِ لَصَافَحَتْهُمْ الْمَلَائِكَةُ فِي كُلِّ يَوْمٍ عَشْرَ مَرَّاتٍ

و الله که اگر مردمان فضیلت این روز را بدانند چنانکه باید و به شرایط و آداب آن عمل نمایند هر روز ده مرتبه فرشتگان آسمانها مصافحه کنند ایشان را.

فرحه الغری فی تعیین قبر أمير المؤمنين علی بن ابيطالب علیه السلام فی النجف ص: ۱۰۶

دربین اعیاد

غدیر در بین دیگر اعیادماندستاره میدرخشد

قال ابوالحسن الرضا علیه السلام

إِنَّ يَوْمَ الْغَدِيرِ بَيْنَ الْأَضْحَى وَالْفِطْرِ وَالْجُمُعَةِ كَالْقَمَرِ بَيْنَ الْكَوَاكِبِ

امام رضا علیه السلام فرمودند: روز عید قربان، عید فطر، عید جمعه و عید غدیر و همانا روز عید غدیر بین روز عید قربان و فطر و جمعه مثل ماه است در بین ستارگان .

پیامها:

۱- برخی از زمانها بر برخی دیگر برتری دارند.

۲- ایام و روزها مثل مکانها و انسانها قابل تزئین و زیباسازی هستند.

۳- روز عید غدیر برترین روزهای سال است.

۴- فلسفه برتری روز عید غدیر بر دیگر روزها این است که اگر روز عید غدیر درست درک شود باقی اعیاد و روزهای اسلامی رسالت و جایگاه خود را پیدا می کنند. یعنی عید غدیر علت عظمت باقی ایام اعیاد اسلامی است.

إقبال الأعمال (ط - القدیمه)، ج ۱، ص: ۴۶۵

عید غدیر بزرگترین عید

قال ابوالحسن الرضا علیه السلام

وَالْعِيدِ الْاَكْبَرِ

و روز غدیر، عید بزرگتر حق سبحانه و تعالی است.

إقبال الأعمال (ط - القديمه)، ج ۱، ص: ۴۶۵

دربین موجودات

زمین

قال ابوالحسن الرضا عليه السلام

ص: ۷۸

ثُمَّ عَرَضَهَا عَلَى الْأَرْضِيِّينَ فَسَبَقَتْ مَكَّهُ فَرَزَيْنَهَا بِالْكَعْبَةِ ثُمَّ سَبَقَتْ إِلَيْهَا الْمَدِينَةَ فَرَزَيْنَهَا بِالْمُضْطَفَى مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ثُمَّ سَبَقَتْ إِلَيْهَا الْكُوفَةَ فَرَزَيْنَهَا بِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ

آنگاه ولایت را بر زمینها عرضه کرد قبل از همه مکه آن را پذیرفت که خداوند آن را با کعبه زینت داد. سپس مدینه آن را پذیرفت که با برگزیده خدا محمد صلی الله علیه و آله آراسته شد. آنگاه کوفه آن را پذیرفت که با امیر المؤمنین علیه السلام مزین شد.

إقبال الأعمال (ط - القديمه)، ج ۱، ص: ۴۶۵

کوه ها

قال ابوالحسن الرضا عليه السلام

وَعَرَضَهَا عَلَى الْجِبَالِ فَأَوَّلُ جَبَلٍ أَقْرَبَ بِذَلِكَ ثَلَاثَةَ أَجْبَلٍ [أَجْبَالٍ] الْعَقِيقُ وَ جَبَلُ الْفَيْرُوزِ وَ جَبَلُ الْيَاقُوتِ فَصَارَتْ هَذِهِ الْجِبَالُ جِبَالَهُنَّ وَ أَفْضَلُ الْجَوَاهِرِ ثُمَّ سَبَقَتْ إِلَيْهَا جِبَالٌ أُخْرَى فَصَارَتْ مَعَادِنَ الذَّهَبِ وَ الْفِضَّةِ وَ مَا لَمْ يُقَرَّرْ بِذَلِكَ وَ لَمْ يَقْبَلْ صَارَتْ لَا تُنْبِتُ شَيْئاً

ولایت را بر کوهها عرضه داشت، اولین کوههایی که آن را پذیرفتند سه کوه بودند که بعد از این پذیرش تبدیل به کوه عقیق، فیروزه و یاقوت گردیده و تبدیل به بهترین جواهرات شدند. پس از آن کوههای دیگر آن را پذیرفتند که تبدیل به معدن طلا و نقره شدند. و کوههایی که به آن اقرار نکردند به حال خود باقی ماندند.

إقبال الأعمال (ط - القديمه)، ج ۱، ص: ۴۶۵

آبها

قال ابوالحسن الرضا عليه السلام

وَعَرَضْتُ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ عَلَى الْمِيَاهِ فَمَا قَبِلَ مِنْهَا صَارَ عَذْباً وَ مَا أَنْكَرَ صَارَ مِلْحاً أَجْجاً

همچنین ولایت در این روز بر آب ها عرضه شد، آب هایی که آن را قبول کردند، تبدیل به آب گوارایی شده و قسمتی از آنها که نپذیرفتند شور و تلخ شدند.

ص: ۷۹

إقبال الأعمال (ط - القديمه)، ج ۱، ص: ۴۶۵

نباتات

قال ابوالحسن الرضا عليه السلام

وَعَرَضَهَا فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ عَلَى النَّبَاتِ فَمَا قَبِلَهُ صَارَ حُلُومًا طَيِّبًا وَمَا لَمْ يَقْبَلْ صَارَ مُرًّا

همچنین ولایت بر گیاهان عرضه شد، گیاهانی که آن را پذیرفتند تبدیل به گیاهانی شیرین و مطبوع شدند و اقسامی که نپذیرفتند، تلخ گردیدند. (۱)

سَلِيمَانُ بْنُ جَعْفَرٍ عَنِ الرَّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ أَخْبَرَنِي أَبِي عَنْ أَبِيهِ عَنْ حَيْدِهِ أَنَّ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَخَذَ بِطَيْخَةٍ لِيَأْكُلَهَا فَوَجَدَهَا مُرَّةً فَرَمَى بِهَا فَقَالَ بُعِيداً وَسَيَحَقُّاقٌ قَلِيلٌ لَهُ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ وَمَا هَذِهِ الْبَطِيخَةُ فَقَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى أَخَذَ عَقْدَ مَوَدَّتِنَا عَلَى كُلِّ حَيَوَانٍ وَنَبَتٍ فَمَا قَبِلَ الْمِيثَاقَ كَانَ عَذْبًا طَيِّبًا وَمَا لَمْ يَقْبَلِ الْمِيثَاقَ كَانَ مِلْحًا زُعَاقًا.

پیام:

سلیمان بن جعفر، از حضرت رضا علیه السلام نقل کرده که آن جناب فرمودند: پدرم از پدرش از جدش نقل کردند که امیر المؤمنین علی علیه السلام خربزه ای را گرفتند تا تناول فرمایند و وقتی آن را شکسته تا بخورند تلخ بود، حضرت آن را به زمین انداخته و فرمودند: بعدا و سحقا (از چشم دور شوی و نابود گردی) محضر مبارکش عرض شد: یا امیر المؤمنین این خربزه چه نقصی دارد؟ حضرت فرمودند: رسول خدا صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: خداوند تبارک و تعالی مودت و دوستی ما را به هر حیوان و نباتی عرضه کرد آنچه از آنها پذیرفتند شیرین و پاکیزه گشته و آنچه نپذیرفتند شور و تلخ گردیدند. (۲)

۱- إقبال الأعمال (ط - القديمه)، ج ۱، ص: ۴۶۵

ص: ۸۰

۲- علل الشرائع، ج ۲، ص: ۴۶۴

پندگان

قال ابوالحسن الرضا عليه السلام

ثُمَّ عَرَضَهَا فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ عَلَى الطَّيْرِ فَمَا قَبَلَهَا صَارَ فَصِيحًا مُصَوِّتًا وَمَا أَنْكَرَهَا صَارَ أَخْرَسَ مِثْلَ اللَّكَنِ

سپس ولایت را در این روز بر پرندگان عرضه کرد دسته ای که پذیرفتند، تبدیل به پرندگان آواز خوان و خوش صدا شده و گروهی که نپذیرفتند کند زبان و لال گردیدند.

إقبال الأعمال (ط - القديمه)، ج ۱، ص: ۴۶۵

اهل آسمانها

قال ابوالحسن الرضا عليه السلام

وَ فِي يَوْمِ الْغَدِيرِ عَرَضَ اللَّهُ الْوَلَايَةَ عَلَى أَهْلِ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ فَتَسْبِقُ إِلَيْهَا أَهْلُ السَّمَاءِ السَّابِعَةِ فَرَيْنَ بِهَا الْعَرْشَ ثُمَّ سَبَقَ إِلَيْهَا أَهْلُ السَّمَاءِ الرَّابِعَةِ فَرَيْنَهَا بِالْبَيْتِ الْمَعْمُورِ ثُمَّ سَبَقَ إِلَيْهَا أَهْلُ السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَرَيْنَهَا بِالْكَوَاكِبِ

روز غدیر بود که خداوند ولایت را بر اهل آسمان های هفتگانه عرضه نمود و اهل آسمان هفتم پیش از دیگران آن را پذیرفتند. خداوند نیز آن آسمان را با عرش آراست. پس از آن اهل آسمان چهارم آن را پذیرفتند و بهمین جهت آن آسمان با بیت المعمور مزین شد. پس از آن اهل آسمان دنیا آن را پذیرفتند و این آسمان با ستارگان آراسته شد.

إقبال الأعمال (ط - القديمه)، ج ۱، ص: ۴۶۵

تبیین جایگاه امامت و ائمه ی غدیر

اشاره

حضرت رضا علیه السلام بعنوان هفتمین وارث و هشتمین امام غدیر در روز جمعه ای در مرو جایگاه باعظمت امام و امامت را برای عبد العزیز بن مسلم تبیین نمودند و نسل به نسل این گنجینه منحصر بفرد تا امروز بدست ما رسیده است و ما به برکت عالم آل محمد حضرت رضا علیه السلام این علوم با ارزش را در این مجموعه ابتدا همه روایت را یکجا و سپس بصورت موضوع بندی در قسمتهای مختلف آورده ایم تا استفاده از این معارف ناب رضوی برای عموم اسان گردد. البته تذکر این موضوع ضروری است که، موضوعات استخراج شده تنها بخشی از موضوعات موجود در روایت میباشد و با دقت در متن روایت این نکته واضح میشود. نکته دیگر اینکه هر کدام از موضوعات نیاز به شرح دارد که در جای خود بیان خواهد شد.

متن کامل روایت همراه با ترجمه

عَبْدِ الْعَزِيزِ بْنِ مُسْلِمٍ قَالَ: كُنَّا فِي أَيَّامِ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرُّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ بِمَرَوْ فَاجْتَمَعْنَا فِي الْجَامِعِ يَوْمَ الْجُمُعَةِ مِنْ يَدَيْ مَقْدَمَنَا فَأَدَارُوا أَمْرَ الْإِمَامَةِ وَذَكَرُوا كَثْرَةَ اخْتِلَافِ النَّاسِ فِيهَا فَدَخَلْتُ عَلَى سَيِّدِي عَلَيْهِ السَّلَامُ فَأَعْلَمْتُهُ خَوْصَانَ النَّاسِ فَتَبَسَّمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ ثُمَّ قَالَ يَا عَبْدَ الْعَزِيزِ بْنَ مُسْلِمٍ جَهْلُ الْقَوْمِ وَخُدْعُوا عَنْ أَدْيَانِهِمْ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَمْ يَقْبِضْ نَبِيَّهُ حَتَّى أَكْمَلَ لَهُ الدِّينَ وَأَنْزَلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنَ فِيهِ تَفْصِيْلُ كُلِّ شَيْءٍ بَيْنَ فِيهِ الْحَلَالِ وَالْحَرَامِ وَالْحُدُودِ وَالْأَحْكَامِ وَجَمِيعَ مَا يَحْتَاجُ إِلَيْهِ النَّاسُ كَمَا قَالَ عَزَّ وَجَلَّ مَا فَرَطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ (۱) وَأَنْزَلَ فِي حِجَّةِ الْوَدَاعِ وَهِيَ آخِرُ عُمْرِهِ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا (۲) فَأَمُرُ الْإِمَامَةَ مِنْ تَمَامِ الدِّينِ وَلَمْ يَمْضِ حَتَّى بَيَّنَّ لِأُمَّتِهِ مَعَالِمَ دِينِهِمْ وَأَوْضَحَ لَهُمْ سَبِيلَهُمْ وَتَرَكَهُمْ عَلَى قَصْدِ الْحَقِّ وَأَقَامَ لَهُمْ عَلِيًّا عَلَيْهِ السَّلَامَ عَلَمًا وَإِمَامًا وَمَا تَرَكَ شَيْئًا تَحْتَاجُ إِلَيْهِ الْأُمَّةُ إِلَّا بَيَّنَّهُ فَمَنْ زَعَمَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَمْ يُكْمِلْ دِينَهُ فَقَدْ رَدَّ كِتَابَ اللَّهِ الْعَزِيزِ وَمَنْ رَدَّ كِتَابَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فَهُوَ كَافِرٌ هَلْ تَعْرِفُونَ قَدْرَ الْإِمَامَةِ وَمَحَلَّهَا مِنَ الْأُمَّةِ فَيَجُوزُ فِيهَا اخْتِيَارُهُمْ إِنَّ الْإِمَامَةَ أَجَلٌ قَدْرًا وَأَعْظَمُ شَأْنًا وَأَعْلَى مَكَانًا وَأَمْنَعُ جَانِبًا وَأَبْعَدُ غَوْرًا مِنْ أَنْ يَبْلُغَهَا النَّاسُ بِعُقُولِهِمْ أَوْ يَنَالُوهَا بِأَرَائِهِمْ أَوْ يُقِيمُوا إِمَامًا بِاخْتِيَارِهِمْ إِنَّ الْإِمَامَةَ خَصَّ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِهَا إِبْرَاهِيمَ الْخَلِيلَ بَعْدَ نُبُوِّهِ وَالْخَلَّةَ مَرْتَبَةً ثَالِثَةً وَفَضَّلَهُ شَرْفَهُ بِهَا وَأَشَادَ بِهَا ذِكْرَهُ فَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا (۳) فَقَالَ الْخَلِيلُ سُرُورًا بِهَا وَمِنْ ذُرِّيَّتِي قَالَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ فَأَبْطَلَتْ هَذِهِ الْأَيَّةُ إِمَامَةَ كُلِّ ظَالِمٍ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَصَارَتْ فِي الصَّفْوَةِ ثُمَّ أَكْرَمَهَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِأَنْ جَعَلَهَا فِي ذُرِّيَّتِهِ أَهْلَ الصَّفْوَةِ وَالطَّهَارَةِ فَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً وَكُلًّا جَعَلْنَا صَالِحِينَ وَجَعَلْنَاهُمْ أَئِمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ (۴) فَلَمْ يَزَلْ فِي ذُرِّيَّتِهِ يَرِثُهَا بَعْضٌ عَنْ بَعْضٍ قَرْنًا فَقَرْنًا حَتَّى وَرِثَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لِلدِّينِ أَتْبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ (۵) فَكَانَتْ لَهُ خَاصَّةٌ فَقَلَّدَهَا عَلِيًّا عَلَيْهِ السَّلَامُ بِأَمْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى رَسْمِ مَا فَرَضَهَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فَصَارَتْ فِي ذُرِّيَّتِهِ الْأَصْفِيَاءَ الَّذِينَ آتَاهُمُ اللَّهُ الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ لِقَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ لَقَدْ لَبِثْتُمْ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ وَلَكِنَّكُمْ كُنتُمْ لَا تَعْلَمُونَ (۶) فَهِيَ فِي وُلْدِ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ خَاصَّةٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِذْ لَمَّا نَبَى بَعْدَ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَمِنْ أَيْنَ يَخْتَارُ هَؤُلَاءِ الْجُهَالُ إِنَّ الْإِمَامَةَ هِيَ مِزْلَةُ الْأَنْبِيَاءِ وَإِرْثُ الْأَوْصِيَاءِ إِنَّ الْإِمَامَةَ خِلَافَةُ اللَّهِ تَعَالَى وَخِلَافَةُ الرَّسُولِ وَمَقَامُ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَمِيرَاثُ الْحَسَنِ وَالْحُسَيْنِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ إِنَّ الْإِمَامَةَ زِمَامُ الدِّينِ وَنِظَامُ الْمُسْلِمِينَ وَصِيْلَمَاحُ الدُّنْيَا وَعِزُّ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ الْإِمَامَةَ أَسُّ الْإِسْلَامِ النَّامِي وَفَرْعُهُ السَّامِي بِالْإِيمَانِ تَمَامُ الصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَالصِّيَامِ وَالْحَجِّ وَالْجِهَادِ وَتَوْفِيرُ الْفَنَى وَالصَّدَقَاتِ وَإِمْنَاءُ الْحُدُودِ وَالْأَحْكَامِ وَمَنْعُ الثُّغُورِ وَالْأَطْرَافِ الْإِمَامُ يُحِلُّ حَلَالَ اللَّهِ وَيَحْرِمُ حَرَامَ اللَّهِ وَيَقِيمُ حُدُودَ اللَّهِ وَيَذُبُّ عَنِ دِينِ اللَّهِ وَيَدْعُو إِلَى سَبِيلِ رَبِّهِ بِالْحِكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَالْحُجَّةِ الْبَالِغَةِ الْإِمَامُ كَالشَّمْسِ الطَّالِعَةِ لِلْعَالَمِ وَهِيَ فِي الْأَفْقِ بِحَيْثُ لَا تَنَالُهَا الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارُ الْإِمَامُ الْيَدْرُ الْمُنِيرُ وَالسَّرَاجُ الزَّاهِرُ وَالثُّورُ السَّاطِعُ وَالتَّجْمُ الْهَادِي فِي غِيَابِ الدُّجَى وَالنَّبَلْدِ الْقِفَارِ وَ لُحْجِ الْبَحَارِ الْإِمَامُ الْمَاءُ الْعَيْدُ عَلَى الظُّمَاءِ وَالذَّالُّ عَلَى الْهُدَى وَالْمُنْجِي مِنَ الرَّدَى الْإِمَامُ النَّارُ عَلَى الْيَفَاعِ الْحَارِّ لِمَنْ اصْطَلَى بِهِ وَ الدَّلِيلُ فِي الْمَهَالِكِ مَنْ فَارَقَهُ فَهَالِكُ الْإِمَامُ السَّحَابُ الْمَاطِرُ وَالْغَيْثُ الْهَاطِلُ وَالشَّمْسُ الْمُضِيئَةُ وَالسَّمَاءُ الظَّلِيلَةُ وَالْأَرْضُ النَّبَسِيَّةُ وَالْغَيْنُ الْغَزِيرَةُ وَالْعَدِيدُ وَالرَّوْضَةُ الْإِمَامُ الْأَمِينُ الرَّفِيقُ وَالْوَالِدُ الشَّفِيقُ وَالْأَخُ الشَّقِيقُ وَمَفْرَعُ الْعِبَادِ فِي الدَّاهِيَةِ الْإِمَامُ أَمِينُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي خَلْقِهِ وَحُجَّتِهِ عَلَى عِبَادِهِ وَخَلِيفَتُهُ فِي بِلَادِهِ وَالِدَاعِي إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَالذَّابُّ عَنْ حُرْمِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ الْإِمَامُ هُوَ الْمُطَهَّرُ مِنَ الذُّنُوبِ الْمُبْرَأُ مِنَ الْعُيُوبِ مَخْصُوصٌ بِالْعِلْمِ مَوْسُومٌ بِالْحِلْمِ نِظَامُ الدِّينِ وَعِزُّ الْمُسْلِمِينَ وَغَيْظُ الْمُنَافِقِينَ وَبَوَارُ الْكَافِرِينَ الْإِمَامُ وَاحِدٌ دَهْرِهِ لَا يُدَانِيهِ أَحَدٌ وَلَا يُعَادِلُهُ عَالِمٌ وَلَا يُوجِدُ مِنْهُ بَدَلٌ وَلَا لَهُ مِثْلٌ وَلَا نَظِيرٌ مَخْصُوصٌ بِالْفَضْلِ كُلِّهِ مِنْ غَيْرِ طَلَبٍ مِنْهُ لَهُ وَلَا اكْتِسَابِ بَلِ اخْتِصَاصٍ مِنَ الْمُفْضَلِ الْوَهَّابِ فَمَنْ ذَا الَّذِي يَبْلُغُ مَعْرِفَةَ الْإِمَامِ أَوْ يُمَكِّنُهُ اخْتِيَارَهُ هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ ضَلَّتِ الْعُقُولُ وَتَاهَتِ الْحُلُومُ وَ حَارَتِ الْأَلْبَابُ وَحَسِرَتِ الْعُيُونُ وَتَصَاغَرَتِ الْعُظْمَاءُ وَتَحَيَّرَتِ الْحُكَمَاءُ وَحَصِرَتِ الْخُطَبَاءُ وَتَقَاصَرَتِ الْحُلَمَاءُ وَجَهَلَتِ الْأَلْبَاءُ وَكَلَّتِ

الشُّعْرَاءُ وَ عَجَزَتِ الْأَدْبَاءُ وَ عَصِيَتِ الْبُلَغَاءُ عَنْ وَصْفِ شَأْنٍ مِنْ شَأْنِهِ أَوْ فَضْلِهِ مِنْ فَضْلِ إِيَّاهُ فَأَقْرَبَتْ بِالْعَجْزِ وَ التَّقْصِيرِ وَ كَيْفَ يُوصَفُ أَوْ يُنْعَتُ بِكُنْهٍ أَوْ يُفْهَمُ شَيْءٌ مِنْ أَمْرِهِ أَوْ يَقُومُ أَحَدُ مَقَامِهِ أَوْ يُغْنِي عَنْهُ لَأَوْ كَيْفَ وَأَنْتَى وَ هُوَ بِحَيْثُ النَّجْمِ مِنْ أَيْدِي الْمُتَنَوِّلِينَ وَ وَصَفِ الْوَاصَةِ فِيمَنْ فَاتِنِ الْإِخْتِيَارِ مِنْ هَذَا وَ أَتَى الْعُقُولُ عَنْ هَذَا وَ أَتَى يُوجِدُ مِثْلَ هَذَا ظَنُّوا أَنَّ ذَلِكَ يُوجَدُ فِي غَيْرِ آلِ الرَّسُولِ كَذَبْتَهُمْ وَ اللَّهُ أَنْفُسِهِمْ وَ مَنَّتَهُمُ الْبَاطِلَ فَارْتَقَوْا مُرْتَقَى صِغْبًا دَخْضًا تَذَلُ [نَزَلَ] عَنْهُ إِلَى الْحَضِيضِ أَقْدَامُهُمْ وَ رَامُوا إِقَامَةَ الْأَمَامِ بِعُقُولِ حَاثِرِهِ نَاقِصِهِ وَ آرَاءِ مُضْتَلِّهِ فَلَمْ يَزِدَادُوا مِنْهُ إِلَّا بُعْدًا قَاتَلَهُمُ اللَّهُ أَنْتَى يُؤْفَكُونَ لَقَدْ رَامُوا صِغْبًا وَقَالُوا إِفْكًَا وَ ضَلُّوا ضَلَالًا بَعِيدًا وَ وَقَعُوا فِي الْحَيْرَةِ إِذْ تَرَكُوا الْإِمَامَ عَنْ بَصَرِهِ وَ زَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّاهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَ كَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ رَغِبُوا عَنِ اخْتِيَارِ اللَّهِ وَ اخْتِيَارِ رَسُولِهِ إِلَى اخْتِيَارِهِمْ وَ الْقُرْآنُ يُنَادِيهِمْ وَ رَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَ يَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَ تَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ (۷) وَ قَالَ عَزَّ وَ جَلَّ وَ مَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَ لَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ (۸) وَ قَالَ عَزَّ وَ جَلَّ مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ أَمْ لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ إِنَّ لَكُمْ فِيهِ لَمَا تَخَيَّرُونَ أَمْ لَكُمْ أَيْمَانٌ عَلَيْنَا بِالْعَهِّ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِنَّ لَكُمْ لَمَا تَحْكُمُونَ سَلِّمُوا إِلَيْهِمْ بِمِثْلِ كَيْفِ زَعِيمٍ أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ فَلْيَأْتُوا بِشُرَكَائِهِمْ إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ (۹) وَ قَالَ عَزَّ وَ جَلَّ أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا (۱۰) أَمْ طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَمَّا يَفْقَهُونَ (۱۱) قَالُوا سَمِعْنَا وَ هُمْ لَا يَسْمَعُونَ إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الضَّمُّ الْبُكْمُ الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ وَ لَوْ عَلِمَ اللَّهُ فِيهِمْ خَيْرًا لَأَسْمَعَهُمْ وَ لَوْ أَسْمَعَهُمْ لَتَوَلَّوْا وَ هُمْ مُعْرِضُونَ (۱۲) قَالُوا سَمِعْنَا وَ عَصَيْنَا (۱۳) بَلْ هُوَ بِفَضْلِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَ اللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ فَكَيْفَ لَهُمْ بِاخْتِيَارِ الْإِمَامِ وَ الْإِمَامِ عَالِمٌ لَا يَجْهَلُ وَ رَاعٍ لَا يَنْكُلُ مَعْدِنُ الْقُدْسِ وَ الطَّهَارَةِ وَ الشُّكِّ وَ الزَّهَادَةِ وَ الْعِلْمِ وَ الْعِبَادَةِ مَخْصُوصٌ بِدَعْوَةِ الرَّسُولِ وَ هُوَ نَسْلُ الْمُطَهَّرَةِ الْبُتُولِ لَا مَعْمَرٍ فِيهِ فِي نَسَبٍ وَ لَا يُدَانِيهِ دَنْسٌ لَهُ الْمَنْزِلَةُ الْأَعْلَى لَا يَبْلُغُهَا ذُو حَسَبٍ فِي الْبَيْتِ مِنْ قُرَيْشٍ وَ الذَّرْوَةُ مِنْ هَاشِمٍ وَ الْعِتْرَةُ مِنْ آلِ الرَّسُولِ وَ الرِّضَا مِنْ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ شَرَفَ الْأَشْرَافِ وَ الْفَرْعُ مِنْ آلِ عَبْدِ مَنَافٍ نَامِي الْعِلْمِ كَامِلِ الْحِلْمِ مُضْطَلَعٌ بِالْإِمَامَةِ عَالِمٌ بِالسِّيَاسَةِ مَفْرُوضُ الطَّاعَةِ قَائِمٌ بِأَمْرِ اللَّهِ نَاصِحٌ لِعِبَادِ اللَّهِ حَافِظٌ لِدِينِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ إِنَّ الْأَنْبِيَاءَ وَ الْأَنْبِيَاءَ وَ الْأَنْبِيَاءَ يُوقِّفُهُمُ اللَّهُ وَ يُؤْتِيهِمْ مِنْ مَخْزُونِ عِلْمِهِ وَ حِكْمَتِهِ مَا لَا يُؤْتِيهِ غَيْرُهُمْ فَيَكُونُ عِلْمُهُمْ فَوْقَ عِلْمِ أَهْلِ زَمَانِهِمْ فِي قَوْلِهِ عَزَّ وَ جَلَّ أَفَمَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ أَحَقُّ أَنْ يُتَّبَعَ أَمْ مَنْ لَا يَهْدِي إِلَّا أَنْ يَهْدِي فَمَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ (۱۴) وَ قَوْلُهُ عَزَّ وَ جَلَّ وَ مَنْ يُؤْتِ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا وَ مَا يَذَكِّرُ إِلَّا أَوْلُوا الْأَلْبَابِ (۱۵) وَ قَوْلُهُ عَزَّ وَ جَلَّ فِي طَالُوتَ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ عَلَيْكُمْ وَ زَادَهُ بَسِطَةً فِي الْعِلْمِ وَ الْجِسْمِ وَ اللَّهُ يُؤْتِي مَلَكَهُ مَنْ يَشَاءُ وَ اللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ (۱۶) وَ قَالَ لِنَبِيِّهِ وَ كَانَ فَضَّلَ اللَّهُ عَلَيْكَ عَظِيمًا (۱۷) وَ قَالَ عَزَّ وَ جَلَّ فِي الْأَنْبِيَاءِ مَنْ أَهْلٍ بَيْتِهِ وَ عِتْرَتِهِ وَ ذُرِّيَّتِهِ صِلَاوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَى مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ فَقَدْ آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَ الْحِكْمَةَ وَ آتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا فَمِنْهُمْ مَنْ آمَنَ بِهِ وَ مِنْهُمْ مَنْ صَدَّ عَنْهُ وَ كَفَى بِجَهَنَّمَ سَعِيرًا (۱۸) إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا اخْتَارَهُ اللَّهُ تَعَالَى لِأُمُورِ عِبَادِهِ يَشْرَحُ لِدَلِّكَ صِدْرَهُ وَ أَوْدَعَ قَلْبَهُ يَتَابِعُ الْحِكْمَةَ وَ الْهَمَّهُ الْعِلْمَ إِلْهَامًا فَلَمْ يَعْنِ بَعْدَهُ بَجَوَابٍ وَ لَا يُحِيرُ فِيهِ عَنِ الصَّوَابِ فَهُوَ مَعْصُومٌ مُؤَيَّدٌ مُوَفَّقٌ مُسَيِّدٌ قَدْ آمَنَ الْخَطَأَ وَ الزَّلَلَ وَ الْعِثَارَ يُخْصُهُ اللَّهُ تَعَالَى بِمِثْلِ هَذَا فَيَخْتَارُوهُ أَوْ يَكُونُ خِيَارُهُمْ بِهَيْدِهِ الصِّفَةِ فَيَقْدَمُوهُ تَعَدُّوا وَ بَيْتِ اللَّهِ الْحَقِّ وَ يَشَاءُ وَ اللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ فَهَلْ يَقْدِرُونَ عَلَى مِثْلِ هَذَا فَيَخْتَارُوهُ أَوْ يَكُونُ خِيَارُهُمْ بِهَيْدِهِ الصِّفَةِ فَيَقْدَمُوهُ تَعَدُّوا وَ بَيْتِ اللَّهِ الْحَقِّ وَ تَبَدُّوا كِتَابَ اللَّهِ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ كَأَنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ وَ فِي كِتَابِ اللَّهِ الْهُدَى وَ الشِّفَاءُ فَتَبَدُّوا وَ اتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ فَدَمَّتْهُمْ اللَّهُ وَ مَفَّتْهُمْ وَ أَنْعَسَتْهُمْ فَقَالَ عَزَّ وَ جَلَّ وَ مَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ هَوَاهُ بَعِيرٌ هُدَى مِنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ (۱۹) وَ قَالَ عَزَّ وَ جَلَّ فَتَعَسَّ لَهُمْ وَ أَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ (۲۰) وَ قَالَ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ وَ عِنْدَ الَّذِينَ آمَنُوا كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى كُلِّ قَلْبٍ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٍ (۲۱).

عبد العزیز بن مسلم گوید: در ایام علی بن موسی الرضا علیه السلام در مرو بودیم و در اولین جمعه پس از ورودمان در مسجد جامع گرد آمدیم و حاضران انجمن از امامت و کثرت اختلاف مردم در این باب سخن گفتند من بر سرور خود که درود خدا بر او باد وارد شدم و او را از خوض کردن مردم در این باب آگاه کردم، امام علیه السلام تبسمی کرد و فرمود: ای عبد العزیز بن مسلم این مردم نادانند و در دین خود فریب خورده اند. خدای تعالی پیامبرش را قبض روح نکرد مگر آنکه دینش را کامل گردانید و قرآن را بر وی فرو فرستاد که در آن تفصیل هر چیزی هست، حلال و حرام و حدود و احکام و جمیع نیازمندهای مردم در آن بیان شده است ما فَرَطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ءِ در قرآن چیزی را بی بیان نگذاشتیم و نیز در آخر عمر پیامبر صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ در حَجَّةِ الْوَدَاعِ این آیه را فرو فرستاد: امروز دین شما را کامل و نعمت خود را بر شما تمام کردم و اسلام را به عنوان دین برای شما پسندیدم. پس امر امامت از کمال دین و تمامت نعمت است و پیامبر از دنیا نرفت مگر آنکه برای امتش معالم دینشان را تبیین فرمود و راه آنها را روشن کرد و آنها را در جاده حَقِّ قرار داد و علی علیه السلام را برای آنها نشانه و امام گردانید و حوائج امت را تبیین فرمود و کسی که می پندارد خدای تعالی دینش را کامل نکرده کتاب خدای عزیر را رد کرده است و کسی که کتاب خدای تعالی را رد کند کافر شده است. آیا آنها قدر امامت و موقعیت آن را در میان ملت می دانند تا برگزیدن امام برای آنها روا باشد؟

امامت قدری جلیل تر و شأنی عظیمتر و مکانی بلندتر و جانبی منبع تر و باطنی عمیقتر از آن دارد که مردم به واسطه عقولشان به آن برسند یا آنکه به اختیار خود امامی را منصوب کنند، امامت مقامی است که ابراهیم خلیل بعد از آنکه به مقام نبوت و خلت فائز شد در مرتبه سوم بدان دست یافت و فضیلتی است که خداوند او را به آن مشرف ساخته و آن را ستوده و فرموده است: من تو را برای مردم امام قرار می دهم و خلیل با سرور گفت: آیا از ذریه من نیز امام خواهد بود؟ و خدای تعالی فرمود: عهد من به ظالمان نمی رسد.

این آیه امامت هر ظالمی را تا روز قیامت باطل کرده و آن را مخصوص اصفیاء گردانیده است. آنگاه خدای تعالی او را گرامی داشت و امامت را در ذریه و نژاد برگزیده و پاک او قرار داد و فرمود: و ما به او اسحاق و یعقوب را بخشیدیم و همه آنها را شایسته قرار دادیم و آنها را امامانی قرار دادیم که به دستور ما هدایت می کردند و انجام کارهای خیر و اقامه صلاه و اعطاء زکاه را به آنان وحی کردیم و برای ما عبادت کنندگان بودند. و این امامت پیوسته در ذریه او بود و قرن به قرن آن را از یک دیگر ارث می بردند تا آنکه پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وارث آن گردید و خدای تعالی فرمود:

سزاوارترین مردم به ابراهیم کسانی هستند که از او پیروی کردند و همین پیامبر و مؤمنان و خداوند ولی مؤمنین است. و این مقام امامت اختصاص به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله داشت و آن را به امر خدای تعالی و به روشی که او واجب کرده است به علی علیه السلام تفویض فرمود و در ذریه برگزیده او جاری شد، کسانی که خدای تعالی به آنها علم و ایمان داده است چنان که فرموده است: آنان که به آنها علم و ایمان داده شده است گفتند: شما تا روز قیامت در کتاب خدا ماندید و این روز قیامت است و لیکن شما نمی دانید. آری امامت در فرزندان علی علیه السلام تا روز قیامت جاری است، زیرا که پس از حضرت محمد صلی الله علیه و آله پیامبری نیست. چگونه این جهال امام بر می گزینند.

امامت مقام انبیاء و ارث اوصیاء است، امامت جانشینی خدا و جانشینی رسول و مقام امیر المؤمنین و میراث حسن و حسین علیهم السلام است.

امامت زمام دین و نظام مسلمین و صلاح دنیا و عزت مؤمنین است. امامت ریشه اسلام و شاخه پربرکت آن است، به واسطه امامت نماز و زکاه و روزه و حج و جهاد و فراوانی غنائم و صدقات و اجرای حدود و احکام و مرزبانی سرحدات و اطراف تحقیق می یابد.

امام حلال خدا را حلال و حرام او را حرام می کند و حدود الهی را اقامه و از دین خدا دفاع می نماید و با حکمت و موعظه حسنه و حجت بالغه مردم را به راه پروردگار فرا می خواند امام مانند شمس طالعه برای عالم است و او در افقی است که ایادی و ابصار بدو نرسد.

امام بدر منیر و سراج زاهر و نور ساطع و ستاره هادی در شبهای تاریک و بیابانهای بی آب و علف و دریاها پرگرداب است.

امام آب گوارا به کام تشنگان و راهنمای هدایت و رهاننده از گمراهی است.

امام آتشی بر بلندی و گرمابخش سرمازدگان و دلیل در مهالک است که هر کس از آن مفارقت کند هلاک خواهد شد.

امام ابر بارنده و باران سیل آسا و خورشید رخشنده و آسمان سایه افکننده و زمین گسترده و چشمه جوشنده و برکه و روضه است.

امام یاری امین و پدری مهربان و برادری دلسوز و پناهگاه بندگان در حوادث ناگوار است.

امام امین خدای تعالی در میان خلائق و حجت او بر بندگان و خلیفه او در بلاد و داعی به خدای تعالی و مدافع از حریم خدای تعالی است.

امام مطهر از گناهان و مبرای از عیوب و مخصوص به علم و موسوم به بردباری و نظام دین و عزت مسلمین و موجب خشم منافقین و هلاکت کفار است.

امام یگانه دوران است، هیچ کس به پایه او نرسد و عالمی با او برابر نگردد و همتا و مثل و نظیری ندارد و بی اکتساب و طلب، به فضل و کمال مخصوص گشته و از جانب مفضل و هاب بدان اختصاص یافته است. کیست که بتواند به کنه معرفت امام دست یابد یا آنکه بتواند او را برگزیند؟ هیهات! هیهات! عقل و دانش در او گم و خردها حیران و چشمها بی فروغ و بزرگان کوچک و حکیمان متحیر و خطیبان الکن و خردمندان قاصر و دانایان جاهل و شاعران درمانده و ادیبان ناتوان و بلیغان عاجزند که شأنی از شئون و فضیلتی از فضایل امام را توصیف کنند و به ناتوانی و تقصیر خود معترفند چه رسد به آنکه کنه او توصیف شود و یا آنکه چیزی از اسرار او فهمیده شود یا کسی قائم مقام و نایب او شود؟ نه، از کجا و چگونه چنین چیزی ممکن است، او مانند ستاره ای است که از دسترسی و توصیف خلایق برتر است.

این مقام چقدر از اختیار و عقول مردم فاصله دارد و کجا چنین مقامی یافت می شود؟ می پندارند که امام در غیر آل رسول علیهم السلام یافت می شود، به خدا سوگند خودشان خود را دروغگو شمردند و آنها را اباطیل ایشان به آرزوهای باطل واداشته است و به گردنه سخت و لغزنده ای بالا رفته اند که گامهایشان می لغزد و به پرتگاه سقوط خواهند کرد و به عقول سرگردان و ناقص و آرای گمراه کننده خود امامی را برگزینند که جز دوری و گمراهی بر ایشان نیفزاید خدا ایشان را بکشد، تا کی نسبت ناروا می دهند؟

سختی را طلب کردند و سخن دروغ بر زبان جاری نمودند و به گمراهی عمیقی درافتادند و در حیرت و سرگردانی واقع شدند، زیرا که از روی بصیرت امام را ترک کردند و شیطان اعمالشان را آراست و آنان را از سبیل الهی بازداشت در حالی که مستبصر بودند، از برگزیده خدا و رسول روی برگردانیده و به جانب برگزیده خود روی آوردند در حالی که ندای قرآن کریم به آنان چنین است: و پروردگار تو هر کسی را که بخواهد می آفریند و او را برمی گزیند و ایشان را اختیاری نیست سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ و باز فرموده است: هیچ زن و مرد مؤمنی را نسزد که چون خدا و رسولش حکمی کنند امر دیگری را اختیار کنند. و فرموده است: چگونه اید که چگونه حکم می کنید؟ آیا کتابی دارید که از آن بیاموزید؟ آیا آنچه که اختیار می کنید رواست؟ آیا علیه ما سوگندی دارید که تا روز قیامت حق حکومت و قضا دارید؟ از ایشان پرس کدام یک از آنها به چنین مطلبی زعیم است؟ یا برای آنها شریکانی است، پس اگر راست می گویند شرکاء خود را بیاورند. و خدای تعالی فرمود: آیا در قرآن تدبّر نمی کنند یا آنکه قلوبشان مقفول است؟ یا آنکه خداوند بر قلوب آنها مهر نهاده و نمی فهمند؟ یا آنکه گفتند شنیدیم ولی نمی شنوند و نزد خداوند بدترین جنبندها گران و گنگانند که تعقل نمی کنند و اگر خیری در آنها بود خداوند آنها را شنوا می کرد و اگر شنوا می کرد پشت می کردند و اعراض می نمودند. و یا آنکه گفتند شنیدیم و نافرمانی کردیم. آری مقام امامت به فضل الهی است و آن را به هر کس که خواهد اعطا می کند وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ.

آنان چگونه می‌توانند امام را برگزینند در حالی که امام عالمی است که نادانی ندارد و سرپرستی است که نکول نکند و معدن قدس و طهارت و طریقت و زهد و علم و عبادت است و مخصوص به دعوت رسول خدا و تعیین اوست و از نسل مطهر بتول است و در نژاد او تیرگی نیست و پلیدی راه ندارد و برای او منزلتی است که هیچ ذو حسبی بدان نرسد از خاندان قریش و نسب بلند هاشم و عترت آل رسول، و مرضیّ خدای تعالی است، شرف اشراف و فرعی از شجره عبد مناف است،

علمش نامی و حلمش کامل می‌باشد، آفریده شده برای امامت، عالم به سیاست و واجب الطّاعه است، قائم به امر خدا، ناصح بندگان خدا و حافظ دین او است.

خداوند پیامبران و امامان را توفیق می‌دهد و از مخزن علم و حکمت خود به آنان چیزی را عطا می‌کند که به دیگران نمی‌دهد و علم آنان فوق علم سایرین است چنان که خدای تعالی می‌فرماید: آیا کسی که به حقّ فرا می‌خواند شایسته تر است تا از او تبعیت شود یا کسی که مهتدی نیست مگر آنکه او را هدایت کنند چه می‌گویید و چگونه حکم می‌کنید؟ و باز می‌فرماید: و کسی را که حکمت داده اند خیر کثیر به او ارزانی کرده اند و جز خردمندان متذکّر نمی‌شوند. در داستان طالوت می‌فرماید: خداوند او را برگزید و در علم و جسم برتری داد و خداوند پادشاهی خود را به هر کس که بخواهد ارزانی می‌کند و خداوند واسع و علیم است. و به پیامبرش فرمود: و فضل خداوند بر تو بسیار است. و خدای تعالی در باره ائمه از اهل بیت و عترت و ذریّه او صلوات الله علیهم اجمعین می‌فرماید: آیا بر مردم حسد می‌ورزند، مردمی که خداوند فضل خود را به آنان ارزانی فرموده است؟ ما به آل ابراهیم کتاب و حکمت و ملک عظیمی دادیم و برخی به آن ایمان آورده و برخی دیگر از آن روی می‌گردانند و جهنّم آتش کافی دارد. چون خدای تعالی بنده ای را برای امور بندگانش برگزیند به او شرح صدری عطا کند و در دلش چشمه های حکمت به ودیعه نهد و دانش را به او الهام فرماید و پس از آن او در جوابی در نماند و در صوابی حیران نماند. او معصوم مؤید و موفق مسدّد و از خطا و لغزش در امان است، خداوند او را بدین اوصاف مخصوص می‌گرداند تا حجت بالغه بر بندگان و شاهد بر خلائق باشد و ذلک فضل الله یؤتیه من یشاء و الله ذو الفضل العظیم.

آیا بشر به چنین اموری قادر است تا او را برگزیند یا آنکه برگزیده آنها چنین اوصافی دارد تا او را پیش بیندازند؟

به بیت الله سوگند که با حق دشمنی کردند و کتاب خدا را پشت سر انداختند، گویا نمی دانند که در کتاب خدا هدایت و شفاء است آن را به کناری انداختند و از هوی و هوس پیروی کردند و خداوند آنها را نکوهش کرد و دشمن داشت و بدبخت کرد.

خدای تعالی فرمود: و کیست که گمراه تر باشد از کسی که بی رهبری خداوند از هوی پیروی کند که خدای تعالی ستمکاران را هدایت نمی کند. و فرموده است: بدا به حال ایشان و نابود کند اعمال ایشان را و فرمود: نزد خدا و مؤمنان دشمنی بزرگی است و این چنین خداوند بر قلب متکبر ستمکار مهر می نهد.

۱-سوره الأنعام: آیه ۳۸

۲-سوره المائده: آیه ۳

۳-سوره البقره: آیه ۱۲۴

۴-سوره الأنبياء: آیه ۷۲-۷۳

۵-سوره آل عمران آیه ۶۸

۶-سوره الروم: آیه ۵۶

۷-سوره القصص: آیه ۶۸

۸-سوره الأحزاب: آیه ۳۶

۹-سوره القلم: آیه ۳۶ الی ۴۱

۱۰-سوره محمد: آیه ۲۴

۱۱-سوره التوبه: آیه ۹۳

۱۲-سوره انفال: آیه ۲۱ الی ۲۳

۱۳-سوره البقره: آیه ۹۳

۱۴-سوره یونس: آیه ۳۵

۱۵-سوره البقره: آیه ۲۶۹

۱۶-سوره البقره: آیه ۲۴۷

۱۷-سوره النساء:آیه ۱۱۳

۱۸-سوره النساء:آیه ۵۴-۵۵

۱۹-سوره قصص آیه ۵۰

۲۰-سوره محمد آیه ۸

۲۱-سوره غافر آیه ۳۵

کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص: ۶۷۶

جایگاه امامت غدیر

امامت بفضل الهی اعطا می شود و اختیاری نیست

بَلْ هُوَ بِفَضْلِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ فَكَيْفَ لَهُمْ بِاخْتِيَارِ الْإِمَامِ

آری مقام امامت به فضل الهی است و آن را به هر کس که خواهد اعطا می کند و اللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ.

ص: ۸۹

اتمام وکمال دین به امامت

إِنَّ اللَّهَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى لَمْ يَقْبِضْ نَبِيَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ حَتَّىٰ أَكْمَلَ لَهُ الدِّينَ وَ أَنْزَلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنَ فِيهِ تَفْصِيلٌ كُلُّ شَيْءٍ بَيِّنٌ فِيهِ الْحَلَالُ وَالْحَرَامُ وَالْحُدُودُ وَالْأَحْكَامُ وَ جَمِيعَ مَا يَحْتَاجُ إِلَيْهِ كَمَلًا فَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ مَا فَرَطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ءِ وَأَنْزَلَ فِي حَجِّهِ الْوَدَاعِ وَ هِيَ آخِرُ عُمْرِهِ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَ أَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي د وَ رَضِيتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا وَ أَمْرَ الْإِمَامَةِ مِنْ تَمَامِ الدِّينِ.

خدای تعالی پیامبرش را قبض روح نکرد مگر آنکه دینش را کامل گردانید و قرآن را بر وی فرو فرستاد که در آن تفصیل هر چیزی هست، حلال و حرام و حدود و احکام و جمیع نیازمندیهای مردم در آن بیان ینشده است ما فَرَطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ءِ در قرآن چیزی را بی بیان نگذاشتیم و نیز در آخر عمر پیامبر صلی الله علیه و آله در حجّه الوداع این آیه را فرو فرستاد: امروز دین شما را کامل و نعمت خود را بر شما تمام کردم و اسلام را به عنوان دین برای شما پسندیدم. پس امر امامت از کمال دین و تمامت نعمت است.

۱- تبیین امامت در زمان حیات رسول خدا صلی الله علیه و آله

وَلَمْ يَمُضْ حَتَّىٰ بَيَّنَّ لِأُمَّتِهِ مَعَالِمَ دِينِهِمْ وَأَوْصَحَ لَهُمْ سَبِيلَهُمْ وَ تَرَكَهُمْ عَلَىٰ قَصِيدِ الْحَقِّ وَأَقَامَ لَهُمْ عَلِيًّا عَلَيْهِ السَّلَامَ عَلِمًا وَ إِمَامًا وَ مَا تَرَكَ شَيْئًا يَحْتَاجُ إِلَيْهِ إِلَّا بَيْنَهُ فَمَنْ زَعَمَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لَمْ يُكْمِلْ دِينَهُ فَقَدْ رَدَّ كِتَابَ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَ مَنْ رَدَّ كِتَابَ اللَّهِ تَعَالَى فَهُوَ كَافِرٌ. هَلْ يَعْرِفُونَ قَدْرَ الْإِمَامَةِ وَ مَحَلَّهَا مِنْ الْأُمَّةِ فَيَجُوزُ فِيهَا اخْتِيَارُهُمْ

و پیامبر از دنیا نرفت مگر آنکه برای امتش معالم دینشان را تبیین فرمود و راه آنها را روشن کرد و آنها را در جاده حق قرار داد و علی علیه السلام را برای آنها نشانه و امام گردانید و حوائج امت را تبیین فرمود و کسی که می‌پندارد خدای تعالی دینش را کامل نکرده کتاب خدای عزیر را رد کرده است و کسی که کتاب خدای تعالی را رد کند کافر شده است. آیا آنها قدر امامت و موقعیت آن را در میان ملت می‌دانند تا برگزیدن امام برای آنها روا باشد؟

۲- شان امامت بالاتر از درک عقول مردم

إِنَّ الْإِمَامَةَ أَجَلٌ قَدْرًا وَأَعْظَمُ شَأْنًا وَأَعْلَى مَكَانًا وَأَمْنَعُ جَانِبًا وَأَبْعَدُ غَوْرًا مِنْ أَنْ يَتْلُغَهَا النَّاسُ بِعُقُولِهِمْ

امامت قدری جلیل تر و شأنی عظیمتر و مکانی بلندتر و جانبی منیع تر و باطنی عمیقتر از آن دارد که مردم به واسطه عقولشان به آن برسند

۳- امامت حضرت ابراهیم علیه اسلام افضل از نبوت او

إِنَّ الْإِمَامَةَ حَخَّصَ اللَّهُ بِهَا إِبْرَاهِيمَ الْخَلِيلَ بَعِيدَ النَّبُوَّةِ وَالْخَلِيَّةِ مَرْتَبَةً ثَالِثَةً وَفَضَّلَهُ بِهَا وَأَشَادَ بِهَا ذِكْرَهُ فَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا. فَقَالَ الْخَلِيلُ سِرُّورًا بِهَا وَمِنْ ذُرِّيَّتِي قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ فَأَبْطَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ إِمَامَةَ كُلِّ ظَالِمٍ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ.

امامت مقامی است که ابراهیم خلیل بعد از آنکه به مقام نبوت و خلقت فائز شد در مرتبه سوم بدان دست یافت و فضیلتی است که خداوند او را به آن مشرف ساخته و آن را ستوده و فرموده است: من تو را برای مردم امام قرار می‌دهم. و خلیل با سرور گفت: آیا از ذریه من نیز امام خواهد بود؟ و خدای تعالی فرمود: عهد من به ظالمان نمی‌رسد.

این آیه امامت هر ظالمی را تا روز قیامت باطل کرده است.

۴- امامت در ذریه و نژاد برگزیده و پاک

وَصَارَتْ فِي الصَّفْوَةِ ثُمَّ أَكْرَمَهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِأَنْ جَعَلَهَا ذُرِّيَّتَهُ أَهْلَ الصَّفْوَةِ وَالطَّهَارَةِ فَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ وَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً وَكُلًّا جَعَلْنَا صَالِحِينَ وَجَعَلْنَاهُمْ أَئِمَّةً يَهْتَدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ فَلَمْ يَزَلْ فِي ذُرِّيَّتِهِ يَرِثُهَا بَعْضٌ عَنْ بَعْضٍ قَرْنًا فَقَرْنَا حَتَّى وَرِثَهَا النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لِلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ فَكَانَتْ لَهُ خَاصَّةً فَقَلَّدَهَا عَلِيًّا بِأَمْرِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ عَلَى رَسْمِ مَا فَرَضَهَا اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ فَصَارَتْ فِي ذُرِّيَّتِهِ الْأَصْفِيَاءَ الَّذِينَ آتَاهُمُ اللَّهُ الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ بِقَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ وَقَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ لَقَدْ لَبِثْتُمْ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ الْبَعْثِ فَهِيَ فِي وُلْدِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ خَاصَّةٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِذْ لَمَّا نَبِيَّ بَعِيدٍ مُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَمِنْ أَيْنَ يَخْتَارُ هَؤُلَاءِ الْجُهَّالُ.

آنگاه خدای تعالی او را گرامی داشت و امامت را در ذریه و نژاد برگزیده و پاک او قرار داد و فرمود: و ما به او اسحاق و یعقوب را بخشیدیم و همه آنها را شایسته قرار دادیم و آنها را امامانی قرار دادیم که به دستور ما هدایت می کردند و انجام کارهای خیر و اقامه صلاه و اعطاء زکاه را به آنان وحی کردیم و برای ما عبادت کنندگان بودند. و این امامت پیوسته در ذریه او بود و قرن به قرن آن را از یک دیگر ارث می بردند تا آنکه پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله وارث آن گردید و خدای تعالی فرمود:

سزاوارترین مردم به ابراهیم کسانی هستند که از او پیروی کردند و همین پیامبر و مؤمنان و خداوند ولی مؤمنین است. و این مقام امامت اختصاص به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله داشت و آن را به امر خدای تعالی و به روشی که او واجب کرده است به علی علیه السلام تفویض فرمود و در ذریه برگزیده او جاری شد، کسانی که خدای تعالی به آنها علم و ایمان داده است چنان که فرموده است: آنان که به آنها علم و ایمان داده شده است گفتند: شما تا روز قیامت در کتاب خدا ماندید و این روز قیامت است و لیکن شما نمی دانید. آری امامت در فرزندان علی علیه السلام تا روز قیامت جاری است، زیرا که پس از حضرت محمد صلی الله علیه و آله پیامبری نیست. چگونه این جهال امام بر می گزینند.

۵- امامت غدیر ارث اوصیاء الهی

إِنَّ الْإِمَامَةَ هِيَ مَنَزَلَةُ الْأَنْبِيَاءِ وَإِرْثُ الْأَوْصِيَاءِ .

امامت مقام انبیاء و ارث اوصیاء است.

۶- امامت غدیر خلافت از خدا و رسول صلی الله علیه و آله

إِنَّ الْإِمَامَةَ خِلَافَةُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَ خِلَافَةُ الرَّسُولِ وَ مَقَامُ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَ مِيرَاثُ الْحَسَنِ وَ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ.

امامت جانشینی خدا و جانشینی رسول و مقام امیر المؤمنین و میراث حسن و حسین علیهم السلام است.

۷- امامت زمام دین و نظام مسلمین و صلاح دنیا و عزت مؤمنین

إِنَّ الْإِمَامَةَ زِمَامُ الدِّينِ وَ نِظَامُ الْمُسْلِمِينَ وَ صَلَاحُ الدُّنْيَا وَ عِزُّ الْمُؤْمِنِينَ.

امامت زمام دین و نظام مسلمین و صلاح دنیا و عزت مؤمنین است.

۸- امامت ریشه و شاخه‌ی پربرکت اسلام

إِنَّ الْإِمَامَةَ أَسُّ الْإِسْلَامِ النَّامِي وَ فَرْعُهُ السَّامِي بِالْإِمَامِ تَمَامُ الصَّلَاةِ وَ الزَّكَاةِ وَ الصِّيَامِ وَ الْحَجِّ وَ الْجِهَادِ وَ تَوْفِيرُ الْفَيْءِ وَ الصَّدَقَاتِ وَ إِمْضَاءُ الْحُدُودِ وَ الْأَحْكَامِ وَ مَنَعُ الثُّغُورِ وَ الْأَطْرَافِ.

امامت ریشه اسلام و شاخه پربرکت آن است، به واسطه امامت نماز و زکاه و روزه و حج و جهاد و فراوانی غنائم و صدقات و اجرای حدود و احکام و مرزبانی سرحدات و اطراف تحقق می یابد.

جایگاه ائمه ی غدیر

۱- حافظ دین خدا

حَافِظُ دِیْنِ اللّٰهِ.

حافظ دین خدا است.

۲- عالم به سیاست و واجب الطاعه

نَامِی الْعِلْمِ كَامِلِ الْجِلْمِ مُضْطَلَعٌ بِالْإِمَامَةِ عَالِمٌ بِالسِّيَاسَةِ مَفْرُوضُ الطَّاعَةِ قَائِمٌ بِأَمْرِ اللّٰهِ عَزَّ وَجَلَّ نَاصِحٌ لِعِبَادِ اللّٰهِ

علمش نامی و حلمش کامل می باشد، آفریده شده برای امامت، عالم به سیاست و واجب الطاعه است، قائم به امر خدا، ناصح بندگان خدا

۳- از نسل مطهر بتول

وَهُوَ نَسِیْلُ الْمُطَهَّرَةِ الْبَتُولِ لَمَّا مَعَمَّرَ فِيهِ فِي نَسَبٍ وَ لَمَّا يُدَانِيهِ ذُو حَسَبٍ فَالْتَسَبُ مِنْ قُرَيْشٍ وَ الدَّرْوَهُ مِنْ هَاشِمٍ وَ الْعِتْرَةُ مِنْ آلِ الرَّسُولِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ وَ الرَّضَى مِنَ اللّٰهِ شَرَفُ الْأَشْرَافِ وَ الْقُرْعُ مِنْ عَبْدٍ مَنَافٍ .

و از نسل مطهر بتول است و در نژاد او تیرگی نیست و پلیدی راه ندارد و برای او منزلتی است که هیچ ذو حسبی بدان نرسد از خاندان قریش و نسب بلند هاشم و عترت آل رسول علیهم السلام، و مرضی خدای تعالی است، شرف اشراف و فرعی از شجره عبد مناف است.

۴- عالمی است که نادانی ندارد

وَ الْإِمَامُ عَالِمٌ لَا يَجْهَلُ رَاعٍ لَا يَنْكُلُ مَعْدِنُ الْقُدْسِ وَ الطَّهَارَةِ وَ النُّشُكِ وَ الزَّهَادَةِ وَ الْعِلْمِ وَ الْعِبَادَةِ مَخْصُوصٌ بِدَعْوَةِ الرَّسُولِ

در حالی که امام عالمی است که نادانی ندارد و سرپرستی است که نکول نکند و معدن قدس و طهارت و طریقت و زهد و علم و عبادت است و مخصوص به دعوت رسول خدا و تعیین اوست.

۵- غیر قابل توصیف

وَ كَيْفَ يُوصَفُ لَهُ أَوْ يُنْعَتُ بِكُنْهِهِ أَوْ يُفْهَمُ شَيْءٌ مِنْ أَمْرِهِ أَوْ يُوجَدُ مَنْ يُقَامُ مَقَامَهُ وَيُعْنَى غِنَاهُ لَا كَيْفَ وَ أَنَّى وَ هُوَ بِحَيْثُ [بِحَيْثُ] النَّجْمُ مِنْ أَيْدِي الْمُتَنَاولِينَ وَ وَصَفَ الْوَاصِفِينَ فَأَيُّ الْإِخْتِيَارِ مِنْ هَذَا وَ أَيْنَ الْعُقُولُ عَنْ هَذَا وَ أَيْنَ يُوجَدُ مِثْلُ هَذَا أَ ظَنُّوا أَنْ يُوجَدَ ذَلِكَ فِي غَيْرِ آلِ الرَّسُولِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ كَمَا ذُبُّهُمْ وَ اللَّهُ أَنْفُسِهِمْ وَ مَنَّتَهُمُ الْبَاطِلَ فَارْتَقُوا مُرْتَقَى صَعْبًا دَخَضًا تَزَلُّ عَنْهُ إِلَى الْحَضَةِ بِضِ أَقْدَامِهِمْ رَأَمُوا إِقَامَةَ الْإِمَامِ بِعُقُولٍ جَائِرَةٍ [حَائِرَةٍ] بَائِرَةٍ نَاقِصَةٍ وَ آرَاءٍ مُضِلَّةٍ فَلَمْ يَزِدَادُوا مِنْهُ إِلَّا بُعْدًا قَاتَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّى يُؤْفَكُونَ

چه رسد به آنکه کنه او توصیف شود و یا آنکه چیزی از اسرار او فهمیده شود یا کسی قائم مقام و نایب او شود؟ نه، از کجا و چگونه چنین چیزی ممکن است، او مانند ستاره ای است که از دسترسی و توصیف خلاق برتر است.

این مقام چقدر از اختیار و عقول مردم فاصله دارد و کجا چنین مقامی یافت می شود؟ می پندارند که امام در غیر آل رسول علیهم السلام یافت می شود، به خدا سوگند خودشان خود را دروغگو شمردند و آنها را باطیل ایشان به آرزوهای باطل واداشته است و به گردنه سخت و لغزنده ای بالا رفته اند که گامهایشان می لغزد و به پرتگاه سقوط خواهند کرد و به عقول سرگردان و ناقص و آرای گمراه کننده خود امامی را برگزینند که جز دوری و گمراهی بر ایشان نیفزاید خدا ایشان را بکشد، تا کی نسبت ناروا می دهند؟

۶- یگانه است

الْإِمَامُ وَاحِدٌ دَهْرُهُ لَا يُدَانِيهِ أَحَدٌ وَ لَا يُعَادِلُهُ عَالِمٌ وَ لَا يُوجَدُ مِنْهُ بَدَلٌ وَ لَا لَهُ مِثْلٌ وَ لَا نَظِيرٌ مَخْصُوصٌ بِالْفِعْلِ كُلِّهِ مِنْ غَيْرِ طَلَبٍ مِنْهُ لَهُ وَ لَا اكْتِسَابٍ بِلِ اِخْتِصَاصٍ مِنَ الْمُفْضَلِ الْوَهَّابِ فَمَنْ ذَا الَّذِي يَبْلُغُ مَعْرِفَةَ الْإِمَامِ وَ يُمَكِّنُهُ اِخْتِيَارُهُ هَيْهَاتَ هَيْهَاتَ ضَلَّتِ الْعُقُولُ وَ تَاهَتِ الْحُلُومُ وَ حَارَتِ الْأَلْبَابُ وَ حَسِرَتِ الْعُيُونُ وَ تَصَيَّرَتِ الْعُظْمَاءُ وَ تَحَيَّرَتِ الْحُكَمَاءُ وَ تَقَاصِرَتِ الْحُلَمَاءُ وَ حَصَرَتِ الْخُطَبَاءُ وَ جَهَلَتِ الْأَبْنَاءُ وَ كَلَّتِ الشُّعْرَاءُ وَ عَجَزَتِ الْأُدْبَاءُ وَ عَيَّيَتِ الْبُلَغَاءُ عَنْ وَصْفِ شَأْنٍ مِنْ شَأْنِهِ أَوْ فَضِيلِهِ مِنْ فَضَائِلِهِ فَأَقْرَبَتْ بِالْعَجْزِ وَ التَّفْصِيرِ

امام یگانه دوران است، هیچ کس به پایه او نرسد و عالمی با او برابر نگردد و همتا و مثل و نظیری ندارد و بی اکتساب و طلب، به فضل و کمال مخصوص گشته و از جانب مفضل و هاب بدان اختصاص یافته است. کیست که بتواند به کنه معرفت امام دست یابد یا آنکه بتواند او را برگزیند؟ هیهات! هیهات! عقل و دانش در او گم و خردها حیران و چشمها بی فروغ و بزرگان کوچک و حکیمان متحیر و خطیبان الکن و خردمندان قاصر و دانایان جاهل و شاعران در مانده و ادیبان ناتوان و بلیغان عاجزند که شأنی از شئون و فضیلتی از فضایل امام را توصیف کنند و به ناتوانی و تقصیر خود معترفند

۷-امین و حجت و خلیفه ی خدا

الْإِمَامُ أَمِينُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي خَلْقِهِ وَحُجَّتِهِ عَلَى عِبَادِهِ وَخَلِيفَتُهُ فِي بِلَادِهِ وَالدَّاعِي إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَالذَّابُّ عَنْ حُرْمِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ

امام امین خدای تعالی در میان خلائق و حجت او بر بندگان و خلیفه او در بلاد و داعی به خدای تعالی و مدافع از حریم خدای تعالی است.

۸-معصوم است

الْإِمَامُ هُوَ الْمُطَهَّرُ مِنَ الذُّنُوبِ الْمُبْرَأُ مِنَ الْعُيُوبِ مَخْصُوصٌ بِالْعِلْمِ مَوْسُومٌ بِالْحِلْمِ نِظَامُ الدِّينِ وَعِزُّ الْمُسْلِمِينَ وَعَيْظُ الْمُنَافِقِينَ وَبَوَازُ الْكَافِرِينَ

امام مطهر از گناهان و مبرای از عیوب و مخصوص به علم و موسوم به بردباری و نظام دین و عزت مسلمین و موجب خشم منافقین و هلاکت کفار است.

۹-رافت و عطف

الْإِمَامُ الْأَمِينُ الرَّفِيقُ (۱) وَالْوَالِدُ الشَّفِيقُ وَالْأَخُ الشَّقِيقُ وَمَفْزَعُ الْعِبَادِ فِي الدَّاهِيَةِ

امام یاری امین و پدری مهربان و برادری دلسوز و پناهگاه بندگان در حوادث ناگوار است.

کمال الدین و تمام النعمه، ج ۲، ص: ۶۷۶

الْإِمَامُ الْأَنْبِيُّ الرَّفِيقُ .

امام همدم همراه است.

کافی ج ۱ ص ۲۰۰

۱۰- رحمت واسعه ی الهی

الْإِمَامُ السَّحَابُ الْمَطْرُ وَالْغَيْثُ الْهَاطِلُ وَالشَّمْسُ الْمُضِيئَةُ وَالسَّمَاءُ الظَّلِيلَةُ وَالْأَرْضُ الْبَسِيطَةُ وَالْعَيْنُ الْغَزِيرَةُ وَالْغَدِيرُ وَالرَّوَضَةُ

امام ابر بارنده و باران سیل آسا و خورشید رخشنده و آسمان سایه افکننده و زمین گسترده و چشمه جوشنده و برکه و روضه است.

۱۱- راهنما در مهالک

الْإِمَامُ النَّارُ عَلَى الْيَفَاعِ الْحَارِّ لِمَنْ اضْطَلَى بِهِ وَالِدَلِيلُ فِي الْمَهَالِكِ مَنْ فَارَقَهُ فَهَالِكٌ

امام آتشی بر بلندی و گرمابخش سرمازدگان و دلیل در مهالک است که هر کس از آن مفارقت کند هلاک خواهد شد.

۱۲- رهاننده از گمراهی

الْإِمَامُ الْمَاءُ الْعَذْبُ عَلَى الظَّمِّ وَالِدَالُّ عَلَى الْهُدَى وَالْمُنْجِي مِنَ الرَّدَى

امام آب گوارا به کام تشنگان و راهنمای هدایت و رهاننده از گمراهی است.

۱۳- نور هدایت در عالم

الْإِمَامُ الْبَدْرُ الْمُنِيرُ وَالسَّرَاحُ الرَّاهِرُ وَالنُّورُ السَّاطِعُ وَالنَّجْمُ الْهَادِي فِي غِيَابِ الدُّجَى وَالْبَلَدُ الْقِفَارِ وَلُجَجِ الْبِحَارِ

امام بدر منیر و سراج زاهر و نور ساطع و ستاره هادی در شبهای تاریک و بیابانهای بی آب و علف و دریاهاى پرگرداب است.

۱۴- افقی است دست نیافتنی

الْإِمَامُ كَالشَّمْسِ الطَّالِعَةِ لِلْعَالَمِ وَهِيَ فِي الْأَفْقِ بِحَيْثُ لَا تَنَالُهَا الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارُ

امام مانند شمس طلعه برای عالم است و او در افقی است که ایادی و ابصار بدو نرسد.

۱۵- بیان حلال و حرام واقعه ی حدود الهی

الْإِمَامُ يُجَلِّ حَلَالَ اللَّهِ وَ يُحَرِّمُ حَرَامَ اللَّهِ وَ يُقِيمُ حُدُودَ اللَّهِ وَ يَدُوبُ عَنْ دِينِ اللَّهِ وَ يَدْعُو إِلَى سَبِيلِ رَبِّهِ بِالْحُكْمِ وَ الْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَ
الْحُجَّةِ الْبَالِغَةِ

ص: ۹۷

امام حلال خدا را حلال و حرام او را حرام می کند و حدود الهی را اقامه و از دین خدا دفاع می نماید و با حکمت و موعظه حسنه و حجت بالغه مردم را به راه پروردگار فرا می خواند

۱۶- انتخاب امام بامردم نیست

أَوْ يَنَالُوهَا بِأَرَائِهِمْ أَوْ يُقِيمُوا إِمَامًا بِاخْتِيَارِهِمْ.

یا آنکه به اختیار خود امامی را منصوب کنند.

۱۷- امام از منظر قرآن

إِنَّ الْأَنْبِيَاءَ وَالْمَأْتِمَةَ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ يُؤَفِّقُهُمُ اللَّهُ وَيُؤْتِيهِمْ مِنْ مَخْزُونِ عِلْمِهِ وَحُكْمِهِ مَا لَمَّا يُؤْتِيهِ غَيْرُهُمْ فَيَكُونُ عِلْمُهُمْ فَوْقَ كُلِّ عِلْمِ أَهْلِ زَمَانِهِمْ فِي قَوْلِهِ تَعَالَى أَمْ مَنْ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ أَحَقُّ أَنْ يُتَّبَعَ أَمْ مَنْ لَا يَهْدِي إِلَّا أَنْ يُهْدَىٰ فَمَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ وَقَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ وَمَنْ يُؤْتِ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا وَقَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ فِي طَالُوتَ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ عَلَيْكُمْ وَزَادَهُ بَسِيطَةً فِي الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ وَاللَّهُ يُؤْتِي مُلْكَهُ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ وَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ لِنَبِيِّهِ وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا وَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ فِي الْأَنْبِيَاءِ مَنْ أَهْلَ بَيْتِهِ وَعِترته وَذُرِّيَّتِهِ أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَىٰ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ فَقَدْ آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا فَمِنْهُمْ مَنْ آمَنَ بِهِ وَمِنْهُمْ مَنْ صَدَّ عَنْهُ وَكَفَىٰ بِجَهَنَّمَ سَعِيرًا

خداوند پیامبران و امامان را توفیق می دهد و از مخزن علم و حکمت خود به آنان چیزی را عطا می کند که به دیگران نمی دهد و علم آنان فوق علم سایرین است چنان که خدای تعالی می فرماید: آیا کسی که به حقّ فرا می خواند شایسته تر است تا از او تبعیت شود یا کسی که مهتدی نیست مگر آنکه او را هدایت کنند چه می گوئید و چگونه حکم می کنید؟ و باز می فرماید: و کسی را که حکمت داده اند خیر کثیر به او ارزانی کرده اند و جز خردمندان متذکر نمی شوند. در داستان طالوت می فرماید: خداوند او را برگزید و در علم و جسم برتری داد و خداوند پادشاهی خود را به هر کس که بخواهد ارزانی می کند و خداوند واسع و علیم است. و به پیامبرش فرمود: و فضل خداوند بر تو بسیار است. و خدای تعالی در باره ائمه از اهل بیت و عترت و ذریّه او صلوات الله عليهم اجمعین می فرماید: آیا بر مردم حسد می ورزند، مردمی که خداوند فضل خود را به آنان ارزانی فرموده است؟ ما به آل ابراهیم کتاب و حکمت و ملک عظیمی دادیم و برخی به آن ایمان آورده و برخی دیگر از آن روی می گردانند و جهنم آتش کافی دارد.

۱۸- حَجَّتِ بَالِغِهِ بِرِ بِنْدِگَانِ وَ شَاهِدِ بِرِ خَلَائِقِ

وَ إِنَّ الْعَبْدَ إِذَا اخْتَارَهُ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ لِأُمُورِ عِبَادِهِ شَرَحَ اللَّهُ صِدْرَهُ لِذَلِكَ وَ أودَعَ قَلْبَهُ يَتَابِعُ الْحِكْمَةَ وَ أَلْهَمَهُ الْعِلْمَ إِلْهَامًا فَلَمْ يَعْنِ بَعْدَهُ بِجَوَابٍ وَ لَأَ يَحِيدُ فِيهِ عَنِ الصَّوَابِ وَ هُوَ مَعْصُومٌ مُؤَيَّدٌ مُوَفَّقٌ مُسَدَّدٌ قَدْ أَمِنَ الْخَطَايَا وَ الزَّلَّلَ وَ الْعِتَارَ يَخْصُهُ اللَّهُ بِذَلِكَ لِيَكُونَ حُجَّتَهُ عَلَى عِبَادِهِ وَ شَاهِدَهُ عَلَى خَلْقِهِ وَ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَ اللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ فَهَلْ يَقْدِرُونَ عَلَى مِثْلِ هَذَا فَيَخْتَارُوهُ أَوْ يَكُونُ مُخْتَارُهُمْ بِهِذِهِ الصِّفَةِ

چون خدای تعالی بنده ای را برای امور بندگانش برگزیند به او شرح صدری عطا کند و در دلش چشمه های حکمت به ودیعه نهد و دانش را به او الهام فرماید و پس از آن او در جوابی در نماند و در صوابی حیران نماند. او معصوم مؤید و موفق مسدد و از خطا و لغزش در امان است، خداوند او را بدین اوصاف مخصوص می گرداند تا حجت بالغه بر بندگان و شاهد بر خلائق باشد و ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَ اللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ.

آیا بشر به چنین اموری قادر است تا او را برگزیند یا آنکه برگزیده آنها چنین اوصافی دارد تا او را پیش بیندازند؟

ویژگیهای مخالفین امامت و ائمه غدیر

از روی بصیرت امام را ترک کردند

لَقَدْ رَأَوْا صَيْغِبًا وَ قَالُوا إِنْ كَأَنَّ وَ ضَلُّوا ضَلَالًا بَعِيدًا وَ وَقَعُوا فِي الْحَيْرَةِ إِذْ تَرَكُوا الْإِمَامَ عَنِ بَصِيرَةٍ وَ زَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ وَ مَا كَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ

وَ رَعِبُوا عَنِ اخْتِيَارِ اللَّهِ وَ اخْتِيَارِ رَسُولِهِ إِلَى اخْتِيَارِهِمْ وَ الْقُرْآنُ يُنَادِيهِمْ وَ رَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَ يَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخَيْرَةُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَ تَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ وَ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ وَ مَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَ لَا مُؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخَيْرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ.

وَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ أَمْ لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ إِنَّ لَكُمْ فِيهِ لَمَا تَخَيَّرُونَ أَمْ لَكُمْ أَيْمَانٌ عَلَيْنَا بِالْعَهَةِ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِنَّ لَكُمْ لَمَا تَحْكُمُونَ سَأَلْتَهُمْ أَيُّهُمْ بِذَلِكَ زَعِيمٌ أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ فَلَيَأْتُوا بِشُرَكَائِهِمْ إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ وَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا أَمْ طَعَّ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ قَالُوا سَمِعْنَا وَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الضَّمُّ الْبُكْمُ الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ وَلَوْ عَلِمَ اللَّهُ فِيهِمْ خَيْرًا لَأَسْمَعَهُمْ وَلَوْ أَسْمَعَهُمْ لَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُعْرِضُونَ قَالُوا سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا

سختی را طلب کردند و سخن دروغ بر زبان جاری نمودند و به گمراهی عمیقی درافتادند و در حیرت و سرگردانی واقع شدند، زیرا که از روی بصیرت امام را ترک کردند و شیطان اعمالشان را آراست و آنان را از سبیل الهی بازداشت در حالی که مستبصر بودند، از برگزیده خدا و رسول روی برگردانیده و به جانب برگزیده خود روی آوردند در حالی که ندای قرآن کریم به آنان چنین است: و پروردگار تو هر کسی را که بخواهد می آفریند و او را برمی گزیند و ایشان را اختیاری نیست سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ و باز فرموده است: هیچ زن و مرد مؤمنی را نسزد که چون خدا و رسولش حکمی کنند امر دیگری را اختیار کنند. و فرموده است: چگونه اید که چگونه حکم می کنید؟ آیا کتابی دارید که از آن بیاموزید؟ آیا آنچه که اختیار می کنید رواست؟ آیا علیه ما سوگندی دارید که تا روز قیامت حق حکومت و قضا دارید؟ از ایشان بپرس کدام یک از آنها به چنین مطلبی زعیم است؟ یا برای آنها شریکانی است، پس اگر راست می گویند شرکاء خود را بیاورند. و خدای تعالی فرمود: آیا در قرآن تدبیر نمی کنند یا آنکه قلوبشان مقفول است؟ یا آنکه خداوند بر قلوب آنها مهر نهاده و نمی فهمند؟ یا آنکه گفتند شنیدیم ولی نمی شنوند و نزد خداوند بدترین جنبنندگان کران و گنگانند که تعقل نمی کنند و اگر خیری در آنها بود خداوند آنها را شنوا می کرد و اگر شنوا می کرد پشت می کردند و اعراض می نمودند. و یا آنکه گفتند شنیدیم و نافرمانی کردیم.

از هوی و هوس پیروی کردند

فَيَقْدُمُوهُ تَعِدُّوْا وَ بَيْتَ اللّٰهِ الْحَقِّ وَ تَبَيَّنُوْا كِتَابَ اللّٰهِ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ كَمَا تَنْهَمُّ لَّا- يَعْلَمُوْنَ وَ فِي كِتَابِ اللّٰهِ الْهُدٰى وَ الشَّفَاءَ فَبَيَّنُوْهُ وَ اتَّبَعُوْا
 اَهْوَاءَهُمْ فَذَمَّهُمُ اللّٰهُ وَ مَقَّتَهُمْ وَ اتَّعَسَ بِهِمْ فَقَالَ عَزَّ وَ جَلَّ وَ مَنْ اَضَلُّ مِمَّنْ اتَّبَعَ هَوَاهُ بِغَيْرِ هُدٰى مِنَ اللّٰهِ اِنَّ اللّٰهَ لَا يَهْدِى الْقَوْمَ الظّٰلِمِيْنَ وَ
 قَالَ عَزَّ وَ جَلَّ فَتَعَسَا لَهُمْ وَ اَضَلَّ اَعْمَالَهُمْ وَ قَالَ عَزَّ وَ جَلَّ كَبُرَ مَقْتًا عِنْدَ اللّٰهِ وَ عِنْدَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا كَذٰلِكَ يَطْبَعُ اللّٰهُ عَلٰى كُلِّ قَلْبٍ مُّتَكَبِّرٍ
 جَبَّارٍ.

به بیت الله سوگند که با حق دشمنی کردند و کتاب خدا را پشت سر انداختند، گویا نمی دانند که در کتاب خدا هدایت و شفاء است آن را به کناری انداختند و از هوی و هوس پیروی کردند و خداوند آنها را نکوهش کرد و دشمن داشت و بدبخت کرد.

خدای تعالی فرمود: و کیست که گمراه تر باشد از کسی که بی رهبری خداوند از هوی پیروی کند که خدای تعالی ستمکاران را هدایت نمی کند. و فرموده است: بدا به حال ایشان و نابود کند اعمال ایشان را و فرمود: نزد خدا و مؤمنان دشمنی بزرگی است و این چنین خداوند بر قلب متکبر ستمکار مهر می نهد.

تبیین مفاهیم بلندغدير

حدیث سلسله الذهب و امتداد ولایت غدیر

عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ رَاهُوَيْهِ قَالَ: لَمَّا وَافَى أَبُو الْحَسَنِ الرَّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ نَيْسَابُورَ وَ أَرَادَ أَنْ يَرْحَلَ مِنْهَا إِلَى الْمَأْمُونِ اجْتَمَعَ إِلَيْهِ أَصْحَابُ
 الْحَدِيثِ فَقَالُوا لَهُ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ تَزَحُّلُ عَنَّا وَ لَا تُحَدِّثُنَا بِحَدِيثِ فَنَسِيْتَفِيْدَهُ مِنْكَ وَ قَدْ كَانَ قَعَدَ فِي الْعَمَارِيَةِ فَأَطْلَعَ رَأْسَهُ وَ قَالَ سَمِعْتُ
 أَبِي مُوسَى بْنَ جَعْفَرٍ يَقُولُ سَمِعْتُ أَبِي جَعْفَرَ بْنَ مُحَمَّدٍ يَقُولُ سَمِعْتُ أَبِي مُحَمَّدَ بْنَ عَلِيٍّ يَقُولُ سَمِعْتُ أَبِي عَلِيَّ بْنَ الْحُسَيْنِ يَقُولُ
 سَمِعْتُ أَبِي الْحُسَيْنِ بْنَ عَلِيٍّ يَقُولُ سَمِعْتُ أَبِي أَمِيرِ الْمُؤْمِنِيْنَ عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ يَقُولُ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ
 آلِهِ يَقُولُ سَمِعْتُ جَبْرَيْلَ يَقُولُ سَمِعْتُ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ يَقُولُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ حِضْنِي فَمَنْ دَخَلَ حِضْنِي أَمِنَ مِنْ عَذَابِي فَلَمَّا مَرَّتِ الرَّاحِلَةُ
 نَادَانَا بِشُرُوطِهَا وَ أَنَا مِنْ شُرُوطِهَا.

اسحق بن راهویه گوید چون أبو الحسن الرضا علیه السلام به نیشابور آمد و خواست از آنجا نزد مأمون کوچ کند اصحاب حدیث جمع شدند و باو عرض کردند یا ابن رسول الله از نزد ما میروی و حدیثی نمی فرمائی که ما از شما استفاده کنیم حضرت در هودج نشسته بود سر خود بیرون آورد و فرمود شنیدم از پدرم موسی بن جعفر میگفت شنیدم از پدرم جعفر بن محمد میگفت شنیدم از پدرم محمد بن علی میگفت شنیدم از پدرم امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیهم السلام می گفت شنیدم از رسول خدا صلی الله علیه و آله می گفت شنیدم از جبرئیل می گفت شنیدم از خدای عز و جل میفرماید لا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ حُصْنٌ مَنْسُتٌ وَ هُرٌّ كَهْ دَرِ حُصْنٍ مَنْ دَرِ آيِدِ اَزْ عَذَابِهِمْ دَرِ اَمَانَتِهِمْ چُونِ رَاحِلِهِ بَرَاهِ اِفْتَادِ وَ كَازِدَتِ فَرِيَادِ كَرْدِ بَهْ مَا، كِهْ بَا شَرُوطِ اَنْ وَ مَنْ هَمْ اَزْ شَرُوطِ اَنْهَمْ.

الأمالی (للصدوق)، النص، ص: ۲۳۵

خصوصیت شیعیان غدیر

عَنْ الرِّضَا عَلِيِّ بْنِ مُوسَى عَنْ أَبِيهِ مُوسَى بْنِ جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَنْ أَبِيهِ مُحَمَّدِ بْنِ عَلِيٍّ عَنْ أَبِيهِ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ عَنْ أَبِيهِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ قَالَ: رَأَى أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ رَجُلًا مِنْ شِيعَتِهِ بَعْدَ عَهْدِ طَوِيلٍ وَقَدْ أَثَّرَ السِّنُّ فِيهِ وَ كَانَ يَتَجَلَّدُ فِي مَشِيَّتِهِ فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَبْرَ سِنَّكَ يَا رَجُلُ قَالَ فِي طَاعَتِكَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِنَّكَ لَتَتَجَلَّدُ قَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَعْدَائِكَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَجِدُ فِيكَ بَقِيَّةً قَالَ هِيَ لَكَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ.

ص: ۱۰۲

امیر المؤمنین علیه السلام یکی از شیعیانش را پس از دیر زمانها دیدار کرد سن او گذشته بود و چابک راه میرفت باو فرمود پیر شدی ای مرد گفت در طاعت تو ای امیر المؤمنین فرمود: چابک میروی گفت بقصد دشمنانت ای امیر المؤمنین فرمود هنوز در تو توانی مانده عرض کرد تقدیم آستانت یا امیر المؤمنین.

پیامها:

۱- ثابت قدم بودن در راه ولایت امیر المومنین علی علیه السلام

۲- آمادگی برای مقابله بادشمنان ولایت

۳- فدا کردن جان برای ولایت

الأمالی (للسدوق)، النص، ص: ۱۷۸

حکایت جابر از مراسم حجه الوداع

أخبرنا الحسن بن أحمد بن موسى الغندجاني، حدّثنا هلال بن محمد الحفار، حدّثنا إسماعيل بن علي [الخزاعي أخى دعبل] حدّثنا أبي [علي، قال: حدّثنا علي بن موسى الرضا قال: حدّثنا أبي موسى بن جعفر قال: حدّثنا أبي جعفر بن محمد قال: حدّثنا أبي محمد] بن علي الباقر، عن جابر بن عبد الله الأنصاري قال: إنّي لأدناهم برسول الله في حجه الوداع ب «منى» [حين] قال: لا ألفتكم ترجعون بعدى كفاراً يضرب بعضكم رقاب بعض، و أيم الله إن فعلتموها لتعرفنني في الكتيبه التي تضاربكم. ثم التفت إلى خلفه فقال: أو علي - ثلاثاً - فرأينا أن جبرئيل غمزه، و أنزل الله على أثر ذلك (فَإِمَّا نَذْهَبَنَّ بِكَ فَإِنَّا مِنْهُمْ مُنْتَقِمُونَ) بعلي بن أبي طالب (أَوْ تُرِيكَ الَّذِي وَعَدْنَاهُمْ فَإِنَّا عَلَيْهِمْ مُّقْتَدِرُونَ) ثم نزلت (قُلْ رَبِّ إِنَّمَا تُرِيئِي مَا يُوعَدُونَ، رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ) ثُمَّ نَزَلَتْ (فَاسْتَمْسِكْ بِالَّذِي أُوحِيَ إِلَيْكَ إِنَّكَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ، وَإِنَّهُ لَذِكْرٌ لَّكَ وَلِقَوْمِكَ، وَ سَوْفَ تُسْأَلُونَ) عَنْ وَلايِهِ عَلِيّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ.

او از پدرش ابی محمد بن علی الباقر علیه السلام نقل کرده است که جابر بن عبد الله انصاری حکایت کرد. در آخرین مراسم حج یعنی حجه الوداع در نزدیک پیامبر صلی الله علیه و آله ایستاده بودم که آن حضرت فرمود: لا ألفتکم ترجعون بعدی کفاراً يضرب بعضکم رقاب بعض، و أيم الله لئن فعلتموها لتعرفنني في الكتيبه التي تضاربكم.

ص: ۱۰۳

ای یاران! شما را توصیه می‌کنم؛ بعد از من به کفر و بی‌دینی نگرایید که با شمشیر به جان یک‌دیگر بیفتید و گردن همدیگر را بزنید. به خدا سوگند اگر چنین کنید؛ مرا از کسانی خواهید یافت که شما را با شمشیر برانم.

سپس به پشت سرش نگاه کرد و فرمود: عَلِيٌّ يَا عَلِيُّ يَا عَلِيُّ! چون سه بار نام علی علیه السلام را به زبان آورد، دیدیم جبرئیل بر آن حضرت فرود آمد و گفت:

فَأَمَّا نَذَهَبَنَّ بِكَ فَإِنَّا مِنْهُمْ مُتَّقِمُونَ بَعْلَى بن ابی طالب علیه السلام فَاسْتَمْسِكَ بِالَّذِي أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنْ أَمْرِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِنَّكَ عَلِيٌّ صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ.

خدای سبحان می‌فرماید: به وسیله علی بن ابی طالب علیه السلام از آنان انتقام می‌گیرم. ای رسول من! آنچه از امر علی بن ابی طالب علیه السلام بر تو وحی می‌کنم تمسک کن. إِنَّكَ عَلِيٌّ صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ؛ که تو بر صراط مستقیم و طریق حقیقت هستی.

شواهد التنزیل لقواعد التفضیل، ج ۲، ص: ۲۱۷

علی علیه السلام قسمت کننده بهشت و جهنم

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحَسَنِ بْنِ فَضَالٍ عَنْ أَبِيهِ قَالَ قَالَ سَأَلْتُ أَبَا الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقُلْتُ لَهُ لِمَ كُنِّي النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ بِأَبِي الْقَاسِمِ فَقَالَ لِأَنَّهُ كَانَ لَهُ ابْنٌ يُقَالُ لَهُ قَاسِمٌ فَكُنِّي بِهِ قَالَ فَقُلْتُ لَهُ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ فَهَلْ تَرَانِي أَهْلًا لِلزِّيَادَةِ فَقَالَ نَعَمْ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قَالَ أَنَا وَعَلِيُّ أَبُوَاهِذِهِ الْأُمَّةِ قُلْتُ بَلَى قَالَ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَبٌ لِجَمِيعِ أُمَّتِهِ وَعَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِيهِمْ بِمَنْزِلَتِهِ قُلْتُ بَلَى قَالَ أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ عَلِيًّا عَلَيْهِ السَّلَامُ قَاسِمُ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ قُلْتُ بَلَى قَالَ فَقِيلَ لَهُ أَبُو الْقَاسِمِ لِأَنَّهُ أَبُو قَاسِمِ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ قُلْتُ لَهُ وَمَا مَعْنَى ذَلِكَ فَقَالَ إِنَّ شَفَقَةَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عَلَى أُمَّتِهِ شَفَقَةُ الْأَبَاءِ عَلَى الْوَالِدِ وَأَفْضَلُ أُمَّتِهِ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَمَنْ بَعْدَهُ شَفَقَهُ عَلِيُّ عَلَيْهِ السَّلَامُ عَلَيْهِمْ كَشَفَقَتِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لِأَنَّهُ وَصِيُّهُ وَخَلِيفَتُهُ وَالْإِمَامُ بَعْدَهُ فَلِذَلِكَ قَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَنَا وَعَلِيُّ أَبُوَاهِذِهِ الْأُمَّةِ وَصَعِدَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ الْمُنْبَرِ فَقَالَ مَنْ تَرَكَ دِينًا أَوْ ضَيَاعًا فَعَلَيَّْ وَإِلَيَّ وَمَنْ تَرَكَ مَالًا فَلِوَرَثَتِهِ فَصَارَ بِذَلِكَ أَوْلَى بِهِمْ مِنْ آبَائِهِمْ وَأُمَّهَاتِهِمْ وَصَارَ أَوْلَى بِهِمْ مِنْهُمْ بِأَنْفُسِهِمْ وَكَذَلِكَ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ بَعْدَهُ جَرَى ذَلِكَ لَهُ مِثْلُ مَا جَرَى لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ.

ص: ۱۰۴

حدیث کردند ما را ... از فضال که گفت پرسیدم از حضرت رضا علیه السلام چرا: کنیه نبی اکرم صلی الله علیه و آله ابو القاسم است؟ فرمود: چون آن حضرت پسری داشت به نام قاسم، از این جهت مکنی به ابو القاسم شد (یعنی پدر قاسم) عرض کردم اگر مرا لایق میدانید و اهلیت دارم زیادتر (شرح دهید و تفصیل آن را) بیان بفرمائید فرمود: بلی، آیا میدانی که رسول خدا صلی الله علیه و آله فرموده: من و علی دو پدر هستیم برای این امت (مسلمان)؟ گفتم بلی میدانم، فرمود: میدانی که پیغمبر صلی الله علیه و آله پدر است برای تمام امتش و علی علیه السلام هم جزو امت آن حضرت محسوبست؟ گفتم: بلی میدانم، فرمود: میدانی که علی علیه السلام قسمت کننده بهشت و جهنم است؟ عرض کردم آری میدانم، فرمود: پس پیغمبر را ابو القاسم از این جهت می گویند که پدر قاسم بهشت و جهنم است (که علی علیه السلام باشد) گفتم: چگونه می شود این (که فرمودید علی علیه السلام پدر این امت است) فرمود: مهربانی پیغمبر صلی الله علیه و آله بر امت خود مانند مهربانی پدر است بر فرزند خود، و افضل امت آن حضرت علی علیه السلام بوده و بعد از آن حضرت شفقت و مهربانی علی علیه السلام بر امت (مسلمان) همانند شفقت و مهربانی آن حضرتست بر ایشان، زیرا علی علیه السلام وصی و خلیفه (بلا فصل) رسول خدا صلی الله علیه و آله است و امام است بعد از او (بر امتش) و از این جهت بود که پیغمبر صلی الله علیه و آله میفرمود: من و علی دو پدر هستیم برای این امت و نبی اکرم صلی الله علیه و آله روزی بالای منبر

(طبق وحی الهی) فرمود: هر کس (از مسلمانان) وفات کند و قرضی و یا (نان خور و) عیالی داشته باشد قرضش را باید من ادا کنم و عیالش را من باید نفقه و مخارج بدهم، و هر کس اموالی را واگذارده باشد برای وارث او است.

پس از این جهت پیغمبر اولی بود بمؤمنین از پدران و مادران ایشان، و صاحب اختیارتر بود بر ایشان از خودشان (بمنطوقه آیه: النَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ (۱) و بعد از حضرت رسول صلی الله علیه و آله حضرت امیر المؤمنین علیه السلام برای این امت این چنین بود (زیرا علی نفس پیغمبر بوده طبق آیه وافی هدایه مباحله. (۲)

و همچنین کشف الغمه قالَ الْأَبِيُّ أُذْخِلَ رَجُلٌ إِلَى الْمَأْمُونِ أَرَادَ ضَرْبَ رَقَبَتِهِ وَالرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ حَاضِرٌ فَقَالَ الْمَأْمُونُ مَا تَقُولُ يَا أَبَا الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَالَ أَقُولُ إِنَّ اللَّهَ لَا يَزِيدُكَ بِحُسْنِ الْعَفْوِ إِلَّا عِزًّا فَعَفَا عَنْهُ وَقَالَ الْمَأْمُونُ يَا أَبَا الْحَسَنِ أَخْبِرْنِي عَنْ جَدِّكَ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِأَيِّ وَجْهِ هُوَ قَسِيمُ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ فَقَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ أَلَمْ تَزَوْ عَنْ أَبِيكَ عَنْ آبَائِهِ عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ أَنَّهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَقُولُ حُبُّ عَلِيِّ إِيْمَانٌ وَبُغْضُهُ كُفْرٌ فَقَالَ بَلَى قَالَ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ فَقَسَمَ الْجَنَّةَ وَالنَّارَ فَقَالَ الْمَأْمُونُ لَا أَبْقَانِي اللَّهُ بَعْدَكَ يَا أَبَا الْحَسَنِ أَشْهَدُ أَنَّكَ وَارِثُ عِلْمِ رَسُولِ اللَّهِ.

قالَ أَبُو الصَّلْتِ الْهَرَوِيُّ فَلَمَّا رَجَعَ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ إِلَى مَنْزِلِهِ أَتَيْتُهُ فَقُلْتُ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ مَا أَحْسَنَ مَا أَجَبْتَ بِهِ أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ فَقَالَ يَا أَبَا الصَّلْتِ أَنَا كَلَّمْتُهُ مِنْ حَيْثُ هُوَ وَلَقَدْ سَمِعْتُ أَبِي يُحَدِّثُ عَنْ آبَائِهِ عَنْ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: قَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ يَا عَلِيُّ أَنْتَ قَسِيمُ الْجَنَّةِ وَالنَّارِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تَقُولُ لِلنَّارِ هَذَا لِي وَهَذَا لَكَ.

کشف الغمه: آبی گفت مردی را پیش مأمون آوردند خواست گردن او را بزند حضرت رضا علیه السلام حضور داشت مأمون گفت: آقا شما چه می فرمائید فرمود: من میگویم خداوند با بخشش بتو عزت می بخشد. مأمون او را بخشید. مأمون بحضرت رضا عرض کرد: آقا بفرمائید، جدت علی بن ابی طالب علیه السلام چگونه تقسیم کننده بهشت و جهنم است. فرمود: مگر خودت این روایت را از پدرت و ایشان از آباء خود از عبد الله بن عباس نقل کردی که گفت: شنیدم پیامبر فرمود: محبت علی ایمان و کینه و بغض او کفر است. مأمون گفت چرا، فرمود: پس بهشت و جهنم را تقسیم نمود مأمون گفت: خدا مرا پس از شما زنده نگه ندارد واقعا شما وارث علم پیامبری، ابو صلت گفت: وقتی حضرت رضا علیه السلام به منزل خود برگشت من خدمتش رسیدم عرض کردم: خوب جوابی به امیر المؤمنین دادی فرمود: من جواب او را به نحوی که می پسندید دادم از پدرم شنیدم که از آباء گرام خود کرد از حضرت علی علیه السلام که گفت: پیغمبر اکرم بمن فرمود: علی جان: تو بهشت و جهنم را تقسیم میکنی بآتش میگوئی این شخص مال من است و این شخص از تو است. (۳)

۱-سوره احزاب آیه ۶

۲-علل الشرائع، ج ۱، ص: ۱۲۷

۳-بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۴۹، ص: ۱۷۳

حقد و کینه نسبت به امیرالمومنین علیه السلام

عَنْ أَبِي الْحَسَنِ الرَّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ: سَأَلْتُهُ عَنْ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ كَيْفَ مَالَ النَّاسِ عَنْهُ إِلَى غَيْرِهِ وَقَدْ عَرَفُوا فَضْلَهُ وَسَابِقَتَهُ وَمَكَانَهُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقَالَ إِنَّمَا مَالُوا عَنْهُ إِلَى غَيْرِهِ وَقَدْ عَرَفُوا فَضْلَهُ لِأَنَّهُ قَدْ كَانَ قَتَلَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَجْدَادِهِمْ وَإِخْوَانِهِمْ وَأَعْمَامِهِمْ وَأَخْوَالِهِمْ وَأَقْرَبَائِهِمْ الْمُحَادِّينَ لِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ عَدَدًا كَثِيرًا فَكَانَ حَقُّهُمْ عَلَيْهِ لِذَلِكَ فِي قُلُوبِهِمْ فَلَمْ يُحِبُّوا أَنْ يَتَوَلَّى عَلَيْهِمْ وَلَمْ يَكُنْ فِي قُلُوبِهِمْ عَلَى غَيْرِهِ مِثْلُ ذَلِكَ لِأَنَّهُ لَمْ يَكُنْ لَهُ فِي الْجِهَادِ بَيْنَ يَدَيْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ مِثْلُ مَا كَانَ لَهُ فَلِذَلِكَ عَدَلُوا عَنْهُ وَمَالُوا إِلَى سِوَاهُ.

ص: ۱۰۷

حسن بن علی بن فضال از حضرت رضا علیه السلام روایت کرده است و گوید از آن جناب پرسیدم که چگونه مردم از امیر المؤمنین علیه السلام اعراض کردند و حال اینکه فضل و سبقت و تقرب او را نسبت به رسول خدا می دانستند و می شناختند حضرت فرمود: مردم از او اعراض کردند به غیر او و حال آنکه فضلش را میشناختند و می دانستند پس اعراض ایشان از این جهت بود که آن جناب پدران و اجداد و برادران و اعمام و احوال و خویشان ایشان را بقتل آورده بود چون از ایشان عدد بسیاری از حد تجاوز کرده مخالفت رسول خدا کردند و تن بدین اسلام در ندادند و از این جهت کینه علی علیه السلام در دل مردم بود و دوست نداشتند که علی علیه السلام صاحب اختیار ایشان شود اما از غیر علی علیه السلام مثل این کینه در دل ایشان نبود زیرا که از برای غیر علی علیه السلام مثل این جهاد علی در پیش روی رسول خدا نبود پس از این جهت از علی علیه السلام عدول کردند و بغیر علی علیه السلام میل کردند.

عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص: ۸۱

تنهایی امیرالمومنین علیه السلام

خَدَّثَنَا الْهَيْثَمُ بْنُ عَمِيْدٍ اللّٰهُ الرُّمَانِيُّ قَال: سَأَلْتُ عَلِيَّ بْنَ مُوسَى الرُّضَا عَلَيْهِ السَّلَام فَقُلْتُ لَهُ يَا ابْنَ رَسُولِ اللّٰهِ أَخْبِرْنِي عَنْ عَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَام لِمَ لَمْ يُجَاهِدْ أَعْدَاءَهُ خَمْسًا وَعِشْرِينَ سَنَةً بَعْدَ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ ثُمَّ جَاهَدَ فِي أَيَّامٍ وَلَاتِيهِ فَقَالَ لِأَنَّهُ اقْتَدَى بِرَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فِي تَرْكِهِ جِهَادِ الْمُشْرِكِينَ بِمَكَهَ بَعْدَ النَّبُوَّةِ ثَلَاثَ عَشْرَةَ سَنَةً وَبِالْمَدِينَةِ تِسْعَةَ عَشَرَ شَهْرًا وَذَلِكَ لِقَلْبِهِ أَعْوَانِهِ عَلَيْهِمْ وَكَذَلِكَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَام تَرَكَ مُجَاهَدَةَ أَعْدَائِهِ لِقَلْبِهِ أَعْوَانِهِ عَلَيْهِمْ فَلَمَّا لَمْ تَبْطُلْ نُبُوَّةُ رَسُولِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ مَعَ تَرْكِهِ الْجِهَادَ ثَلَاثَ عَشْرَةَ سَنَةً وَتِسْعَةَ عَشَرَ شَهْرًا فَكَذَلِكَ لَمْ تَبْطُلْ إِمَامَةُ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَام مَعَ تَرْكِهِ الْجِهَادَ خَمْسًا وَعِشْرِينَ سَنَةً إِذَا كَانَتِ الْعِلَّةُ الْمَانِعَةَ لَهُمَا وَاحِدَةً.

ص: ۱۰۸

عبد الله رمانی روایت کرده که گفت: به علی بن موسی علیهما السلام عرضه داشتیم یا ابن رسول الله بگو بدانم چرا علی علیه السلام بیست و پنج سال پس از رسول خدا صلی الله علیه و آله خانه نشین بود، و با دشمنان خدا پیکار نکرد، و بعداً در ایام حکومتش به پیکار دست گشود؟ حضرت فرمود: در این کار اقتدا به رسول خدا صلی الله علیه و آله کرد، چون آن حضرت نیز پیکار با مشرکین مکه را پس از بعثت سیزده سال در مکه و نوزده ماه در مدینه ترک کرد، این برای آن بود که یاورانش اندک بودند و قدرت بر علیه آنان نداشت، و همچنین علی علیه السلام مجاهده با دشمنان را کنار گذاشت برای نداشتن یاور بر علیه آنان، و چون پیغمبر خدا صلی الله علیه و آله بدین ترک جهاد در سیزده سال مکه و نوزده ماه مدینه نبوتش باطل نمی شود، همین طور امامت علی علیه السلام با ترک جهاد بیست و پنج سال که هر دو مانعی داشتند باطل نخواهد شد، چون علت یکی بود.

عیون اخبار الرضا علیه السلام، ج ۲، ص: ۸۲

معنی گفته خدا (انفسنا و انفسکم)

حَدَّثَنَا الشَّيْخُ الْفَقِيهُ أَبُو جَعْفَرٍ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيِّ بْنِ الْحُسَيْنِ بْنِ مُوسَى بْنِ بَابُوَيْهِ الْقُمِّيُّ رَحِمَهُ اللَّهُ قَالَ حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ بْنِ شَادُوَيْهِ الْمُؤَدَّبُ وَ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدِ بْنِ مَسْرُورٍ رِضْوَانُ اللَّهِ عَلَيْهِ قَالَا حَدَّثَنَا مُحَمَّدُ بْنُ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ جَعْفَرِ الْحَمِيرِيِّ عَنْ أَبِيهِ عَنِ الرَّيَّانِ بْنِ الصَّلْتِ قَالَ: حَضَرَ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ وَقَدْ اجْتَمَعَ فِي مَجْلِسِهِ جَمَاعَةٌ مِنْ عُلَمَاءِ أَهْلِ الْعِرَاقِ وَ خُرَّاسَانَ فَقَالَ الْمَأْمُونُ أَخْبِرُونِي عَنْ مَعْنَى هَذِهِ الْآيَةِ ثُمَّ أَوْزَنَّا الْكِتَابَ الَّذِينَ اضْطَرَفْنَا مِنْ عِبَادِنَا فَقَالَتِ الْعُلَمَاءُ أَرَادَ اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ بِذَلِكَ الْأُمَّةَ كُلَّهَا فَقَالَ الْمَأْمُونُ مَا تَقُولُ يَا أَبَا الْحَسَنِ فَقَالَ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ لَا أَقُولُ كَمَا قَالُوا وَ لَكِنِّي أَقُولُ أَرَادَ اللَّهُ الْعِتْرَةَ الطَّاهِرَةَ فَقَالَ الْمَأْمُونُ وَ كَيْفَ عَنَى الْعِتْرَةَ مِنْ دُونِ الْأُمَّةِ فَقَالَ لَهُ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ إِنَّهُ لَوْ أَرَادَ الْأُمَّةَ لَكَانَتْ بِاجْتِمَاعِهَا فِي الْجَنَّةِ لِقَوْلِ اللَّهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِنَفْسِهِ وَ مِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَ مِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ بِإِذْنِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ ثُمَّ جَمَعَهُمْ كُلَّهُمْ فِي الْجَنَّةِ فَقَالَ جَنَّتْ عِبْدِنِ يَدْخُلُونَهَا يُحَلُّونَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ فَصَارَتِ الْوِرَاثَةُ لِلْعِتْرَةِ الطَّاهِرَةِ لَا لِغَيْرِهِمْ فَقَالَ الْمَأْمُونُ مِنَ الْعِتْرَةِ الطَّاهِرَةِ فَقَالَ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ الَّذِينَ وَصَفَهُمُ اللَّهُ فِي كِتَابِهِ فَقَالَ جَلَّ وَ عَزَّ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَ يُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيراً وَ هُمُ الَّذِينَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ إِنِّي مُخَلَّفٌ فِيكُمْ الثَّقَلَيْنِ كِتَابِ اللَّهِ وَ عِتْرَتِي أَهْلَ بَيْتِي وَ إِنَّهُمَا لَنْ يَفْتَرِقَا حَتَّى يَرِدَا عَلَيَّ الْحَوْضَ وَ انظُرُوا كَيْفَ تَخْلُفُونِي فِيهِمَا أَيُّهَا النَّاسُ لَا تَعْلَمُوهُمْ فَإِنَّهُمْ أَعْلَمُ مِنْكُمْ قَالَتِ الْعُلَمَاءُ أَخْبِرْنَا يَا أَبَا الْحَسَنِ عَنِ الْعِتْرَةِ أَهْمُ الْأَلُ أَوْ غَيْرُ الْأَلِ فَقَالَ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ هُمُ الْأَلُ فَقَالَتِ الْعُلَمَاءُ فَهَذَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ يُؤَثِّرُ عَنْهُ أَنَّهُ قَالَ أُمَّتِي آلِي وَ هُوَ لَاءِ أَصْحَابِهِ يَقُولُونَ بِالْخَبْرِ الْمُسْتَفَاضِ الَّذِينَ [الَّذِي] لَا يُمْكِنُ دَفْعُهُ آلُ مُحَمَّدٍ أُمَّتُهُ فَقَالَ أَبُو الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَخْبِرُونِي هَلْ تَحَرَّمُ الصَّدَقَةُ عَلَى الْأَلِ قَالُوا نَعَمْ قَالَ فَتَحَرَّمُ عَلَى الْأُمَّةِ قَالُوا لَا قَالَ هَذَا فَوْقَ مَا بَيْنَ الْأَلِ وَ الْأُمَّةِ وَ يَحْكُمُ أَيْنَ يُذْهِبُ بِكُمْ أَضْرَبْتُمْ عَنِ الذِّكْرِ صِفْحاً أَمْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُسْرِفُونَ أَمَا عَلِمْتُمْ أَنَّهُ وَقَعَتِ الْوِرَاثَةُ وَ الطَّهَارَةُ [الْوِرَاثَةُ] رِوَايَةً وَ الطَّهَارَةُ فِي الظَّاهِرِ عَلَى الْمُصْطَفَيْنِ الْمُتَهَيِّدِينَ دُونَ سَائِرِهِمْ قَالُوا وَ مِنْ أَيْنَ يَا أَبَا الْحَسَنِ قَالَ مِنْ قَوْلِ اللَّهِ حَيْلٌ وَ عَزَّ وَ لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا وَ إِبْرَاهِيمَ وَ جَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَ الْكِتَابَ فَمِنْهُمْ مُهْتَدٍ وَ كَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ فَصَارَتِ وَرَاثَةُ النُّبُوَّةِ وَ الْكِتَابِ لِلْمُهْتَدِينَ دُونَ الْفَاسِقِينَ أَمَا عَلِمْتُمْ أَنَّ نُوحًا حِينَ سَأَلَ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَ إِنْ وَعَدَكَ الْحَقُّ وَ أَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ وَ ذَلِكَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ وَ عَدَهُ أَنْ يُنْجِيَهُ وَ أَهْلَهُ فَقَالَ لَهُ رَبُّهُ يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْمُنْ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي أَعْطَيْتُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ فَقَالَ الْمَأْمُونُ هَلْ فَضَّلَ اللَّهُ الْعِتْرَةَ عَلَى سَائِرِ النَّاسِ فَقَالَ أَبُو الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَ جَلَّ أَبَانَ فَضْلَ الْعِتْرَةِ عَلَى سَائِرِ النَّاسِ فِي مُحْكَمِ كِتَابِهِ فَقَالَ لَهُ الْمَأْمُونُ أَيْنَ ذَلِكَ مِنْ كِتَابِ اللَّهِ فَقَالَ لَهُ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي قَوْلِهِ عَزَّ وَ جَلَّ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى آدَمَ وَ نُوحًا وَ آلَ إِبْرَاهِيمَ وَ آلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ ذُرِّيَّةً بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ وَ قَالَ عَزَّ وَ جَلَّ فِي مَوْضِعٍ آخَرَ أَمْ يُحْسِدُونَ النَّاسَ عَلَى مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ فَقَدْ آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَ الْحِكْمَةَ وَ آتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا ثُمَّ رَدَّ الْمُخَاطَبَةَ فِي أَثَرِ هَذَا إِلَى سَائِرِ

الْمُؤْمِنِينَ فَقَالَ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ يَعْنِي الَّذِينَ قَرَنَهُمْ بِالْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ وَحَسَبُوا عَلَيْهِمْ فَقَوْلُهُ أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَى مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ فَقَدْ آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا يَعْنِي الطَّاعَةَ لِلْمُصْطَفِينَ الطَّاهِرِينَ فَالْمُلْكُ هَاهُنَا هُوَ الطَّاعَةُ لَهُمْ قَالَتِ الْعُلَمَاءُ فَأَخْبَرْنَا

هَيْلَ فَسَّرَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ الْإِضْطِفَاءَ فِي الْكِتَابِ فَقَالَ الرَّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ فَسَّرَ الْإِضْطِفَاءَ فِي الظَّاهِرِ سِوَى الْبَاطِنِ فِي اثْنَيْ عَشَرَ مَوْضِعًا وَ مَوْطِنًا فَأَوَّلُ ذَلِكَ قَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ وَ أَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ وَ رَهْطَكَ الْمُخْلِصِينَ هَكَذَا فِي قِرَاءَةِ أَبِي بِنِ كَعْبٍ وَ هِيَ تَابِتَةٌ فِي مُصْحَفِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ مَسْعُودٍ وَ هَذِهِ مَنْزِلَةٌ رَفِيعَةٌ وَ فَضْلٌ عَظِيمٌ وَ شَرَفٌ عَالٍ حِينَ عَنَى اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ بِذَلِكَ الْآلَ فَذَكَرَهُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَهَذِهِ وَاحِدَةٌ وَ الْآيَةُ الثَّانِيَةُ فِي الْإِضْطِفَاءِ قَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا وَ هَذَا الْفَضْلُ الَّذِي لَا يَجْهَلُهُ أَحَدٌ مُعَانِدٌ أَضْمًا لِأَنَّهُ فَضْلٌ بَعْدَ طَهَارِهِ تَنْتَظُرُ فَهَذِهِ الثَّانِيَةُ وَ أَمَّا الثَّلَاثَةُ حِينَ مَيَّزَ اللَّهُ الطَّاهِرِينَ مِنْ خَلْقِهِ فَأَمَرَ نَبِيَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ بِالْمَيِّهِ اهْلَهُ فِي آيَةِ الْإِثْتِهَالِ فَقَالَ عَزَّ وَجَلَّ فَقُلْ يَا مُحَمَّدُ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا وَ أَبْنَاءَكُمْ وَ نِسَاءَنَا وَ نِسَاءَكُمْ وَ أَنْفُسَنَا وَ أَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهَلُ فَجَعَلَ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ فَأَبْرَزَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عَلِيًّا وَ الْحَسَنَ وَ الْحُسَيْنَ وَ فَاطِمَةَ صلوات الله عليهم وَ قَرَنَ أَنْفُسَهُمْ بِنَفْسِهِ فَهَلْ تَدْرُونَ مَا مَعْنَى قَوْلِهِ عَزَّ وَجَلَّ وَ أَنْفُسَنَا وَ أَنْفُسَكُمْ قَالَتِ الْعُلَمَاءُ عَنَى بِهِ نَفْسَهُ فَقَالَ أَبُو الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ غَلَطْتُمْ إِنَّمَا عَنَى بِهَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ مِمَّا يَدُلُّ عَلَى ذَلِكَ قَوْلُ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ حِينَ قَالَ لَيْتَيْتَهُنَّ بَنُو وَلِيِّعَ أَوْ لَأَبْعَثَنَّ إِلَيْهِمْ رَجُلًا كَنَفْسِي يَعْنِي عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَهَذِهِ خُصُوصِيَّةٌ لَا يَتَقَدَّمُ فِيهَا أَحَدٌ وَ فَضْلٌ لَا يَلْحَقُهُ فِيهِ بَشَرٌ وَ شَرَفٌ لَا يَسْبِقُهُ إِلَيْهِ خَلْقٌ أَنْ جَعَلَ نَفْسَ عَلِيٍّ كَنَفْسِهِ فَهَذِهِ الثَّلَاثَةُ وَ أَمَّا الرَّابِعَةُ فَإِخْرَاجُهُ النَّاسَ مِنْ مَسْجِدِهِ مَا خَلِمَا الْعِتْرَةَ حَتَّى تَكَلَّمَ النَّاسُ فِي ذَلِكَ وَ تَكَلَّمَ الْعَبَّاسُ فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ تَرَكْتَ عَلِيًّا وَ أَخْرَجْتَنَا فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ مَا أَنَا تَرَكْتُهُ وَ أَخْرَجْتَكُمْ وَ لَكِنَّ اللَّهَ تَرَكَهُ وَ أَخْرَجَكُمْ وَ فِي هَذَا تَبْيَانٌ قَوْلِهِ لِعَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنْتَ مِنِّي بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى قَالَتِ الْعُلَمَاءُ فَأَيْنَ هَذَا مِنَ الْقُرْآنِ قَالَ أَبُو الْحَسَنِ أَوْجَدَكُمْ فِي ذَلِكَ قُرْآنًا أَقْرُؤُهُ عَلَيْكُمْ قَالُوا هَاتِ قَالَ قَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَ أَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى وَ أَخِيهِ أَنْ تَبَوَّءَا الْقَوْمَكُمَا بِمِصْرَ بَيْوتًا وَ اجْعَلُوا بَيْوتَكُمْ قِبْلَةً فَفِي هَذِهِ الْآيَةِ مَنْزِلَةُ هَارُونَ مِنْ مُوسَى وَ فِيهَا أَيْضًا مَنْزِلَةُ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ مِنْ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ مَعَ هَذِهِ دَلِيلٌ ظَاهِرٌ فِي قَوْلِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ حِينَ قَالَ أَلَا إِنَّ هَذَا الْمَسْجِدَ لَا يَحِلُّ لِجُنُبٍ إِلَّا لِلْمُحَمَّدِ وَ آلِهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقَالَتِ الْعُلَمَاءُ يَا أَبَا الْحَسَنِ هَذَا الشَّرْحُ وَ هَذَا الْبَيَانُ لَا يُوجَدُ إِلَّا عِنْدَكُمْ مَعَشَرَ أَهْلِ بَيْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقَالَ وَ مَنْ يُنْكِرُنَا لَنَا ذَلِكَ وَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَقُولُ أَنَا مَدِينَةُ الْحِكْمَةِ وَ عَلِيٌّ بَابُهَا فَمَنْ أَرَادَ الْمَدِينَةَ فَلْيَأْتِهَا مِنْ بَابِهَا فَفِيمَا أَوْضَحْنَا وَ شَرَحْنَا مِنَ الْفَضْلِ وَ الشَّرْفِ وَ التَّقْدِيمِ وَ الْإِضْطِفَاءِ وَ الطَّهَارَةِ مَا لَا يُنْكِرُهُ مُعَانِدٌ وَ لِلَّهِ عَزَّ وَجَلَّ الْحَمْدُ عَلَى ذَلِكَ فَهَذِهِ الرَّابِعَةُ وَ الْآيَةُ الْخَامِسَةُ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَ آتِ ذَا الْقُرْبَى حَقَّهُ خُصُوصِيَّةٌ يَهْ خَصَّهْمُ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ بِهَا وَ اضْطِفَاهُمْ عَلَى الْأُمَّةِ فَلَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قَالَ ادْعُوا لِي فَاطِمَةَ فَدُعِيَ لَهَا فَقَالَ يَا فَاطِمَةُ قَالَتْ لَيْتَيْكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ فَقَالَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ هَذِهِ فَدَكَ هِيَ مِمَّا لَمْ يُوجَفْ عَلَيْهِ بِ خَيْلٍ وَ لَا رِكَابٍ وَ هِيَ لِي خَاصَّةٌ دُونَ الْمُسْلِمِينَ وَ قَدْ جَعَلْتَهَا لَكَ لِمَا أَمَرَنِي اللَّهُ بِهِ فَخُذِهَا لَكَ وَ لَوْلَاكَ فَهَذِهِ الْخَامِسَةُ وَ الْآيَةُ السَّادِسَةُ قَوْلُ اللَّهِ جَلَّ جَلَالُهُ قُلْ لَا أَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى وَ هَذِهِ خُصُوصِيَّةٌ لِلنَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ هِيَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ خُصُوصِيَّةٌ لِلْمَالِ دُونَ غَيْرِهِمْ وَ ذَلِكَ أَنَّ اللَّهَ حَكَى فِي ذِكْرِ نُوحٍ فِي كِتَابِهِ يَا قَوْمِ لَا أَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ مَالًا إِنْ أَجْرِي إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَ مَا أَنَا بِطَارِدِ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّهُمْ مُلَاقُوا رَبِّهِمْ وَ لَكِنِّي أُرَاكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ وَ حَكَى عَزَّ وَجَلَّ عَنْ هُودٍ قَالَ لَا أَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ أَجْرِي إِلَّا عَلَى الَّذِي فَطَرَنِي أَفَلَا تَعْقِلُونَ وَ قَالَ عَزَّ وَجَلَّ لِنَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قُلْ يَا مُحَمَّدُ لَا أَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى وَ لَمْ يَفْرِضِ اللَّهُ مَوَدَّتَهُمْ إِلَّا وَ قَدْ عَلِمَ أَنَّهُمْ لَا يَزِيدُونَ عَنِ الدِّينِ أَبَدًا وَ لَا يَزْجَعُونَ إِلَى ضَلَالٍ أَبَدًا وَ أُخْرَى أَنْ يَكُونَ الرَّجُلُ وَادًّا لِلرَّجُلِ فَيَكُونَ بَعْضُ أَهْلِ بَيْتِهِ عَيْدًا لَهُ فَلَا يَسْلِمُ قَلْبَ الرَّجُلِ لَهُ فَأَحَبَّ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ أَنْ لَا يَكُونَ فِي قَلْبِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ الْمُؤْمِنِينَ شَيْءٌ فَفَرَضَ عَلَيْهِمْ مَوَدَّةَ ذَوِي الْقُرْبَى فَمَنْ أَخَذَ بِهَا وَ أَحَبَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ أَحَبَّ أَهْلَ بَيْتِهِ لَمْ يَسْتَطِعْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَنْ يُبْغِضَهُ وَ مَنْ تَرَكَهَا وَ لَمْ يَأْخُذْ بِهَا أَبْغَضَ أَهْلَ بَيْتِهِ فَعَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَنْ يُبْغِضَهُ لِأَنَّهُ قَدْ تَرَكَ فَرِيضَةً مِنْ فَرَائِضِ اللَّهِ فَأَيُّ فَرِيضَةٍ وَ أَيُّ شَرَفٍ يَتَقَدَّمُ هَذَا أَوْ يُدَانِيهِ فَأَنْزَلَ اللَّهُ هَذِهِ الْآيَةَ عَلَى نَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ قَالَ أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ اللَّهَ قَدْ فَرَضَ لِي عَلَيْكُمْ فَرِيضًا فَهَلْ أَنْتُمْ مُؤَدُّوهُ فَلَمْ يُجِبْهُ أَحَدٌ فَقَالَ أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّهُ لَيْسَ بِذِهِبٍ وَ لَا فَضَّةٍ وَ لَا مَأْكُولٍ وَ لَا مَشْرُوبٍ فَقَالُوا هَاتِ إِذَا فَتَلَا

عَلَيْهِمْ هَذِهِ الْآيَةُ فَقَالُوا أَمَا هَذَا فَنَعَمْ فَمَا وَفَى بِهَا أَكْثَرُهُمْ وَمَا بَعَثَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ نَبِيًّا إِلَّا أَوْحَى إِلَيْهِ أَنْ لَا يَسْأَلَ قَوْمَهُ أَجْرًا لِأَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ يُوفِي أَجْرَ الْأَنْبِيَاءِ وَمُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَرَضَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مَوَدَّةَ قَرَابَتِهِ عَلَى أُمَّتِهِ وَأَمَرَهُ أَنْ يَجْعَلَ أَجْرَهُ فِيهِمْ لِيُؤَدُّهُ فِي قَرَابَتِهِ بِمَعْرِفَةِ فَضْلِهِمُ الَّذِي أَوْجَبَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لَهُمْ فَإِنَّ الْمَوَدَّةَ إِنَّمَا تَكُونُ عَلَى قَدْرِ الْفَضْلِ فَلَمَّا أَوْجَبَ اللَّهُ ذَلِكَ ثَقُلَ لِثِقَلِ وَجُوبِ الطَّاعَةِ فَتَمَسَّكَ بِهَا قَوْمٌ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَهُمْ عَلَى الْوَفَاءِ وَعَانَدَ أَهْلِ الشَّقَاقِ وَالنَّفَاقِ وَالْحُدُودِ فِي ذَلِكَ فَصَيَّرَفُوهُ عَنْ حُدِّهِ [الَّذِي حُدَّهُ] اللَّهُ فَقَالُوا الْقَرَابَةُ هُمُ الْعَرَبُ كُلُّهَا وَ أَهْلُ دَعْوَتِهِ فَعَلَى أَى الْحَيَاتَيْنِ كَانَ فَقَدْ عَلِمْنَا أَنَّ الْمَوَدَّةَ هِيَ لِلْقَرَابَةِ فَأَقْرَبُهُمْ مِنَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَوْلَاهُمْ بِالْمَوَدَّةِ كُلَّمَا قَرَّبَتِ الْقَرَابَةُ كَانَتِ الْمَوَدَّةُ عَلَى قَدْرِهَا وَمَا أَنْصَبُوا نَبِيَّ اللَّهِ فِي حَيْطَتِهِ وَرَأْفَتِهِ وَمَا مِنْ اللَّهِ بِهِ عَلَى أُمَّتِهِ مِمَّا يَعْجِزُ الْمَأْسُورَ عَنْ وَصْفِ الشُّكْرِ عَلَيْهِ أَنْ لَمَّا يُؤَدُّهُ فِي ذُرِّيَّتِهِ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ وَأَنْ يَجْعَلُوهُمْ مِنْهُمْ كَمَنْزِلَةِ الْعَيْنِ مِنَ الرَّأْسِ حِفْظًا لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَحُبًّا لِنَبِيِّهِ فَكَيْفَ وَالْقُرْآنُ يَنْطَلِقُ بِهِ وَيَدْعُو إِلَيْهِ وَالْأَخْبَارُ ثَابِتَةٌ بِأَنَّهُمْ أَهْلُ الْمَوَدَّةِ وَالَّذِينَ فَرَضَ اللَّهُ مَوَدَّةَ تَهُمْ وَوَعَدَ الْجَزَاءَ عَلَيْهَا أَنَّهُ مَا وَفَى أَحَدٌ بِهِذِهِ الْمَوَدَّةَ مُؤْمِنًا مُخْلِصًا إِلَّا اسْتَوْجَبَ الْجَنَّةَ لِقَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ فِي هَذِهِ الْآيَةِ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي رَوْضَاتِ الْجَنَّاتِ لَهُمْ مَا يَشَاؤُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ. ذَلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللَّهُ عِبَادَهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ قُلْ لَا أَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى مَفْسَّرًا وَمُبَيَّنًّا ثُمَّ قَالَ أَبُو الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ حَدَّثَنِي أَبِي عَنْ جَدِّهِ عَنْ آبَائِهِ عَنِ الْحَسَنِ بْنِ أَبِي عَلِيٍّ قَالَ اجْتَمَعَ الْمُهَاجِرُونَ وَالْأَنْصَارُ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَقَالُوا إِنَّ لَكَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَثْوًى فِي نَفْسِكَ وَفِي يَدَيْكَ مِنَ الْوُفُودِ وَهَذِهِ أَمْوَالُنَا مَعَ دِمَائِنَا فَاحْكُمْ فِيهَا يَارَأً مَا جُورًا أَعْطِ مَا شِئْتُمْ وَأَمْسِكْ مَا شِئْتُمْ مِنْ غَيْرِ حَرَجٍ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَلَيْهِ الرُّوحَ الْمَأْمِينَ فَقَالَ يَا مُحَمَّدُ قُلْ لَا أَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَى يَعْنِي أَنْ تَوَدُّوا قَرَابَتِي مِنْ بَعِيدٍ فَحَرَجُوا فَقَالَ الْمُنَافِقُونَ مَا حَمَلَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ عَلَيْهِ وَاللهُ عَلَى تَرْكِ مَا عَرَضْنَا عَلَيْهِ إِلَّا لِيُحْتَنَّا عَلَى قَرَابَتِهِ مِنْ بَعِيدِهِ إِنَّهُ هُوَ إِلَّا شَيْءٌ أَفْتَرَاهُ فِي مَجْلِسِهِ وَكَانَ ذَلِكَ مِنْ قَوْلِهِمْ عَظِيمًا فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ جَبْرَائِيلَ بِهِذِهِ الْآيَةِ أَمْ يَقُولُونَ أَفْتَرَاهُ قُلْ إِنْ أَفْتَرَيْتُهُ فَلَا تَمْلِكُونَ لِي مِنَ اللَّهِ شَيْئًا هُوَ أَعْلَمُ بِمَا تُفِيضُونَ فِيهِ كَفَى بِهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ فَبَعَثَ إِلَيْهِمُ النَّبِيَّ فَقَالَ هَلْ مِنْ حَدِيثٍ فَقَالُوا إِي وَاللهُ يَا رَسُولَ اللَّهِ لَقَدْ قَالَ بَعْضُنَا كَلِمًا غَلِيظًا كَرِهْنَاهُ فَنَلَا عَلَيْهِمْ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَبَكَوْا وَاشْتَدَّ بَكَوَاهُمْ فَأَنْزَلَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ فَهَذِهِ السَّادِسَةُ وَأَمَّا الْآيَةُ السَّابِعَةُ فَقَوْلُ اللَّهِ تَبَارَكَ وَتَعَالَى إِنَّ اللَّهَ وَمَلَائِكَتَهُ يُصَلُّونَ عَلَى النَّبِيِّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا صَلُّوا عَلَيْهِ وَسَلِّمُوا تَسْلِيمًا وَقَدْ عَلِمَ الْمُعَانِدُونَ مِنْهُمْ أَنَّهُ لَمَّا نَزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ قَدْ عَرَفْنَا التَّسْلِيمَ عَلَيْكَ فَكَيْفَ الصَّلَاةُ عَلَيْكَ فَقَالَ تَقُولُونَ اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَآلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ فَهَلْ بَيْنَكُمْ مَعَاشِرَ النَّاسِ فِي هَذَا خِلَافٌ قَالُوا لَا قَالَ الْمَأْمُونُ هَذَا مِمَّا لَا خِلَافَ فِيهِ أَصِلًا وَعَلَيْهِ الْإِجْمَاعُ فَهَلْ عِنْدَكَ فِي الْأَلِ شَيْءٌ أَوْضَحُ مِنْ هَذَا فِي الْقُرْآنِ قَالَ أَبُو الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ نَعَمْ أَخْبَرُونِي عَنْ قَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ يَسْ وَالْقُرْآنِ الْحَكِيمِ إِنَّكَ لَمِنَ الْمُزْسَلِينَ. عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ فَمَنْ عَنَى بِقَوْلِهِ يَسْ قَالَتِ الْعُلَمَاءُ يَسْ مُحَمَّدٌ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ لَمْ يَشْكُ فِيهِ أَحَدٌ قَالَ أَبُو الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَإِنَّ اللَّهَ أَعْطَى مُحَمَّدًا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَآلِ مُحَمَّدٍ مِنْ ذَلِكَ فَضْلًا لَا يَبْلُغُ أَحَدٌ كُنْهَ وَصِفِهِ إِلَّا مَنْ عَقَلَهُ وَذَلِكَ أَنَّ اللَّهَ لَمْ يُسَلِّمْ عَلَى أَحَدٍ إِلَّا عَلَى الْأَنْبِيَاءِ فَقَالَ تَبَارَكَ وَتَعَالَى سَلَامٌ عَلَى نُوحٍ فِي الْعَالَمِينَ وَقَالَ سَلَامٌ عَلَى إِبْرَاهِيمَ وَقَالَ سَلَامٌ عَلَى مُوسَى وَ هَارُونَ وَ لَمْ يَقُلْ سَلَامٌ عَلَى آلِ نُوْحٍ وَ لَمْ يَقُلْ سَلَامٌ عَلَى آلِ مُوسَى وَ لَمْ يَقُلْ سَلَامٌ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ وَ قَالَ سَلَامٌ عَلَى آلِ يَسْ يَعْنِي آلَ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ فَقَالَ الْمَأْمُونُ قَدْ عَلِمْتُ أَنَّ فِي مَعِيدِنِ النَّبِيِّ شَرْحَ هَذَا وَ بَيَانُهُ فَهَذِهِ السَّابِعَةُ وَأَمَّا الثَّامِنَةُ فَقَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ وَاعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ وَ لِلرَّسُولِ وَ لِذِي الْقُرْبَى فَقَرَنَ سَيِّئَهُمْ ذِي الْقُرْبَى مَعَ سَيِّئِهِمْ وَ سَهْمَ رَسُولِهِ فَهَذَا فَضْلٌ أَيْضًا بَيْنَ الْأَلِ وَ الْأُمَّهَ لِأَنَّ اللَّهَ جَعَلَهُمْ فِي حِزِّهِ وَ جَعَلَ النَّاسَ فِي حِزِّهِ دُونَ ذَلِكَ وَ رَضِيَ لَهُمْ مَا رَضِيَ لِنَفْسِهِ وَ اصْطَفَاهُمْ فِيهِ فَبَدَأَ بِنَفْسِهِ ثُمَّ بِرَسُولِهِ ثُمَّ بِذِي الْقُرْبَى بِكُلِّ مَا كَانَ مِنَ الْفَيْءِ وَ الْغَنِيمَةِ وَ غَيْرِ ذَلِكَ مِمَّا رَضِيَ بِهِ جَلَّ وَ عَزَّ لِنَفْسِهِ وَ رَضِيَ بِهِ لَهُمْ فَقَالَ وَ قَوْلُهُ الْحَقُّ وَاعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ وَ لِلرَّسُولِ وَ لِذِي الْقُرْبَى فَهَذَا تَأْكِيدٌ مُؤَكَّدٌ وَ أَثَرٌ قَائِمٌ لَهُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ فِي كِتَابِ اللَّهِ النَّاطِقِ الَّذِي لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَ لَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ وَ أَمَّا قَوْلُهُ وَ الْيَتَامَى وَ الْمَسَاكِينَ فَإِنَّ الْيَتِيمَ إِذَا انْقَطَعَ يَتُّهُ خَرَجَ مِنَ الْعُنَائِمِ وَ لَمْ يَكُنْ لَهُ

فِيهَا نَصِيْبٌ وَ كَذَلِكَ الْمَسِيْكِيْنَ اِذَا انْقَطَعَ مَسِيْكَتُهُ لَمْ يَكُنْ لَهُ نَصِيْبٌ مِنَ الْمَغْنَمِ وَ لَا يَحِلُّ لَهُ اَخْذُهُ وَ سَهْمُ ذِي الْقُرْبَىٰ اِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ قَائِمٌ لَهُمْ لِلْغَنِيِّ وَ الْفَقِيْرِ مِنْهُمْ لِاَنَّهُ لَا اَحَدٌ اَعْنَىٰ مِنَ اللّٰهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ لَا مِنْ رَسُوْلِهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَ اٰلِهِ فَجَعَلَ لِنَفْسِهِ مَعَهُمَا سَهْمًا وَ لِرَسُوْلِهِ سَهْمًا فَمَا رَضِيَهُ لِنَفْسِهِ وَ لِرَسُوْلِهِ رَضِيَهُ لَهُمْ وَ كَذَلِكَ الْفَنَىٰ مَا رَضِيَهُ مِنْهُ لِنَفْسِهِ وَ لِنَبِيِّهِ رَضِيَهُ لِذِي الْقُرْبَىٰ كَمَا اَجْرَاهُمْ فِي الْغَنِيْمَةِ فَبَدَأَ بِنَفْسِهِ جَلَّ جَلَالُهُ ثُمَّ بِرَسُوْلِهِ ثُمَّ بِهِمْ وَ قَرَنَ سَهْمَهُمْ بِسَهْمِ اللّٰهِ وَ سَهْمِ رَسُوْلِهِ وَ كَذَلِكَ فِي الطَّاعَةِ قَالَ يَا اَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوا اطِيعُوا اللّٰهَ وَ اطِيعُوا الرَّسُوْلَ وَ اُولَى الْاَمْرِ مِنْكُمْ فَبَدَأَ بِنَفْسِهِ ثُمَّ بِرَسُوْلِهِ ثُمَّ بِاَهْلِ بَيْتِهِ وَ كَذَلِكَ آيَةُ الْوَلَايَةِ اِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللّٰهُ وَ رَسُوْلُهُ وَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوا فَجَعَلَ وَ لَمَّا يَتَّبِعُهُمْ مَعَ طَاعَةِ الرَّسُوْلِ مَقْرُوْنَةً بِطَاعَتِهِ كَمَا جَعَلَ سَهْمَهُمْ مَعَ سَهْمِ الرَّسُوْلِ مَقْرُوْنًا بِسَهْمِهِ فِي الْغَنِيْمَةِ وَ الْفَنَىٰ فَتَبَارَكَ اللّٰهُ وَ تَعَالَىٰ مَا اَعْظَمَ نِعْمَتَهُ عَلٰى اَهْلِ هٰذَا الْبَيْتِ فَلَمَّا جَاءَتْ قِصَّةُ الصَّدَقَةِ نَزَّ نَفْسَهُ وَ نَزَّ رَسُوْلُهُ وَ نَزَّ اَهْلُ بَيْتِهِ فَقَالَ اِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَ الْمَسَاكِيْنَ وَ الْعَامِلِيْنَ عَلَيْهَا وَ الْمُؤَلَّفَةِ قُلُوْبُهُمْ وَ فِي الرِّقَابِ وَ الْعَارِمِيْنَ وَ فِي سَبِيْلِ اللّٰهِ وَ ابْنِ السَّبِيْلِ فَرِيضَةٌ مِنَ اللّٰهِ فَهَلْ تَجِدُ فِي شَيْءٍ مِنْ ذٰلِكَ اَنَّهُ جَعَلَ عَزَّ وَ جَلَّ سَهْمًا لِنَفْسِهِ اَوْ لِرَسُوْلِهِ اَوْ لِذِي الْقُرْبَىٰ لِاَنَّهُ لَمَّا نَزَّ نَفْسَهُ عَنِ الصَّدَقَةِ وَ نَزَّ رَسُوْلُهُ نَزَّ اَهْلُ بَيْتِهِ لَا بَلْ حَرَّمَ عَلَيْهِمْ لِاَنَّ الصَّدَقَةَ مُحَرَّمَةٌ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَ اٰلِهِ وَ هِيَ اَوْسَاخُ اَيْدِي النَّاسِ لَا تَحِلُّ لَهُمْ لِاَنَّهُمْ طَهَّرُوْا مِنْ كُلِّ دَنَسٍ وَ وَسِيخٍ فَلَمَّا طَهَّرَهُمُ اللّٰهُ وَ اصِيْطَفَاهُمْ رَضِيَ لَهُمْ مَا رَضِيَ لِنَفْسِهِ وَ كَرِهَ لَهُمْ مَا كَرِهَ لِنَفْسِهِ عَزَّ وَ جَلَّ فَهٰذِهِ التَّامِيْنَةُ وَ اَمَّا التَّاسِعَةُ فَنَحْنُ اَهْلُ الذِّكْرِ الَّذِيْنَ قَالَ اللّٰهُ فِي مُحْكَمِ كِتَابِهِ فَسَيَلُّوْا اَهْلَ الذِّكْرِ اِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُوْنَ فَقَالَتْ الْعُلَمَاءُ اِنَّمَا عَنَىٰ بِذٰلِكَ الْيَهُودَ وَ النَّصَارَىٰ فَقَالَ أَبُو الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ سُبْحَانَ اللّٰهِ وَ هَلْ يَجُوْزُ ذٰلِكَ اِذَا يَدْعُوْنَا اِلَىٰ دِيْنِهِمْ وَ يَقُوْلُوْنَ اِنَّهُ اَفْضَلُ مِنْ دِيْنِ الْاِسْلَامِ فَقَالَ الْمَأْمُوْنُ فَهَلْ عِنْدَكَ فِي ذٰلِكَ شَرْحٌ بِخِلَافِ مَا قَالُوْا يَا اَبَا الْحَسَنِ فَقَالَ عَلَيْهِ السَّلَامُ نَعَمْ الذِّكْرُ رَسُوْلُ اللّٰهِ وَ نَحْنُ اَهْلُهُ وَ ذٰلِكَ بَيِّنٌ فِي كِتَابِ اللّٰهِ عَزَّ وَ جَلَّ حَيْثُ يَقُوْلُ فِي سُوْرَةِ الطَّلَاقِ فَاتَّقُوا اللّٰهَ يَا اُولَى الْاَلْبَابِ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا قَدْ اَنْزَلَ اللّٰهُ اِلَيْكُمْ ذِكْرًا رَسُوْلًا يَتْلُوْا عَلَيْكُمْ آيَاتِ اللّٰهِ مُبَيِّنَاتٍ فَاذْكُرُوْا رَسُوْلَ اللّٰهِ وَ نَحْنُ اَهْلُهُ فَهٰذِهِ التَّاسِعَةُ وَ اَمَّا الْعَاشِرَةُ فَقُوْلُ اللّٰهِ عَزَّ وَ جَلَّ فِي آيَةِ التَّحْرِيمِ حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ اُمَّهَاتُكُمْ وَ بَنَاتُكُمْ وَ اَخْوَاتُكُمْ الْاَيَّةُ اِلَىٰ اٰخِرِهَا فَاخْبِرُوْنِي اَهْلَ تَضَلُّحِ ابْنَتِي وَ ابْنَةُ ابْنِي وَ مَا تَنَاسَلُ مِنْ صِغْلِي لِرَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَ اٰلِهِ اَنْ يَتَرَوَّجَهَا لَوْ كَانَ حَيًّا قَالُوْا لِمَا قَالَ فَاخْبِرُوْنِي هَلْ كَانَتْ ابْنَةُ اَحَدِكُمْ تَضَلُّحُ لَهُ اَنْ يَتَرَوَّجَهَا لَوْ كَانَ حَيًّا قَالُوْا بَلَىٰ قَالَ فَفِي هٰذَا بَيَانٌ لِاَنِّي اَنَا مِنْ اٰلِهِ وَ لَسْتُمْ مِنْ اٰلِهِ وَ لَوْ كُنْتُمْ مِنْ اٰلِهِ لَحَرَّمَ عَلَيْهِ بَنَاتِي كَمَا حَرَّمَ عَلَيْهِ بَنَاتِي لِاَنِّي مِنْ اٰلِهِ وَ اَنْتُمْ مِنْ اُمَّتِهِ فَهٰذَا فَرْقٌ مَا بَيْنَ الْاَلِ وَ الْاُمَّةِ لِاَنَّ الْاَلَّ مِنْهُ وَ الْاُمَّةُ اِذَا لَمْ تَكُنْ مِنَ الْاَلِ لَيْسَتْ مِنْهُ فَهٰذِهِ الْعَاشِرَةُ وَ اَمَّا الْحَادِيْ عَشَرَ فَقُوْلُ اللّٰهِ عَزَّ وَ جَلَّ فِي سُوْرَةِ الْمُؤْمِنِيْنَ حِكَايَةُ عَنْ قَوْلِ رَجُلٍ مُّؤْمِنٍ مِنْ اَلِ فِرْعَوْنَ وَ قَالَ رَجُلٌ مُّؤْمِنٌ مِنْ اَلِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ اِيْمَانَهُ اُتِفْتَلُوْنَ رَجُلًا اَنْ يَقُوْلَ رَبِّيَ اللّٰهُ وَ قَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ تَمَامَ الْاَيَّةِ فَكَانَ ابْنُ خَالِ فِرْعَوْنَ فَتَسَبَّهَ اِلَىٰ فِرْعَوْنَ بِنَسَبِهِ وَ لَمْ يَضُمَّهُ اِلَيْهِ بِدِيْنِهِ وَ كَذَلِكَ خُصَّصْنَا نَحْنُ اِذْ كُنَّا مِنْ اَلِ رَسُوْلِ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَ اٰلِهِ بُوْلَادَتِنَا مِنْهُ وَ عَمَمْنَا النَّاسَ بِالذِّنِّ فَهٰذَا فَرْقٌ بَيْنَ الْاَلِ وَ الْاُمَّةِ فَهٰذِهِ الْحَادِيْ عَشَرَ وَ اَمَّا الثَّانِيْ عَشَرَ فَقَوْلُ اللّٰهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ اَمْرُ اَهْلِكَ بِالصَّلَاةِ وَ اصِيْطِرْ عَلَيْهَا فَخَصَّنَا اللّٰهُ بِهٰذِهِ الْخُصُوْصِيَّةِ اَنْ اَمَرْنَا مَعَ الْاُمَّةِ بِاِقَامَةِ الصَّلَاةِ ثُمَّ خَصَّنَا مِنْ دُوْنِ الْاُمَّةِ فَكَانَ رَسُوْلُ اللّٰهِ صَلَّى اللّٰهُ عَلَيْهِ وَ اٰلِهِ يَجِيْءُ اِلَىٰ بَابِ عَلِيٍّ وَ فَاطِمَةَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ بَعِيْدَ نَزْوِلِ هٰذِهِ الْاَيَّةِ تَشِيْعَةً اَشْهُرُ كُلِّ يَوْمٍ عِنْدَ حُضُوْرِ كُلِّ صِيْلَمَةٍ خَمْسَ مَرَّاتٍ فَيَقُوْلُ الصَّلَاةَ رَحِمَكُمُ اللّٰهُ وَ مَا اَكْرَمَ اللّٰهُ اَحَدًا مِنْ ذُرِّيِّ الْاَنْبِيَاءِ بِمِثْلِ هٰذِهِ الْكِرَامَةِ الَّتِي اَكْرَمْنَا بِهَا وَ خَصَّنَا مِنْ دُوْنِ جَمِيْعِ اَهْلِ بَيْتِهِ [بَيْتِهِمْ] فَقَالَ الْمَأْمُوْنُ وَ الْعُلَمَاءُ جَزَاكُمُ اللّٰهُ اَهْلَ بَيْتِ نَبِيِّكُمْ عَنِ الْاُمَّةِ خَيْرًا فَمَا نَجِدُ الشَّرْحَ وَ الْبَيَانَ فَيَمَّا اسْتَبَهَ عَلَيْنَا اِلَّا عِنْدَكُمْ.

ریان بن صلت گوید امام رضا علیه السلام در مرو حاضر مجلس مامون شد، در مجلس او جمعی از دانشمندان عراق و خراسان انجمن بودند مامون رو بآنها گفت مرا از تفسیر این آیه خبر دهید سپس کتاب را ارث دادیم بآنها که برگزیدیم از بندگان خود، علمای حاضر گفتند مقصود از آنان همه امت اسلامی است مأمون گفت ای أبو الحسن تو چه گوئی؟ امام رضا علیه السلام فرمود: من هم عقیده آنها نیستم بلکه می گویم مقصود خدا همان عترت طاهره است مامون گفت چگونه عترت مقصود است و امت مقصود نیست؟ امام رضا علیه السلام فرمود: اگر همه امت مقصود باشد باید همه اهل بهشت باشند چون خدا دنبالش می فرماید: برخی ظالم به نفس باشند و برخی میانه رو و بعضی سابق بالخیرات باذن خدا و این همان فضل بزرگ است و سپس همه را در بهشت جمع کرده و فرمود به بهشت عدنی که در آن در آیند و دست بندهای طلا پوشند، بنا بر این وراثت مخصوص عترت طاهره است نه دیگران، مامون گفت عترت طاهره کیانند؟ حضرت رضاعلیه السلام فرمود: آنها که خدا در قرآن وصفشان کرده و فرموده: همانا خدا میخواهد پلیدی را از شما خاندان ببرد و بخوبی پاکتان کند. و هم آنانند که رسول خدا صلی الله علیه و اله در باره شان فرمود: من در میان شما دو ثقل را بر جا میگذارم کتاب خدا و خاندانم که اهل بیت منند و این دو از هم جدا نشوند تا سر حوض بر من در آیند شما بنگرید چگونه با آنها هستید بعد از من، ای مردم بآنها نیاموزید زیرا آنها از شما داناترند، علماء گفتند ای أبو الحسن علیه السلام بما بگو که عترت طاهره همان آل باشند یا غیر آل؟ فرمود همان آل رسولند. علماء گفتند از رسول خدا صلی الله علیه و اله بما رسیده که امت من آل منند و اینان صحابه اویند که بخبر محققى که انکارش نتوان کرد گفته اند آل محمد امت اویند. أبو الحسن علیه السلام فرمود بگوئید بدانم صدقه بر آل حرامست یا نه؟ گفتند آری، فرمود بر امت حرامست؟ گفتند نه، فرمود اینست فرق میان آل و امت، وای بر شما کجا میبرند شما را، از قرآن رو گردانید یا اسراف کنید، آیا نمیدانید که وراثت و طهارت مخصوص برگزیدگان رهیابست نه دیگران، گفتند از کجا ای أبو الحسن؟ فرمود: از گفته خدای عز و جل فرستادیم نوح و ابراهیم را و در ذریه آنها نبوت و کتاب نهادیم برخی بر هدایت و بیشتر فاسقانند پس وراثت و نبوت و کتاب مخصوص اهل هدایت است نه فاسقان، نمیدانید که چون نوح از پروردگار خود پرسید که براستی پسر من اهل من بود و وعده تو حقتست و تو أحکم الحاکمینى، و این از آن جهت بود که خدا باو وعده داده بود او را و اهلش را نجات دهد خدا در جواب نوح فرمود ای نوح او از اهل تو نبود او یک عمل ناشایسته بود مپرس از من آنچه ندانی من تو را پند دهم که از نادانان نباشی، مأمون عرضکرد عترت را بر دیگران فضلی است؟ أبو الحسن فرمود: خدا فضل عترت را بر دیگران آشکار ساخته در کتاب محکمش، مأمون گفت در کجای قرآنست؟ امام رضا علیه السلام فرمود در قول خدا براستی خدا برگزید آدم و نوح و آل ابراهیم و آل عمران را بر جهانیان ذریه ای که برخی از برخی هستند و خدا در جای دیگر فرمود: بلکه حسد بر مردم بردند نسبت بدان چون از فضل خود بآنها داد بتحقیق دادیم بآل ابراهیم کتاب و حکمت و دادیم بآنها ملکی بزرگ، سپس در دنبال آن خطاب بسایر مؤمنان کرده و فرمود: آیا کسانی که فرمان برید از خدا و رسولش و از اولو الامر بر شما، مقصود همانها است که آنها را قرین کتاب و حکمت ساخت و بر آنها حسد برند و منظور از گفته او بلکه حسد بردند مردم را بر آنچه خدا بآنها داده از فضل خود، و بآل ابراهیم کتاب و حکمت دادیم و ملک عظیم، مقصود طاعت برای مصطفین طاهرین است و مقصود از ملک، حق طاعت است برای آنها علماء گفتند بفرمائید بدانیم که خدا اصطفاء را در خود قرآن تفسیر کرده است؟

فرمود: اصطفاء را در ظاهر قابل فهم نه، در باطن و حقیقت دور از فهم در دوازده جای قرآن بیان کرده:

۱- انذار کن ای محمد خویشان نزدیکت را و تبار اخلاص مندت را چنین است در قرائت ابی بن کعب و ثبت است در مصحف عبد الله بن مسعود، و این منزله بلند و فضل بزرگ و شرفی والا است چون که خدای عز و جل بدان قصد آل کرده است و بیاد رسول خدا صلی الله علیه و آله آورده این یکی است.

۲- گفته خدای عز و جل همانا خدا میخواهد پلیدی را از شما خاندان ببرد و بخوبی شما را پاکیزه کند و این فضلی است که هیچ معاندی منکر آن نتواند شد زیرا فضل بعد از پاکی است که توقع میرود.

۳- آنجا که خدا خلق پاک خود را امتیاز داد و به پیغمبرش دستور مباحله داد در آیه مباحله و فرمود: بگو ای محمد بیائید دعوت کنیم پسران خود را و پسران خودتان و زنانمان و زنانتان را و خودمان و خودتان را و مباحله کنیم و لعنت خدا را از آن دروغگو سازیم، پیغمبر علی و حسن و حسین و فاطمه صلوات الله علیهم را بیرون برد و خود را با آنها قرین نمود، میدانید معنی گفته خدا (أنفسنا و أنفسکم) چیست؟ علمای حاضر گفتند مقصود خود او است، أبو الحسن علیه السلام فرمود خطا رفتید مقصودش علی بن ابی طالب علیه السلام است و دلیلش آنست که پیغمبر فرمود بنو ولیعه دست بردارند و گر نه بر سر آنها فرستم شخصی را که چون خود من است، مقصودش علی بن ابی طالب علیه السلام بود این خصوصیتی است که احدی از آن پیش نیفتد و فضلی است که بشری بدان نرسد و شرافتی است که فوق آن برای آفریده ای نباشد که علی را چون خود نموده.

ص: ۱۱۲

۴- همه مردم را از مسجد بیرون کرد جز عترت را تا مردم بسخن آمدند و عباس پیغمبر عرض کرد یا رسول الله علی را گذاشتی و ما را بیرون کردی؟ فرمود من او را نگذاشتم و من شما را بیرون نکردم خدا او را گذاشت و شما را بیرون کرد، و در اینجا است شرح گفتار او که ای علی تو نسبت بمن چون هارونی نسبت بموسی. علماء گفتند این تناسب در کجای قرآنست؟ فرمود از قرآن برای شما آیه آن را میخوانم، گفتند: بفرما، فرمود: قول خدای عز و جل بموسی و برادرش وحی کردیم که در مصر خانه ها برای قوم خود بسازید و خانه های خود را قبله آنها کنید در این آیه مقام هرون نسبت بموسی مندرج است و در آن مقام علی نسبت برسول خدا است و با این دلیل روشنی است که گفتار رسول خدا است که فرمود: این مسجد برای جنب حلال نیست جز محمد و آلش.

علماء گفتند: یا ابا الحسن علیه السلام این شرح و بیان جز نزد شما خاندان بدست نیاید که اهل بیت و رسول خدائید، فرمود: چه کسی می تواند آن را انکار کند؟ با اینکه رسول خدا میفرماید: من شهر حکمتم و علی در آنست هر که شهر را خواهد باید از در آن آید، در آنچه از فضل و شرف و تقدم و اصطفاء و طهارت گفتیم بس است و معاندی نتواند آن را انکار کند و لله الحمد علی ذلک.

۵- گفتار خدای عز و جل بده بذی القربی حقیقش را خصوصیتی است که خدا مخصوص آنها کرده است و آنها را از میان امت برگزیده چون این آیه بر رسول خدا صلی الله علیه واله نازل شد فرمود: فاطمه را نزد من بخوانید، فاطمه را دعوت کردند، فرمود ای فاطمه، عرض کرد لبیک یا رسول الله، فرمود: این فدک است که با قوه قشون اسب سوار و شتر سوار فتح نشده و مخصوص من است و بمسلمانان ربطی ندارد بدستور خدا من آن را بتو دادم آن را برای خود و فرزندان بگیر.

۶- قول خدا بگو از شما مزدی نخواهم جز دوستی با خویشان، این خصوصیت تا قیامت از پیغمبر است و خصوصیت آل است نه دیگران برای آنکه خدا در داستان نوح فرمود بقومت بگو من از شما مالی نخواهم همانا مزد من با خدا است و من مؤمنان را از خود نرانم آنان که ایمان آوردند زیرا آنها با پروردگار خود برخوردند ولی من شما را مردم نادانی میدانم و خدا از هود هم نقل کرده که فرمود من از شما مزدی نخواهم همانا مزد من با کسی است مرا آفریده آیا اندیشه ندارید؟! و خدا به پیغمبر خود هم فرمود بگو ای محمد من از شما مزدی نخواهم جز مودت ذوی القربی و خدا مودت آنها را واجب نکرده تا دانسته که آنها هرگز از این برنگردند و بگمراهی باز نشوند و مطلب دیگر اینست که اگر مردی را دوست دارد و دشمن یکی از خاندانش باشد دل آن مرد درست نیست

خدا خواست که در دل رسول خدا صلی الله علیه و اله نسبت بمؤمنان هیچ نگرانی نباشد و موده ذوی القرباء را بر آنها فرض کرد و هر که بدان عمل کند رسول خدا و خاندانش را دوست داشته باشد و رسول خدا نمیتواند او را دشمن دارد و هر که بر خلاف آن باشد بر رسول خدا صلی الله علیه و اله است که او را دشمن دارد زیرا فریضه الهیه را ترک کرده، کدام فضل و شرف با این برابر است؟! که خدا این آیه را به پیغمبرش فرستاد قُلْ لَا أَسْئَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ و رسول خدا در میان اصحابش بپا ایستاد و حمد و ثنای خدا نمود و فرمود: آیا مردم خدا برای من بر شما چیزی فرض کرده است آیا آن را ادا کنید کسی جوابش را نداد، فرمود ای مردم بدانید که آن طلا و نقره و خوردنی و نوشیدنی نیست؟

گفتند بفرمائید چیست؟ و این آیه را بر آنها خواند و گفتند اگر اینست آری و بیشترشان بآن وفا نکردند، خدا پیغمبری مبعوث نکرد جز آنکه باو وحی کرد از قوم خود مزدی نخواهد زیرا خدا خودش مزد پیغمبران را میدهد ولی برای محمد مودت ذوی القرباء را فرض کرد بر امتش و باو دستور داد که کار امامت را در ذو القربی مقرر کند تا ادا کنند حق ذوی القربی بشناختن فضل آنها که خدا برشان واجب کرده زیرا مودت و دوستی باندازه فضیلت است چون خدا آن را واجب کرد سنگین شد چون وجوب طاعت سنگین است، جمعی که خدا عهد وفاداری از آنها گرفته بود بدان متمسک شدند و اهل شقاق و نفاق با آن عناد کردند و بنا را تاویلش نمودند و از آن حدی که خدا مقرر کرده بود منحرفش کردند و گفتند خویشان پیغمبر همه عربند و همه مسلمانان و بهر حال ما میدانیم که موده از آن قرابت است و اقرب به پیغمبر اولی بمودتست و هر چه خویشی نزدیکتر باشد مودت باندازه آن لازمتر است و در باره پیغمبر نسبت بخاندانش بانصاف رفتار نکردند و مهر و متی که خدا بر امتش نهاد و زبان از بیانش عاجز است و از شکر آن در ذریه او مراعات نکردند که او را نسبت بخاندانش نیازارند و آنها را چون چشم در سر محترم شمارند بحرمت رسول خدا و دوستی او با آنکه قرآن و اخبار بآن ناطق است و بدان دعوت کنند و گویند که آنان اهل مودتند و کسانیند که خدا مودت آنها را فرض کرده و وعده پاداش بدان داده و کسی نیست که بدان وفا کند از روی ایمان و اخلاص جز آنکه بهشت بر او واجب است برای آنکه خدا در همین آیه مودت فرمود آن کسانی که ایمان آورده و کارهای شایسته کردند در باغهای بهشتند و هر چه خواهند نزد پروردگار خود دارند اینست آن فضیلت بزرگ و اینست که بدان مژده میدهد خدا بندگان را که گرویدند و عمل صالح کردند بگو من از شما مزدی نخواهم جز دوستی ذوی القربی با تفسیر و بیان.

سپس امام هشتم علیه السلام فرمود پدرم از جدش از پدرانش برای من باز گفت که حسین بن علی علیهم السلام فرمود مهاجر و انصار همه نزد رسول خدا صلی الله علیه و اله جمع شدند و بعرض رساندند که یا رسول الله تو برای هزینه خودت و واردینت نفقه لازم داری مال و جان ما همه در اختیار تو است هر چه خواهی دستور ده در باره آن بخواست تمنای ما هر چه خواهی ببخش و هر چه خواهی بگذار هیچ حرجی نداری فرمود خدا روح الامین را بر وی نازل کرد و گفت ای محمد بگو از شماها مزدی نخواهم جز دوستی خویشانم یعنی پس از من ادای حق خویشانم کنید همه بیرون شدند و منافقان گفتند علت آنکه رسول خدا آنچه را عرضه داشتیم نپذیرفت این بود که ما را بعد از خودش ترغیب بقرابتش کند این موضوع را فی المجلس بخدا افترا بست و این گفتار آنها بسیار بزرگ بود و خدا این آیه را فرستاد بلکه گویند آن را افترا بسته بگو اگر افترا بسته بگو اگر افترا بستم شما از طرف خدا مالک چیزی نسبت بمن نیستید او بهتر میداند که چه گوئید او بس است گواه میان من و شما و او آمرزنده است و مهربان پیغمبر آنها را احضار کرد و فرمود تازه ایست؟ گفتند آری یا رسول الله بعضی از ماها سخن درشت و ناهمواری گفت که ما را بد آمد رسول خدا صلی الله علیه و اله آن آیه را بر آنها تلاوت کرد و بسختی گریستند و خدا این آیه را فرستاد او است که بپذیرد توبه بندگان را و بگذرد از بدکرداری و بداند چه میکنند.

۷- گفتار خدا براستی خدا و فرشتگانش صلوات فرستند بر پیغمبر ایا کسانی که ایمان آوردید صلوات فرستید بر او و درود فراوان، معاندان دانستند که چون این آیه نازل شد عرض شد یا رسول الله ما سلام بر تو را دانستیم ولی چگونه صلوات بر تو فرستیم فرمود بگوئید خدایا رحمت فرست بر محمد و آل محمد چنانچه رحمت فرستادی بر ابراهیم و آل ابراهیم براستی تو حمید و مجیدی ایا گروه مردم میان شما در این اختلافی است؟ گفتند نه مامون گفت در آن اصلا خلافی نیست و مورد اجماع است آیا نزد تو در باره آل چیزی واضح تر از این در قرآن هست ای ابو الحسن؟ فرمود آری بمن خبر دهید از قول خدای عز و جل یس و الْقُرْآنِ الْحَكِيمِ إِنَّكَ لَمِنَ الْمُتَسَلِّمِينَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ مقصود از یس کیست؟ علماء گفتند مقصود از آن محمد است و کسی در آن شك ندارد امام رضا علیه السلام فرمود پس خدا بمحمد و آل محمد فضلی داده که احدی بکنه آن نرسد جز آنکه اندیشه آن تواند کرد و این برای آنست که خدا بر کسی سلام نداده جز به پیغمبران و فرموده است سلام بر نوح در عالمیان و فرمود سلام بر ابراهیم و سلام بر موسی و هرون و فرموده سلام بر آل نوح و سلام بر آل موسی و بر آل ابراهیم ولی فرمود سلام بر آل یاسین یعنی آل محمد مأمون گفت دانستم که در معدن نبوت شرح و بیان آن موجود است.

۸- قول خدای عز و جل بدانید که هر چه غنیمت آرید برای خداست خمس آن و برای رسول و ذی القربی این تاکید مؤکد و سند ثابتی است برای آنها تا قیامت مندرج در کتاب خدا که ناطق بحق است و باطل از پس و پیش در آن راه ندارد تنزیل از حکیم حمید است و اما اینکه فرمود برای یتامی و مساکین است یتیم چون بالغ شود از حکم غنیمت بیرونست و بهره ندارد و همچنان فقیر و مسکین چون ثروتمند شوند بهره از غنیمت ندارند و حلال نیست از آن اخذ کنند ولی سهم ذوی القربی تا قیامت بر پا است برای غنی و فقیر آنها زیرا کسی از خدا غنی تر نیست و نه از رسول خدا و خدا برای خود و رسولش با ذی القربی سهمی مقرر ساخته و آنچه را برای خود و رسولش پسندیده برای آنها هم پسندیده و در غنیمت مجری کرده و بخودش جل جلاله آغاز نموده.

و سپس برسول و باز بدانها و سهم آنها را مقرون سهم خدا و رسولش کرده و همچنانست در وجوب طاعت فرموده آیا کسانی که گرویدید فرمانبرید از خدا و فرمانبرید از رسول و اولو الامر خود بخود، آغاز کرده سپس برسولش و سپس بخاندانش و همچنین است آیه ولایت همانا ولی شما خداست و رسولش و آنان که گرویدند ولایت آنها را باطاعت رسول مقرون بطاعت خود ساخته چنانچه سهم آنها را با سهم رسول مقرون بسهم خود ساخته در غنیمت و فیء چه بزرگ است نعمت او بر اهل این خانواده و چون داستان صدقه بمیان آمد خود و رسول خود و اهل بیت را از آن منزه نمود و فرمود همانا صدقات برای فقراء و مساکین است و کارمندان در آن و آنها که تالیف قلوب کنند و در بندگان و قرضداران و در راه خدا و برای ابن سییل فریضه از طرف خدا، در اینجا درک کنی که خدای عز و جل سهمی برای خود مقرر نداشته و نه برای رسولش یا برای ذو القربی زیرا او چون خود را از صدقه منزّه دانست رسول و اهل بیت او را هم منزّه دانست بلکه آن را بر آنها حرام کرد و صدقه بر آل محمد حرام است و آن چرکهای کف مردم است و برای آنها حلال نیست زیرا آنها را از هر آلودگی و چرکی پاک کرده و چون آنها را خدا پاک کرد و برگزید پسندید برایشان آنچه را برای خود پسندید و بد داشت برایشان آنچه را برای خود بد داشت.

۹- ما همان اهل ذکریم که خدا در کتاب محکمش فرموده پرسید از اهل ذکر اگر شما نمیدانید، علماء گفتند مقصود از اهل ذکر یهود و نصاری است امام رضا علیه السلام فرمود سبحان الله آیا این رواست؟ در این صورت بدین خود دعوت کنند و گویند از دین اسلام برتر است مأمون عرض کرد در این باره شما توضیحی دارید بخلاف آنچه گفتند؟ فرمود آری مقصود از ذکر رسول خداست و ما اهل اوئیم و این را در سوره طلاق بیان کرده است بتحقیق خدا بر شما نازل کرده ذکری و آن رسولی است که میخواند بر شما آیات روشن را، ذکر رسول خداست و ما اهل ذکریم.

۱۰- گفته خدای عز و جل در آیه تحریم است؟! حرامست بر شما مادرانتان و دخترانتان تا آخر آیه بمن بگوئید دختر من و دختر پسر من را نسل در نسل بر پیغمبر رواست که بزنی گیرد اگر زنده باشد؟ گفتند نه فرمود رسول خدا میتواند دختران شما را تزویج کند اگر زنده باشد؟ گفتند آری گفت این خود بیانی است زیرا من آل او هستم و شما آل او نیستید و اگر آلتش بودید دخترانتان بر او حرام بود چنانچه دختران من بر او حرامست ما آل او هستیم و شما امت اوئید اینست فرق میان آل و امت که آل از او است و امت که از آل نباشد از او نیست.

۱۱- گفته خدای تعالی در سوره مؤمن حکایت از گفتار مردی از آل فرعون، مردی مؤمن از خاندان فرعون که ایمانش را نهان میداشت گفت آیا میخواهید بکشید مردی را که می گوید پروردگار من خداست و معجزاتی هم برای شما آورده از پروردگارتان تا آخر آیه و آن مرد خاله زاده فرعون بود او را به نژاد فرعون متصف کرد نه بدینش و همچنان ما بنژاد و ولادت برسول خدا صلی الله علیه و اله مخصوصیم و با عموم مردم در دیانت واردیم و این است فرق میان آل و امت.

۱۲- گفتار خدای عز و جل امر کن خاندانت را بنماز و بر آن صبر کن خدا ما را باین خصوصیت امتیاز داده که با امت مأمور اقامه نمازیم و بطور خصوصی هم مأموریم در برابر امت رسول خدا پس از نزول این آیه تا نه ماه هر روز وقت هر نماز در خانه علی و فاطمه می آمد و میفرمود الصلاه رحمکم الله و خدا احدی از ذراری انبیاء را چنین کرامتی عطا نکرده که ما را گرامی داشته و مخصوص کرده است در میان خاندانش مأمون و علماء گفتند خدا شما اهل بیت را از امت جزای خیر دهد که ما در هر جا اشتباهی داریم شرح و بیانش را جز نزد شما بدست نیاوریم.

الأمالی (للصدوق)، النص، ص: ۵۲۳-ص: ۵۳۳

بیان اعمال روز عید غدیر

۱- اطعام دادن

قال ابوالحسن الرضا علیه السلام

وَمَنْ أَطْعَمَ مُؤْمِنًا كَانَ كَمَنْ أَطْعَمَ جَمِيعَ الْأَنْبِيَاءِ وَالصَّادِقِينَ وَمَنْ زَارَ فِيهِ مُؤْمِنًا أَدْخَلَ اللَّهُ قَبْرَهُ سَبْعِينَ نُوْرًا وَسَعَى فِي قَبْرِهِ وَيَزُورُ قَبْرَهُ كُلَّ يَوْمٍ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ وَيُشْرُونَهُ بِالْجَنَّةِ

و کسی که به مؤمنی غذا بدهد، مانند کسی است که به تمام پیامبران و صدیقین غذا داده است و کسی که مؤمنی را دیدار کند خداوند هفتاد نور وارد قبر او نموده، قبر او را وسعت داده و هر روز هفتاد هزار فرشته از قبر او دیدن کرده و به او مژده بهشت می دهند.

إقبال الأعمال (ط - القديمه)، ج ۱، ص: ۴۶۵

۲- تبسم نمودن

قال ابوالحسن الرضا علیه السلام

وَهُوَ يَوْمُ التَّبَسُّمِ فِي وُجُوهِ النَّاسِ مِنْ أَهْلِ الْإِيمَانِ فَمَنْ تَبَسَّمَ فِي وَجْهِ أَخِيهِ يَوْمَ الْغَدِيرِ نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِالرَّحْمَةِ وَقَضَى لَهُ أَلْفَ حَاجَةٍ وَبَنَى لَهُ قَصْرًا فِي الْجَنَّةِ مِنْ دَرَّةٍ بَيْضَاءَ وَنَضَّرَ وَجْهَهُ

روز تبسم نمودن در چهره مؤمنین است و کسی که در روز غدیر به روی برادر خود تبسم نماید، خداوند در روز قیامت با دیده رحمت به او نگرسته، هزار حاجت او را برآورده نموده و کاخی از مرواریدهای بزرگ و درخشان و سفید برای او در بهشت ساخته و چهره او را زیبا می نماید.

إقبال الأعمال (ط - القديمه)، ج ۱، ص: ۴۶۵

۳- افطاری دادن

قال الفياض بن محمد بن عمر الطوسي سنة تسع و خمسين و مائتين و قد بلغ التسعين: إنه شهد أبا الحسن علي بن موسى الرضا عليه السلام في يوم الغدير و بحضرته جماعه من خاصيته قد احتبسهم للإفطار، و قد قدم إلى منازلهم الطعام و البر و الصلوات و الكسوه حتى الخواتيم و النعال، و قد غير من أحوالهم و أحوال حاشيته، و جددت لهم آله غير الآله التي جرى الرسم بابتدائها قبل يومه، و هو يذكر فضل اليوم و قدمه.

ص: ۱۲۰

فیاض بن محمد بن عمر طوسی در سال ۲۵۹ در سن نود سالگی گفت که: حضرت ابی الحسن علی بن موسی الرضا علیه السلام را در روز غدیر ملاقات نمود در حالیکه گروهی از خواص در محضر مبارکش بودند و آنها را برای افطار نزد خود نگاهداشته بود و در عین حال- غذا و هدایا و لباس و حتی انگشتری و کفش برای خانه های آنها فرستاده بود و وضع زندگی آنها را (از حیث معیشت) تغییر داده بود و همچنین وابستگان و نزدیکان خود را از هر جهت بوضع و صورت نوینی در آورده بود بطوریکه در کلیه شئون زندگی و آلات و ادوات معمولی وضع جدید و نوینی بخود گرفته بودند که با روزهای قبل فرق داشت و آنحضرت فضیلت و سبقت این روز را برای آنها بیان می فرمود.

الغدیر فی الکتاب و السنه و الادب، ج ۱، ص: ۵۳۳

قال ابوالحسن الرضا علیه السلام

و یَوْمُ تَفْطِيرِ الصَّائِمِينَ فَمَنْ فَطَّرَ فِيهِ صَائِمًا مُؤْمِنًا كَانَ كَمَنْ أَطْعَمَ فِتَامًا وَفِتَامًا إِلَى أَنْ عَدَّ عَشْرًا ثُمَّ قَالَ أَوْ تَدْرِي مَا الْفِتَامُ قَالَ لَا قَالَ مَائَةٌ أَلْفٍ

و روز افطاری دادن به مؤمنان است پس هر که افطار دهد مؤمن روزه دار را چنانست که طعام داده باشد فتامی و فتامی تا ده فتام (فتام به همزه در لغت جماعه بسیارند) پس حضرت فرمودند: که می دانی فتام در اینجا چند است راوی گفت نه حضرت فرمودند: که صد هزار است.

إقبال الأعمال (ط - القديمه)، ج ۱، ص: ۴۶۵

۴-کندن جامه های سیاه

قال ابوالحسن الرضا علیه السلام

و یَوْمُ لُبْسِ الثِّيَابِ وَ نَزْعِ السَّوَادِ

و روز پوشیدن لباس نو و بیرون آوردن لباس سیاه است.

ص: ۱۲۱

إقبال الأعمال (ط - القديمه)، ج ۱، ص: ۴۶۵

۵-زدودن غم از دل شیعیان

قال ابوالحسن الرضا عليه السلام

وَهُوَ يَوْمٌ تَنْفِيسُ الْكُزْبِ

و این روزیست که غمها و ناراحتی‌ها را از دل شیعیان بر می‌دارد.

إقبال الأعمال (ط - القديمه)، ج ۱، ص: ۴۶۵

۶-پوشیدن لباس نو

قال ابوالحسن الرضا عليه السلام

وَهُوَ يَوْمُ الزَّيْنَةِ فَمَنْ تَزَيَّنَ لِيَوْمِ الْغَدِيرِ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ كُلَّ خَطِيئَةٍ عَمِلَهَا صَغِيرَةً أَوْ كَبِيرَةً وَبَعَثَ اللَّهُ إِلَيْهِ مَلَائِكَةً يَكْتُبُونَ لَهُ الْحَسَنَاتِ وَيَزْفَعُونَ لَهُ الدَّرَجَاتِ إِلَى قَابِلٍ مِثْلَ ذَلِكَ الْيَوْمِ فَإِنْ مَاتَ شَهِيداً وَإِنْ عَاشَ عَاشَ سَعِيداً

این، روز آراستن است، کسی که برای روز غدیر خود را بیاراید، خداوند تمام گناهان کوچک و بزرگ او را بخشیده، و فرشتگانی را مأمور می‌کند از این روز تا سال آینده در چنین روزی، برای او کارهای نیک نوشته و مقام او را بالا ببرند و اگر از دنیا برود با شهادت از دنیا رفته و اگر زنده بماند با سعادت زندگانی خواهد کرد.

إقبال الأعمال (ط - القديمه)، ج ۱، ص: ۴۶۵

۷-بخشش

قال ابوالحسن الرضا عليه السلام

وَيَوْمُ الْحَبَاءِ وَالْعَطِيَّةِ

و روز بخشش و عطاست.

إقبال الأعمال (ط - القديمه)، ج ۱، ص: ۴۶۵

۸-شکرگذاری نعمت ولایت

قال ابوالحسن الرضا عليه السلام

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَنَا مِنَ الْمُتَمَسِّكِينَ بِوَلَايَةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْأَائِمَّةِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ

حمد عالمیان را سزا است آن خداوندی که گردانید ما را از جمله کسانی که دست در دامان ولایت حضرت امیر المؤمنین و ائمه معصومین صلوات الله علیهم زده ایم.

إقبال الأعمال (ط - القدیمة)، ج ۱، ص: ۴۶۵

ص: ۱۲۲

۹-تهنیت گفتن

قال ابوالحسن الرضا عليه السلام

وَ هُوَ يَوْمُ التَّهْنِيتِ يُهْنَى بَعْضُكُمْ بَعْضًا فَإِذَا لَقِيَ الْمُؤْمِنُ أَخَاهُ يَقُولُ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَنَا مِنَ الْمُتَمَسِّكِينَ بِوَلَايَةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْأَثَمَةِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ

و روز تهنیت و مبارک باد است که می باید که چون مؤمنان به هم برسند مبارک باد

به یکدیگر بگویند و بگویند که حمد عالمیان را سزا است آن خداوندی که گردانید ما را از جمله کسانی که دست در دامان ولایت حضرت امیر المؤمنین و ائمه معصومین صلوات الله علیهم زده ایم و اگر عبارت عربی را بگویند بهتر است و آن اینست که

الحمد لله الذي جعلنا من المتمسكين بولايه امير المؤمنين و الائمة صلوات الله عليهم.

إقبال الأعمال (ط - القديمة)، ج ۱، ص: ۴۶۵

۱۰-دعا

قال ابوالحسن الرضا عليه السلام

وَ يَوْمٌ يُسْتَجَابُ فِيهِ الدُّعَاءُ

و روز استجابت دعاهاست.

إقبال الأعمال (ط - القديمة)، ج ۱، ص: ۴۶۵

۱۱-نشر علم

قال ابوالحسن الرضا عليه السلام

وَ يَوْمٌ نَشْرُ الْعِلْمِ

و روز نشر علم است.

إقبال الأعمال (ط - القديمة)، ج ۱، ص: ۴۶۵

۱۲-زدودن غم از دل شیعیان

قال ابوالحسن الرضا عليه السلام

وَ هُوَ يَوْمٌ تَنْفِيسِ الْكَرْبِ

و این روزیست که غمها و ناراحتی‌ها را از دل شیعیان بر می‌دارد.

إقبال الأعمال (ط - القدیمه)، ج ۱، ص: ۴۶۵

۱۳-زیاد صلوات فرستادن

قال ابوالحسن الرضا علیه السلام

وَيَوْمُ إِكْتِنَارِ الصَّلَاةِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَآلِ مُحَمَّدٍ

و روزیست که صلوات بر محمد و آل او بسیار باید فرستاد.

إقبال الأعمال (ط - القدیمه)، ج ۱، ص: ۴۶۵

۱۴-زیارت امیرالمومنین علیه السلام در روز غدیر

ص: ۱۲۳

قال ابوالحسن الرضا عليه السلام

ثُمَّ قَالَ يَا ابْنَ أَبِي نَضْرٍ أَتِنَّمَا كُنْتَ فَاحْضُرْ يَوْمَ الْغَدِيرِ عِنْدَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ فَإِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ لِكُلِّ مُؤْمِنٍ وَ مُؤْمِنَةٍ وَ مُسْلِمٍ وَ مُسْلِمَةٍ ذُنُوبَ سِتِّينَ سَنَةً وَ يَعْتِقُ مِنَ النَّارِ ضِعْفَ مَا أَعْتَقَ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ وَ لَيْلَةِ الْقَدْرِ وَ لَيْلَةِ الْفِطْرِ

پس حضرت فرمودند: که ای پسر ابو نصر در هر جا که باشی سعی کن که در روز غدیر نزد حضرت امیر المؤمنین صلوات الله علیه حاضر شوی زیرا که حق سبحانه و تعالی می آمرزد جمیع مؤمنین و مؤمنات و مسلمین و مسلمات را و در می گذرد از گناهان شصت ساله ایشان، و از آتش دوزخ آزاد می کند دو برابر آن چه آزاد کرده است در ماه رمضان و در شب قدر و شب فطر.

فرحه الغری فی تعیین قبر امیر المؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام فی النجف ص: ۱۰۶

۱۵- صدقه به شیعیان اثنی عشری

قال ابوالحسن الرضا عليه السلام

وَ الدَّرْهَمُ فِيهِ بِأَلْفِ دِرْهَمٍ لِإِخْوَانِكَ الْعَارِفِينَ وَ أَفْضَلُ عَلَى إِخْوَانِكَ فِي هَذَا الْيَوْمِ وَ سُرِّ فِيهِ كُلُّ مُؤْمِنٍ وَ مُؤْمِنَةٍ

و درهمی که در این روز تصدیق کنند برابر است با هزار درهم که به شیعیان اثنی عشری دهند پس هر چه مقدورت باشد احسان کن به برادران مؤمن و مسرور ساز در این روز مؤمن و مؤمنه را.

فرحه الغری فی تعیین قبر امیر المؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام فی النجف ص: ۱۰۶

۱۶- وسعت دادن به خانواده

قال ابوالحسن الرضا عليه السلام

وَ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِي يَزِيدُ اللَّهُ فِي حَالِ مَنْ عَبَدَ فِيهِ وَ وَسَّعَ عَلَى عِيَالِهِ وَ نَفْسِهِ وَ إِخْوَانِهِ وَ يَعْتَقُهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ

ص: ۱۲۴

روزی است که هر کس در آن خدا را پرستش نموده و خانواده خود و برادرانش را در وسعت قرار دهد، خداوند مال او را افزایش داده و او را از آتش رها می کند.

پیامها:

۱- هر کس به خانواده اش وسعت دهد خدا به او برکت عنایت می کند.

۲- هر کس به خانواده اش وسعت دهد خدا او را از آتش رها می کند.

إقبال الأعمال (ط - القديمه)، ج ۱، ص: ۴۶۵

۱۷- غسل

قال علی بن موسی الرضا علیه السلام

..... وَ أَعِدَّ الصَّلَاةَ وَالْغُسْلَ ثَلَاثَةً وَعَشْرُونَ مِنَ الْجَنَابَةِ وَ وَ غَسْلُ الْإِسْتِحَارَةِ وَ غَسْلُ طَلَبِ الْحَوَائِجِ مِنَ اللَّهِ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى وَ
غُسْلُ يَوْمِ غَدِيرِ حُمٍّ

امام رضا علیه السلام پس از دسته غسلهای مستحب، یکی از آنها را غسل غدیر بیان می فرماید.

الفقه المنسوب إلى الإمام الرضا علیه السلام، ص: ۸۲

ورد مؤداه فی الفقیه ۱: ۴۴ / ۱۷۲، و الهدایه: ۱۹، و الکافی ۳: ۴۰ / ۱ و ۲، و التّهذیب ۱: ۱۰۴ / ۲۷۰.

بیان چهل نام برای روز عید غدیر

اشاره

امام رضا علیه السلام برای روز عید غدیر خم ۴۰ نام را بیان فرمودند که ابتدا کل روایت را یکجا بیان نموده و سپس هر کدام از این نامها را جداگانه می آوریم.

رَوَاهُ عَنِ الرُّضَاعِ قَالَ إِذَا كَانَ يَوْمُ الْفِيَامَةِ زُفَّتْ أَرْبَعَةُ أَيَّامٍ إِلَى اللَّهِ كَمَا تُزْفُ الْعُرُوسُ إِلَى خِدْرِهَا قِيلَ مَا هَذِهِ الْأَيَّامُ قَالَ يَوْمُ الْأُضْحَى وَ يَوْمُ الْفِطْرِ وَ يَوْمُ الْجُمُعَةِ وَ يَوْمُ الْعَدِيرِ وَ إِنَّ يَوْمَ الْعَدِيرِ بَيْنَ الْأُضْحَى وَ الْفِطْرِ وَ الْجُمُعَةِ كَالْقَمَرِ بَيْنَ الْكَوَاكِبِ وَ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِي نَجَا فِيهِ إِبْرَاهِيمَ الْخَلِيلُ مِنَ النَّارِ فَصَامَهُ شُكْرًا لِلَّهِ وَ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِي أَكْمَلَ اللَّهُ بِهِ الدِّينَ فِي إِقَامَةِ النَّبِيِّ عَ عَلِيًّا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَمًا وَ أَبَانَ فَضِيلَتَهُ وَ وَصَّاهُ تَهَ فَصَامَ ذَلِكَ الْيَوْمَ وَ إِنَّهُ لِيَوْمُ الْكَمَالِ وَ يَوْمُ مَرْغَمَةِ الشَّيْطَانِ وَ يَوْمُ تَقْبُلِ أَعْمَالِ الشَّيْخَةِ وَ مُحَبَّبِي آلِ مُحَمَّدٍ وَ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِي أَكْمَلَ اللَّهُ الدِّينَ يَعْمَدُ اللَّهُ فِيهِ إِلَى مَا عَمِلَهُ الْمُخَالِفُونَ فَيَجْعَلُهُ هَبَاءً مَنْثُورًا وَ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِي يَأْمُرُ جَبْرَائِيلَ عَ أَنْ يَنْصَبَ كُرْسِيَّ كَرَامَةِ اللَّهِ بِإِزَاءِ بَيْتِ الْمُعْمُورِ وَ يَصِيغُهُ جَبْرَائِيلَ عَ وَ تَجْتَمِعُ إِلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ مِنْ جَمِيعِ السَّمَاوَاتِ وَ يُثْنُونَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ يَسْتَتَفِعُونَ لِشَيْخِهِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمَأْتَمَةِ عَ وَ مُحَبَّبِيهِمْ مِنْ وُلْدِ آدَمَ عَ وَ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِي يَأْمُرُ اللَّهُ فِيهِ الْكِرَامَ الْكَاتِبِينَ أَنْ يَرْفَعُوا الْقَلَمَ عَنْ مُحَبَّبِي أَهْلِ الْبَيْتِ وَ شَيْعَتِهِمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ يَوْمِ الْعَدِيرِ وَ لَا يَكْتُبُونَ عَلَيْهِمْ شَيْئًا مِنْ خَطَايَاهُمْ كَرَامَةً لِمُحَمَّدٍ وَ عَلِيٍّ وَ الْأَئِمَّةِ وَ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِي جَعَلَهُ اللَّهُ لِمُحَمَّدٍ وَ آلِهِ [عَلِيٍّ]

و ذُو رَحْمَتِهِ وَ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِي يَزِيدُ اللَّهُ فِي حَالِ مَنْ عَبَدَ فِيهِ وَ وَسَّعَ عَلَى عِيَالِهِ وَ نَفْسِهِ وَ إِخْوَانِهِ وَ يُعْتِقُهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ وَ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِي
يَجْعَلُ اللَّهُ فِيهِ سِعَى الشَّيْخِ مَشْكُورًا وَ ذَنْبَهُمْ مَغْفُورًا وَ عَمَلَهُمْ مَقْبُولًا وَ هُوَ يَوْمُ تَنْفِيسِ الْكَزْبِ وَ يَوْمُ تَحْطِيطِ الْوِزْرِ وَ يَوْمُ الْحَبَاءِ وَ الْعَطِيَّةِ
وَ يَوْمُ نَشْرِ الْعِلْمِ وَ يَوْمُ الْبَسَارَةِ وَ الْعِيدِ الْأَكْبَرِ وَ يَوْمُ يُشْتَبَجُ فِيهِ الدُّعَاءُ وَ يَوْمُ الْمُؤَقِفِ الْعَظِيمِ وَ يَوْمُ لُبْسِ الثِّيَابِ وَ نَزْعِ السَّوَادِ وَ يَوْمُ
الشَّرْطِ الْمَشْرُوطِ وَ يَوْمُ نَفْيِ الْعُمُومِ [الْهُمُومِ] وَ يَوْمُ الصَّفْحِ عَنْ مِذْيَبِي شَيْعِهِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَ هُوَ يَوْمُ السُّبْقِ وَ يَوْمُ إِكْتِنَارِ الصَّلَاةِ عَلَى
مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ وَ يَوْمُ الرِّضَا وَ يَوْمُ عِيدِ أَهْلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ وَ يَوْمُ قَبُولِ الْأَعْمَالِ وَ يَوْمُ طَلَبِ الزِّيَادَةِ وَ يَوْمُ اسْتِرَاحَةِ الْمُؤْمِنِينَ وَ يَوْمُ
الْمَتَاجِرَةِ وَ يَوْمُ التَّوَدُّدِ وَ يَوْمُ الْوُصُولِ إِلَى رَحْمَةِ اللَّهِ وَ يَوْمُ التَّرْكِيبِ وَ يَوْمُ تَرْكِ الْكِبَائِرِ وَ الدُّنُوبِ وَ يَوْمُ الْعِيَادَةِ وَ يَوْمُ تَفْطِيرِ الصَّائِمِينَ
فَمَنْ فَطَّرَ فِيهِ صَائِمًا مُؤْمِنًا كَانَ كَمَنْ أَطْعَمَ فِتْنَامًا وَ فِتْنَامًا إِلَى أَنْ عَدَّ عَشْرًا ثُمَّ قَالَ أَوْ تَدْرِي مَا الْفِتْنَامُ قَالَ لَا قَالَ مِائَةُ أَلْفٍ وَ هُوَ يَوْمُ التَّهْنِيَةِ
يُهْنِي بَعْضُكُمْ بَعْضًا فَإِذَا لَقِيَ الْمُؤْمِنُ أَخَاهُ يَقُولُ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَنَا مِنَ الْمُتَمَسِّكِينَ بِوَلَايَةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْأَثَمَةِ ع وَ هُوَ يَوْمُ التَّبَسُّمِ
فِي وُجُوهِ النَّاسِ مِنْ أَهْلِ الْإِيمَانِ فَمَنْ تَبَسَّمَ فِي وَجْهِ أَخِيهِ يَوْمَ الْعَدِيدِ نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِالرَّحْمَةِ وَ قَضَى لَهُ أَلْفَ حَاجَةٍ وَ بَنَى لَهُ
قَصِيرًا فِي الْجَنَّةِ مِنْ دُرِّهِ بَيْضَاءَ وَ نَضَّرَ وَجْهَهُ وَ هُوَ يَوْمُ الزَّيْنَةِ فَمَنْ تَزَيَّنَ لِيَوْمِ الْعَدِيدِ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ كُلَّ خَطِيئَةٍ عَمِلَهَا صَغِيرَةً أَوْ كَبِيرَةً وَ بَعَثَ
اللَّهُ إِلَيْهِ مَلَائِكَةً يَكْتُبُونَ لَهُ الْحَسَنَاتِ وَ يَرْفَعُونَ لَهُ الدَّرَجَاتِ إِلَى قَابِلٍ مِثْلَ ذَلِكَ الْيَوْمِ فَإِنْ مَاتَ شَهِيدًا وَ إِنْ عَاشَ عَاشَ سَعِيدًا وَ
مَنْ أَطْعَمَ مُؤْمِنًا كَانَ كَمَنْ أَطْعَمَ جَمِيعَ الْأَنْبِيَاءِ وَ الصَّادِقِينَ وَ مَنْ زَارَ فِيهِ مُؤْمِنًا أَدْخَلَ اللَّهُ قَبْرَهُ سَبْعِينَ نُوْرًا وَ وَسَّعَ فِي قَبْرِهِ وَ يَزُورُ قَبْرَهُ
كُلَّ يَوْمٍ سَبْعُونَ أَلْفَ مَلَكٍ وَ يُبَشِّرُونَهُ بِالْجَنَّةِ وَ فِي يَوْمِ الْعَدِيدِ عَرَضَ اللَّهُ الْوَلَمَايَةَ عَلَى أَهْلِ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ فَتَسَبَّقُ إِلَيْهَا أَهْلُ السَّمَاءِ
السَّابِعَةِ فَرَيْنَ بِهَا الْعَرْشُ ثُمَّ سَبَقَ إِلَيْهَا أَهْلُ السَّمَاءِ الرَّابِعَةِ فَرَيْنَهَا بِالْبَيْتِ الْمَعْمُورِ ثُمَّ سَبَقَ إِلَيْهَا أَهْلُ السَّمَاءِ الدُّنْيَا فَرَيْنَهَا بِالْكَوَاكِبِ ثُمَّ
عَرَضَهَا عَلَى الْأَرْضِينَ فَسَبَقَتْ مَكَّةَ فَرَيْنَهَا بِالْكَعْبَةِ ثُمَّ سَبَقَتْ إِلَيْهَا الْمَدِينَةُ فَرَيْنَهَا بِالْمُضَيْطَفَى مُحَمَّدٍ ص ثُمَّ سَبَقَتْ إِلَيْهَا الْكُوفَةُ فَرَيْنَهَا
بِأَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ ع وَ عَرَضَهَا عَلَى الْجِبَالِ فَأَوْلُ جَبَلٍ أَقْرَ بِذَلِكَ ثَلَاثَةَ أَجْبَلٍ [أَجْبَالٍ] الْعَقِيقُ وَ جَبَلُ الْفَيْزُورَجِ وَ جَبَلُ الْيَاقُوتِ فَصَارَتْ هَذِهِ
الْجِبَالُ حَيًّا لِهِنَّ وَ أَفْضَلَ الْجَوَاهِرِ ثُمَّ سَبَقَتْ إِلَيْهَا جِبَالُ أُخْرٍ فَصَارَتْ مَعَادِنَ الذَّهَبِ وَ الْفِضَّةِ وَ مَا لَمْ يُقَرَّرْ بِذَلِكَ وَ لَمْ يَقْبَلْ صَارَتْ لَا
تُنْبِتُ شَيْئًا وَ عَرَضَتْ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ عَلَى الْمِيَاهِ فَمَا قَبِلَ مِنْهَا عَذْبًا وَ مَا أَنْكَرَ صَارَ مِلْحًا أَجَاجًا وَ عَرَضَهَا فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ عَلَى النَّبَاتِ
فَمَا قَبِلَهَا صَارَ حُلُورًا طَيِّبًا وَ مَا لَمْ يَقْبَلْ صَارَ مُرًّا ثُمَّ عَرَضَهَا فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ عَلَى الطَّيْرِ فَمَا قَبِلَهَا صَارَ فَصِيحًا مُصَوِّتًا وَ مَا أَنْكَرَهَا صَارَ
أَخْرَسَ مِثْلَ اللَّكَنِ وَ مِثْلَ الْمُؤْمِنِينَ فِي قَبُولِهِمْ وَ لَمَاءِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ فِي يَوْمِ عَدِيدِ حُمِّ كَمَثَلِ الْمَلَائِكَةِ فِي سُجُودِهِمْ لِأَدَمَ وَ مِثْلَ مَنْ أَبِي
وَلَمَايَةَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ فِي يَوْمِ الْعَدِيدِ مِثْلَ إِبْلِيسَ وَ فِي هَذَا الْيَوْمِ أَنْزَلَتْ هَذِهِ الْآيَةُ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَ مَا بَعَثَ اللَّهُ نَبِيًّا إِلَّا وَ كَانَ
يَوْمَ بَعَثَهُ مِثْلَ يَوْمِ الْعَدِيدِ عِنْدَهُ وَ عَرَفَ حُرْمَتَهُ إِذْ نَصَبَ لِأُمَّتِهِ وَصِيًّا وَ خَلِيفَةً مِنْ بَعْدِهِ فِي ذَلِكَ الْيَوْمِ

إقبال الأعمال (ط - القديمه)، ج ۱، ص: ۴۶۵

۱-روز نجات حضرت ابراهیم علیه السلام

وَهُوَ الْيَوْمُ الَّذِي نَجَا فِيهِ إِبْرَاهِيمُ الْخَلِيلُ مِنَ النَّارِ فَصَامَهُ شُكْرًا لِلَّهِ

و روزی است که حضرت ابراهیم خلیل علیه السلام در آن از آتش رهایی یافت و بجهت سپاسگزاری، آن روز را روزه گرفت.

۲-روز اکمال دین

وَهُوَ الْيَوْمُ الَّذِي أَكْمَلَ اللَّهُ بِهِ الدِّينَ فِي إِقَامَةِ النَّبِيِّ عَ عَلِيًّا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَمًا وَأَبَانَ فَضِيلَتَهُ وَوَصَّاهُ تَهُ فَصَامَ ذَلِكَ الْيَوْمَ

و نیز روزی است که در آن پیامبر صلی الله علیه و آله علی علیه السلام را بعنوان جانشین خود معرفی و فضیلت‌های او را بیان نمود و خداوند بدین وسیله دین را کامل کرد. علی علیه السلام بخاطر شکرگزاری این روز را روزه گرفته است.

۳-روز کامل شدن

وَإِنَّهُ لِيَوْمُ الْكَمَالِ

و روز روز کمال

۴-روز ناراحتی شیطان

وَ يَوْمٌ مَرَّعَمَهُ الشَّيْطَانِ

روز ناراحتی شیطان

۵-روز قبولی اعمال شیعه

وَ يَوْمٌ تُقْبَلُ أَعْمَالُ الشَّيْعَةِ وَ مُحِبِّي آلِ مُحَمَّدٍ

و روزی است که اعمال شیعه و دوستداران آل محمد پذیرفته شده

۶-روز باطل و نابود شدن عمل مخالفین

وَ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِي أَكْمَلَ اللَّهُ الدِّينَ يَعْمَدُ اللَّهُ فِيهِ إِلَى مَا عَمِلَهُ الْمُخَالِفُونَ فَيَجْعَلُهُ هَبَاءً مَنْثُورًا

(۱) و روزی است که کامل شد دین خداوند و عمل مخالفین آنان را باطل و نابود می گرداند و این همان است که خداوند در آن آیه می فرماید: آن اعمال را باطل و نابود نمودیم.

۷-روز ثناء وستایش پیامبر

وَهُوَ الْيَوْمَ الَّذِي يَأْمُرُ جِبْرَائِيلَ عَ أَنْ يَنْصِبَ كُرْسِيَّ كَرَامِهِ اللَّهُ بِإِزَاءِ بَيْتِ الْمَعْمُورِ وَيَصِدُّ عَدُوَّ جِبْرَائِيلَ عَ وَتَجْتَمِعُ إِلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ مِنْ جَمِيعِ السَّمَاوَاتِ وَيُثْنُونَ عَلَى مُحَمَّدٍ وَيسْتَغْفِرُونَ لِشَيْعِهِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْأئِمَّةِ عَ وَمُحِبِّيهِمْ مِنْ وُلْدِ آدَمَ عَ

ص: ۱۲۶

روزی است که خدا به جبرئیل دستور می دهد، کرسی کرامت او را روبروی بیت المعمور قرار دهد. آنگاه بالای آن رفته و فرشتگان تمامی آسمان ها گرد او جمع شده، حضرت محمد صلی الله علیه و آله و سلم را ستایش کرده و برای شیعیان و دوستاند امیرالمؤمنین و امامان علیهم السلام آمرزش می خواهند.

۸-روز رفع القلم

وَهُوَ الْيَوْمُ الَّذِي يَأْمُرُ اللَّهُ فِيهِ الْكِرَامَ الْكَاتِبِينَ أَنْ يَرْفَعُوا الْقَلَمَ عَنْ مُجِبِّي أَهْلِ الْبَيْتِ وَشَيْعَتِهِمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ مِنْ يَوْمِ الْغَدِيرِ وَلَمَّا يَكْتُوبُونَ عَلَيْهِمْ شَيْئًا مِنْ خَطَايَاهُمْ كَرَامَةً لِمُحَمَّدٍ وَعَلِيٍّ وَالْأئِمَّةِ

روزی است که خداوند در آن به نویسندگان بزرگوار اعمال دستور می دهد، بخاطر بزرگداشت محمد و علی و ائمه علیهم السلام بمدت سه روز خطاهای دوستاند اهل بیت و شیعیان آنان را ننویسند.

۹-روز مخصوص پیامبر و آل او

وَهُوَ الْيَوْمُ الَّذِي جَعَلَهُ اللَّهُ لِمُحَمَّدٍ وَآلِهِ [عَلِيٍّ] وَذَوِي رَحْمَتِهِ

روزی است که خداوند آن را مخصوص محمد، آل او و خویشان نسبی او نموده است.

۱۰-روز وسعت دادن به خانواده و برادران

وَهُوَ الْيَوْمُ الَّذِي يَزِيدُ اللَّهُ فِي حَالِ مَنْ عَبَدَ فِيهِ وَوَسَّعَ عَلَى عِيَالِهِ وَنَفْسِهِ وَإِخْوَانِهِ وَيُعْتِقُهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ

روزی است که هر کس در آن خدا را پرستش نموده و خانواده، خود و برادرانش را در وسعت قرار دهد، خداوند مال او را افزایش داده و او را از آتش رها می کند.

۱۱-روز سعی مشکور

وَهُوَ الْيَوْمُ الَّذِي يَجْعَلُ اللَّهُ فِيهِ سَعَى الشَّيْعَةِ مَشْكُورًا وَذُنُوبَهُمْ مَغْفُورًا وَعَمَلَهُمْ مَقْبُولًا

و این روزیست که حق سبحانه و تعالی سعی شیعیان حضرات ائمه معصومین را مشکور و مقبول می کند و گناهان ایشان را مغفور می گرداند و اعمال ایشان را مقبول می گرداند.

۱۲-روز برطرف شدن غمها

وَ هُوَ يَوْمٌ تَنْفِيسِ الْكَرْبِ

و روزیست که غمها و ناراحتی‌ها را از دل شیعیان بر می‌دارند.

۱۳-روز ریزش گناهان

وَ يَوْمٌ تَحْطِيطِ الْوِزْرِ

و روزیست که گناهان را از پشت‌های ایشان می‌اندازند.

۱۴-روز بخشش و عطا

وَ يَوْمُ الْحَبَاءِ وَالْعَطِيَّةِ

و روز بخشش و عطاست.

۱۵-روز نشر علم

وَ يَوْمُ نَشْرِ الْعِلْمِ

و روزیست که علم را نشر می‌کنند.

۱۶-روز بشارت

وَ يَوْمُ الْبِشَارَةِ

و روز بشارتست.

۱۷-روز بزرگترین عید

وَ الْعِيدِ الْأَكْبَرِ

و عید بزرگتر حق سبحانه و تعالی است.

۱۸-روز استجاب دعا

وَ يَوْمٌ يُسْتَجَابُ فِيهِ الدُّعَاءُ

و روز استجابت دعاهاست.

۱۹-روز موقوف عظیم

وَيَوْمُ الْمَوْقِفِ الْعَظِيمِ

و روز موقوف عظیم است.

۲۰-روز پوشیدن لباس نو و بیرون آوردن لباس سیاه

وَيَوْمُ لُبْسِ الثِّيَابِ وَ نَزْعِ السَّوَادِ

و روز پوشیدن لباس نو و بیرون آوردن لباس سیاه است.

۲۱-روز شرط مشروط

وَيَوْمُ الشَّرْطِ الْمَشْرُوطِ

و روز شرط مشروط است که حضرت سید المرسلین صلی الله علیه و آله بر عالمیان شرط فرمودند که هر که اعتقاد به امامت امیر المؤمنین و یازده فرزندش کند آتش دوزخ بر او حرام باشد.

۲۲-روز زایل شدن غمها

وَيَوْمُ نَفْيِ الْعُغْمِ [الْهُمُومِ]

و روزیست که غمها زایل می شود.

۲۳-روز بخشش گناهان

وَيَوْمُ الصَّفْحِ عَنِ مُذْنِبِي شِيعَةِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ

و روزیست که گناهان شیعیان مغفور می شود.

۲۴-روز مسابقه

وَهُوَ يَوْمُ السُّبْقِ

و روز مسابقه است.

۲۵-روز زیاد صلوات فرستادن

وَيَوْمُ إِكْتِنَارِ الصَّلَاةِ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ آلِ مُحَمَّدٍ

و روزیست که صلوات بر محمد و آل او بسیار باید فرستاد.

۲۶- روز خوشنودی

وَيَوْمُ الرِّضَا

و روز خوشنودی خدا و رسول و ائمه معصومین علیهم السلام و شیعیان ایشان است.

۲۷- روز عید اهل بیت

وَيَوْمُ عِيدِ أَهْلِ بَيْتِ مُحَمَّدٍ

روز عید اهل بیت محمد صلی الله علیه و آله و سلم است.

۲۸- روز قبول شدن اعمال

وَيَوْمُ قَبُولِ الْأَعْمَالِ

و روز قبول شدن اعمال است.

۲۹- روز زیاده طلبی

وَيَوْمُ طَلَبِ الزِّيَادَةِ

و روزیست که می باید از حق سبحانه و تعالی طلب کنند زیادتى را (در علم و عمر و مال).

۳۰- روز استراحت مؤمنان

وَيَوْمُ اسْتِرَاحَةِ الْمُؤْمِنِينَ

و این روز استراحت مؤمنان است.

۳۱- روز تجارت

وَيَوْمُ الْمَتَاَجَرَةِ

و روز تجارت است.

۳۲- روز دوستی کردن با مؤمنان

وَيَوْمُ التَّوَدُّدِ

و روز دوستی کردن با مؤمنان است.

۳۳-روز رسیدن به رحمت خداوند

وَيَوْمُ الْوُصُولِ إِلَى رَحْمَةِ اللَّهِ

و روز رسیدن به رحمت خداوند رحمان است.

۳۴-روز پاک شدن مؤمنان از گناهان

وَيَوْمُ التَّزْكِيهِ

و روز پاک شدن مؤمنان از گناهان است.

۳۵-روز ترک گناهان کبیره و صغیره

وَيَوْمُ تَرْكِ الْكَبَائِرِ وَالذُّنُوبِ

و روز ترک گناهان کبیره و صغیره است.

۳۶-روز عبادت

وَيَوْمُ الْعِبَادَةِ

و روز عبادت است.

۳۷-روز افطاری دادن به مؤمنان

وَيَوْمُ تَفْطِيرِ الصَّائِمِينَ فَمَنْ فَطَّرَ فِيهِ صَائِمًا مُؤْمِنًا كَانَ كَمَنْ أَطْعَمَ فِتَامًا وَفِتَامًا إِلَى أَنْ عَرِدَ عَشْرًا ثُمَّ قَالَ أَوْ تَدْرِي مَا الْفِتَامُ قَالَ لَا قَالَ مِائَةُ أَلْفٍ

و روز افطاری دادن به مؤمنان است پس هر که افطار دهد مؤمن روزه دار را چنانست که طعام داده باشد فتامی و فتامی تا ده فتام (فتام به همزه در لغت جماعه بسیارند) پس حضرت فرمودند: که می دانی فتام در اینجا چند است راوی گفت نه حضرت فرمودند: که صد هزار است.

۳۸-روز تهنیت و مبارک باد

وَهُوَ يَوْمُ التَّهْنِيتِ يُهْنِي بَعْضُكُمْ بَعْضًا فَإِذَا لَقِيَ الْمُؤْمِنُ أَخَاهُ يَقُولُ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَنَا مِنَ الْمُتَمَسِّكِينَ بَوْلَايِهِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَالْأَثَمَةِ ع

و این روز تهنیت و مبارک باد است که چون مؤمنان به هم برسند مبارک باد به یکدیگر بگویند و بگویند که حمد خدای عالمیان را سزا است آن خداوندی که گردانید ما را از جمله کسانی که دست در دامان ولایت حضرت امیر المؤمنین و ائمه معصومین صلوات الله عليهم زده ایم (و اگر عبارت عربی را بگویند بهتر است و آن اینست که

«الحمد لله الذي جعلنا من المتمسكين بولايه امير المؤمنين و ائمه صلوات الله عليهم».)

۳۹-روز تبسم نمودن در چهره مؤمنین

وَهُوَ يَوْمُ التَّبَسُّمِ فِي وُجُوهِ النَّاسِ مِنْ أَهْلِ الْإِيمَانِ فَمَنْ تَبَسَّمَ فِي وَجْهِ أَخِيهِ يَوْمَ الْغَدِيرِ نَظَرَ اللَّهُ إِلَيْهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِالرَّحْمَةِ وَقَضَى لَهُ أَلْفَ حَاجَةٍ وَبَنَى لَهُ قَصْرًا فِي الْجَنَّةِ مِنْ دُرِّهِ بَيْضَاءَ وَنَضَّرَ وَجْهَهُ

روز تبسم نمودن در چهره مؤمنین است و کسی که در روز غدیر به روی برادر خود تبسم نماید، خداوند در روز قیامت با دیده رحمت به او نگرسته، هزار حاجت او را برآورده نموده و کاخی از مرواریدهای بزرگ و درخشان و سفید برای او در بهشت ساخته و چهره او را زیبا می نماید.

۴۰-روز زینت

وَهُوَ يَوْمُ الزَّيْنَةِ فَمَنْ تَزَيَّنَ لِيَوْمِ الْغَدِيرِ غَفَرَ اللَّهُ لَهُ كُلَّ خَطِيئَةٍ عَمِلَهَا صَغِيرَةً أَوْ كَبِيرَةً وَبَعَثَ اللَّهُ إِلَيْهِ مَلَائِكَةً يَكْتُبُونَ لَهُ الْحَسَنَاتِ وَيَرْفَعُونَ لَهُ الدَّرَجَاتِ إِلَى قَابِلٍ مِثْلَ ذَلِكَ الْيَوْمِ فَإِنْ مَاتَ شَهِيدًا وَإِنْ عَاشَ عَاشَ سَعِيدًا

ص: ۱۳۰

و روز آراستن است، کسی که برای روز غدیر خود را بیاراید، خداوند تمام گناهان کوچک و بزرگ او را بخشیده، و فرشتگانی را مأمور می کند از این روز تا سال آینده در چنین روزی، برای او کارهای نیک نوشته و مقام او را بالا ببرند و اگر از دنیا برود با شهادت از دنیا رفته و اگر زنده بماند با سعادت زندگانی خواهد کرد.

بیان خطبه ی امیرالمومنین علی علیه السلام

متن

الْفَيَاضَ بْنَ مُحَمَّدٍ الطُّوسِيَّ حَدَّثَ بِطُوسَ سَنَةَ تِسْعَ وَ خَمْسِينَ وَ مِائَتَيْنِ وَ قَدْ بَلَغَ التَّسْعِينَ أَنَّهُ شَهِدَ أَبَا الْحَسَنِ عَلِيَّ بْنَ مُوسَى الرَّضَا عَلَيْهِ السَّلَامَ فِي يَوْمِ الْغَدِيرِ وَ بَحْضَرَتِهِ جَمَاعَةً مِنْ خَاصَّتِهِ قَدِ اخْتَبَسَهُمْ لِلْإِفْطَارِ وَ قَدْ قَدَّمَ إِلَى مَنَازِلِهِمُ الطَّعَامَ وَ الثَّبْرَ وَ الصَّلَاتِ وَ الْكِسْوَةَ حَتَّى الْخَوَاتِيمَ وَ النَّعَالَ وَ قَدْ غَيَّرَ مِنْ أَحْوَالِهِمْ وَ أَحْوَالِ حَاشِيَتِهِ وَ جِدَّدَتْ لَهُ آلَهُ غَيْرَ الْمَالِ الَّتِي جَرَى الرَّسْمُ بِإِبْتِدَائِهَا قَبْلَ يَوْمِهِ وَ هُوَ يَذْكُرُ فَضْلَ الْيَوْمِ وَ قَدِيمَهُ فَكَانَ مِنْ قَوْلِهِ عَلَيْهِ السَّلَامَ حَدَّثَنِي الْهَادِي أَبِي قَالَ حَدَّثَنِي جَدِّي الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامَ قَالَ حَدَّثَنِي الْبَاقِرُ قَالَ حَدَّثَنِي سَيِّدُ الْعَابِدِينَ عَلَيْهِ السَّلَامَ قَالَ إِنَّ الْحُسَيْنَ قَالَ اتَّفَقَ فِي بَعْضِ سِنِينَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامَ الْجُمُعَةَ وَ الْغَدِيرُ فَصَعِدَ الْمِئْبَرِ عَلَى خَمْسِ سَاعَاتٍ مِنْ نَهَارِ ذَلِكَ الْيَوْمِ فَحَمِدَ اللَّهَ وَ أَثْنَى عَلَيْهِ حَمِيدًا لَمْ يَسْمَعْ بِمِثْلِهِ وَ أَثْنَى عَلَيْهِ مَا لَمْ يَتَوَجَّهْ إِلَيْهِ غَيْرُهُ فَكَانَ مِمَّا حُفِظَ مِنْ ذَلِكَ الْحَمِيدِ لِلَّهِ الَّذِي جَعَلَ الْحَمِيدَ عَلَى عِبَادِهِ مِنْ غَيْرِ حَاجَةٍ مِنْهُ إِلَى حَامِدِيهِ وَ طَرِيقًا مِنْ طُرُقِ الْإِعْتِرَافِ بِلَاهُوتِيهِ وَ صِيَمَدَانِيَّتِهِ وَ رَبَّانِيَّتِهِ وَ فِرْدَاؤِيَّتِهِ وَ سَبَبًا إِلَى الْمَزِيدِ مِنْ رَحْمَتِهِ وَ مَحَجَّةً لِلطَّالِبِ مِنْ فَضْلِهِ وَ كَمَنَ فِي إِبْطَانِ اللَّفْظِ حَقِيقَةَ الْإِعْتِرَافِ لَهُ بِأَنَّهُ الْمُنْعَمُ عَلَى كُلِّ حَمِيدٍ بِاللَّفْظِ وَ إِنْ عَظُمَ وَ أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَ خِيَدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ شَهَادَةً نَزَعَتْ عَنْ إِخْلَاصِ الْمَطْوِيِّ وَ نَطْقِ اللِّسَانِ بِهَا عِبَارَةً عَنْ صِدْقِ خَفِيِّ أَنَّهُ الْخَالِقُ الْبَدِيءُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسَيْنِيَّةُ - لَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ إِذَا كَانَ الشَّيْءُ مِنْ مَشِيئَتِهِ وَ كَانَ لَا يُشْبَهُهُ مَكُونُهُ وَ أَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَ رَسُولُهُ اسْتِخْلَصَهُ فِي الْقَدَمِ عَلَى سَائِرِ الْأُمَّمِ عَلَى عِلْمٍ مِنْهُ بِهِ أَنْفَرَدَ عَنِ التَّشَاكُلِ وَ التَّمَاثُلِ مِنْ أُنْبَاءِ الْجِنْسِ وَ أْتَمَنَهُ آمِرًا وَ نَاهِيًا عَنْهُ أَقَامَهُ فِي سَائِرِ عَالَمِهِ فِي الْبَادِئِ [و] مَقَامَهُ إِذْ كَانَ لَا تُدْرِكُهُ الْأَبْصَارُ وَ لَا تَحْوِيهِ خَوَاطِرُ الْأَفْكَارِ وَ لَا تُمَثِّلُهُ عَوَاضُ الظَّنِّ فِي الْأَشْرَارِ - لَمَّا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْجَبَّارُ قَرَنَ الْإِعْتِرَافِ بِبُتُوَّتِهِ بِالْإِعْتِرَافِ بِلَاهُوتِيهِ وَ اخْتَصَّهُ مِنْ تَكْرِمَتِهِ بِمَا لَمْ يَلْحَقْهُ فِيهِ أَحَدٌ مِنْ بَرِيَّتِهِ فَهَلْهَلَّ ذَلِكَ بِخَاصَّتِهِ وَ خَلَّتْهُ إِذْ لَا يَخْتَصُّ مَنْ يَسُوبُهُ التَّغْيِيرُ وَ لَا يَخَالِلُ مَنْ يَلْحَقُهُ التَّنْظِينُ وَ أَمَرَ بِالصَّلَاةِ عَلَيْهِ مَزِيدًا فِي تَكْرِمَتِهِ وَ تَطْرِيقًا لِلدَّاعِي إِلَى إِجَابَتِهِ فَصَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ كَرَّمَ وَ شَرَّفَ وَ عَظَّمَ مَزِيدًا لَا يَلْحَقُهُ التَّنْفِيدُ وَ لَا يَنْقَطِعُ عَلَى التَّأْيِيدِ وَ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى اخْتَصَّ لِنَفْسِهِ بَعْدَ نَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ مِنْ بَرِيَّتِهِ خَاصَّةً عَلَانِيَةً وَ سِيمًا بِهِمْ إِلَى رُتْبَتِهِ وَ جَعَلَهُمُ الدُّعَاءَ بِالْحَقِّ إِلَيْهِ وَ الْأَدْلَاءَ بِالْإِرْشَادِ عَلَيْهِ لِقَرْنِ قَرْنٍ وَ زَمَنِ زَمَنِ أَنْشَأَهُمْ فِي الْقَدَمِ قَبْلَ كُلِّ مَذْرُوءٍ وَ مَبْرُوءٍ أَنْوَارًا أَنْطَقَهَا بِتَحْمِيدِهِ وَ أَلْهَمَهَا بِشُكْرِهِ وَ تَمْجِيدِهِ وَ جَعَلَهَا الْحُجَجَ لَهُ عَلَى كُلِّ مُعْتَرِفٍ لَهُ بِمَلَكَةِ الرُّبُوبِيَّةِ وَ سُلْطَانِ الْعُبُودِيَّةِ وَ اسْتَنْطَقَ بِهَا الْخُرُوسِيَّانَ بِأَنْوَاعِ اللُّغَاتِ بُحُوعًا لَهُ بِأَنَّهُ فَاطِرُ الْأَرْضِينَ وَ السَّمَاوَاتِ وَ أَشْهَدُهُمْ خَلْقَهُ وَ وُلَاهُمْ مَا شَاءَ مِنْ أَمْرِهِ جَعَلَهُمْ تَرَاجِمَهُ مَشِيئَتِهِ وَ أَلْسُنَ إِزَادَتِهِ عَبِيدًا لَا يَسْبِقُونَهُ بِالْقَوْلِ وَ هُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ - يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَ مَا خَلْفَهُمْ وَ لَا يَسْفَعُونَ إِلَّا لِمَنْ ارْتَضَى وَ هُمْ مِنْ خَشِيَّتِهِ مُسْتَفْقُونَ يَحْكُمُونَ بِأَحْكَامِهِ وَ يَسْتُونُ سُنَّتَهُ وَ يَعْتَمِدُونَ حُدُودَهُ وَ يُؤَدُّونَ فُرُوضَهُ وَ لَمْ يَدْعِ الْخَلْقَ فِي بَعْضِ صِيَمَاءٍ وَ لَا فِي عَمَى بَكْمَاءٍ بَلْ جَعَلَ لَهُمْ عَقُولًا مَازَجَتْ شَوَاهِدَهُمْ وَ تَفَرَّقَتْ فِي هَيَاكِلِهِمْ حَقَّقَهَا فِي نَفُوسِهِمْ وَ اسْتَعْبَدَ لَهَا حَوَاسِبَهُمْ فَفَرَّتْ بِهَا عَلَى أَسْمَاعِ وَ نَوَاطِرِ وَ أَفْكَارِ وَ خَوَاطِرِ أَلْزَمَهُمْ بِهَا حُجَّتَهُ وَ أَرَاهُمْ بِهَا مَحَجَّتَهُ وَ أَنْطَقَهُمْ عَمَّا تَشْهَدُ بِهِ بِاللَّيْتِنَةِ ذَرِيَّةِ - بِمَا قَامَ فِيهَا مِنْ قُدْرَتِهِ وَ حِكْمَتِهِ وَ بَيَّنَّ بِهَا عِنْدَهُمْ بِهَا لِيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَنْ بَيْنِهِ وَ يَحْيَى مَنْ حَيَّ عَنْ بَيْنِهِ وَ إِنَّ اللَّهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ بَصِيرٌ شَاهِدٌ خَبِيرٌ وَ إِنَّ اللَّهَ تَعَالَى جَمَعَ لَكُمْ مَعَشَرَ الْمُؤْمِنِينَ فِي هَذَا الْيَوْمِ عِيدَيْنِ عَظِيمَيْنِ كَبِيرَيْنِ - لَا يَقُومُ أَحَدُهُمَا إِلَّا بِصَاحِبِهِ لِيُكْمَلَ أَحَدُكُمْ صِدْقُهُ وَ يَقْفُوكُمْ عَلَى طَرِيقِ رُشْدِهِ وَ يَقْفُوكُمْ بِكُمْ آثَارَ الْمُسْتَضْتَبِينَ بِنُورِ هِدَايَتِهِ وَ يُشْمَلِكُمْ صَوْلَهُ - وَ يَسْمَلِكُكُمْ بِكُمْ مِنْهُاجٍ قَضِيْدِهِ وَ يُوفِّرُ عَلَيْكُمْ هَنِيءَ رَفِيدِهِ فَجَعَلَ الْجُمُعَةَ مَجْمَعًا نَدَبَ إِلَيْهِ لِتَطْهِيرِ مَا كَانَ قَبْلَهُ وَ غَسَلَ مَا أَوْقَعَتْهُ مَكَاسِبُ السُّوءِ مِنْ مِثْلِهِ

إِلَىٰ مِثْلِهِ - وَ ذِكْرَىٰ لِلْمُؤْمِنِينَ وَ تَبَيَّانَ خَشْيَةِ الْمُتَّقِينَ وَ وَهَبَ لِأَهْلِ طَاعَتِهِ فِي الْأَيَّامِ قَبْلَهُ

ص: ۱۳۱

وَجَعَلَهُ لَا يَتِيمٌ إِلَّا بِالْإِيْتِمَارِ لِمَا أَمَرَ بِهِ وَالْإِنْتِهَاءِ عَمَّا نَهَى عَنْهُ وَالْبُخُوعِ بِطَاعَتِهِ فِيمَا حَثَّ عَلَيْهِ وَنَدَبَ إِلَيْهِ وَلَا يَقْبَلُ تَوْحِيدَهُ إِلَّا بِالْإِعْتِرَافِ لِنَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ بِبُيُوتِهِ وَلَا يَقْبَلُ دِينًا إِلَّا بِوَلَايَتِهِ مِنْ أَمْرِ بِوَلَايَتِهِ وَلَا يَنْتَظِمُ أَسْرِيَابُ طَاعَتِهِ إِلَّا بِالتَّمَسُّكِ بِعِصْمِهِ وَعِصْمِ أَهْلِ وَوَلَايَتِهِ فَانزَلَ اللَّهُ عَلَى نَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فِي يَوْمِ الدَّوْحِ - مَا بَيَّنَّ بِهِ عَنْ إِرَادَاتِهِ فِي خُلُصَائِهِ وَذَوَى اجْتِبَائِهِ وَأَمْرَهُ بِالْبَلَاغِ وَتَرْكِ الْحَفْلِ بِأَهْلِ الزِّنْعِ وَالنَّفَاقِ وَضَمِنَ لَهُ عِصْمَتَهُ مِنْهُمْ وَكَشَفَ مِنْ خَبَايَا أَهْلِ الرَّيْبِ وَضَمَائِرِ أَهْلِ الْإِرْتِدَادِ مَا رَمَرَ فِيهِ فَعَقَلَهُ الْمُؤْمِنُ وَالْمُنَافِقُ فَأَعَنَّ مُعَنَّ وَثَبَتْ عَلَى الْحَقِّ ثَابِتٌ وَازْدَادَتْ جَهَالَهُ الْمُنَافِقِ وَحَمِيَّتُهُ الْمَارِقِ وَقَعَّ الْعَضُّ عَلَى النَّوَاجِدِ وَالْعَمْرُ عَلَى السَّوَاعِدِ وَنَطَقَ نَاطِقٌ وَنَعَقَ نَاعِقٌ وَنَشَقَ نَاشِقٌ وَاسْتَمَرَّ عَلَى مَارِقِيَّتِهِ مَارِقٌ وَقَعَّ الْإِدْعَانُ مِنْ طَائِفِهِ بِاللِّسَانِ دُونَ حَقَائِقِ الْإِيمَانِ وَمِنْ طَائِفِهِ بِاللِّسَانِ وَصِدْقِ الْإِيمَانِ فَكَمَّلَ اللَّهُ دِينَهُ وَأَقَرَّ عَيْنَ نَبِيِّهِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُتَابِعِينَ وَكَانَ مَا قَدْ شَهِدَهُ بَعْضُكُمْ وَبَلَغَ بَعْضُكُمْ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ اللَّهِ الْحُسْنَى عَلَى الصَّابِرِينَ وَدَمَّرَ اللَّهُ مَا صَيَّرَ فِرْعَوْنُ وَهَامَانَ وَقَارُونَ وَجُنُودَهُ وَمَا كَانُوا يَعْرِشُونَ وَبَقِيَتْ خُتَالَهُ مِنَ الضُّلَالِ لَمَّا يَأْلُونَ النَّاسَ حَبَالًا - يَقْصِدُهُمُ اللَّهُ فِي دِيَارِهِمْ وَيَمْحُو آثَارَهُمْ وَيَبِيدُ مَعَالِمَهُمْ وَيُعَقِّبُهُمْ عَنْ قُرْبِ الْحَسِرَاتِ وَيُلْحِقُهُمْ بِمَنْ بَسَطَ أَكْفَهُمْ وَمَدَّ أَعْنَاقَهُمْ وَمَكَّنَهُمْ مِنْ دِينِ اللَّهِ حَتَّى يَدُلُّوهُ وَمِنْ حُكْمِهِ حَتَّى غَيَّرُوهُ وَسَيَّأْتِي نَصِيرُ اللَّهِ عَلَى عِدْوِهِ لِحِينِهِ وَاللَّهُ لَطِيفٌ خَبِيرٌ وَفِي دُونِ مَا سَمِعْتُمْ كَفَايَةً وَبَلَاغٌ فَتَأَمَّلُوا رَحِمَكُمُ اللَّهُ مَا نَدَبَكُمُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَحَثَّكُمْ عَلَيْهِ وَأَقْصِدُوا شَرْعَهُ وَاسْلُكُوا نَهْجَهُ - وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَنْ سَبِيلِهِ إِنَّ هَذَا يَوْمٌ عَظِيمٌ الشَّانِ فِيهِ وَقَعَ الْفَرْجُ وَرُفِعَتِ وَوَضَحَتِ الْحَجَّاجُ وَهُوَ يَوْمُ الْإِيصَاحِ وَالْإِفْصَاحِ مِنْ [عَنِ] الْمَقَامِ الصَّرَاحِ وَ يَوْمٌ كَمَالِ الدِّينِ

وَيَوْمَ الْعَهْدِ الْمُعْهُودِ وَيَوْمَ الشَّاهِدِ وَالْمَشْهُودِ وَيَوْمَ تَبْيَانِ الْعُقُودِ عَنِ النَّفَاقِ وَالْجُحُودِ وَيَوْمَ الْبَيَانِ عَنِ حَقَائِقِ الْإِيمَانِ وَيَوْمَ دَخِرِ الشَّيْطَانِ وَيَوْمَ الْبُرْهَانِ - هَذَا يَوْمُ الْفَضْلِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ هَذَا يَوْمُ الْمَلَأِ الْأَعْلَى الَّذِي أَنْتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ هَذَا يَوْمُ الْإِرْشَادِ وَيَوْمُ مَحَنَةِ الْعِبَادِ وَيَوْمُ الدَّلِيلِ عَلَى الرُّوَادِ هَذَا يَوْمُ إِبْدَاءِ حَفَايَا الصُّدُورِ وَمُضَمَّرَاتِ الْأُمُورِ هَذَا يَوْمُ النَّصُوصِ عَلَى أَهْلِ الْخُصُوصِ هَذَا يَوْمُ شَيْثِ هَذَا يَوْمُ إِدْرِيسَ هَذَا يَوْمُ يُوشَعَ هَذَا يَوْمُ شَمْعُونَ هَذَا يَوْمُ الْأَمْنِ وَالْمَأْمُونِ هَذَا يَوْمُ إِظْهَارِ الْمَصُونِ مِنَ الْمَكْنُونِ هَذَا يَوْمُ بَلَوَى السَّرَائِرِ فَلَمْ يَزَلْ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ هَذَا يَوْمُ هَذَا يَوْمُ فَرَّقَبُوا اللَّهَ وَاتَّقَوْهُ وَاسْمَعُوا لَهُ وَأَطِيعُواهُ وَاحْذَرُوا الْمَكْرَ وَلَمَّا تَخَادَعُوهُ وَفَتَّشُوا ضَمَائِرَكُمْ وَلَا تُؤَارِبُوهُ - وَتَقَرَّبُوا إِلَى اللَّهِ بِتَوْحِيدِهِ وَطَاعِهِ مَنْ أَمَرَكُمْ أَنْ تُطِيعُوهُ - لَا تُمَسِّكُوا بِعَصَمِ الْكُوفِرِ وَلَا يَجْنَحُ بِكُمْ الْغِيءُ فَتَضَلُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِاتِّبَاعِ أَوْلِيَاكُمْ الَّذِينَ ضَلُّوا وَأَضَلُّوا قَالِ اللَّهُ عَزَّ مِنْ فَاتِلٍ فِي طَائِفِهِ ذَكَرَهُمْ بِالذَّمِّ فِي كِتَابِهِ - إِنَّا أَطَعْنَا سَادَتَنَا وَكُبْرَاءَنَا فَأَضَلُّونَا السَّبِيلًا - رَبَّنَا آتِنَهُمْ صَعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنْهُمْ لَعْنًا كَبِيرًا وَقَالَ تَعَالَى وَإِذْ يَتَحَايُونَ فِي النَّارِ يَقُولُ الضُّعَفَاءُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا - فَهَلْ أَنْتُمْ مُعْتَدُونَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ قَالُوا لَوْ هَدَانَا اللَّهُ لَهَدَيْنَاكُمْ أَتَذَرُونَ الْإِسْتِكْبَارَ مَا هُوَ تَرْكُ الطَّاعَةِ لِمَنْ أَمَرُوا بِطَاعَتِهِ وَالتَّرَفُّعِ عَلَى مَنْ نُدِبُوا إِلَى مُتَابَعَتِهِ وَالْقُرْآنُ يَنْطِقُ مِنْ هَذَا عَنْ كَثِيرٍ إِنْ تَدَبَّرَهُ مُتَدَبِّرٌ زَجْرَهُ وَعَظَّهُ وَاعْلَمُوا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ أَنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ قَالَ - إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًا كَانَتْهُمْ بُنْيَانًا مَرَّضُوصًا أَتَذَرُونَ مَا سَبِيلُ اللَّهِ وَمَنْ سَبِيلُهُ وَ مَنْ صِرَاطُ اللَّهِ وَمَنْ طَرِيقُهُ أَنَا صِرَاطُ اللَّهِ الَّذِي مَنْ لَمْ يَسْلُكْهُ بِطَاعَةِ اللَّهِ فِيهِ هُوَى بِهِ إِلَى النَّارِ وَأَنَا سَبِيلُهُ الَّذِي نَصَبْتَنِي لِلاتِّبَاعِ بَعْدَ نَبِيِّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَنَا قَسِيمُ النَّارِ أَنَا حُجَّتُهُ عَلَى الْفُجَّارِ أَنَا نُورُ الْأَنْوَارِ فَانْتَبَهُوا مِنْ رَفْدِهِ الْعَفْلِهِ وَبَادِرُوا بِالْعَمَلِ قَبْلَ حُلُولِ الْأَجْلِ وَ سَابِقُوا إِلَى مَغْفِرِهِ مِنْ رَبِّكُمْ قَبْلَ أَنْ يُضْرَبَ بِالسُّورِ بِبَاطِنِ الرَّحْمَةِ وَظَاهِرِ الْعَذَابِ فَتَنَادُونَ فَلَا يُسْمَعُ نِدَاؤُكُمْ وَتَضْجُونَ فَلَا يُحْفَلُ بِصُجُجِكُمْ وَ قَبْلَ أَنْ تَسْتَعِينُوا فَلَا تُعَاثُوا

سَارِعُوا إِلَى الطَّاعَاتِ قَبِيلَ قُوتِ الْأَوْقَاتِ فَكَأَنَّ قَدْرَ حَيَاءِ كُمْ هَادِمُ اللَّذَاتِ فَلَا مَنَاصَ نَجَاءٍ وَلَا مَحِيصَ تَخْلِيصٍ عُوذُوا رَحِمَكُمُ اللَّهُ بَعْدَ انْقِضَاءِ مَجْمَعِكُمْ بِالتَّوَسُّعِ عَلَى عِيَالِكُمْ وَ الْبِرِّ بِإِخْوَانِكُمْ وَ الشُّكْرِ لِلَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ عَلَى مَا مَنَحَكُمْ وَ اجْتَمِعُوا يَجْمَعُ اللَّهُ شَمْلَكُمْ وَ تَبَارُوا يَصِلُ اللَّهُ أُلْفَتَكُمْ وَ تَهَانُوا نِعْمَهُ اللَّهُ كَمَا هَنَأَكُمْ اللَّهُ بِالتَّوَابِ فِيهِ عَلَى أضعافِ الأعيادِ قَبْلَهُ وَ بَعْدَهُ إِلَّا فِي مِثْلِهِ وَ الْبِرِّ فِيهِ يُثْمِرُ الْمَالُ وَ يَزِيدُ فِي الْعُمْرِ وَ التَّعَاطُفِ فِيهِ يَفْتَضِي رَحْمَةَ اللَّهِ وَ عَطْفَهُ وَ هَبُوا لِإِخْوَانِكُمْ وَ عِيَالِكُمْ مِنْ فَضْلِهِ بِالْجَهْدِ مِنْ جُودِكُمْ وَ بِمَا تَنَالَهُ الْقُدْرَةُ مِنْ اسْتِطَاعَتِكُمْ وَ أَظْهَرُوا الْبِشْرَ فِيمَا بَيْنَكُمْ وَ الشُّرُورَ فِي مَلَاقَاتِكُمْ وَ الْحَمِيدَ لِلَّهِ عَلَى مَا مَنَحَكُمْ وَ عُوذُوا بِالْمَزِيدِ مِنَ الْخَيْرِ عَلَى أَهْلِ التَّامِيلِ لَكُمْ وَ سَاوُوا بِكُمْ ضِعْفَاءَكُمْ فِي مَيَاكِلِكُمْ وَ مَا تَنَالَهُ الْقُدْرَةُ مِنْ اسْتِطَاعَتِكُمْ عَلَى حَسَبِ إِمكَانِكُمْ فَالِدَرْهَمُ فِيهِ بِمِائَتِي أَلْفِ دِرْهَمٍ وَ الْمَزِيدُ مِنَ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ وَ صَوْمٌ هَذَا الْيَوْمِ مِمَّا نَدَبَ اللَّهُ إِلَيْهِ وَ جَعَلَ الْجَزَاءَ الْعَظِيمَ كَفَالَهُ عَنْهُ حَتَّى لَوْ تَعَبَدَ لَهُ عَبْدٌ مِنَ الْعَبِيدِ فِي الشَّيْبَةِ مِنْ ابْتِدَاءِ الدُّنْيَا إِلَى انْقِضَائِهَا صَائِمًا نَهَارُهَا قَائِمًا لَيْلُهَا إِذَا أَحْلَصَ الْمُخْلِصُ فِي صَوْمِهِ لَفَصِّرَتْ إِلَيْهِ أَيَّامُ الدُّنْيَا عَنْ كِفَايَتِهِ وَ مَنْ أَسْعَفَ أَحَاهُ مُبْتَدِئًا وَ بَرَّهُ رَاغِبًا فَلَهُ كَأَجْرِ مَنْ صَامَ هَذَا الْيَوْمَ وَ قَامَ لَيْلَتَهُ وَ مَنْ فَطَرَ مُؤْمِنًا فِي لَيْلَتِهِ فَكَأَنَّمَا فَطَرَ فَنَامًا وَ فَنَامًا بَعْدَهَا [يَعُدُّهَا] عَشْرَةَ فَنَهَضَ نَاهِضٌ فَقَالَ يَا أَمِيرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَيْهِ السَّلَامُ مَا الْفَنَامُ قَالَ مِائَةُ أَلْفِ نَبِيٍّ وَ صِدِّيقٍ وَ شَهِيدٍ فَكَيْفَ بِمَنْ تَكْفَلَ عِدَدًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَ الْمُؤْمِنَاتِ فَأَنَا ضَمِينُهُ عَلَى اللَّهِ تَعَالَى الْأَمَانُ مِنَ الْكُفْرِ وَ الْفَقْرِ وَ مَنْ مَاتَ فِي يَوْمِهِ أَوْ لَيْلَتِهِ أَوْ بَعْدَهُ إِلَى مِثْلِهِ مِنْ غَيْرِ ارْتِكَابِ كَبِيرَةٍ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَ مَنْ اسْتَدَانَ لِإِخْوَانِهِ وَ أَعْيَانِهِمْ فَأَنَا الضَّامِنُ عَلَى اللَّهِ إِنْ بَقِيَ قَضَاءُهُ وَ إِنْ قَبِضَهُ حَمَلَهُ عَنْهُ وَ إِذَا تَلَقَّيْتُمْ فَتَصَّيْهِمُوا بِالنَّبِيِّ وَ تَهَانُوا النَّعْمَةَ فِي هَذَا الْيَوْمِ وَ لِيُبْلَغِ الْحَاضِرُ الْعَائِبُ وَ الشَّاهِدُ الْبَائِنُ وَ لِيُعِيدَ الْغَنِيُّ عَلَى الْفَقِيرِ وَ الْقَوِيُّ عَلَى الضَّعِيفِ أَمْرِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ بِذَلِكَ ثُمَّ أَخَذَ صِلَمَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِ فِي خُطْبِهِ الْجُمُعَةِ وَ جَعَلَ صِلَمَاتَهُ جُمُعَةً صِلَمَاءَ عِيدِهِ وَ انْصَرَفَ بُوْلْدِهِ وَ شَبَّعْتَهُ إِلَى مَنْزِلِ أَبِي مُحَمَّدٍ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ بِمَا أَعَدَّ لَهُ مِنْ طَعَامِهِ وَ انْصَرَفَ غَثِيهِمْ وَ فَقِيرُهُمْ بِرَفْدِهِ إِلَى عِيَالِهِ.

بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۹۴، ص: ۱۱۲

ترجمه

از فیاض طوسی نقل شده که گفت: به خدمت حضرت امام ابی الحسن علی بن موسی الرضا صلوات الله علیهما بوم در روز عید غدیر خم و جمعی از خواص شیعه در خدمت آن حضرت بودند که ایشان را نگاه داشته بودند که شب با آن حضرت افطار کنند و حضرت به خانهای آن جماعت طعام و پوشش حتی انگشتری و کفش فرستاده بودند و آن جماعت را نیز خلعتها داده بودند با خدمتکاران و تغییر فروش و ظروف مجلس نیز داده بودند و شروع فرمودند در فضیلت روز عید غدیر.

و از آن جمله فرمودند که خبر داد مرا پدر بزرگوارم از آبای بزرگوار خود از حضرت امام حسین صلوات الله علیه که فرمودند یکی از سالهای (حکومت) حضرت امیر المؤمنین علیه السلام عید غدیر با روز جمعه مصادف گردید آن جناب در حالیکه پنج ساعت از روز گذشته، بر منبر رفتند و حمد و ثنای الهی به نحوی کردند که گوش کسی نشنیده بود و این خطبه را انشاء فرمودند؛ حمد و سپاس برای خداوندیست که حمد را قرار داد و بدون آنکه احتیاج بسپاسگزاری داشته باشد و قرار داد حمد و سپاس را راهی از راههای اقرار بخداوندی و رفعت و پروردگاری و یکتائی خود و سبب از برای زیادی رحمت خود و وسیله ای از برای طلب کننده گان از فضل خود و پنهان نمود در باطن لفظ واقعت اقرار و اعتراف باینکه خداوند است انعام کننده و بخشاینده بر آفریده شده گان (یعنی لفظ حمد خود اشاره است باینکه حمد کننده بخشاینده و منعم را شناخته و در مقام شکرگزاری منعم بر آمده) و گواهی دهم باینکه خدائی بجز او نیست یکتا است و شریکی ندارد آنچنان گواهی که آشکار کند اخلاص باطنی را و سخن راندن باین گواهی عبارت باشد از راستی که در ضمیر پنهانست باینکه اوست آفریننده و ایجاد کننده و صورت بخشنده و برای اوست نامهای نیکو و چیزی مانند او نیست زیرا هر چیز بمشیت و خواست او خلق می شود و آفریده شده شبیه آفریده گارش نیست و گواهی دهم باینکه محمد بنده و فرستاده اوست بعلم و دانش خود پسندیده و جدا ساخته است او را از سایر امتها و او را همشکل و مانند سایر انسانها قرار نداد (با اینکه صوره صورت بشر است اما در کمالات و صفات ملکوتی برای او مثل و مانندی نیست) او را اختیار کرد برای آنکه امر کند. و نهی نماید و برپا داشته است او را برای ادا نمودن حق بجای خود زیرا دیده ها او را درک نمیکند فکرها او را فرا نگیرد و نظرهای دقیق و تصورات عمیق نتوانند مثل و مانندی برای وی بیابند خدائی نیست مگر او که پادشاهی مقهور کننده است (چون پیغمبر اکرم را معین کرد برای رساندن تکالیف خلق بخلق بنا بر این) اقرار نبوت او را اقرار بخداوندی خود قرار داد و او را مخصوص بکرامت و خلت خود فرمود زیرا کسی که در معرض تعبیر و سرزنش باشد و مورد اتهام و گمان بد باشد مخصوص بکرامت و خلت قرار نداده است و امر فرمود بدرود فرستادن بآن پیغمبر برای برای اینکه کرامت و بزرگی که برای احدی از خلق خود قرار نداده برای او باشد و او سزاوار چنین کرامتی خواهد بود اضافه بر این صلوات و درود بر پیغمبر را راه پذیرش و اجابت دعای بنده گان قرار داد و خود درود فرستاد بر آن حضرت و کرامت و شرافت و عظمت را بر آنچنان زیاد فرمود که نابودی نه بیند و تا ابد قطع نشود و سپس خداوند مخصوص بخود گردانید بعد از پیغمبر خود از خلق خود خاصانی که بلند کرد ایشان را از حیث رتبه و مقام و آنها را دعوت کننده بسوی حق و دلالت کننده بسوی ارشاد و هدایت قرار داد قرنی بعد از قرن و زمانی بعد از زمان آنان را انواری آفرید قبل از آفرینش مخلوقات و موجودات و آن نور را بسخن در آورد که سپاس او گفتند و شکر و تمجید خود را بآن انوار الهام فرمود و آنها را حجت قرار داد بر کسی که اقرار بسلطنت و ربوبیت او داشته باشد و سر به بنده گی او فرود آورده باشد و بسخن در آورد آنهائی که سخن گو نبودند بسبب این انوار بانواع لغت ها تا اینکه اقرار کنند بآن که او است خالق زمینها و آسمانها و این انوار را گواه بر خلق خود گرفت و متصدی گردانید ایشان را بر آنچه خود خواسته از امر خود و قرار داد آنها را بیان

کننده خواسته های خود و زبان اراده خود آنان بنده گانی هستند که بخداوند در گفتار پیشی نمیگیرند و بامر او عمل میکنند و خداوند میداند آنچه را پیش روی ایشان یا پشت سر ایشان است و شفاعت نمیکنند مگر کسی را که خدا بخواهد و ایشان از رعب پروردگار خود ترسانند بحکم خدا حکم میکنند و بطریقه حق میروند و حدود الهی را جاری مینمایند و واجبات خداوند را ادا میکنند

ص: ۱۳۵

و پروردگار عالم خلق خود را مانند حیوانات در کوری و لالی و ضلالت و نادانی نمیگذارد بلکه برای آنها عقل قرار داد و مزوج نمود آن عقل را بآنچه مشاهده میکنند

و متفرق نمود در هیكل های آنها و ثابت کرد در نفسهایشان و حواس ظاهر و باطن را فرمان بردار آن عقل قرار داد و عقل را بر گوشها و دیدنها و فکرها و خاطره ها گماشت

و او را برای انسان حجت قرار داد و حجت خود را بعقل بر انسان تمام کرد

و راه را بسبب عقل بانسان نشان داد و بسخن در آورد از آنچه عقل باو گواه است بزبان فصیح و بلیغ بآنچه برپا داشته در آن عقول از قدرت و حکمت خود و آشکار فرمود بر انسانها بسبب عقل عظمت و بزرگی خود را تا آنکه هلاک شود هر که هلاک خواهد از روی حجت و بینائی و زندگی یابد هر که زندگی خواهد از روی بینش و دانائی و خداوند عالم شنوا بینا و گواه است و آگاه بکردار بندگان بدانید که خداوند جمع نموده است برای شما مؤمنین در این روز دو عید با عظمت و بزرگی را که استقامت و پایداری هر کدام از این دو عید بدیگری است و هر یک از آن دو دیگری را بر پا دارد

و این برای آنست که کردار نیک خود را بر شما کامل کند و شما را براه رشد واقف و آگاه نماید و بدنبال شما در آورد مستضعفین را بنور هدایت خود و آسان کند برای شما راه وصول بحق را و فراوان نماید بر شما گوارائی عطای خود را پس جمعه را روز جمع شما قرار داد و شما را در آن خواند برای آنکه پاک کند و بشوید آنچه را از کردار زشت پیش از جمعه داشته اید و یاد آوری برای مؤمنین باشد و ترسی برای پرهیزگاران و به بخشند به بندگان مزد کردارشان را بیشتر از آنچه بخشیده است باهل طاعت در روزهای قبل از جمعه و مقرر فرمود وصول بعطا و ثواب را باینکه قبول کنند امارت امیری را بآنچه امر کند آن امیر و باز ایستند از آنچه نهی کند آن امیر و اقرار نمایند بفرمان برداری آن امیر در آنچه وادار کند و بخواند بسوی او و قبول نشود یگانه پرستی و توحید مگر باقرار به نبوت پیغمبر صلی الله علیه و آله و پذیرفته نشود دین مگر بقبول ولایت کسی که خدا امر بولایت او فرموده و به نظم در نیاید اسباب فرمان برداری خدا مگر بچنگ زدن به نگهداری او و نگهداری آن کس که امر بولایت او فرموده پس نازل فرمود خدای عز و جل بر پیغمبر خود در روز سختی آنچه را که بیان کند خواسته او را در باره خاصان و محبین و دوست داران او و پیغمبر خود را امر فرمود باینکه تبلیغ کند و برساند بمردم و نازل کرد جنون و فساد عقل را بر اهل شک و نفاق و نگهداری از شر اهل شک و نفاق را خود ضامن گردید و آشکار نمود و پرده برداشت از باطن اهل شک و ارتداد بآنچه را بزبان آوردند و امر تبلیغ پیغمبر را مؤمن و منافق دانست پس کناره گرفت آنکه میخواست اعراض کند و کناره گیرد و استقامت بر حق جست و ثابت ماند آنکه طالب حق بود نادانی منافقین زیادتی گرفت و حمیت و عصیت بی دینان بالا گرفت دندانهها بر یک دیگر فشردند و بازوان یک دیگر را مالش دادند حرف ها زدند نعره ها کشیدند و بینی خود را بالا بردند بیدینان به بی دینی خود ادامه دادند و جمعی بزبان اعتراف و اقرار کردند اما بحقیقت ایمان نیاوردند و جمعی بزبان و راستی از روی حقیقت ایمان آوردند و خداوند دین خود را کامل نمود و چشم پیغمبر و مؤمنین و پیروان پیغمبر را روشن فرمود چنانچه بعضی از شما حاضر بوده و دیدید و به بعضی از شما هم رسیده و شنیدید و تمام گردید حجت نیکوی خدا بر صبرکنندگان و هلاک نمود و نابود ساخت آنچه را که فرعون و هامان قارون صفتان و لشکرشان برپا داشتند و باقی مانده نخاله از گمراهان که از فساد در میان مردم کوتاهی ندارند و خداوند ایشان را در خانه ها و دیارشان نابود خواهد کرد و آثارشان را محو خواهد نمود و نشانه های ایشان را برطرف خواهد کرد و هر چه زودتر آنها را بحسرت گرفتار مینماید و ملحق میکند آنها را بکسانی که دست درازی کردند و گردن کشی نمودند و بر دین خدا دست یافتند و

تبدیل و تغییر در دین خدا دادند و بزودی یاری خدا خواهد آمد و حبیب خود را بر دشمن غلبه خواهد داد و خدا مهربان و دانا است و بکتر چیزی که بشما رساندم و شما شنیدید از جهت اتمام حجت شما را کافی بود خدا شما را رحمت کند تأمل و تفکر نمائید در آنچه خداوند شما را بسوی آن خوانده و بر آن وادار نموده بشریعت او روی آورید و راهی را که او خواسته بروید و از راههایی که شما را از راه خدا باز دارد مروید و پیروی نکنید امروز روز بزرگ و عظیم الشانی است فرج در این روز رسید و بلندی رتبه در این روز معلوم شد و حجت خدا در این روز آشکار گردید امروز روز آشکار شدن و ظاهر گردیدن حق است و روز پرده برداری از مقام بلند است روز کامل شدن دین است روز پیمان گرفتن و عهد نمودن است (یعنی پیغمبر اکرم از همه مردم در این روز پیمان و عهد و اقرار بخلافت و ولایت آن حضرت گرفت) و روز شاهد و مشهود است (یعنی از همه مردم بر این امر گواهی گرفته شد) و روز بیان عقد بیعت است بر عدم نفاق و انکار حق و روز بیان حقیقت ایمان است (یعنی حقیقت ایمان بولایت آن حضرت است)

ص: ۱۳۶

و روز دور کردن شیطان و روز اقامه برهان است (پیغمبر اکرم فرمود است اولی بکم من انفسکم گفتند بلی من اولاً نیستم بخودتان از خودتان گفتند بلی فرمود من کنت مولاة فعلی مولاة هر که من مولای اویم علی مولای اوست) روزی است که تفصیل داده شود آنچه را تکذیب میکردید امروز روز ملاء اعلی است که ملائکه نظر کنند و شما با یک دیگر مخاصمه کنید امروز روز خبر بزرگی است که شما بآن پشت کردید امروز روز ارشاد کردن است و روز سختی بندگان است (شاید کنایه از بزرگی امتحان باشد) امروز روز راهنمایی مراوده و مراجعه کنندگان امروز روز آشکار شدن آنچه در سینه‌ها مخفی بوده و از امور پنهان بوده است و روزیست که تصریح شد بر خاصان خدا امروز روز شیث و ادریس و هود و یوشع و شمعون است. (شاید حضرت در مقام بیان وجوه شباهتی بودند که بین ایشان و اوصیاء انبیاء گذشته بوده است از حالات و تحولات مختلف) امروز است روز امن کسی که در امان است این است روز اظهار داشتن آنچه پوشیده و مکنون است و روز آشکار شدن پنهانیها است پیوسته این روز این روز فرمود سپس گفت ای مردم خدا را در نظر داشته باشید و از او بترسید بشنوید و فرمان برید و از حيله گری دوری کنید و با خدا مکر نکنید و از باطن خود تفتیش کنید و فساد نکنید و به قبول توحید پروردگار بخدا نزدیک شوید و فرمان برید از کسی که خداوند امر فرموده از او فرمان برید و بکافران پناهنده نشوید و شما را گمراهی از راه نگرداند که راه رشد و صلاح را گم کرده باشید باینکه پیروی کرده باشید از آن گروه که خود راه را گم کرده و مردم را هم گمراه نمودند و خدای عز و جل در باره جمعی از آنان در کتاب کریم خود بمذمت پرداخت و فرمود از زبان پیروان آنها که میگویند ما پیروی کردیم از آقایان و بزرگان خود آنان ما را گمراه کردند پروردگارا ایشان را بدو برابر عذاب گرفتار فرما و بر ایشان لعنت بزرگ بفرست و دیگر از گفته آنها هنگامی که در آتش با یک دیگر بمخاصمه پردازند میفرماید میگویند مردمان ضعیف که پیروی مستکبرین کردند بدرستی که ما ضعفا پیروی از شما کردیم آیا اکنون می توانید ما را از عذاب خدا نگهداری کنید مستکبرین جواب دهند اگر خدا ما را هدایت میکرد ما هم شما را هدایت مینمودیم سپس فرمود آیا میدانید استکبار چیست و معنی آن کدام است استکبار یعنی ترک نمودن و پیروی نکردن از کسی که خدا امر به پیروی او نموده و سر پیچی کردن از فرمان کسی که خدا امر بمتابعت او کرده و قرآن کریم در بسیاری از موارد گویای این مطلب است اگر تدبیرکننده در قرآن تدبیر کند و دقت نماید قرآن او را آگاه نموده و نصیحت فرماید بدانید ای مؤمنین که خداوند متعال میفرماید بدرستی که خدا دوست میدارد کسانی را که در راه او مقاتله میکنند و بجنگ می پردازند در راه او مانند بنای محکم و دیوار مستحکم در یک صف می ایستند آیا میدانید راه خدا چیست و براه خدا چه کسی است آیا میدانید راه خدا کدام است و بآن راه که می رود منم راه خدا آن راهی که هر کس از آن نرود در آتش دوزخ بسر رود و منم آن راهیکه خداوند مقرر فرموده برای پیروی نمودن از آن بعد از پیغمبر منم قسمت کننده بهشت و دوزخ منم حجت خدا بر نیکان و بدان پس از خواب غفلت بیدار شوید و پیش از رسیدن مرگ بکردار نیک سبقت جوئید و پیشی گیرید بآمرزش پروردگار خود قبل از آنکه دیواری بین شما زده شود که باطنش رحمت خدا و ظاهرش عذاب خدا باشد پس هر چه فریاد زدید کسی گوش بفریاد شما ندهد و هر چه ضجه و ناله کنید بر ناله و ضجه شما کسی جمع نشود و توجه نکند و بخود آئید قبل از آنکه التماس کنید و دادرسی نباشد قبل از آنکه وقت را از دست بدهید بسوی طاعت خدا بشتابید پس گویا نابودکننده لذتها که مرگ است بسوی شما آمده و پناهگاهی برای نجات نیست و چاره ای برای خلاصی از مرگ نباشد خدا شما را رحمت کند پس از تمامی این مجلس بسوی عیالات خود بر گردید و در امور آنها توسعه دهید و برادران خود نیکی کنید و بآنچه خدا بشما بخشیده شکر بجای آرید اجتماع کنید خدا جمع شما را جمع کند و با یک دیگر نیکی کنید خداوند مهربانی شما را پیوند کند و نعمتهای خدا را بخشش کنید چنان که خداوند ثواب را در این عید بشما بخشید بیشتر از آنچه در اعیاد گذشته و بعد از آن بخشیده و نیکی در این عید موجب زیادتی مال و زیادتی عمر می شود و مهربانی کردن در این روز باعث رحمت خدا و مهربانی او میگردد پس در این عید شادی کنید و شاد نمائید برادران خود را به لباس نیکو و بوی خوش و طعام دادن و برای برادران خود و عیالات خود فراهم کنید از هر چه در دسترس شما

است و آنچه قدرت و استطاعت دارید از خوردنی و آشامیدنی و پوشیدنی و اظهار خوشروئی کنید و هنگام ملاقات و دیدار یک دیگر شاد باشید و سپاسگزار خداوند باشید در آنچه بشما عطا فرموده و زیاد نمائید خیر را بر کسانی که بشما امیدوارند و با ضعفای خود بقدر توانائی و استطاعت خود در خوردنیها و غیره مساوات و برابری کنید و به حسب امکان خود انفاق کنید که یک درهم انفاق در این روز برابر صد هزار درهم است و زیادت از آن از جانب خدای عز و جل آنقدری که بحساب در نیاید و روزه در این روز از چیزهاییست که بسوی آن خوانده شده اید و خداوند مزد بزرگ برای روزه دار در این روز مقرر فرمود تا آن اندازه که اگر بنده ای از بندگان بر فرض از اول دنیا تا آخر دنیا روزها روزه بدارد و شبها بپای ایستد از روی اخلاص ثوابش برابری با روزه این روز نکند.

ص: ۱۳۷

و کسی که حاجت برادر مؤمن برآورد یا با کمال میل نیکی برادر مؤمن کند یا بقرض او بدهد برای او ثواب و مزد روزه این روز و قیام شب این روز باشد و کسی که مؤمنی را افطار دهد از روزه این روز مانند کسی است که فتامی را افطار داده فتامی و فتامی و با دست خود شمرد تا ده فنام یک نفر از جای برخاست و گفت فنام چیست یا امیر المؤمنین حضرت فرمود صد هزار پیغمبر و صد هزار صدیق و شهید پس چگونه خواهد بود کسی که کفالت کند عده ای از مؤمنین و مؤمنات را من ضمانت او کنم نزد خدا تا از کفر و فقر و نیازمندی در امان باشد اگر بمیرد در روز این عید یا شب آن یا بعد از این عید تا عید دیگر و گناه کبیره ای مرتکب نشده باشد اجر و مزدش بر خدا است و کسی که در این روز برای برادر مؤمن خود قرض نماید و ایشان را یاری دهد من ضمانم بر خدای عز و جل که اگر زنده ماند ادای دین کند و اگر قبل از ادای دین بمیرد خدای قرضش را ادا نماید و چون ملاقات و دیدار کردید با یک دیگر سلام کنید و مصافحه نمائید و تبریک گوئید نعمت خدا را بیکدیگر و بایستی حاضرین بغائبین برسانند و کسانی که در اینجا هستند بکسانی که دور هستند فضائل این روز را خبر دهند و بایستی ثروتمند از فقیر و نیازمند و توانا از ناتوان خبرگیری و دیدن نماید رسول خدا مرا باین گونه اوامراز جانب خدا امر فرموده چون سخن حضرت بدینجا رسید شروع فرمود بخطبه جمعه و نماز جمعه را نماز عید قرار داد پس از فراغ باتفاق فرزندان و شیعیان خود بمنزل فرزندش امام حسن علیه السلام آمد و آن جناب غذائی برای ایشان فراهم نموده بود و مردم هم برگشتند بمنازل خود و اغنیا و فقراء هر کدام باندازه خود بمراسم عید قیام کردند.

نهج الخطابه-سخنان پیامبر صلی الله علیه و آله و امیرالمؤمنین علیه السلام، فارسی ج ۲، ص: ۲۶۲

برائت از دشمنان غدیر

در سجده شکر همراه با دعا

اشاره

امام رضا علیه السلام در حال سجده از دشمنان غدیر بیزاری می جویند و غاصبین خلافت و تابعین آنها را لعن میکنند. در این قسمت ابتدا کل روایت را یکجا آورده و سپس فرازهای آنرا در قسمتهای دیگر تفکیک مینماییم.

رَوَيْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَى سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ فِي كِتَابِ فَضْلِ الدُّعَاءِ وَقَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ بَزِيْعٍ عَنِ الرَّضَا وَبُكَيْرِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ جَعْفَرٍ عَنِ الرَّضَا قَالَا - دَخَلْنَا عَلَيْهِ وَهُوَ سَاجِدٌ فِي سَجْدَةِ الشُّكْرِ فَأَطَالَ فِي سَجْدِهِ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ فَقُلْنَا لَهُ أَطَلْتَ الشُّجُودَ فَقَالَ مَنْ دَعَا فِي سَجْدَةِ الشُّكْرِ بِهَذَا الدُّعَاءِ كَانَ كَالرَّامِي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَوْمَ بَدْرٍ قَالَا قُلْنَا فَتَكْتَبُهُ قَالَ أَكْتُبَا إِذَا أَنْتَمَا سَجَدْتُمَا سَجْدَةَ الشُّكْرِ فَتَقُولَا [فَقُولَا] اللَّهُمَّ الْعَنِ الَّذِينَ بَدَلَا دِينَكَ وَغَيَّرَا نِعْمَتَكَ وَأَتَهَمَا رَسُولَكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَخَالَفَا مِلَّتَكَ وَصَدَّا عَنْ سَبِيلِكَ وَكَفَرَا آلَاءَكَ وَرَدَّا عَلَيْكَ كَلَامَكَ وَاسْتَهْزَأُوا بِرَسُولِكَ وَقَتَلُوا ابْنَ نَبِيِّكَ

وَخَرَفَا كِتَابَكَ وَجَحَدَا آيَاتَكَ وَسَخَرَا بآيَاتِكَ وَاسْتَكْبَرَا عَنْ عِبَادَتِكَ وَقَتَلُوا أَوْلِيَاءَكَ

وَجَلَسَا فِي مَجْلِسٍ لَمْ يَكُنْ لَهُمَا بِحَقٍّ وَحَمَلَا النَّاسَ عَلَى أَكْتافِ آلِ مُحَمَّدٍ اللَّهُمَّ الْعَنْهُمَا لَعْنَا يَتْلُو بَعْضُهُ بَعْضًا وَاحْشُرْهُمَا وَاتَّبَاعَهُمَا إِلَى جَهَنَّمَ زُرْقًا اللَّهُمَّ إِنَّا نَتَقَرَّبُ إِلَيْكَ بِاللَّغْنَةِ لَهُمَا وَالْبِرَاءَةِ مِنْهُمَا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ اللَّهُمَّ الْعَن قَتْلَةَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَقَتْلَةَ الْحَسَنِ بْنِ عَلِيٍّ وَابْنِ فَاطِمَةَ بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلِّمْ اللَّهُمَّ زِدْهُمَا عَذَابًا فَوْقَ عَذَابٍ وَهَوَانًا فَوْقَ هَوَانٍ وَذُلًّا فَوْقَ ذُلٍّ وَخِزْيًا فَوْقَ خِزْيٍ. اللَّهُمَّ دَعَّهِمَا فِي النَّارِ دَعًّا وَأَرْكَسَهُمَا فِي أَلِيمِ عِقَابِكَ رَكْسًا اللَّهُمَّ احْشُرْهُمَا وَاتَّبَاعَهُمَا إِلَى جَهَنَّمَ زُرْمًا اللَّهُمَّ فَرِّقْ جَمْعَهُمْ وَشَتِّتْ أَمْرَهُمْ وَخَالَفْ بَيْنَ كَلِمَتِهِمْ وَبَدِّدْ جَمَاعَتَهُمْ وَالْعَنِ أَيْمَتَهُمْ وَأَقْتُلْ قَادَتَهُمْ وَسَادَتَهُمْ وَكِبْرَاءَهُمْ وَالْعَنِ رُؤَسَاءَهُمْ وَاكْسِرْ رَأْيَتَهُمْ وَأَلْقِ الدِّيَاسَ بَيْنَهُمْ وَلِمَا تَبَقِيَ مِنْهُمْ دِيَارًا اللَّهُمَّ الْعَنِ أَبَا جَهْلٍ وَالْوَلِيدَ لَعْنَا يَتْلُو بَعْضُهُ بَعْضًا وَيَتَّبِعُ بَعْضُهُ بَعْضًا اللَّهُمَّ الْعَنْهُمَا لَعْنَا يَلْعَنُهُمَا بِهِ كُلُّ مَلَكَ مَقْرَبٍ وَكُلُّ نَبِيٍّ مُرْسَلٍ وَكُلُّ مُؤْمِنٍ اِمْتَحَنَتْ قَلْبَهُ لِلإِيمَانِ اللَّهُمَّ الْعَنْهُمَا لَعْنَا يَتَعَوَّذُ مِنْهُ أَهْلُ النَّارِ اللَّهُمَّ الْعَنْهُمَا لَعْنَا لَمْ يَخْطُرْ لِأَحَدٍ بِإِلِ اللَّهِ الْعَنْهُمَا فِي مُسْتَسْرٍ سِرِّكَ وَظَاهِرِ عِلَانِيَتِكَ وَعَذْبُهُمَا عَذَابًا فِي التَّقْدِيرِ وَشَارِكِ مَعَهُمَا ابْنَتَيْهِمَا وَأَشْيَاعَهُمَا وَمُحِبِّيهِمَا وَمَنْ شَايَعَهُمَا إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ.

ص: ۱۳۹

از آن جمله دعائی است از برای حضرت امام رضا علیه السلام در سجده شکر. ابن طاوس علیه الرّحمه گوید که: ما این دعا را به سندهای خود روایت کردیم تا به سعد بن عبد الله در کتاب فضل الدعاء که ذکر نموده که روایت کرده است ابو جعفر، از محمد بن اسماعیل بن بزیع، از حضرت امام رضا علیه التّحیه و السلام. و همچنین بکیر بن صالح، از سلیمان بن جعفر جعفری، از آن حضرت علیه السلام نقل کرده است که: ما بر آن حضرت داخل شدیم و حال آنکه ایشان در سجده شکر بودند. پس سجده خود را طول دادند و چون سر مبارک از سجده برداشتند، ما گفتیم که: چه بسیار سجده خود را طول دادید. پس فرمودند که: هر کس این دعا را در سجده شکر بخواند، مثل کسی خواهد بود که در خدمت رسول خدا به جهاد رفته باشد و در روی دشمنان خدا در روز جنگ بدر تیر انداخته باشد. اسماعیل بن بزیع و سلیمان گویند که ما گفتیم: پس این دعا را بنویسیم. فرمودند که: بلی این دعا را بنویسید و هر گاه تو سجده کنی سجده شکر را، پس تو این دعا را بخوان و دعا این است: خداوند لعن کن بر آن دو شخص که تغییر دادند دین ترا و بر طرف کردند نعمت ترا و تهمت زدند بر پیغمبر تو که رحمت فرستد خدا بر او و بر آل او و مخالفت ورزیدند ملت ترا و اعراض کردند از راه و طریقه حق تو و انکار نمودند نعمت های ترا و رد کردند بر تو سخن و قرآن ترا و استهزا نمودند بر پیغمبر تو و کشتند پسر پیغمبر ترا و تغییر دادند قرآن ترا و انکار نمودند آیه های ترا و استهزا نمودند به روز معاد و حشر تو و سرپیچیدند از بندگی و فرمانبرداری تو و کشتند دوستان ترا و نشستند در مجلس خلافت که نبود آنها را در آن هیچ حقی و سوار کردند مردمان را بر دوشهای آل محمد خداوند لعن کن آن دو شخص را لعنی که پی در پی آید بعضی از آن بعضی را و محشور گردان آنها را و تابعان آنها را بسوی جهنم در حالی که باشند کوران خداوند بدرستی که ما نزدیکی می جوئیم بسوی تو به سبب لعنت کردن بر این دو شخص و به سبب بیزار بودن از این هر دو در دنیا و در آخرت

خداوندا لعن کن بر کشنده امیر المؤمنین و بر کشنده امام حسین پسر علی و پسر [فاطمه] دختر رسول خدا که رحمت فرستد خدا بر او و بر آل او خداوندا زیاد گردان عقوبت آن دو شخص را بالاترین عقوبتها و زیاد گردان خفت آنها را بالاترین خفتها و خوار گردان آنها را بالاترین خواریها و رسوا کن آنها را بالاترین رسوائی ها خداوندا بینداز آن هر دو را در آتش جهنم انداختنی شدید و سرنگون انداز آن هر دو را در عذاب دردناک از جانب خود سرنگون کردنی خداوندا محشور کن آن هر دو را و تابعان آنها را بسوی جهنم در حالی که باشند مجتمع خداوندا پراکنده کن اجتماع آنها را و متفرق ساز امر آنها را و مخالفت انداز میان اتفاق آنها و جدا ساز جمعیت آنها را و لعن کن بر پیشوای آنها و بکش سرکرده های آنها را و برگزیده های آنها را و بزرگان آنها را و لعن کن بر سرکرده های آنها و بشکن علم و نشانه بزرگی آنها را و بینداز شدت عقوبت را میان آنها و باقی مگذار از آنها احدی را خداوندا لعن کن بر ابو جهل و بر ولید لعنی را که پی در پی باشد بعضی از این بعضی را و تابع شود بعضی بعضی را خداوندا لعن کن آن هر دو را لعنی که لعن کند آنها را به آن لعن هر فرشته نزدیکی و هر پیغمبر فرستاده شده ای و هر شخص مؤمنی که خالص کرده باشی تو دل او را برای ایمان

خداوندا لعن کن آن هر دو را لعنی که پناه گیرند از آن اهل آتش از عذاب آن، خداوندا لعن کن آن هر دو را لعنی که نرسیده باشد به خاطر کسی، خداوندا لعن کن آن هر دو را در پنهان از نهانی خود و در ظاهر از آشکار خود و عذاب کن آن هر دو را عذابی که باشد در تقدیر تو و بالاتر از آنچه تقدیر نموده ای آن را و شریک گردان با این هر دو، دو دختر آنها را و پیروان آنها را و دوستان آنها را و کسی را که متابعت نماید آنها را بدرستی که تو شنونده دعائی.

مهج الدعوات / ترجمه طبسی، ص: ۴۰۳

لعن در سجده شکر

رَوَيْنَاهُ بِإِسْنَادِنَا إِلَى سَعْدِ بْنِ عَبْدِ اللَّهِ فِي كِتَابِ فَضْلِ الدُّعَاءِ وَقَالَ أَبُو جَعْفَرٍ عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ إِسْمَاعِيلَ بْنِ بَزِيعٍ عَنِ الرَّضَا وَبُكَيْرِ بْنِ صَالِحٍ عَنْ سُلَيْمَانَ بْنِ جَعْفَرٍ عَنِ الرَّضَا قَالَا - دَخَلْنَا عَلَيْهِ وَهُوَ سَاجِدٌ فِي سَجْدَةِ الشُّكْرِ فَأَطَالَ فِي سَجُودِهِ ثُمَّ رَفَعَ رَأْسَهُ فَقُلْنَا لَهُ أَطَلْتَ السُّجُودَ فَقَالَ مَنْ دَعَا فِي سَجْدَةِ الشُّكْرِ بِهَذَا الدُّعَاءِ كَانَ كَالرَّامِي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَوْمَ بَدْرٍ قَالَا قُلْنَا فَنَكَّبْتُهُ قَالَ أَكْتُبَا إِذَا أَنْتَمَا سَجَدْتُمَا سَجْدَةَ الشُّكْرِ فَتَقُولَا [فَقُولَا] اللَّهُمَّ الْعَنِ الَّذِينَ بَدَّلَا دِينَكَ ...

از آن جمله دعائی است از برای حضرت امام رضا علیه السلام در سجده شکر. ابن طاوس علیه الرحمه گوید که: ما این دعا را به سندهای خود روایت کردیم تا به سعد بن عبد الله در کتاب فضل الدعاء که ذکر نموده که روایت کرده است ابو جعفر، از محمد بن اسماعیل بن بزيع، از حضرت امام رضا علیه التحیه و السلام. و همچنین بکیر بن صالح، از سلیمان بن جعفر جعفری، از آن حضرت علیه السلام نقل کرده است که: ما بر آن حضرت داخل شدیم و حال آنکه ایشان در سجده شکر بودند. پس سجده خود را طول دادند و چون سر مبارک از سجده برداشتند، ما گفتیم که: چه بسیار سجده خود را طول دادید. پس فرمودند که: هر کس این دعا را در سجده شکر بخواند، مثل کسی خواهد بود که در خدمت رسول خدا به جهاد رفته باشد و در روی دشمنان خدا در روز جنگ بدر تیر انداخته باشد. اسماعیل بن بزيع و سلیمان گویند که ما گفتیم: پس این دعا را بنویسیم. فرمودند که: بلی این دعا را بنویسید و هر گاه تو سجده کنی سجده شکر را، پس تو این دعا را بخوان و دعا این است: خداوند لعن کن بر آن دو شخص که تغییر دادند دین ترا ...

ص: ۱۴۲

ثواب لعن

قال الرضا عليه السلام: مَنْ دَعَا فِي سَجْدَةِ الشُّكْرِ بِهَذَا الدُّعَاءِ كَانَ كَالرَّامِي مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَوْمَ بَدْرٍ قَالَا قُلْنَا فَكَتُبُهُ قَالَ أَكْتُبَا إِذَا أَتَيْتُمَا سَجْدَتُمَا سَجْدَةَ الشُّكْرِ فَتَقُولَا [فَقُولَا] اللَّهُمَّ الْعَنِ اللَّذَيْنِ بَدَّلَا دِينَكَ...

حضرت رضا علیه السلام فرمودند: هر کس این دعا را در سجده شکر بخواند، مثل کسی خواهد بود که در خدمت رسول خدا به جهاد رفته باشد و در روی دشمنان خدا در روز جنگ بدر تیر انداخته باشد. اسماعیل بن بزیع و سلیمان گویند که ما گفتیم: پس این دعا را بنویسیم. فرمودند که: بلی این دعا را بنویسید و هر گاه تو سجده کنی سجده شکر را، پس تو این دعا را بخوان و دعا این است: خداوند لعن کن بر آن دو شخص که تغییر دادند دین ترا ...

دو نفری که دین را تغییر دادند

اللَّهُمَّ الْعَنِ اللَّذَيْنِ بَدَّلَا دِينَكَ

خداوندا: لعنت کن بر آن دو شخصی که تغییر دادند دین ترا

یعنی خلافت حضرت امیر المؤمنین علی بن ابی طالب علیه السلام

مهج الدعوات / ترجمه طبسی، ص: ۴۰۳

دو نفری که نعمت تو را تغییر دادند

اللَّهُمَّ الْعَنِ اللَّذَيْنِ..... وَغَيْرَا نِعْمَتِكَ

خداوندا: لعنت کن آن دو شخصی که تغییر دادند نعمت ترا(۱)

الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمُ الْإِسْلَامَ دِينًا (۲)

اخباری که از خود عامه در این باب وارد شده که فعلا- آنچه در نظر است شش حدیث است: ۱- صدر الأئمه موفق ابن احمد خوارزمی. ۲- ابراهیم بن محمد حموی از شیخ تاج الدین. ۳- ابو نعیم از علی بن عامر. ۴- حموی از ابو منصور بن شهردار. ۵- ابو نعیم رفعه تاقیس بن ربیع. ۶- صاحب المناقب از محمد بن اسحق.

ص: ۱۴۳

و مضمون این اخبار اینکه پیغمبر صلی الله علیه و آله در غدیر خم علی علیه السلام را بقدری بلند کرد که زیر بغل پیغمبر نمایان شد و فرمود: من کنت مولاه فهذا علی مولاه

تا آخر دعاء آن حضرت و اشعار حسان بن ثابت را که در محضر رسول الله صلی الله علیه و آله سروده نقل کردند و متفرق نشدند تا اینکه نازل شد: الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ الْاِیْه و پیغمبر صلی الله علیه و آله و سلم فرمود: الله اکبر علی اکمال الدین و تمام النعمه و رضا الرب برسالتی و الولاية لعلی.

الله اکبر بر کامل شدن دین، و تمام شدن نعمت، و رضایت خدا به رسالت من و ولایت علی بن ابی طالب علیه السلام. (۳)

با توجه به مطالب فوق نتیجه می گیریم که سقیفه نشینان چه طور مسیر غدیر را به انحراف کشیدند. و نعمت ولایت را از مردم گرفتند و مردم را تا روز قیامت گمراه نمودند.

۱- مهج الدعوات / ترجمه طبسی، ص: ۴۰۲

۲- سوره مائده آیه ۳

۳- أطیب البیان فی تفسیر القرآن، ج ۴، ص: ۲۹۷

دو نفری که به رسول تو تهمت زدند

اللَّهُمَّ الْعَنِ الَّذِينَ... وَأَتَهَمَا رَسُولَكَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ

خداوندا: لعنت کن آن دو شخصی که تهمت زدند بر پیغمبر تو. (۱)

توضیحات:

در موارد مختلف به پیامبر تهمت زدند که به چند مورد آن اشاره می نمایم:

۱- ابوبکر با حدیث جعلی خود تهمت زد که پیامبر فرموده: نحن معاشر الانبياء لا نورث

که ما گروه انبیاء ارتی باقی نمی گذاریم!

مَا ذَكَرَهُ الْبُخَارِيُّ فِي صَحِيحِهِ فِي الْجُزْءِ الْخَامِسِ مِنْ أَجْزَاءِ ثَمَانِيهِ فِي رَابِعِ كُرَّاسٍ مِنْ أَوَّلِهِ مِنَ النَّسِيخِ الْمَنْقُولِ مِنْهَا بِإِسْنَادِهِ عَنْ عَائِشَةَ أَنَّ فَاطِمَةَ سَلَامَ اللَّهُ عَلَيْهَا بِنْتُ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ أَرْسَلَتْ إِلَى أَبِي بَكْرٍ تَسْأَلُهُ مِيرَاثَهَا مِنْ رَسُولِ اللَّهِ مِمَّا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَيْهِ بِالْمَيْدِينَةِ وَفَدَكَ وَمَا بَقِيَ مِنْ خُمْسِ خَيْبَرَ فَقَالَ أَبُو بَكْرٍ إِنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قَالَ نَحْنُ مَعَاشِرَ الْأَنْبِيَاءِ لَا نُورِثُ مَا تَرَكَنَاهُ فَهُوَ صَدَقَةٌ

ص: ۱۴۴

إِنَّمَا يَأْكُلُ آلُ مُحَمَّدٍ مِنْ هَذَا الْمَالِ وَإِنِّي وَاللَّهِ لَا أَعْيُرُ شَيْئًا مِنْ صِدَقَةِ رَسُولِ اللَّهِ عَنْ حَالِهَا الَّتِي كَانَتْ عَلَيْهَا فِي عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ وَ لَأَعْمَلَنَّ فِيهَا بِمَا عَمَلَ بِهِ رَسُولُ اللَّهِ فَأَبَى أَبُو بَكْرٍ أَنْ يَدْفَعَ إِلَيَّ فَاطِمَةَ مِنْهَا شَيْئًا فَوَحِدْتُ فَاطِمَةَ عَلَى أَبِي بَكْرٍ فِي ذَلِكَ فَهَجَرْتُهُ فَلَمْ تُكَلِّمُهُ حَتَّى تُوفِّيَتْ وَعَاشَتْ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ سِتَّةَ أَشْهُرٍ فَلَمَّا تُوفِّيَتْ دَفَنَهَا زَوْجُهَا عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ لَيْلًا وَلَمْ يُؤْذَنْ بِهَا أَبَا بَكْرٍ وَصَلَّى عَلَيْهَا عَلِيٌّ.

پس از رحلت پیامبر صلی الله علیه و آله همین که ابو بکر بر خلافت تسلط یافت، عمال فاطمه علیها السلام را از فدک بیرون کرد و فدک را از دست فاطمه علیها السلام گرفت و آن را جزء بیت المال نمود. بخاری در صحیح خود از عایشه نقل می کند، فاطمه علیها السلام چند نفر را نزد ابو بکر فرستاد و شکایت از عمال او کرد و پیغام داد فدک میراث من است و آنچه از خمس خیر باقی مانده سهم ما می باشد و دستور ده فدک را برگردانند. ابو بکر به نمایندگان دختر پیغمبر گفت: من از پیغمبر شنیدم که فرمود:

نحن معاشر الأنبياء لا نورث ما تركناه صدقه

یعنی ما جماعت پیامبران ارث نمی گذاریم و ما ترک ما صدقه است....(۲)

۲- در مورد حدیث قلم و دوات که عمر لعنت الله علیه گفت: ان الرجل ليهجر

كَمَا رَوَى مُسْلِمٌ فِي صَيْحِيهِ وَالْحَمِيدِيُّ فِي مُسْنَدِ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَبَّاسٍ قَالَ لَمَّا اخْتَصَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَفِي بَيْتِهِ رِجَالٌ مِنْهُمْ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ هَلُمُّوا أَكْتُبْ لَكُمْ كِتَابًا لَنْ تَضَلُّوا بَعْدَهُ فَقَالَ عُمَرُ بْنُ الْخَطَّابِ قَدْ غَلَبَ عَلَيْهِ الْوَجَعُ وَ إِنَّ الرَّجُلَ لِيَهْجُرَ حَسْبُكُمْ كِتَابَ اللَّهِ: وَفِي رِوَايَةِ ابْنِ عُمَرَ أَنَّ النَّبِيَّ لِيَهْجُرَ: قَالَ الْحَمِيدِيُّ فِي الْجَمْعِ بَيْنَ الصَّحِيحَيْنِ فَاخْتَلَفَ الْحَاضِرُونَ عِنْدَ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ فَبَعْضُهُمْ يَقُولُ الْقَوْلَ مَا قَالَهُ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَبَعْضُهُمْ يَقُولُ الْقَوْلَ مَا قَالَهُ عُمَرُ فَلَمَّا أَكْثَرُوا اللَّغَطَ وَالْإِخْتِلَافَ قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ قَوْمُوا عَنِّي وَ لَا يَتَّبِعْنِي عِنْدِي التَّنَازُعُ وَ كَانَ عَبْدُ اللَّهِ بْنُ عَبَّاسٍ يَبْكِي حَتَّى تَبَلَّ دُمُوعُهُ الْخَصْيَ وَ يَقُولُ يَوْمَ الْخَمِيسِ وَ مَا يَوْمَ الْخَمِيسِ وَ كَانَ يَقُولُ الرَّزِيَّةُ كُلُّ الرَّزِيَّةِ مَا حَالَ بَيْنَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَ بَيْنَ كِتَابِهِ.

ص: ۱۴۵

این ماجرا همان گونه است که مسلم در صحیح خود و حمیدی در مسند عبد الله بن عباس روایت کرده اند: هنگامی که پیامبر در حال احتضار بود و مردم در خانه اش گرد آمده بودند، فرمود: بیایید چیزی برای شما بنویسم که پس از من گمراه نشوید عمر بن خطاب گفت: درد بر او چیره شده و هذیان می گوید کتاب خدا شما را کافی است. و در روایت پسر عمر: همانا پیامبر هذیان می گوید. حمیدی در جمع بین صحیحین می گوید: حاضران نزد پیامبر به اختلاف برخاستند. برخی گفتند: آنچه پیامبر فرمود درست است و گروهی سخن عمر را تأیید کردند. چون جنجال و اختلاف بالا گرفت پیامبر فرمود: از نزد من برخیزید و بیرون روید که در چنین محضری، غوغا روا نیست.

عبد الله بن عباس چنان می گریست که اشکش سنگریزه ها را تر می کرد و می گفت:

پنجشنبه چه روزی بود! هر مصیبتی از آنجا آغاز شد که میان پیامبر و نوشته او فاصله افکندند. (۳)

۳- أن رسول الله صلى الله عليه وآله قال: هذان سيدا كهول أهل الجنة من الأولين و الآخريين إلا النبيين و المرسلين

مثل آنکه بر پیغمبر خدا دروغ بستند که فرموده است که ابو بکر و عمر آقای پیران اهل بهشت است با وجود آنکه احادیث بسیار است که اهل بهشت همه جوانانند و در بهشت کسی پیر نمی شود و سایر احادیثی که وضع نمودند. (۴)

۱- مهج الدعوات / ترجمه طبسی، ص: ۴۰۲

۲- الطوائف فی معرفه مذاهب الطوائف، ج ۱، ص: ۲۵۸

۳- نهج الحق و كشف الصدق، ص: ۳۳۲

۴- الصوارم المهرقه فی نقد الصواعق المحرقة (لابن حجر الهيتمي)، الصوارم المهرقه، ص: ۳۳۹

دو نفری که پسر نبی تو را کشتند

ص: ۱۴۶

اللَّهُمَّ الْعِنِ اللَّذِينَ.... وَ قَتَلَا ابْنَ نَبِيِّكَ

خداوندا: لعنت کن آن دو شخصی که پسر نبی تو را کشتند.

ممکن است که اشاره به قتل حضرت محسن باشد و محتمل است که اشاره به شهادت حضرت امام حسین علیه السلام باشد چون خون همه شهدا بر گردن آن دو است.

مہج الدعوات / ترجمه طیبی، ص: ۴۰۲

دو نفری که مخالفت کردند با ملت تو

اللَّهُمَّ الْعِنِ اللَّذِينَ.... وَ خَالَفَا مِلَّتَكَ

خداوندا: لعنت کن آن دو شخصی که مخالفت کردند با ملت تو

مہج الدعوات / ترجمه طیبی، ص: ۴۰۲

دو نفری که راه تو را مسدود کردند

اللَّهُمَّ الْعِنِ اللَّذِينَ.... وَ صَدَّآ عَنْ سَبِيلِكَ

خداوندا: لعنت کن آن دو شخصی که راه تو را مسدود کردند.

مہج الدعوات / ترجمه طیبی، ص: ۴۰۲

دو نفری که انکار نمودند نشانه های تو را

اللَّهُمَّ الْعِنِ اللَّذِينَ.... وَ جَحَدَا آيَاتِكَ

خداوندا: لعنت کن آن دو شخصی که انکار نمودند نشانه های تو را.

مہج الدعوات / ترجمه طیبی، ص: ۴۰۳

دو نفری که سخن خدا را رد کردند

اللَّهُمَّ الْعِنِ اللَّذِينَ.... وَ رَدَّآ عَلَيْكَ كَلَامَكَ

خداوندا: لعنت کن آن دو شخصی که رد کردند بر تو سخن و قرآن ترا

مہج الدعوات / ترجمه طیبی، ص: ۴۰۳

دو نفری که مسخره نمودند رسول تو را

اللَّهُمَّ الْعِنِ اللَّذِينَ.... وَاسْتَهْزَأَ بِرَسُولِكَ

خداوندا: لعنت کن آن دو شخصی که مسخره نمودند رسول تو را.

مهیج الدعوات / ترجمه طبسی، ص: ۴۰۳

دو نفری که تکبر ورزیدند نسبت به عبادت تو

اللَّهُمَّ الْعِنِ اللَّذِينَ.... وَاسْتَكْبَرَا عَنْ عِبَادَتِكَ

خداوندا: لعنت کن آن دو شخصی که تکبر ورزیدند نسبت به عبادت تو.

ص: ۱۴۷

مهج الدعوات / ترجمه طبسی، ص: ۴۰۳

دو نفری که مسخره نمودند نشانه های تو را

اللَّهُمَّ الْعِنِ اللَّذِينَ.... وَ سَخِرَا بِآيَاتِكَ

خداوندا: لعنت کن آن دو شخصی که مسخره نمودند نشانه های تو را.

مهج الدعوات / ترجمه طبسی، ص: ۴۰۳

دو نفری که اولیاء تو را کشتند

اللَّهُمَّ الْعِنِ اللَّذِينَ.... وَ قَتَلَا أَوْلِيَاءَكَ

خداوندا: لعنت کن آن دو شخصی که اولیاء تو را کشتند.

مهج الدعوات / ترجمه طبسی، ص: ۴۰۳

دو نفری که خلافت را غصب نمودند

اللَّهُمَّ الْعِنِ اللَّذِينَ.... وَ جَلَسَا فِي مَجْلِسٍ لَمْ يَكُنْ لَهُمَا بِحَقٍّ وَ حَمَلَا النَّاسَ عَلَى أَكْتافِ آلِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِمُ السَّلَام.

خداوندا: لعنت کن آن دو شخصی که نشستند در مجلس خلافت که نبود آنها را در آن هیچ حقی و سوار کردند مردمان را بر دوشهای آل محمد علیهم السلام.

یعنی و جماعت بنی امیه و خلفای بنی عباس و سایر ملاعین را بر اهل بیت و اولاد محمد صلی الله علیه و آله مسلط کردند.

مهج الدعوات / ترجمه طبسی، ص: ۴۰۳

آن دو نفر و تابعان آنها را لعنت کن

اللَّهُمَّ الْعِنِ اللَّذِينَ.... اللَّهُمَّ الْعَنْهُمَا لَعْنًا يَتْلُو بَعْضُهُمْ بَعْضًا وَ أَحْشَرُهُمَا وَ أَتْبَاعَهُمَا إِلَى جَهَنَّمَ زُرْقًا

خداوندا لعن کن آن دو شخص را لعنی که پی در پی آید بعضی از آن بعضی را و محشور گردان آنها را و تابعان آنها را بسوی جهنم در حالی که باشند کوران.

مهج الدعوات / ترجمه طبسی، ص: ۴۰۳

برائت وسیله تقرب به خدا

اللَّهُمَّ إِنَّا نَتَقَرَّبُ إِلَيْكَ بِاللَّعْنَةِ لَهُمَا وَ الْبِرَاءَةِ مِنْهُمَا فِي الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ

خداوندا بدرستی که ما تقرب می جوئیم بسوی تو به سبب لعنت کردن بر این دو شخص و به سبب بیزار بودن از این دو در دنیا و در آخرت.

ص: ۱۴۸

مهج الدعوات / ترجمه طبسی، ص: ۴۰۳

لعن بر قتله امیرالمؤمنین و حسین بن علی علیهما السلام

اللَّهُمَّ الْعَنْ قَتْلَهُ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ وَقَتْلَةَ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ وَابْنَ فَاطِمَةَ بِنْتِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ

خداوندا لعن کن بر کشته امیر المؤمنین و بر کشته امام حسین پسر علی و پسر [فاطمه] دختر رسول خدا صلوات الله علیهم .

مهج الدعوات / ترجمه طبسی، ص: ۴۰۳

خدایا زیاد گردان عذاب آن دو نفر را

اللَّهُمَّ زِدْهُمَا عَذَابًا فَوْقَ عَذَابٍ وَهَوَانًا فَوْقَ هَوَانٍ وَذُلًّا فَوْقَ ذُلٍّ وَخِزْيًا فَوْقَ خِزْيٍ.

خداوندا زیاد گردان عذاب آن دو شخص را بالاترین عقوبت‌ها و زیاد گردان خفت آنها را بالاترین خفتها و خوار گردان آنها را بالاترین خواریها و رسوا کن آنها را بالاترین رسوائی‌ها.

مهج الدعوات / ترجمه طبسی، ص: ۴۰۳

خدایا بینداز آن دو را در آتش جهنم

اللَّهُمَّ دَعْهُمَا فِي النَّارِ دَعَاً وَارْكَسْهُمَا فِي أَلِيمِ عِقَابِكَ رَكْسًا

خداوندا بینداز آن دو را در آتش جهنم انداختنی شدید و سرنگون انداز آن دو را در عذاب دردناک از جانب خود سرنگون کردنی.

مهج الدعوات / ترجمه طبسی، ص: ۴۰۳

جمع نمودن عمر و ابابکر و تابعشان در جهنم

اللَّهُمَّ احْشُرْهُمَا وَاتَّبَاعَهُمَا إِلَى جَهَنَّمَ زُمَرًا

خداوندا محشور کن آن دو را و تابعان آنها را بسوی جهنم در حالی که باشند مجتمع.

مهج الدعوات / ترجمه طبسی، ص: ۴۰۳

لعن فرشتگان و رسولان و مومنین بر آن دو

اللَّهُمَّ الْعَنْهُمَا لَعْنًا يَلْعَنُهُمَا بِهِ كُلُّ مَلَكٍ مُقَرَّبٍ وَكُلُّ نَبِيٍّ مُرْسَلٍ وَكُلُّ مُؤْمِنٍ امْتَحَنَتْ قَلْبُهُ لِلْإِيمَانِ.

خداوندا لعن کن آن دو را لعنی که لعن کند آنها را به آن لعن هر فرشته مقرب و هر پیغمبر مرسل و هر شخص مؤمنی که خالص

کرده باشی تو دل او را برای ایمان.

ص: ۱۴۹

مهج الدعوات / ترجمه طبسی، ص: ۴۰۳

عذابی استثنائی

اللَّهُمَّ الْعَنْهُمَا لَعْنَا يَتَعَوَّذُ مِنْهُ أَهْلُ النَّارِ اللَّهُمَّ الْعَنْهُمَا لَعْنَا لَمْ يَخْطُرْ لِأَحَدٍ بِيَالٍ.

خداوندا لعن کن آن دو را لعنی که پناه گیرند از آن اهل آتش از عذاب آن، خداوندا لعن کن آن دو را لعنی که نرسیده باشد به خاطر کسی.

مهج الدعوات / ترجمه طبسی، ص: ۴۰۳

لعن دختران دو خلیفه

اللَّهُمَّ الْعَنْهُمَا فِي مُسْتَسِرِّ سِرِّكَ وَظَاهِرِ عَلَانِيَتِكَ وَعَذْبُهُمَا عَذَابًا فِي التَّقْدِيرِ وَشَارِكِ مَعَهُمَا ابْنَتَيْهِمَا وَأَشْيَاعَهُمَا وَمُحِبِّيهِمَا وَمَنْ شَائِعَهُمَا إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ.

خداوندا لعن کن آن هر دو را در پنهان از نهانی خود و در ظاهر از آشکار خود و عذاب کن آن هر دو را عذابی که باشد در تقدیر تو و بالاتر از آنچه تقدیر نموده ای آن را و شریک گردان با این دو، دو دختر آنها را و پیروان آنها را و دوستداران آنها را و کسی را که متابعت نماید آنها را بدرستی که تو شنونده دعائی.

مهج الدعوات / ترجمه طبسی، ص: ۴۰۳

لعن ابوجهل و ولید

اللَّهُمَّ الْعَنْ أَبَا جَهْلٍ وَالْوَلِيدَ لَعْنَا يَتَلَوُ بَعْضُهُ بَعْضًا وَيَتَّبِعُ بَعْضُهُ بَعْضًا

خداوندا لعن کن بر ابو جهل و بر ولید لعنی را که پی در پی باشد بعضی از این بعضی را و تابع شود بعضی بعضی را.

مهج الدعوات / ترجمه طبسی، ص: ۴۰۳

سرکرده های آنها را بکش

اللَّهُمَّ فَرِّقْ جَمْعَهُمْ وَشَتِّتْ أَمْرَهُمْ وَخَالَفْ بَيْنَ كَلِمَتِهِمْ وَبَدِّدْ جَمَاعَتَهُمْ وَالْعَنْ أَيْمَتَهُمْ وَأَقْتُلْ قَادَتَهُمْ وَسَيَادَتَهُمْ وَكُبْرَاءَهُمْ وَالْعَنْ رُؤَسَاءَهُمْ وَأكْسِرْ رَأْيَتَهُمْ وَأَلْقِ الْبَأْسَ بَيْنَهُمْ وَلَا تَبْقِ مِنْهُمْ دَيَّارًا.

ص: ۱۵۰

خداوندا پراکنده کن اجتماع آنها را و متفرق ساز امر آنها را و مخالفت انداز میان اتفاق آنها و جدا ساز جمعیت آنها را و لعن کن بر پیشوای آنها و بکش سرکرده های آنها را و برگزیده های آنها را و بزرگان آنها را و لعن کن بر سرکرده های آنها و بشکن علم و نشانه بزرگی آنها را و بینداز شدت عقوبت را میان آنها و باقی مگذار از آنها احدی را.

مهج الدعوات / ترجمه طبسی، ص: ۴۰۳

عاقبت دشمنی با علی علیه السلام

عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرَّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ آبَائِهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ مَنْ أَحَبَّ أَنْ يَتَمَسَّكَ بِدِينِي وَ يَزُكِّبَ سَفِينَةَ النَّجَاهِ بَعْدِي فَلْيَقْتَدِ بِعَلِيِّ بْنِ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَ لِيُعَادِ عِدْوَهُ وَ لِيُوَالِ وَلِيَّهُ فَإِنَّهُ وَصِيِّي وَ خَلِيفَتِي عَلَى أُمَّتِي فِي حَيَاتِي وَ بَعْدَ وَفَاتِي وَ هُوَ إِمَامٌ كُلِّ مُسْلِمٍ وَ أَمِيرٌ كُلِّ مُؤْمِنٍ بَعْدِي قَوْلُهُ قَوْلِي وَ أَمْرُهُ أَمْرِي وَ نَهْيُهُ نَهْيِي وَ تَابِعُهُ تَابِعِي وَ نَاصِرُهُ نَاصِرِي وَ خَاذِلُهُ خَاذِلِي ثُمَّ قَالَ مَنْ فَمَارَقَ عَلِيًّا بَعْدِي لَمْ يَزِنِي وَ لَمْ أَرَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَ مَنْ خَالَفَ عَلِيًّا حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَ جَعَلَ مَأْوَاهُ النَّارَ وَ بَسَّ الْمَصِيْرَ وَ مَنْ خَدَلَ عَلِيًّا خَدَلَهُ اللَّهُ يَوْمَ يُعْرَضُ عَلَيْهِ وَ مَنْ نَصَرَ عَلِيًّا نَصَرَهُ اللَّهُ يَوْمَ يَلْقَاهُ وَ لَقْنَهُ حُجَّتَهُ عِنْدَ الْمُسَاءِ لَهُ ثُمَّ قَالَ الْحَسَنُ وَ الْحُسَيْنُ إِمَامَا أُمَّتِي بَعْدَ أَبِيهِمَا وَ سَيِّدَا شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَ أُمَّهُمَا سَيِّدَةُ نِسَاءِ الْعَالَمِينَ وَ أَبُوهُمَا سَيِّدُ الْوَصِيِّينَ وَ مِنْ وُلْدِ الْحُسَيْنِ تِسْعَةٌ أَنَّمَهُ تَاسَعُهُمُ الْقَائِمُ مِنْ وُلْدِي طَاعَتُهُمْ طَاعَتِي وَ مَعْصَتُهُمْ مَعْصَتِي إِلَى اللَّهِ أَشْكُو الْمُنْكَرِينَ لِفَضْلِهِمْ وَ الْمُضْتَعِينَ لِحُرْمَتِهِمْ بَعْدِي وَ كَفَى بِاللَّهِ وَلِيًّا وَ نَاصِرًا لِعُرَّتِي وَ أَنَّمَهُ أُمَّتِي وَ مُنْتَقِمًا مِنَ الْجَا حِدِينَ لِحَقِّهِمْ وَ سَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ (۱)

ص: ۱۵۱

امام رضا علیه السلام از پدران بزرگوارشان از رسول خدا صلوات الله علیهم اجمعین روایت کند که فرمودند: هر که دوست دارد که به دین من متمسک شود و پس از من در کشتی نجات سوار شود باید که به علی بن ابی طالب علیه السلام اقتدا کند و دشمنش را دشمن بدارد و دوستش را دوست بدارد که او وصی من و جانشین من بر امتم در حیات و ممات من است، و او امام هر مسلمان و امیر هر مؤمن پس از من است

قول او قول من و امر او امر من و نهی او نهی من است، و پیرو او پیرو من و یاور او یاور من و فرو گزار او فرو گزار من است. سپس فرمود: هر که پس از من با علی علیه السلام مفارقت کند مرا نخواهد دید و من نیز روز قیامت او را نخواهم دید، و هر که با علی علیه السلام مخالفت کند خداوند بهشت را بر او حرام کرده و جایگاه او را آتش قرار داده است و آن بد جایگاهی است، و کسی که علی علیه السلام را فرو گزارد خداوند او را در روزی که بر وی در آید فرو خواهد گذاشت، و هر که علی علیه السلام را نصرت کند خداوند او را در روز قیامت نصرت نماید و حجّتش را هنگام بازخواست تلقین وی فرماید، سپس فرمود: حسن و حسین علیهما السلام دو امام امت من پس از پدرشان و سید جوانان اهل بهشت هستند و مادرشان سرور زنان عالم و پدرشان سرور اوصیاء هستند، و از فرزندان حسین نه تن امامند که نهمین آنها قائم از فرزندان من است طاعت آنان طاعت من و معصیت ایشان معصیت من است، از منکرین فضل و ضایع کنندگان حرمت او به خدا شکایت می کنم و خداوند بهترین ولی و ناصر برای عترتم و ائمه امتم می باشد و بهترین منتقم از منکرین ایشان است وَ سَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ.

۱-سوره شعرا آيه ۲۲۷

احقاق الحق و ازهاق الباطل، ج ۴، ص: ۸۲

حب وبغض

عَنِ الْحَسَنِ بْنِ خَالِدٍ عَنْ عَلِيِّ بْنِ مُوسَى الرَّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ عَنْ أَبِيهِ عَنْ آبَائِهِ عَلَيْهِمُ السَّلَامُ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ يَا عَلِيُّ أَنْتَ أَخِي وَوَزِيرِي وَصَاحِبُ لُؤَائِي فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأَنْتَ صَاحِبُ حَوْضِي مَنْ أَحَبَّكَ أَحَبَّنِي وَمَنْ أَبْغَضَكَ أَبْغَضَنِي.

رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمود: ای علی تو برادر، وزیر و پرچمدار منی در دنیا و آخرت و تو صاحب حوضی، هر که تو را دوست دارد من را دوست داشته و هر که تو را دشمن دارد من را دشمن داشته است.

الأمالی (للصدوق)، النص، ص: ۶۱

اقامه نماز عید به پیروی از صاحب غدیر

فلما حضر العید بعث المأمون إلى الرضا عليه السلام يسأله أن يركب و يحضر العید و يخطب ليطمئن قلوب الناس و يعرفوا فضله و تقر قلوبهم على هذه الدوله المباركه فبعث إليه الرضا عليه السلام و قال قد علمت ما كان بيني و بينك من الشروط في دخولي في هذا الأمر فقال المأمون إنما أريد بهذا أن يرسخ في قلوب العامه و الجند و الشاكرية هذا الأمر فتطمئن قلوبهم و يقرؤا بما فضلك الله به فلم يزل يرده الكلام في ذلك فلما أُلح عليه قال يا أمير المؤمنين إن أعفيتني من ذلك فهو أحب إلي و إن لم تعفني خرجت كما كان يخرج رسول الله صلی الله علیه و آله و كما خرج أمير المؤمنين علي بن أبي طالب عليه السلام فقال المأمون اخرج كما تحب و أمر المأمون القواد و الناس أن ييكرؤا إلى باب أبي الحسن الرضا عليه السلام فقعد الناس لأبي الحسن الرضا عليه السلام في الطرقات و السطوح من الرجال و النساء و الصبيان و اجتمع القواد على باب الرضا عليه السلام فلما طلعت الشمس قام الرضا عليه السلام فاغتسل و تععم بعمامه بيضاء من قطن و ألقى طرفا منها على صدره و طرفا بين كتفه و تشمر ثم قال لجميع موالیه افعلوا مثل ما فعلت ثم أخذ بيده عكازه و خرج و نحن بين يديه و هو حاف قد شمر سراويله إلى نصف الساق و عليه ثياب مشمره فلما قام و مشينا بين يديه رفع رأسه إلى السماء و كبر أربع تكبيرات فخیل إلینا أن الهواء و الحيطان تجاوبه و القواد و الناس على الباب قد تزينوا و لبسوا السلاح و تهيئوا بأحسن هيئه فلما طلعتنا عليهم بهذه الصوره حفاه قد تشمرنا و طلع الرضا عليه السلام وقف وقفه على الباب قال الله أكبر الله أكبر الله أكبر على ما هدانا الله أكبر على ما رزقنا من بهيمه الأنعام و الحمد لله على ما أبلانا و رفع بذلك صوته و رفعنا أصواتنا فتزعزعت مرو من البكاء و الصياح فقالها ثلاث مرات فسقط القواد عن دوابهم و رموا بخفافهم لما نظروا إلى أبي الحسن عليه السلام و صارت مرو ضجه واحده و لم يتمالك الناس من البكاء و الضجيج و كان أبو الحسن عليه السلام يمشى و يقف في كل عشر خطوات وقفه فكبر الله أربع مرات فتخیل إلینا أن السماء و الأرض و الحيطان تجاوبه و بلغ المأمون ذلك فقال له الفضل بن سهل ذو الرئاسةين يا أمير المؤمنين إن بلغ الرضا المصلى على هذا السبيل افتتن به الناس فالرأى أن تسأله أن يرجع فبعث إليه المأمون فسأله الرجوع فدعا أبو الحسن عليه السلام بخفه فلبسه و رجع.

ص: ۱۵۳

چون شب عید رسید مأمون شخصی را فرستاد و از حضرت درخواست کرد که سوار شود و بنماز عید رود، و خود حضرت با مردم روبرو شده و خطبه بخواند تا همه مطمئن گردند و آرامش دل یابند، و مقام فضل و دانش او را بشناسند، تا دلها بر این دولت مبارک قرار گیرد و از اضطراب بیرون آید. حضرت در جواب کسی را فرستاد و بمأمون پیام داد که تو از جریانی که در شروط میان من و تو گذشت باخبری و میدانی که من با چه قید و قراری در این امر داخل شدم، مأمون پاسخ داد که من نظرم اینست که دلهای همه مردم از عامه و لشکری و کشوری همه از اضطراب بیرون آید و راسخ گردد، و بفضل و بزرگواری که خداوند بتو ارزانی داشته است اقرار کنند، و این گفتگو همچنان ادامه داشت تا بالاخره امام دید مأمون سخت پافشاری میکند گفت: ای امیر اگر مرا از این کار عفو کنی البته بیشتر دوست دارم، لکن اگر نمیپذیری پس ناچارم که من مانند رسول خدا صلی الله علیه و آله و علی بن ابی طالب علیه السلام نماز را انجام دهم، مأمون گفت: هر طور که مایل باشی مانعی نیست. سپس سران سپاه و مأموران و مردم را فرمان داد که بامداد در خانه علی بن موسی باشند، مردم همگی اطراف خانه آن حضرت را پر کردند، و کوچه ها و راهها همه مملو از زن و مرد و کودک گردیده بود، و همه نشسته و انتظار حضرت را داشتند و مأموران انتظامی همه گرد خانه امام را گرفتند، و چون آفتاب طلوع کرد امام برخاسته غسل کرد و عمامه ای سفید از پنبه بر سر بیست و یک سوی آن را بروی سینه اش آویخت و سوی دیگر را به پس پشت رها کرد و ساق پاها را برهنه نمود و در صحن خانه رو بیارانش کرده فرمود: همگی مانند من کنید، آنگاه عصائی بدست گرفته و از منزل بیرون آمد و ما در اطرافش بودیم و او پای برهنه بود و سراویل خود را تا نیم زانو بالا زده بود، و دامن لباسی را که در برداشت بالا زده بود، و چون در میان ما آمد و ما در مقابلش حرکت میکردیم، ناگهان سر بسوی آسمان برده و گفت: الله اکبر و آن را تا چهار بار تکرار کرد، بقسمی که ما پنداشتیم آسمان و در و دیوار همه با او همصدایند، و مأموران سوار بر اسب در بیرون درب آراسته و صف کشیده و مرتب ایستاده بودند، و همه سلاح نظامی در برداشتند و با اسلحه منظره بسیار جالبی تشکیل داده بودند، و چون ما با این صورت و خصوصیت پای برهنه از در بیرون آمدیم، دامن بکمر زده و تحت الحنک آویخته، و حضرت میان جمعیت دیده شد، اندکی در باب خانه مکث نموده سپس گفت: الله اکبر الله اکبر، الله اکبر علی ما هدانا، الله اکبر علی ما رزقنا من بهیمه الأنعام، و الحمد لله علی ما ابلانا. و صوت خود را بدان بلند کرد، ما نیز صداهایمان را بلند کردیم و تکبیرات عید را می خواندیم، یکباره تمام شهر مرو بصدای ناله درآمد و همه با گریه و فغان بگفتن تکبیرات ناله سردادند، و حضرتش تا سه بار اذکار را تکرار کرد، سواران با دیدن این منظره- که حضرت پای برهنه بود- تماما از مرکبشان بر زمین آمده و موزه از پای بدر آورده رها کردند. مرو یکپارچه ضجه و فغان و ناله گشت، و مردم نتوانستند از گریه و ناله خودداری کنند، و حضرت ده گام بر میداشت و می ایستاد و تکبیرات اربع را میخواند، و چنان بود که گویا آسمان و زمین و در و دیوار جملگی او را پاسخ میدهند

(یعنی حضرت اذکار را شمرده میگفت، و همه مردم پاسخ میدادند) این خبر بمأمون رسید، ذو الریاستین فضل بن سهل گفت: ای امیر! اگر رضا با این وضع بمحل نماز رسد، تمامی مردم از تو بر میگردند و بفته می افتند، صلاح آنست که از او بخواهی باز گردد، مأمون مأموری را فرستاد و از حضرت خواهش کرد که باز گردد، امام کفشهای خود را طلب کرد و پوشید و بمنزل بازگشت.

عیون اخبار الرضا علیه السلام / ترجمه غفاری و مستفید، ج ۲، ص: ۳۳۹

اثبات امامت

تَمِيمُ بْنُ بُهْلُولٍ قَالَ حَدَّثَنَا عَبْدُ اللَّهِ بْنُ أَبِي الْهَزِيلِ [الْهُدَيْلِ] وَ سَأَلْتُهُ عَنِ الْإِمَامَةِ فِيمَنْ تَجِبُ وَ مَا عَلَامَةُ مَنْ تَجِبُ لَهُ الْإِمَامَةُ فَقَالَ إِنَّ الدَّلِيلَ عَلَى ذَلِكَ وَ الْحُجَّةَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَ الْقَائِمَ بِأُمُورِ الْمُسْلِمِينَ وَ النَّاطِقَ بِالْقُرْآنِ وَ الْعَالِمَ بِالْأَحْكَامِ أَخُو نَبِيِّ اللَّهِ وَ خَلِيفَتُهُ عَلَى أُمَّتِهِ وَ وَصِيَّتُهُ عَلَيْهِمْ وَ وَثِيَّتِهِ الَّذِي كَانَ مِنْهُ بِمَنْزِلَةِ هَارُونَ مِنْ مُوسَى الْمَفْرُوضِ الطَّاعَةِ بِقَوْلِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا الرَّسُولَ وَ أُولَى الْأَمْرِ مِنْكُمْ الْمَوْصُوفُ بِقَوْلِهِ عَزَّ وَ جَلَّ إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَ رَسُولُهُ وَ الَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَ يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَ هُمْ رَاكِعُونَ وَ الْمَدْعُوُّ إِلَيْهِ بِالْوَلَايَةِ الْمُنْبَتُّ لَهُ الْإِمَامَةُ يَوْمَ غَدِيرِ حُمٍّ بِقَوْلِ الرَّسُولِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ عَنِ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ أَلَسْتُ أَوْلَى بِكُمْ مِنْكُمْ بِأَنْفُسِكُمْ قَالُوا بَلَى قَالَ فَمَنْ كُنْتُ مَوْلَاهُ فَعَلَيْتُمْ مَوْلَاهُ اللَّهُمَّ وَالِ مَنْ وَالَاهُ وَ عَادِ مَنْ عَادَاهُ وَ انصِرْ مَنْ نَصَرَهُ وَ اخذْ مَنْ خَذَلَهُ وَ اعِنْ مَنْ أَعَانَهُ عَلِيُّ بْنُ أَبِي طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَمِيرُ الْمُؤْمِنِينَ وَ إِمَامُ الْمُتَّقِينَ وَ قَائِدُ الْغُرِّ الْمُحَجَّلِينَ وَ أَفْضَلُ الْوَصِيِّينَ وَ خَيْرُ الْخَلْقِ أَجْمَعِينَ بَعْدَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ بَعْدَهُ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ ثُمَّ الْحُسَيْنُ سِبْطَا رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ ابْنَا خَيْرِهِ النَّسْوَانِ أَجْمَعِينَ ثُمَّ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ ثُمَّ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ ثُمَّ جَعْفَرُ بْنُ مُحَمَّدٍ ثُمَّ مُوسَى بْنُ جَعْفَرٍ ثُمَّ عَلِيُّ بْنُ مُوسَى ثُمَّ مُحَمَّدُ بْنُ عَلِيٍّ ثُمَّ عَلِيُّ بْنُ مُحَمَّدٍ ثُمَّ الْحَسَنُ بْنُ عَلِيٍّ ثُمَّ مُحَمَّدُ بْنُ الْحَسَنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِلَى يَوْمِنَا هَذَا وَاحِدًا بَعْدَ وَاحِدٍ وَ هُمْ عَتَرَةُ الرَّسُولِ الْمَعْرُوفُونَ بِالْوَصِيَّةِ وَ الْإِمَامَةِ لَمَّا تَخَلُّوْا الْأَرْضَ مِنْ حُجْبِهِ مِنْهُمْ فِي كُلِّ عَصِيرٍ وَ زَمَانٍ وَ فِي كُلِّ وَقْتٍ وَ أَوَانَ وَ هُمْ الْعُرْوَةُ الْوُثْقَى وَ أَيْمَةُ الْهُدَى وَ الْحُجَّةُ عَلَى أَهْلِ الدُّنْيَا إِلَى أَنْ يَرِثَ اللَّهُ الْأَرْضَ وَ مَنْ عَلَيْهَا وَ كُلُّ مَنْ خَالَفَهُمْ ضَالٌّ مُضِلٌّ تَارِكٌ لِلْحَقِّ وَ الْهُدَى وَ هُمْ الْمَعْبَرُونَ عَنِ الْقُرْآنِ وَ النَّاطِقُونَ عَنِ الرَّسُولِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَ آلِهِ مَنْ مَاتَ وَ لَا يَعْرِفُهُمْ مَاتَ مِيتَةً جَاهِلِيَّةً وَ دِينُهُمُ الْوَرَعُ وَ الْعِفَّةُ وَ الصَّدَقُ وَ الصَّلَاحُ وَ الْاجْتِهَادُ وَ آدَاءُ الْأَمَانَةِ إِلَى الْبُرِّ وَ الْفَاجِرِ وَ طَوْلُ السُّجُودِ وَ قِيَامُ اللَّيْلِ وَ اجْتِنَابُ الْمَحَارِمِ وَ انْتِظَارُ الْفَرَجِ بِالصَّبْرِ وَ حُسْنُ الصُّحْبَةِ وَ حُسْنُ الْجَوَارِ - ثُمَّ قَالَ تَمِيمُ بْنُ بُهْلُولٍ حَدَّثَنِي أَبُو مُعَاوِيَةَ عَنِ الْأَعْمَشِ عَنِ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي الْإِمَامَةِ مِثْلَهُ سَوَاءً.

تمیم بن بهلول از عبد الله بن ابی الهذیل روایت کرده که از او سؤال کردم که امامت در حق چه کس واجب می شود و چیست علامت کسی که از برای او امامت واجب می شود گفت دلیل بر امامت و حجت مؤمنین و قائم بامور مسلمین و ناطق بقرآن و عالم باحکام برادر پیغمبر خدا است و جانشین او بر امت او است و وصی او بر ایشان است و ولی او است که نسبت باو بمنزله هارون است نسبت بموسی و واجب است اطاعت او بگفته حقتعالی که فرموده: **يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ** (۱) و وصف او شده است بقول خدای عز و جل **إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ** (۲) چه او کسی است که بولایت خوانده شده و از برای وی امامت ثابت شده در روز غدیر خم بگفته رسول از جانب پروردگار که آن جناب فرمود: بمردم که آیا من اولی نیستم بشما از خودتان عرض کردند بلی فرمود: پس هر کس که من مولای او هستم علی مولای او است خدایا دوست دار کسی را که با او دوستی کند و یاری کن کسی را که یاری او کند و نصرت بده کسی را که نصرت بوی دهد و مخذول کن کسی که او را مخذول کند و اعانت کن کسی را که او را اعانت کند علی بن ابی طالب امیر المؤمنان و امام متقیان است و عصا کش کسانیت که آثار وضوء در دست و پای ایشان آشکار باشد و افضل وصیان است و بهترین تمام خلق است بعد از رسول خدا و بعد از آن جناب حسن بن علی پس از آن حسین بن علی که دو سبط رسول خدایند و دو فرزند بهترین تمام زنانند پس علی بن الحسین بعد از او محمد بن علی بعد از او جعفر بن محمد بعد از او موسی بن جعفر بعد از او علی بن موسی بعد از او محمد بن علی بعد از او حسن بن علی بعد از او محمد بن حسن صلوات الله علیهم اجمعین هر یک بعد از دیگری امامند و اینها عترت رسول می باشند و اینها معروفند بوصیت و امامت که در هیچ عصری و زمانی و در هیچ وقتی و آنی زمین از وجود ایشان خالی نشود و حجتی از ایشان باید در زمین باشد و ایشان هستند دستگیره محکم و استوار و ایشانند ائمه هدی و حجت بر اهل دنیا تا اینکه وارث شود حقتعالی زمین را و آنچه بر آنست یعنی تا دنیا برقرار است ایشان حجت خدا هستند بر خلق و هر کس مخالفت کند ایشان را گمراه است و گمراه کننده است و تاریک حق در راه راست است و ایشانند که قرآن را تعبیر کنند و تفسیر کنند و از جانب رسول خدا گفتگو کنند.

هر کس بمیرد و ایشان را نشناسد بمردن جاهلیت مرده است و دین ایشان ورع و عفت است و صدق و صلاح است و جد و جهد در فهمیدن احکام الهی است و ادا کردن امانت است به نیکوکار و بدکردار و طول دادن سجده است و شب زنده داشتن و ایستادن در حضور پروردگار است و اجتناب از محرمات است و انتظار فرج و گشادگی کار بصر و نیکی صحبت است و نیکوئی همسایگی است پس از آن تمیم بن بهلول گفت که ابو معاویه مثل این حدیث را از اعمش و او از جعفر بن محمد علیه السلام در امامت روایت کرده است.

۱-سوره آل عمران آیه ۵۹

۲-سوره مائده آیه ۵۵

عیون أخبار الرضا علیه السلام، ج ۱، ص: ۵۵

ذکر فضائل غدیر

قال ابوالحسن الرضا علیه السلام

لَوْ لَا أَنِّي أَكْرَهُ التَّطْوِيلَ لَدَكَرْتُ مِنْ فَضْلِ هَذَا الْيَوْمِ وَمَا أَعْطَاهُ اللَّهُ مِنْ عَرَفَهُ مَا لَا يُحْصَى بِعَدَدٍ

و اگر خوف طولانی شدن نبود هر آینه ذکر می کردم از فضیلت این روز و رتبه هایی که حق سبحانه و تعالی به عارفان این روز عطا فرموده است آن مقدار که کسی حساب آن نتواند کرد.

فرحه الغری فی تعیین قبر امیر المؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام فی النجف ص: ۱۰۶

توصیه به زیارت درروز غدیر

قال ابوالحسن الرضا علیه السلام

ثُمَّ قَالَ يَا ابْنَ أَبِي نَضْرٍ أَيُّنَمَا كُنْتَ فَاحْضُرْ يَوْمَ الْغَدِيرِ عِنْدَ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ فَإِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ لِكُلِّ مُؤْمِنٍ وَ مُؤْمِنَةٍ وَ مُسْلِمٍ وَ مُسْلِمَةٍ ذُنُوبَ سِتِّينَ سَنَةً وَ يَعْتِقُ مِنَ النَّارِ ضِعْفَ مَا أَعْتَقَ فِي شَهْرِ رَمَضَانَ وَ لَيْلَةِ الْقَدْرِ وَ لَيْلَةِ الْفِطْرِ

ص: ۱۵۷

پس حضرت فرمودند: که ای پسر ابو نصر در هر جا که باشی سعی کن که در روز غدیر نزد حضرت امیر المؤمنین صلوات الله علیه حاضر شوی زیرا که حق سبحانه و تعالی می‌آمرزد جمیع مؤمنین و مؤمنات و مسلمین و مسلمات را و در می‌گذرد از گناهان شصت ساله ایشان، و از آتش دوزخ آزاد می‌کند دو برابر آن چه آزاد کرده است در ماه رمضان و در شب قدر و شب فطر.

فرحه الغری فی تعیین قبر امیر المؤمنین علی بن ابیطالب علیه السلام فی النجف ص: ۱۰۶

درباره مرکز

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ.ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه ، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری
۴. صرفاً ارائه محتوای علمی
۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه
۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی
۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...
۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...
۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com
۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و ...
۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی
۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و ...
۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)
۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)
۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و ... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می نمایم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آباده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات و ترجمه

اصفهان

گام‌ها

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

